

DEN NORSKE KIRKE
Møre bispedømmeråd

MØTEINNKALLING

Møre bispedømmeråd 2016-2019

Møtedato: 09.12.2019

DEN NORSKE KIRKE

Møre Avdeling for personal og administrasjon

MØTEINNKALLING

Møre bispedømmeråd 2016-2019

Dato: 09.12.2019 kl. 10:00
Sted: Møre bispedømmekontor
Arkivsak: 17/00414
Arkivkode: 421

Mulige forfall meldes snarest til more.bdr@kirken.no, bs665@kirken.no eller tlf 71 25 06 78
Vi har foreløpig ikke mottatt melding om forfall.

I tillegg til ordinære saker, så blir det møte med prostene i Møre med tema «Kirken i Møre – 2030»

Nytt bispedømmeråd innkalles til konstituerende møte (det kommer egen innkalling)

Litt om dagen:

- Åpning i kapellet kl 09:45 v/**Rikke Kopperstad**
- Lunsj sammen med stab og proster ca kl 11:45
- Møtet avsluttes ca 14:30
- Fra ca 14:45 møtes det nye bispedømmerådet til konstituerende møte (det kommer egen innkalling)
- Fra ca 16:30 inviteres proster og avtroppende bispedømmeråd til middag hos stiftsdirektøren (det kommer egen invitasjon)

Etter at unntatt-offentlighetsaker er behandlet er møtet åpent. Siden flere er invitert til lunsj vil vi legge til rette for at disse kan overvære bispedømmerådets møte.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

[57/19](#) Møteinnkalling Møre bispedømmeråd 09.12.2019

Godkjenning av protokoll

[58/19](#) Møte protokoll 27.09.2019

Tilsettingssaker

[59/19](#) Tilsetting av prost i Ytre Nordre prosti.
- *Unntatt offentlighet*
Saksordfører: Therese Utgård

[60/19](#) Tilsetting av sokneprest i Indre Romsdal prosti med Voll og Vågstranda sokn som særleg tenestestad.
- *Unntatt offentlighet*
Saksordfører: Rikke Kopperstad

Saker til behandling

- [61/19](#) Ny preses i Bispemøtet – stemmegivning
Saksordfører: Per Eilert Orten
- [62/19](#) Rekneskapsrapport oktober og november 2019
Saksordfører: Frode Rabbevåg
- [63/19](#) Møre bispedøme - budsjett 2020
Saksordfører: Frode Rabbevåg
- [64/19](#) Betaling vigsel og gravferd for ikkje-medlemmer av Den norske kyrkja og for medlemmer som bur utanfor tenestedistrikt
Saksordfører: Ingeborg Midttømme
- [65/19](#) Enøk-prosjektet: Prosjektrapport og søknad om midler til fullføring av posjektet
Saksordfører: Maren Elgsaas Alnæs
- [66/19](#) Årsplan 2020
Saksordfører: Olav Myklebust
- [67/19](#) Rekruttering til kyrkjelege stillingar
Saksordfører: Olav Rønneberg
- [68/19](#) Nye beredskapsområder.
Saksordfører: Ole Martin Grevstad
- [69/19](#) Møre bispedøme - Kyrkje 2030 - Møte mellom bispedømeråd og prostar i Møre bispedøme
Saksordfører: Ingeborg Midttømme

Referatsaker

- [70/19](#) Referat møte 09.12.2019

Orienteringssaker

DEN NORSKE KIRKE

Møre Avdeling for personal og administrasjon

MØTEPROTOKOLL- *Unntatt offentlighet***Møre bispedømeråd 2016-2019**

Dato: 27.09.2019 kl. 10:00
Sted: Møre bispedømekontor
Arkivsak: 17/00414

Tilstede: Ann Kristin Sørvik, Therese Kristin Utgård, Olav Christian Rønneberg, Frode Rabbevåg, Olav Myklebust, Per Eilert Orten, Margaret Sivertsen Mørk, Ole Martin Grevstad, Olav Gading

Møtende varamedlemmer: Margaret Sivertsen Mørk for Maren Elgsaas Alnæs, Olav Gading for Ingeborg Midttømme

Forfall: Rikke E Grevstad Kopperstad

Andre: Bjørn Olaf Storhaug (stiftsdirektør/sekr). Alice Elnes (personalsjef), Arvid Helle (leiar kyrkjefag), Stein Karstensen (repr. fagorganisasjon) i delar av møtet

SAKSLISTE**Side****Godkjenning av innkalling og saksliste**

[39/19](#) Møteinnkalling 27.09.19. 2

Godkjenning av protokoll

[40/19](#) Protokoll Møre bispedømeråd 2016-2019 06.05.2019 3

Tilsettingssaker

[41/19](#) Tilsetting av sokneprest i SS prosti med teneste i Vanylven og Sande fellesrådsområder og med Syvde og Rovde sokn som særleg tenestestad. 3
 - *Unntatt offentlighet*

[42/19](#) Tilsetting av sokneprest i Søre Sunnmøre prosti med Hornindal, Austefjord og Storfjorden sokn som særleg tenestestad. 4
 - *Unntatt offentlighet*

[43/19](#) Tilsetting av sokneprest i Nordre Sunnmøre prosti med Brattvåg som særleg tenestestad. 4

[44/19](#) Tilsetting av sokneprest i Austre Sunnmøre prosti med Skodje sokn som særleg tenestestad. 5

- Unntatt offentlighet

Saker til behandling

45/19	Rekneskapsrapport pr 07 og 08 og budsjettjustering 2019	5
46/19	Årsplan og budsjett 2020 - overordna styringssignal	6
47/19	Delegasjonsreglement frå Møre bispedømeråd til stiftsdirektør	6
48/19	Kyrkjevalet 2019 - Protokoll	7
49/19	Endring av fordeling av presteressursar	7
50/19	Rekrutteringssituasjonen for kyrkjelege stillingar i Møre bispedøme.	8

Orienteringssaker

51/19	Personalreglement for Den norske kirke	9
52/19	Orientering - Kyrkjevalet 2019	9
53/19	Høyringsvar - oppnemning av medlemmer til utlendingsnemnda	9
54/19	Høyring om ordning for konfirmasjonstida sine gudstenester	9
55/19	Lokalisering av regionalt kystpilegrimssenter i Møre og Romsdal	9

Referatsaker

56/19	Referat frå sentrale kontaktmøter	9
-----------------------	-----------------------------------	---

24.09.1934

Godkjenning av innkalling og sakliste

39/19 Møteinnkalling 27.09.19.

Møtebehandling

Kommentar om tekniske utfordringer med e-meetings. Ei sak under eventuelt meldt.

Votering

Samrøystes

Vedtak

Møteinnkalling og sakliste godkjent.

[Lagre]

Godkjenning av protokoll

40/19 Protokoll Møre bispedømmeråd 2016-2019 06.05.2019

Forslag til vedtak

Protokoll frå møte i bispedømmerådet 06.05.2019 godkjent

Møtebehandling

Votering

Samrøystes

Vedtak

Protokoll frå møte i bispedømmerådet 06.05.2019 godkjent

[Lagre]

Tilsettingssaker

41/19 Tilsetting av sokneprest i SS prosti med teneste i Vanylven og Sande fellesrådsområder og med Syvde og Rovde sokn som særleg tenestestad.

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 2

Møtebehandling

Det blir vist til konklusjonen i innstillingsprotokollen frå innstillingsrådet

Votering

Samrøystes

Vedtak

Møre bispedømmeråd tilsett på fastsette vilkår Ola Døhl som sokneprest i Søre Sunnmøre prosti med Syvde og Rovde sokn som særleg tenestestad

[Lagre]

42/19 Tilsetting av sokneprest i Søre Sunnmøre prosti med Hornindal, Austefjord og Storfjorden sokn som særleg tenestestad.

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1

Forslag til vedtak

Det blir vist til konklusjonen i innstillingsprotokollen frå innstillingsrådet

Møtebehandling

Votering

Det ble bedt om skriftleg votering. Opptelling viste slikt resultat:

Per Kristian Hovden Sætre: 9 stemmer av 9

Knut Gjengedal: 6 stemmer, 3 blanke av 9 stemmer

Vedtak

Møre bispedømmeråd tilsett på fastsette vilkår

1. Per Kristian Hovden Sætre
2. Knut Gjengedal

som sokneprest i Søre Sunnmøre prosti med Hornindal, Austefjord og Storfjorden sokn som særleg tenestestad.

[Lagre]

43/19 Tilsetting av sokneprest i Nordre Sunnmøre prosti med Brattvåg som særleg tenestestad.

Forslag til vedtak

Det blir vist til konklusjonen i innstillingsprotokollen frå innstillingsrådet

Møtebehandling

Votering

Samrøystes

Vedtak

Vedtak

Møre bispedømmeråd tilsett på fastsette vilkår

Emil Knardal

som sokneprest i Nordre Sunnmøre prosti med Brattvåg sokn som særleg tenestestad

44/19 Tilsetting av sokneprest i Austre Sunnmøre prosti med Skodje sokn som særleg tenestestad.

Unntatt etter offentlighetsloven Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1

Forslag til vedtak

Det blir vist til konklusjonen i innstillingsprotokollen frå innstillingsrådet

Møtebehandling

Votering

Stemmetal: Arvid Helle som nr 1: 9 stemmer av 9 stemmer
Anders Barstad som nr 2: 9 stemmer av 9 stemmer

Vedtak

Vedtak

Møre bispedømmeråd tilsett på fastsette vilkår

1. Arvid Helle
2. Anders Barstad

som sokneprest i Austre Sunnmøre prosti med Skodje sokn som særleg tenestestad.

[Lagre]

Saker til behandling

45/19 Rekneskapsrapport pr 07 og 08 og budsjettjustering 2019

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømmeråd tar rekneskapsrapport for juli og august til vitande
2. Møre bispedømmeråd tar til vitande at budsjett for 2019 blir justert tilsvarende tildelt ramme for 2019.

Møtebehandling

Saksordførar: Olav Myklebust

Votering

Samrøystes

Vedtak

1. Møre bispedømmeråd tar rekneskapsrapport for juli og august til vitande
2. Møre bispedømmeråd tar til vitande at budsjett for 2019 blir justert tilsvarende tildelt ramme for 2019.

[Lagre]

46/19 Årsplan og budsjett 2020 - overordna styringssignal

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd ber stiftsdirektøren innarbeide dei overordna styringssignala i arbeidet med årsplan og budsjett for 2020.

Møtebehandling

Saksordfører: Ann-Kristin Sørvik

Presentasjon og samtale om medlemsundersøking for Den norske kyrkja

Frå samtalen:

- Generelt: Forenkling og spissing i planarbeid. Bispedømmerådet vil ha ein fireårsplan som blir rullert

Enkeltmomenter:

- Pilegrimsarbeidet
- Salmeskatten
- Rekruttering
- Som kyrkje vere til stades på ulike arenaer
- Dåp, kyrkje på nett - kommunikasjon
- Vidareføring av bibelen som satsingsområde
- Informasjon og kommunikasjon
- Underbygge det kristelege livet soknet og arbeidet i den lokale kyrkje
- Tilskot undervisning, diakoni og trusopplæring – utvida forståing av formål
- Handlingsrom knytta til stillingar

Votering

Samrøystes

Vedtak

1. Møre bispedømmeråd ber stiftsdirektøren innarbeide dei overordna styringssignala som kom i møtet i arbeidet med årsplan og budsjett for 2020.
2. Bispedømmerådet ber administrasjonen i neste møte presentere en enkel og spisset kommunikasjonsplan for Møre bd på bakgrunn av Medlemsundersøkelse for Den norske kirke 2019.

[Lagre]

47/19 Delegasjonsreglement frå Møre bispedømmeråd til stiftsdirektør

Forslag til vedtak

Bispedømmerådet vedtar nytt delegasjonsreglement frå Møre bispedømmeråd til stiftsdirektør

Møtebehandling

Saksordfører: Ole Martin Grevstad

Forslag til endring av vedtak:

Saka utsett til neste møte

Votering

Samrøystes

Vedtak

Saka utsett til neste møte

48/19 Kyrkjevalet 2019 - Protokoll

Forslag til vedtak

Protokollen blir teken til vitande

Møtebehandling

Saksordførar: Per Eilert Orten

Votering

Samrøystes

Vedtak

Møre bispedømeråd tar til vitande Vålrådet sin protokoll for Møre bispedøme i samband med kyrkjevalet 2019.

[Lagre]

49/19 Endring av fordeling av presteressursar

Forslag til

Møre bispedømeråd reverserer vedtak i sak 06/18 om nedbemanning.

Møre bispedømeråd seier frå 01.01.2020 opp avtalar knytt opp til administrativ ressurs for prostane.

Møre bispedømeråd ber stiftsdirektøren presentere ny fordeling av presteressursar mellom prostia, gjeldande frå 1.jan 2020. Gjeldande fordelingsmodell blir lagt til grunn og utrekninga skal ta omsyn til ny fordelingsnøkkel mellom bispedøma, endra nøkkeltal for sokna og endra prostigrenser. Arbeidet har som mål å presentere ny ressursfordeling på prostnivå. Fordeling av administrativ ressurs for prosten er ein del av ny ressursfordelingsmodell.

Bispedømerådet ber om at ny modell blir lagt til grunn i budsjetthandsaminga for 2020.

Møtebehandling

Saksordførar: Olav Rønneberg

Forslag til endring av vedtak:

Nokre endringar i forslag til vedtak gjort i møtet utan at desse blei fremma skriftleg

Votering

Samrøystes

Vedtak

Møre bispedømeråd reverserer vedtak i sak 06/18 om nedbemanning.

Møre bispedømeråd ber administrasjonen om å gjere ny vurdering av avtalar knytt opp til administrativ ressurs for prostane.

Møre bispedømmeråd ber stiftsdirektøren presentere ny fordeling av presteressursar mellom prostia, gjeldande frå 1.jan 2020. Gjeldande fordelingsmodell blir lagt til grunn og utrekninga skal ta omsyn til ny fordelingsnøkkel mellom bispedøma, endra nøkkeltal for sokna og endra prostigrenser. Arbeidet har som mål å presentere ny ressursfordeling på prostinivå. Fordeling av administrativ ressurs for prostane er ein del av ny ressursfordeling.

Bispedømmerådet ber om at ny ressursfordeling blir lagt til grunn i budsjetthandsaminga for 2020.

[Lagre]

50/19 Rekrutteringssituasjonen for kyrkjelege stillingar i Møre bispedøme.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd tek orienteringa til vitande.

Møtebehandling

Saksordførar: Frode Rabbevåg

Bispedømmerådet legger saksutgreiinga til grunn

Frå samtalen:

- Ønskjer at det blir utvikla ei rekrutteringspakke som bispedømmerådet kan ta stilling til i samband med budsjett. 3-4 konkrete tiltak med tilhøyrande budsjett.
- Tiltak på kort og lang sikt
- Tiltak på ulike geografiske områder
- Gjelder rekruttering til kyrkjelege stillingar – ikkje berre til prestar
- Sommerjobb som rekrutteringsarena – eget opplegg for oppfølging og support
- Bruk av influensere – presten eller annen kirkelig tilsatt selv som rekrutterer
- Vere til stades på utdanningsinstitusjonane – sende prestar meir enn adm
- Samlivsform i utlysingstekst
- Kva for inntrykk blir skapt
- Er det mogleg å utfordre sokna lokalt
- Mentorordning for nyutdanna
- Prest under utdanning
- Utvikle kompetanse hos leke og gi fullmakter
- Ordningar i Den norske kyrkja som avgrensar, er det høve til å gjere endringar og lågare
- Foldar om kyrkjelege stillingar til konfirmantar
- Korleis kommunisere konfliktsituasjonar – noverande og historiske

Forslag til endring av vedtak:

Møre bispedømmeråd tek orienteringa til vitande og ber stiftsdirektøren legge fram forslag til rekrutteringsplan i samband med budsjett 2020.

Votering

Samrøystes

Vedtak

Møre bispedømeråd tek orienteringa til vitande og ber stiftsdirektøren legge fram forslag til rekrutteringsplan i samband med budsjett 2020.

[Lagre]

Orienteringssaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
51/19	18/04700-7	Personalreglement for Den norske kirke
52/19	18/02820-74	Orientering - Kyrkjevalet 2019
53/19	19/03829-1	Høyringsvar - oppnemning av medlemmer til utlendingsnemnda
54/19	19/02576-3	Høyring om ordning for konfirmasjonstida sine gudstenester
55/19	19/00396-9	Lokalisering av regionalt kystpilegrimssenter i Møre og Romsdal

Munnlege orienteringar:

Olav Myklebust orienterte frå Kyrkerådet

Referatsaker

Saksnr.	Arkivsak	Tittel
56/19	17/00414-132	Referat frå sentrale kontaktmøter

57/19 Eventuelt: Møteplan 2020

Forslag til vedtak

Følgjande møteplan blir fastsett for Møre bispedømeråd for 2020:

- Torsdag 30/1 - fredag 31.01
- Mandag 09.03
- Fredag 17.04
- **22.04.-28.04 Kyrkjemøtet Trondheim**
- Fredag 05.06
- Fredag 11.09
- Mandag 02.11
- Fredag 04.12

Møtebehandling

Forslag til endring av vedtak:

Det blir lagt opp til møte 23 og 24/1.

Møtedag i desember bli flytta frå 10/12 til 9/12. Konstituering av det nye bispedømerådet 9/12.

Votering

Samrøystes

Vedtak

Følgjande møteplan blir fastsett for Møre bispedømeråd for 2020:

- Torsdag 23/1 - fredag 24/1

- Mandag 09.03
- Fredag 17.04
- **22.04.-28.04 Kyrkjemøtet Trondheim**
- Fredag 05.06
- Fredag 11.09
- Mandag 02.11
- Fredag 04.12

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

Dette punktet på sakslisten er unntatt offentlighet.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	121	19/02100-3	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
59/19	Møre bispedømeråd 2016-2019	09.12.2019

Rekneskapsrapport oktober og november 2019

Vedlegg:

Møre bispedøme totalt pr oktober
Møre bispedøme - totalt - førebels 261119

Saksorientering

Budsjettet for Møre bispedømeråd 2019 er i samsvar med tildelinga for 2019. Akkumulert mindreforbruk pr 31/12-18 på kr 2.021.000,- på driftsutgifter og kr 1.417.000,- på tilskot er ført som auke i eigenkapitalen til rDNK. Ved behov kan Møre nytte det oppsparte mindreforbruket.

Kommentarane til rekneskapan er samla for administrasjon og presteskap for Møre bispedøme.

Inntekter:

Totale inntekter følgjer budsjettet.

Løn:

Ved utgangen av november er dei totale lønsutgiftene om lag kr 2,4 mill lågare enn budsjettet. Dette er ei auke i mindreforbruk med kr 700.000,- i oktober og november i hovudsak som følgje av vakanse i stillingar både i presteskap og i administrasjonen. Refusjon for vikar i ei prestestilling og delar av ei kateketstilling vert refundert til Ålesund kyrkjelege fellesråd. Desse lønsutgiftene blir ført som driftsutgift då det er fellesrådet som betaler arbeidsgjevaravgift mv. Dette utgjer om lag 860.000,-

NAV-refusjonar er ein del høgare enn venta. I budsjettet er det lagt til grunn at vikarutgifter ved sjukdom skal samsvare med NAV-refusjonen. Dei totale vikarutgiftene har ikkje auka like mykje som NAV-refusjonen.

Rekneskapan inkluderer trekk for utbetalt løn i 2019 som var opptent i 2018 (kr 731 000). Dersom det blir tilsvarende etterslep ved neste årsskifte, og lønsutgiftene følgjer budsjettet i desember, ser det ut til å bli eit mindreforbruk på løn på om lag kr 1,5 mill i 2019.

Driftsutgifter:

Konto 6790 har eit meirforbruk. I Nordre Sunnmøre er det leigd inn vikarar som er tilsett av fellesrådet. Mesteparten av avviket på 6790 skuldast refusjon av lønsutgiftene til fellesrådet (jf. kommentar til lønsutgiftene).

Det er noko mindreforbruk på konto 6860 møter, kurs og liknande og 6880 Kurs eksterne deltakarar.

Det gjenstår utgifter i samband med refusjonar for administrativ ressurs for prostar.

Reiser:

Det er 650 000 kr i mindreforbruk i reiser. Dersom utbetaling i 2020 for reiser utført i 2019 blir som ved sist årsskifte, er mindreforbruket ca. kr 340 000.

Det er avsett ein reserve til bruk ved særskilte behov på konto 7790. Reserven er ikkje nytta, og det er eit mindreforbruk på kr 250 000 på denne kontoen.

Prognose:

Ut frå rekneskapen pr. 26.11.2019 og forventa forbruk resten av året ser det ut til å bli eit mindreforbruk på om lag kr 2 mill. for Møre bispedømeråd. Det kan bli avvik som følgje av vakanse og vikarutgifter.

Tilskot:

Det meste av trusopplæringsmidlane for 2019 er utbetalt. Det er planlagt å bruke heile tildelinga.

Tilskotet til fellesråd for 2019 for stillingar innan diakoni, undervisning og kyrkjemusikk i domkyrkja er utbetalt. Det er noko mindreforbruk pr 26/11 som følgje av netto ledige stillingar.

Størstedelen av utbetalingane av OVF-midlane vil skje innan utgangen av året og det ligg i planane at heile tildelinga blir nytta.

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd tar rekneskap pr oktober og november 2019 til orientering.

Rekneskapsrapport pr oktober 2019 - Møre bispedøme	Faktisk	Budsjett	Avvik	Δ %	Hittil i år	HiÅ bud.	Avvik	Δ %	Årsbudsjett	%	Prognose	Avvik	Δ %
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)					-58 950		58 950				-58 950	58 950	
32xx - Salgsinntekt utenfor avgiftsområdet (varer og tjenester)		-417	-417	-100	-10 000	-4 170	5 830	140	-5 000	200	-10 830	5 830	117
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter					-43 735		43 735		-180 000	24	-223 735	43 735	24
3xxx - Andre inntekter		-32 500	-32 500	-100	-93 196	-325 000	-231 804	-71	-390 000	24	-158 196	-231 804	-59
Sum inntekter		-32 917	-32 917	-100	-205 881	-329 170	-123 289	-37	-575 000	36	-451 711	-123 289	-21
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd					238 954		-238 954				238 954	-238 954	
Sum tilskudd mv					238 954		-238 954				238 954	-238 954	
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	4 694 021	5 255 871	561 850	11	45 626 538	46 475 092	848 554	2	56 986 834	80	56 138 280	848 554	1
5005 - Diverse tillegg	230 101	164 375	-65 726	-40	1 760 843	1 454 087	-306 756	-21	1 782 837	99	2 089 593	-306 756	-17
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	413 635	205 001	-208 634	-102	2 220 438	1 813 471	-406 967	-22	2 223 473	100	2 630 440	-406 967	-18
52xx - Fordeler i arbeidsforhold	4 000	250	-3 750	-1 500	4 000	2 500	-1 500	-60	3 000	133	4 500	-1 500	-50
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	45 752	114 505	68 753	60	866 764	1 121 042	254 278	23	1 350 048	64	1 095 770	254 278	19
540x - Arbeidsgiveravgift	696 593	740 484	43 891	6	6 274 904	6 561 730	286 826	4	8 042 698	78	7 755 872	286 826	4
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-38 093	-75 000	-36 907	-49	-1 424 773	-750 000	674 773	90	-900 000	158	-1 574 773	674 773	75
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenstedrakt mm)	14 607	12 917	-1 690	-13	-638 231	129 170	767 401	594	155 000	-412	-612 401	767 401	495
Sum Lønn og godtgjørelser	6 060 616	6 418 403	357 787	6	54 690 483	56 807 092	2 116 609	4	69 643 890	79	67 527 281	2 116 609	3
60xx - Avskrivninger	9 073	9 083	10	0	90 727	90 830	103	0	109 000	83	108 897	103	0
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	117 561	130 250	12 689	10	1 287 880	1 302 500	14 620	1	1 563 000	82	1 548 380	14 620	1
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	10 026	5 833	-4 193	-72	147 719	58 330	-89 389	-153	70 000	211	159 389	-89 389	-128
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv		12 917	12 917	100	58 571	129 170	70 599	55	155 000	38	84 401	70 599	46
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester		1 667	1 667	100	10 643	16 670	6 028	36	20 000	53	13 973	6 028	30
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	27 474	11 250	-16 224	-144	894 454	112 500	-781 954	-695	235 000	381	1 016 954	-781 954	-333
6796 - Flytting		12 500	12 500	100	16 250	125 000	108 750	87	150 000	11	41 250	108 750	73
6797 - Annen bistand					165 645	100 000	-65 645	-66	800 000	21	865 645	-65 645	-8
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	59 714	15 416	-44 298	-287	187 657	354 160	166 503	47	385 000	49	218 497	166 503	43
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	566 981	518 081	-48 900	-9	857 418	1 430 810	573 392	40	1 767 000	49	1 193 608	573 392	32
69xx - Telefon, porto mv	218	3 750	3 533	94	70 570	37 500	-33 070	-88	45 000	157	78 070	-33 070	-73
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	791 046	720 747	-70 299	-10	3 787 533	3 757 470	-30 063	-1	5 299 000	71	5 329 063	-30 063	-1
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	166 317	246 835	80 518	33	1 969 145	2 570 350	601 205	23	3 064 000	64	2 462 795	601 205	20
73xx - Reklamekostnad og representasjon		2 499	2 499	100	47 639	24 990	-22 649	-91	30 000	159	52 649	-22 649	-76
74xx - Medlemskontingent og gaver	14 074	3 658	-10 416	-285	78 466	36 580	-41 886	-115	43 900	179	85 786	-41 886	-95
77xx - Annen kostnad		28 519	28 519	100	6 656	285 173	278 517	98	342 210	2	63 693	278 517	81
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	180 391	281 511	101 120	36	2 101 906	2 917 093	815 187	28	3 480 110	60	2 664 923	815 187	23
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	92		-92		-724		724				-724	724	
Sum Finansinntekter og overføringer	92		-92		-724		724				-724	724	
Sum	7 032 145	7 387 744	355 599	5	60 612 272	63 152 485	2 540 213	4	77 848 000	78	75 307 787	2 540 213	3

Driftsrapport - uten tilskudd	Faktisk %	Budsjett	Avvik	Δ %	Hittil i år %	HiÅ bud.	Avvik	Δ %	Årsbudsjett	%	Prognose	Avvik	Δ %
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	-12 100		12 100		-71 050		71 050				-71 050	71 050	
32xx - Salgsinntekt utenfor avgiftsområdet (varer og tjenester)		-417	-417	-100	-10 000	-4 587	5 413	118	-5 000	200	-10 413	5 413	108
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter		-180 000	-180 000	-100	-43 735	-180 000	-136 265	-76	-180 000	24	-43 735	-136 265	-76
3xxx - Andre inntekter		-32 500	-32 500	-100	-93 196	-357 500	-264 304	-74	-390 000	24	-125 696	-264 304	-68
Sum inntekter	-12 100	-212 917	-200 817	-94	-217 981	-542 087	-324 106	-60	-575 000	38	-250 894	-324 106	-56
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd	176 000		-176 000		414 954		-414 954				414 954	-414 954	
Sum tilskudd mv	176 000		-176 000		414 954		-414 954				414 954	-414 954	
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	4 846 499	5 255 871	409 372	8	50 473 037	51 730 963	1 257 926	2	56 986 834	89	55 728 908	1 257 926	2
5005 - Diverse tillegg	158 329	164 375	6 046	4	1 919 172	1 618 462	-300 710	-19	1 782 837	108	2 083 547	-300 710	-17
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	377 353	205 001	-172 352	-84	2 597 791	2 018 472	-579 319	-29	2 223 473	117	2 802 792	-579 319	-26
52xx - Fordeler i arbeidsforhold		250	250	100	4 000	2 750	-1 250	-45	3 000	133	4 250	-1 250	-42
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	61 383	114 505	53 122	46	928 147	1 235 547	307 400	25	1 350 048	69	1 042 648	307 400	23
540x - Arbeidsgiveravgift	698 446	740 484	42 038	6	6 973 350	7 302 214	328 864	5	8 042 698	87	7 713 834	328 864	4
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-24 231	-75 000	-50 769	-68	-1 449 004	-825 000	624 004	76	-900 000	161	-1 524 004	624 004	69
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenestedrakt mm)	1 451	12 917	11 466	89	-636 780	142 087	778 867	548	155 000	-411	-623 867	778 867	502
Sum lønn og godtgjørelser	6 119 230	6 418 403	299 173	5	60 809 713	63 225 495	2 415 782	4	69 643 890	87	67 228 108	2 415 782	3
60xx - Avskrivninger		9 083	9 083	100	90 727	99 913	9 186	9	109 000	83	99 814	9 186	8
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	137 944	130 250	-7 694	-6	1 425 823	1 432 750	6 927	0	1 563 000	91	1 556 073	6 927	0
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv		5 833	5 833	100	147 719	64 163	-83 556	-130	70 000	211	153 556	-83 556	-119
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	74 562	12 917	-61 645	-477	133 133	142 087	8 954	6	155 000	86	146 046	8 954	6
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester		1 667	1 667	100	10 643	18 337	7 695	42	20 000	53	12 306	7 695	38
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	198 493	111 250	-87 243	-78	1 092 947	223 750	-869 197	-388	235 000	465	1 104 197	-869 197	-370
6796 - Flytting	2 700	12 500	9 800	78	18 950	137 500	118 550	86	150 000	13	31 450	118 550	79
6797 - Annen bistand		700 000	700 000	100	165 645	800 000	634 355	79	800 000	21	165 645	634 355	79
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	2 175	15 416	13 241	86	189 832	369 576	179 744	49	385 000	49	205 256	179 744	47
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	92 776	268 081	175 305	65	950 193	1 698 891	748 698	44	1 767 000	54	1 018 302	748 698	42
69xx - Telefon, porto mv	-20 386	3 750	24 136	644	50 184	41 250	-8 934	-22	45 000	112	53 934	-8 934	-20
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	488 263	1 270 747	782 484	62	4 275 796	5 028 217	752 421	15	5 299 000	81	4 546 579	752 421	14
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	105 603	246 835	141 232	57	2 074 748	2 817 185	742 437	26	3 064 000	68	2 321 563	742 437	24
73xx - Reklamekostnad og representasjon		2 499	2 499	100	47 639	27 489	-20 150	-73	30 000	159	50 150	-20 150	-67
74xx - Medlemskontingent og gaver	550	3 658	3 108	85	79 016	40 238	-38 778	-96	43 900	180	82 678	-38 778	-88
77xx - Annen kostnad		28 519	28 519	100	6 656	313 692	307 036	98	342 210	2	35 174	307 036	90
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	106 153	281 511	175 358	62	2 208 060	3 198 604	990 545	31	3 480 110	63	2 489 566	990 545	28
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv					-724		724				-724	724	
Sum Finanskostnader og overføringer					-724		724				-724	724	
Sum	6 877 546	7 757 744	880 198	11	67 489 818	70 910 229	3 420 411	5	77 848 000	87	74 427 589	3 420 411	4

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	10	19/03763-5	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
60/19	Møre bispedømmeråd 2016-2019	09.12.2019

Budsjett og årsplan 2020 - førebels handsaming

Til Kirkerådet Budsjett 2020 fordeling midler rettssubjektet den norske kirke

Saksorientering

Foreløpig budsjett 2020 (versjon pr. 27.11.2019) er utarbeidet av Felles økonomienhet i samarbeid med stiftsdirektør.

Bakgrunn:

I forbindelse med etableringen av Felles økonomienhet for Den norske kirke (FØ) fra 01.06.2019 er en av målsetningene å effektivisere og forenkle arbeidet bl.a. innenfor budsjettering og regnskapsføring.

Dette innebærer at FØ har ansvar for det budsjettekniske arbeidet med budsjett 2020 for alle bispedømmeråd og Kirkerådet, herunder bruk av gjeldende Excel-baserte budsjettverktøy.

Videre har FØ gjennom høsten 2019 arbeidet med en gjennomgang og samordning av masterdata (dvs. artskonti, koststeder og prosjektkoder). Dette arbeidet er pr. dato ikke ferdigstilt, men deler av resultatet er implementert i forbindelse med budsjettarbeidet for 2020. For enkelte bispedømmer har dette større konsekvenser enn andre, dvs. at regnskaps og budsjettall for 2019 og 2020 ikke vil være direkte sammenlignbare.

Tildeling 2020:

Pr. dato foreligger ikke tildelingsbrev 2020 fra Kirkerådet. Forslag til budsjett skal opp i Kirkerådet 5.-6. desember. I utarbeidelse av budsjettet har vi benyttet det forslaget til fordeling som ligger i kirkerådssaken. Denne saken ligger som vedlegg og gir nærmere beskrivelse av de vurderinger som blir gjort.

Det er i saken til Kirkerådet foreslått at Møre bispedømmeråd skal tildeles kr 108 619 000 samlet for budsjettgruppe 1A – Drift og 1B – Tilskudd.

Bispedømmerådet må ta stilling til årsresultatet for 2019 når dette foreligger.

Budsjettekniske forutsetninger:

Felles økonomienhet har fastsatt noen budsjettekniske forutsetninger som er lagt til grunn i budsjettarbeidet for 2020, spesielt hva gjelder budsjettering av lønn og godtgjørelser.

- *Lønn til faste stillinger:*

Det fullbudsjetteres med det antall stillingshjemler bispedømmet har vedtatt, både for administrasjon og presteskapet.

- For fast ansatte er det budsjettert med reell årslønn og stillingsprosent, med tillegg av feriepenger og arbeidsgiveravgift.
 - For vakante stillinger er det budsjettert med en fastsatt årslønn avhengig av stillingstype (prost, sokneprest, kapellan/prostiprest, rådgiver), med tillegg av feriepenger og arbeidsgiveravgift. Dette gir budsjettmessig dekning for vikardekning i vakante stillinger.
- **Lønn til vikarer:**
Det er satt av noe midler til vikarer i hvert prosti. Dette er vikarer som kommer i tillegg til full bemanning. Benyttes hovedsakling ved studiepermisjon og ferie.
 - **NAV-refusjoner:**
Det budsjetteres ikke med NAV-refusjoner (sykepenger og foreldrepenger). Evt. NAV-refusjoner gir et handlingsrom for å dekke opp med vikar, evt. inndekning av merforbruk gjennom året.
 - **Tilleggslønn presteskapet:**
Tilleggslønn som følger av prestenes arbeidstidsavtale (tillegg for arbeidstid på ettermiddag, kveld, helge- og høytidsdager).
 - **Beredskapsgodtgjørelse presteskapet:**
Gjelder godtgjørelser som følger av beredskapsavtalen for prestene, dvs. avtalt godtgjøring for vaktuke/-dager og for evt. utrykninger.
 - **Overtid:**
Overtid blir utbetalt når prestene må ta på seg tjenester utover planen. Slike tjenester blir pålagt ved sykdom eller vakanse. Disse utgiftene dekkes av ledige lønnsmidler eller NAV-refusjoner og blir derfor ikke budsjettert.
 - **Gruppelivsforsikring:**
Gruppelivsforsikring blir fra 2020 budsjettert og kostnadsført på rettssubjekt nivå (110).
 - **Konto 5003 – Innsparing:**
Det er opprettet en egen konto for innsparingskrav på lønn.
 - **Telefon:**
Ny telefonordning vil bli implementert i 2020. Etter implementeringen vil kostnadene for telefon belastes rettssubjektet. For forslag til budsjett 2020 er telefon derfor ført kun med halvårsvirkning.
 - **Lønnsoppgjør 2020:**
Lønnsoppgjøret for 2020 er budsjettert på rettssubjekt nivå (110).

Budsjettgruppe 1 A – Drift:

Budsjettering av lønn og godtgjørelser:

Foreløpig budsjett 2020 er basert på overnevnte forutsetninger, dialog med stiftsdirektør om bemanning og vikarbehov utover full bemanning, samt erfaringstall/forventning når det gjelder tilleggslønn og beredskapsgodtgjørelser.

I dialog med stiftsdirektør er det budsjettert med følgende årsverk for Møre bispedømme.

Enhet	Budsjetterte årsverk
Bispedømmekontoret	12,6
Molde domprosti	13,8
Søre Sunnmøre prosti	15,0

Nordre Sunnmøre prosti	25,0
Indre Romsdal prosti	5,0
Ytre Nordmøre prosti	9,0
Indre Nordmøre prosti	7,0
TOTALT	87,4

Bispedømmerådet vedtok en reduksjon på 4,35 prestestillinger for 2018 og 2019. Høsten 2019 bestemte bispedømmerådet at denne innsparingen ikke skulle gjelde for 2020. Fordelingen av stillinger til prestatjeneste er basert på vedtatte ressursfordelingsmodell. Ressursfordelingsmodellen er oppdatert med ny statistiske data og nye bispedømme- og prostigrensener.

Møre overfører arbeidsgiveransvaret for 2 prester til Nidaros fra 01.01.2020. Ressursoverføring til Nidaros i forbindelse med dette er ennå ikke klart. Møre får tilført ca. 33 % stillingsressurs fra Bjørgvin, men dette er heller ikke formelt klart. Budsjettet er satt opp ifølge ny bemanning. Det er ikke vedtatt hvor store endringer det blir i tildelingen som følge av endringer i bispedømmegrensene. I budsjettet er det lagt inn en reduksjon i tildelingen på kr 1 330 000 på grunn av denne endringen.

For å få budsjettet i balanse, er det budsjettert med vakanse i en stilling på bispedømmekontoret og 7,9 årsverk i presteskaper i 2020.

Budsjettering av driftskostnader:

Budsjetterte driftsutgifter 2020 er i hovedsak basert på en videreføring av aktiviteter fra 2019.

Det er lagt inn følgende større endringer i driftsutgiftene:

- Rekruttering 400 000
- Informasjon 100 000
- Prosteseekretær - økning på 700 000
- Stabsutvikling 400 000

Andre kommentarer til budsjettet fra stiftsdirektøren:

A) Stillingsressurser prestatjeneste

Bispedømmerådet har gjort vedtak om at ressursfordelingsmodellen skal nyttast. Modellen er oppdatert med grunnlag ny prostiinndeling og i statistikk for 206,2017 og 2018. Ut frå ei førebels berekning er fordelinga slik (inkludert årsverk til prost)

Søre Sunnmøre prosti	14 årsverk inkl prost
Nordre Sunnmøre prosti	24 årsverk inkl prost
Indre Romsdal prosti	5 årsverk inkl prost
Molde domprosti	12 årsverk inkl prost
Indre Nordmøre prosti	7 årsverk inkl prost
Ytre Nordmøre prosti	9 årsverk inkl prost

Prostane vil i tillegg få midlar til disposisjon som kan nyttast i samband med overtid, vikar ved enkelttenester mm.

I budsjettgrunnlaget er det rekna ut løn for kvar person oppsummert på prostinivå og bispedømenivå.

Rekrutteringssituasjonen tilsier at det er vanskelig å oppfylle forutsetning om full bemanning i alle stillinger. Risikoen for å gå med mindreforbruk er derfor stor og det budsjetteres derfor med vakanse i stillinger. Om forutsetning endres, så kan budsjettet senere styrkes ved bruk av midler avsatt i balansen (tidligere års mindreforbruk)

B) Spesialprestar – fengselsprestar – studentprestar

I tillegg er det avsatt løn for 1,2 årsverk fengselsprest fordelt på Ålesund fengsel og Hustad fengsel.

Det er ikkje egne ressursar for studentprest. Dette ligger innafor årsverk tildelt prostia.

C) Prosten: andel av stilling til kyrkjelydsteneste

Biskopen er den som fastsetter kor stor del av stillingen som skal avsettast til kyrkjelydsteneste. Førebels er slik vurdering gjort:

Søre Sunnmøre	20 %
Nordre Sunnmøre	0%
Indre Romsdal	50%
Molde domprosti	0%
Indre Nordmøre	50%
Ytre Nordmøre	40 %

D) Administrativ hjelp for proster

På bakgrunn av notat og gjennomgang i prostemøte og kontaktmøte blir det slik fordeling av administrativ ressurs for proster - % av årsverk

Søre Sunnmøre	40%
Nordre Sunnmøre	70%
Indre Romsdal	20%
Molde domprosti	50%
Indre Nordmøre	25%
Ytre Nordmøre	40%

Prostene har høve til sjølv å organisere den administrative ressurs. Anten at det gis som tilskot til felleusråd, at det er prestar som heil eller delvis går inn i ressursen eller at bispedømerådet er arbeidgjevar.

E) Stillingsressurser bispedømmekontoret

Effektiviseringsprosessen av merkantile stillingar er gjennomført. I budsjett for 2020 blir det lagt opp til 12,4 stillingar ved bispedømmekontoret. Dette er to stillingar mindre enn i 2019.

- Biskop 1 stilling
- Stiftsdirektør 1 stilling
- Kontorleiar 1 stilling
- Personal/HR 3,4 stillingar
- Kyrkjefag 6 stillingar inkl avtale SMM

F) Andre driftsutgifter

Det er lagt opp til at planlagte aktivitetar i årsplan 2020 er finansiert gjennom budsjettet

Møre bispedømmeråd				
Budsjettforslag 2020 - Tilskuddsgruppe 1A Drift				
	B2018	B2019	R10.2019	B2020
30xx - Salgsinntekt avgiftspliktig (varer og tjenester)	0	0	0	0
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri (varer og tjenester)	0	0	-58 950	
32xx - Salgsinntekt utenfor avgiftsområdet (varer og tjenester)	-5 000	-5 000	-10 000	
34xx - Tilskudd fra stat, fylker, kommuner, stiftelse samt gaveinntekter	-180 000	-180 000	-43 735	-180 000
3xxx - Andre inntekter	-390 000	-390 000	-93 196	-390 000
Sum inntekter	-575 000	-575 000	-205 881	-570 000
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd	0	0	0	0
Sum tilskudd mv	0	0	0	0
500x - Faste stillinger (inkl. tillegg mm)	55 221 009	56 986 834	45 626 538	53 623 385
5005 - Diverse tillegg	2 410 558	1 782 837	1 760 843	1 755 721
5006 - Beredskap	0	0	0	1 156 923
51xx - Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorarer mm	2 771 644	2 223 473	2 220 438	1 735 385
52xx - Fordel i arbeidsforhold	3 000	3 000	4 000	3 000
53xx - Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse	707 262	1 350 048	866 764	1 226 921
540x - Arbeidsgiveravgift	7 966 044	8 042 698	6 274 904	7 774 872
58xx - Refusjon sykepenger, fødeselspenger mv	-1 000 000	-900 000	-1 424 773	0
59xx - Andre personalkostn (gaver, forsikring, tjenstedrakt mm)	366 000	155 000	-638 231	140 004
Sum Lønn og godtgjørelser	68 445 517	69 643 890	54 690 483	67 416 211
60xx - Avskrivninger	90 000	109 000	90 727	109 000
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 550 000	1 563 000	1 287 880	1 475 000
64xx - Leie maskiner, inventar, datautstyr, transportmidler mv	70 000	70 000	147 719	50 000
65xx - Inventar, driftsmateriale, datautstyr, programvare, rekvisita mv	150 000	155 000	58 571	155 000
66xx - Reparasjon og vedlikehold bygninger og utstyr	0	0	0	0
67xx - Honorar rådgivning, regnskap, revisjon og kjøp div. tjenester	20 000	20 000	10 643	15 000
6790 - Kjøp av andre fremmede tjenester	75 000	235 000	894 454	180 000
6796 - Flytting	150 000	150 000	16 250	200 000
6797 - Annen bistand	900 000	800 000	165 645	1 500 000
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, aviser, bøker, annonser mm	185 000	385 000	187 657	295 500
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	1 517 000	1 767 000	857 418	1 170 000
69xx - Telefon, porto mv	45 000	45 000	70 570	17 500
Sum andre driftskostnader (drift og mindre anskaffelser)	4 752 000	5 299 000	3 787 534	5 167 000
70xx - Utgifter bil	0	0	0	0
71xx - Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm	2 986 483	3 064 000	1 969 145	3 145 000
73xx - Reklamekostnad og representasjon	30 000	30 000	47 639	30 000
74xx - Medlemskontingent og gaver	43 000	43 900	78 466	43 000
77xx - Annen kostnad	668 000	342 210	6 656	113 000
Sum andre driftskostnader (reise, reklame, forsikring mm)	3 727 483	3 480 110	2 101 906	3 331 000
8xxx - Finansinntekter/kostnader, overføringer mv	0	0	-724	0
Sum Finanskostnader og overføringer	0	0	-724	0
TOTALT	76 350 000	77 848 000	60 373 318	75 344 211

Møre bispedømmeråd er i saka til Kyrkjerådet tildelt tilskotsmidlar som for 2019 kostnadsjustert. Om dette blir vedtatt vil administrasjonen utarbeide tildelingsbrev til tilskotsmottakarar i tråd med bispedømmerådet sitt vedtak om fordeling. Ved vesentlege endringar i forutsetningar vil saka bli lagt fram for bispedømmerådet på nytt.

Møre bispedømmeråd			
Budsjettforslag 2020 - Tilskuddsgruppe 1B Tilskudd			
	B2018	B2019	B2020
4601 - Tilskudd trosopplæring	19 358 000	19 473 000	19 999 000
4602 - Tilskudd diakoni	5 245 000	5 583 000	5 730 000
4603 - Tilskudd undervisning	5 140 000	5 400 000	5 549 000
4604 - Tilskudd kirkemusikk	157 000	160 000	165 000
4630 - Tilskudd fra OVF	502 000	502 000	502 000
TOTALT	30 402 000	31 118 000	31 945 000

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømmeråd vedtar førebels budsjett for 2020 – kap 1A
2. Møre bispedømmeråd vedtar førebels budsjett for 2020 – kap 1B. Bispedømmerådet gir stiftsdirektøren fullmakt til å fordele midlane til tilskotsmottakarane i samsvar med føresetnadar gitt i tildelingsbrevet gitt av Kyrkjerådet og bispedømmerådet sine tidlegare fordelingsvedtak.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

KR 68/19

Oslo, 5.-6.12.2019

Referanser: KM 12/19**Arkivsak:** 18/04244-16

Budsjett 2020 og fordeling av midler for rettssubjektet Den norske kirke og de sentralkirkelige råd.

Sammendrag

Fordeling av mottatt tilskudd

I statsbudsjettet for 2020 foreslår Barne- og familiedepartementet (BFD) et rammetilskudd til Dnk på kr 2 198,3 mill (kr 2 184,9 i 2019). I tillegg mottar Dnk tilskudd til gravplassforvaltning (kr 4 mill), Svalbard (kr 5,5 mill) og midler fra OVF på kr 42 mill. Samlet tilskudd til fordeling i 2020 er dermed på kr 2 249,8 mill.

I statsbudsjettet for 2020 er det lagt til grunn en pris- og lønnsvekst på 3,2%. Samtidig er tildelingen avkortet med effektiviseringskrav på 0,5%. Tilskuddsmottakere fra Kirkerådets budsjett er derfor gitt en pris- og lønnsvekst på 2,7% og det er en videreføring av prosentvis vekst lagt til grunn i statsbudsjettet.

Rammetilskuddet er som følge av dette økt med kr 56,8 mill. I tillegg er det gitt en økning på kr 2,8 mill som følge av økte pensjonskostnader. Kostnader til kirkevalg er redusert med netto kr 46,2 mill fra 2019 til 2020, ved at valgkostnader i 2019 på kr 69 mill bortfaller og at det settes av 1/4 av valgkostnadene i 2023 med kr 22,8 mill. Netto økning i kroner i statsbudsjettet er kr 13,4 mill.

Kirkemøtets vedtak av 12/19 er lagt til grunn ved utarbeidelse av forslag fordeling av midler til de ulike budsjettgruppene. For budsjettgruppene 1A, 1B og Ovf er fordelingsnøkler fra tidligere år videreført. Nye modell for fordeling av budsjettmidler til menighetsprester under budsjettgruppe 1A er hensyntatt med 50% effekt.

Justert for disse forholdene er fordelingen til de ulike budsjettgrupper og virksomheter i 2020 omtrent som i 2019, tillagt pris- og lønnsvekst.

Budsjett 2020

Forslag til budsjett for Den norske kirke bygger på budsjett 2019 justert for vesentlige endringer for budsjettår 2020. Mottatt tilskudd og andre inntekter gir en ramme for aktivitetsnivået pr enhet og totalt. Det fremsettes forslag til kostnadsbudsjett for Dnk for 2020 på kr 2 330,4 mill hvorav kr 2 249,8 finansieres av mottatt tilskudd, kr 46,7 mill dekkes av andre inntekter og kr 15 mill dekkes av finansinntekter. Kr 19 mill foreslås dekket ved bruk av egenkapital.

Forslag til budsjett 2020 for rettssubjektnivå prefiks 110 omfatter felles aktiviteter og felles kostnader for hele Dnk, samt gruppe 2 og 3 og diakonal satsning under gruppe 1B. For 2020 er forslag til budsjettert resultat kr 433,3 mill. Dette er inklusiv budsjetterte finansinntekter på kr 15 mill.

For enhet 120 Kirkerådet og enhet 130 Bispemøtet synes det å være rom for å dekke aktiviteter som ligger i plansaken og i alminnelig drift.

Behov 2021

Rettssubjektet Den norske kirke (Dnk) skal også i desember 2019 melde inn behov for satsinger og ressursbehov på statsbudsjettet for 2021 til Barne- og familiedepartementet (BFD). Hensikten med dette er å peke på viktige utviklingstrekk som har betydning for behovet for tilskudd til Dnk fremover. Kirkerådet mener det er nødvendig med en økning i budsjetttrammene for 2021 for å møte utfordringer som er knyttet til kirkens virke innenfor disse områdene: 1. Driftstilskuddet fra staten videreføres på dagens nivå, tillagt pris- og lønnsvekst 2. Satsing på kirkens diakonale samfunnsansvar 3. Forvaltning av Kirkebygg og kulturminnearv som en begynnelse av et kirkebevaringsprogram 4. Egenkapitalen styrkes ytterligere.

Forslag til vedtak

1 Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til fordeling pr enhet av mottatt tilskudd 2020 på kr 2 249, 7 innenfor den enkelte budsjettgruppe:

	1A inkl prefiks 245 og 311						Totalt
	1B	OVF	1C	2	3		
110 - Den Norske Kirke	-	15 000	-	349 430	10 000	31 879	406 309
120 - Kirkerådet	85 112	10 385	8 355	1 675	-	-	105 527
130 - Bispemøtet	6 890	-	-	400	-	-	7 290
210 - Oslo	145 344	48 278	576	2 983	-	-	197 182
220 - Borg	123 370	57 914	696	3 541	-	-	185 521
230 - Hamar	107 388	37 925	783	2 951	-	-	149 046
240 - Tunsberg	107 517	42 990	638	2 648	-	-	153 793
245 - Gravplass-forvaltning	4 000	-	-	-	-	-	4 000
250 - Agder og Telemark	115 690	44 171	689	2 711	-	-	163 262
260 - Stavanger	98 335	48 782	557	2 096	-	-	149 770
270 - Bjørgvin	147 504	61 381	875	3 345	-	-	213 105
280 - Møre	74 554	31 443	502	2 126	-	-	108 625
290 - Nidaros	114 045	47 106	723	2 633	-	-	164 507
300 - Sør-Hålogaland	79 916	33 920	532	2 912	-	-	117 279
310 - Nord-Hålogaland	85 067	31 417	574	2 003	-	-	119 060
311 - Svalbard Kirke	5 500	-	-	-	-	-	5 500
Totalt	1 300 232	510 711	15 500	381 456	10 000	31 879	2 249 778

- 2 Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2020 for hele virksomheten Den norske kirke med et årsunderskudd på kr 19 mill.

Den norske kirke	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Mottatte tilskudd	-2 249 779	-2 166 100
Andre inntekter	-46 668	-23 228
Sum driftsinntekter	-2 296 447	-2 189 328
Tilskudd mv	568 090	511 516
Lønn og godtgjørelser	1 420 623	1 458 432
Andre driftskostnader	341 734	312 228
Sum driftskostnader	2 330 447	2 282 176
Finansinntekter	-15 000	-
Budsjettert årsunderskudd	19 000	92 848

- 3 Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett for rettssubjektet Dnk, prefiks 110, med netto budsjetterte kostnader på kr 433,3 mill.
- 4 Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett for Kirkerådet, prefiks 120, med netto budsjetterte kostnader på kr 106,1 mill.
- 5 Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett for Bispemøtet, prefiks 130, med netto budsjetterte kostnader på kr 7,3 mill.
- 6 Kirkerådet vedtar prioritering av satsingsområder og ressursbehov for statsbudsjettet 2021 i følgende rekkefølge:
- Driftstilskuddet fra staten videreføres på dagens nivå, tillagt pris- og lønnsvekst med kr 67,5 mill
 - Satsing på kirkens diakonale samfunnsansvar Kr 30 mill
 - Forvaltning av Kirkebygg og kulturminnearv Kr 100 mill
 - Egenkapitalen styrkes ytterligere Kr 40 mill

Saksorientering

1 TILSKUDD OG ANDRE INNTEKTER

Ansvar for tros- og livssynsområdet ble i mai 2019 overført fra Kulturdepartementet til Barne- og familiedepartementet.

2020 er det fjerde driftsåret Den norske kirke er et selvstendig rettssubjekt og mottar rammetilskudd fra staten for å dekke driften av de sentralkirkelige rådene og bispedømmerådene. Forslag til statsbudsjett ble fremlagt 7.oktober og det endelig statsbudsjett vedtas av Stortinget i desember.

Det har vært gjennomført konsultasjon med KA om virkningen for tilskuddsmottakerne. For stillinger i fellesrådene som har delt finansiering, har tilskuddet over tid ikke holdt tritt med realkostnadsveksten til stillingene. Dette vil bli gjennomgått og tiltak foreslått. KA fremførte også ønsker og behov for tilskuddsmottakerne i gruppe 3. Dette er sammen med innspillene fra virksomhetene selv vurdert i forbindelse med årets tildeling.

En foreløpig versjon av budsjettsaken har også vært forelagt stiftsdirektørene, som sluttet seg til hovedinnretningen i budsjettet.

Den samme foreløpige versjonen av budsjettsaken ble også drøftet i kontaktmøtet. Det har vært mange spørsmål, men arbeidstakerorganisasjonene har ikke uttrykt misnøye med fordeling og budsjettering i denne saken, slik den var uttrykt på det tidspunktet.

1.1 Rammetilskudd og andre tilskudd

I statsbudsjettet foreslår departementet et rammetilskudd til rettssubjektet Den norske kirke på kr 2 198,3 m. Rammetildeling for 2019 var kr 2 184,9 mill. Dette gir en økning i rammetilskuddet fra 2019 til 2020 på kr 13,4 mill.

Barne- og familiedepartementet har i tildelingen lagt til grunn en prisomregning på 3,2% redusert med et effektiviseringskrav på 0,5%. Dette gir netto en økning i rammetilskuddet på kr 56,8 mill. I tillegg er dekning av pensjonspremien økt med kr 2,8 mill. Samlet gir dette en brutto økning i rammetilskuddet på kr 59,6.

Rammetilskuddet for 2020 er ikke avkortet med effektiviseringsgevinst som resultat av omorganisering av merkantile avdelinger i Dnk.

Tilskuddet til Svalbard kirke gis i en særskilt bevilgning fra Justisdepartementet. Tilskuddet til Svalbard kirke for 2020 utgjør kr 5,5 mill og er uendret fra 2019.

Som for 2019 gis det i 2020 et særskilt tilskudd til gravplassforvaltning på kr 4 mill.

Midler fra Opplysningsvesenets fond (Ovf) forventes, som tidligere år, å utgjøre kr 42 mill.

Mottatt rammetilskudd og andre tilskudd til fordeling utgjør kr 2 249,8 jfr tabell under:

Tilskudd gitt i foreløpig statsbudsjett og fra Ovf	2020
Rammetilskudd	2 198 279
Tilskudd til Svalbard kirke	5 500
Tilskudd til Gravplassforvaltning	4 000
Ovf-tilskudd	42 000
TOTALT	2 249 779

1.2 Andre inntekter og finansinntekter

Dnk har, i tillegg til rammetilskudd og andre særskilte tilskudd, inntekter fra ulike aktiviteter som til salg av tjenester, deltakeravgift og trosopplæringsartikler. Dette er inntekter som hver enhet sørger for å få inn og som kommer i tillegg til budsjettårets tildeling av tilskudd. Andre inntekter gir mulighet for økt aktivitetsnivå og rom for økt kostnadsnivå i budsjettene. Andre inntekter inngår ikke i midler som skal fordeles etter Kirkemøtet sine vedtak.

Dnk godskrives årlig renter og andre finansinntekter. Finansinntekter inngår ikke i midler som skal fordeles til budsjettgrupper, men vil vises i årsbudsjettet for Dnk.

2. FORDELING AV MOTTATT TILSKUDD

2.1 Budsjettgrupper og Kirkemøtets vedtak

Mottatt tilskudd skal fordeles ut på følgende budsjettgrupper:

1A - Midler til lønn og driftskostnader innenfor Kirkerådet, bispedømmerådene og øvrige enheter

1B - Midler til trosopplæring, diakoni etc.

1C - Midler til rettssubjektet

2 - Midler til internasjonale og økumeniske organisasjoner

3 - Midler til andre institusjoner og kirkelige formål

Fordeling til budsjettgruppene, og til hver enhet innenfor hver av budsjettgruppene, bygger på tidligere vedtak av Kirkemøtet. Det vises her til Kirkemøtet sitt vedtak av 12/19 hvor Kirkemøtet har gitt premisser for fordeling av budsjettmidler på de ulike budsjettgruppene.

I hht KM 12/19 skal midler først tildeles budsjettgruppene 1B, 1C, 2 og 3. Midler til budsjettgruppe 1A er gjenværende del av rammetilskuddet etter at midler er fordelt på de øvrige budsjettgruppene.

For 2020 foreslås gruppe 1A tildelt kr 1 300,2 mill. Dette er inklusiv særskilte tilskudd på kr 9,5 mill hvorav kr 5,5 mill foreslås tildelt Svalbard kirke og kr 4 mill foreslås tildelt Gravplassforvaltningen.

Budsjettgruppe 1B foreslås tildelt kr 510,7 mill. Dette er inklusiv styrket diakonisatsing og prisvekst på 2,7 %.

Nytt for 2020 er benevnelsen budsjettgruppe 1C som ble vedtatt i KM 12/19. Budsjettgruppe 1C omfatter felles aktiviteter/rettssubjektskostnader og er i KM 12/19 vedtatt beregnet etter samme modell som lagt til grunn for 2019. Budsjettgruppe 1C inklusiv pensjonskostnader, kirkevalgmidler, IKT m.m. foreslås tildelt kr 381,5 mill.

Budsjettgruppe 2 foreslås tildelt kr 10 mill og budsjettgruppe 3 foreslås tildelt kr 31,9 mill. Budsjettgruppe 2 og 3 fordeles til rettsubjektnivå, prefiks 110.

I tillegg til overnevnte budsjettgrupper fordeles mottatt tilskudd fra Ovf til finansiering av kirkelige aktiviteter på hver enkelt enhet. Ovf-midler til kirkelige aktiviteter foreslås videreført med kr 15,5 mill.

2.2 Fordelingsnøkler

Midler til gruppe 1A og 1B og Ovf til kirkelige aktiviteter fordeles til hver enhet etter tidligere vedtatte fordelingsnøkler. Nytt for 2020 er at midler til menighetsprestetjenesten, som utgjør en del av budsjettgruppe 1A, skal fordeles etter fordelingsnøkler vedtatt i KM 09/19. Det vises til nærmere omtale under budsjettgruppe 1A.

2.3 Fordeling pr budsjettgruppe og pr enhet

Tabellen under viser foreslått fordeling pr enhet og pr budsjettgruppe for budsjett 2020:

Enheter i Dnk	1A inkl prefiks 245 og 311						Foreløpig tildeling 2020	Endelig tildeling 2019
	1B	OVF	1C	2	3			
110 - Den Norske Kirke	-	15 000	-	349 430	10 000	31 879	406 309	417 814
120 - Kirkerådet	85 112	10 385	8 355	1 675	-	-	105 527	104 429
130 - Bispemøtet	6 890	-	-	400	-	-	7 290	7 270
210 - Oslo	145 344	48 278	576	2 983	-	-	197 182	197 119
220 - Borg	123 370	57 914	696	3 541	-	-	185 521	181 187
230 - Hamar	107 388	37 925	783	2 951	-	-	149 046	147 303
240 - Tunsberg	107 517	42 990	638	2 648	-	-	153 793	151 224
245 - Gravplass-forvaltning	4 000	-	-	-	-	-	4 000	4 000
250 - Agder og Telemark	115 690	44 171	689	2 711	-	-	163 262	161 926
260 - Stavanger	98 335	48 782	557	2 096	-	-	149 770	145 512
270 - Bjørgvin	147 504	61 381	875	3 345	-	-	213 105	209 085
280 - Møre	74 554	31 443	502	2 126	-	-	108 625	106 623
290 - Nidaros	114 045	47 106	723	2 633	-	-	164 507	162 985
300 - Sør-Hålogaland	79 916	33 920	532	2 912	-	-	117 279	116 945
310 - Nord-Hålogaland	85 067	31 417	574	2 003	-	-	119 060	117 478
311 - Svalbard Kirke	5 500	-	-	-	-	-	5 500	5 500
Totalt	1 300 232	510 711	15 500	381 456	10 000	31 879	2 249 778	2 236 400

Kommunesammenslåinger pr 1. januar 2020 vil gi endringer i prosti- og bispedømmegrenser, og flere av bispedømmene blir berørt. Fordeling av midler mellom enhetene i budsjettgruppe 1A har ikke tatt høyde for disse endringene nå, men blir justert i endelig tildeling for 2020.

Gruppe 1C fordeles til rettssubjektnivå prefiks 110. I den grad øvrige enheter i Dnk budsjetterer med aktiviteter og kostnader som er tilordnet gruppe 1C, videreføres midler fra rettssubjektnivå til de øvrige enhetene. Dette gjelder eksempelvis deler av estimert pensjonskostnad og frikjøp av tillitsvalgte. Det vises til kolonne merket 1C i tabell over.

Effekt av omorganisering av merkantile tjenester i Dnk i 2019 er i tabellen over foreslått benyttet til felles økonomi- og arkivenhet med kr 18,7 mill og tildeling til gruppe 1B med kr 15 mill.

3 GJENNOMGANG AV BUDSJETTGRUPPER

3.1 Gruppe 1A Kirkerådet, bispedømmerådene og særskilte tilskudd

For 2020 foreslås det en samlet tildeling til gruppe 1A på kr 1 300,2 mill. Av dette foreslås kr 1 290,7 mill å tildeles enhetene Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene. Resterende kr 9,5 mill gjelder særskilt tilskudd til Svalbard kirke (kr 5,5 mill) og Gravplassforvaltning (kr 4 mill). Begge særtilskuddene foreslås lagt under budsjettgruppe 1A i budsjett 2020.

Tabellen under viser forslag til fordeling til budsjettgruppe 1A.

Fordeling budsjettgruppe 1A:	Budsjett	
	2020	2019
Rammetilskudd til KR og BDR	1 290 733	1 278 856
Særskilt tilskudd til Svalbard kirke	5 500	5 500
Særskilt tilskudd til gravplassforvaltning (klassifisering under 1A er nytt i 2020)	4 000	4 000
Sum 1A	1 300 233	1 288 356

Rammetilskudd til KR og BDR er økt med kr 11,9 mill og er kr 22,7 mill lavere enn hva prisregulering på 2,7 % utgjør. Omorganisering av merkantile tjenester med uttak av effektiviseringsgevinst og andre budsjettposter under 1C er forhold som forklarer en lavere økning i tildeling til budsjettgruppe 1A. Det vises til omtale av budsjettgruppe 1B og 1C.

Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene tildeles midler under 1A etter fastsatte fordelingsnøkler. For 2020 er det vedtatt nye fordelingsnøkler for den delen som gjelder menighetsprestetjenesten.

3.1.1 Effekt av ny modell for fordeling til menighetsprestetjenesten

Saksdokument KM 09/19 redegjør for økonomiske konsekvenser av ny modell. Effekten for 2020 av ny modell for menighetsprestetjenesten vises i tabellen under. Den nye modellen skal innføres over to år med halv virkning i 2020 og med full virkning fra 2021.

Effekt av ny modell for tildeling menighetsprester for bispedømmerådene	Nettoeffekt 2020	Budsjetgr 1A 2020
210 - Oslo	-2 568	145 344
220 - Borg	1 692	123 370
230 - Hamar	-244	107 388
240 - Tunsberg	454	107 517
250 - Agder og Telemark	-898	115 690
260 - Stavanger	2 089	98 335
270 - Bjørgvin	1 059	147 504
280 - Møre	494	74 554
290 - Nidaros	-748	114 045
300 - Sør-Hålogaland	-1 305	79 916
310 - Nord-Hålogaland	-26	85 067
120 - Kirkerådet og 130 - Bispemøtet	-	92 003
Totalt bispedømmeråd gruppe 1A	0	1 290 733

Nettoeffekten av ny modell på totalnivå er kr 0 men i sum er kr 5,8 mill omrokkert mellom bispedømmene. På årsbasis (fra 2021) vil dette gi kr 11,6 mill i fordelingsforskyvninger.

3.2 Gruppe 1B Tilskudd til trosopplæring, diakoni, undervisning mv

Budsjettgruppe 1B gjelder tilskudd som skal videreformidles til menighetene for aktiviteter til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk mv, samt tilskudd til Nidaros og Oslo domkirker. Kirkemøtet har vedtatt en ramme på kr 468,7 mill med tillegg for prisjustering for 2020. Med prisjustering på 2,7 % blir tildelingen kr 481,3 mill.

Ekstramidler til diakonale stillinger på kr 14 mill fra 2019, jfr KR-vedtak 15/19, foreslås videreført med tillegg for prisregulering på 2,7%, og utgjør kr 14,4 mill. For 2020 foreslås det å øke midler til diakonal satsning med ytterligere kr 15 mill. Det er de sparte kostnadene i forhold til effektivisering som finansierer satsingen. Det blir gjort en grundig evaluering av effektiviseringsprosessen ved hjelp av KPMG, hvor ett av svarene som er bestilt er hva den reelle innsparingen er ut fra målsettingen om å spare kr 20 mill. Evalueringen vil være ferdig litt ute i 2020, og kan øke tilgjengelige midler til diakonal satsing. Innretning og bruk av disse midlene må drøftes med stiftsdirektørene før fordeling og vilkår er klart. Det er viktig å tjene pengene før vi bruker dem. Kr 15 mill foreslås derfor lagt til rettssubjektnivå på prefiks 110 frem til fordeling på hver enhet er fastsatt.

Samlet foreslås det en tildeling til gruppe 1B på kr 510,7 mill i 2020. Samlet økning for budsjettgruppe 1B fra 2019 til 2020 er kr 28,5 mill, hvorav kr 13 mill tildeles som følge av prisregulering på 2,7 % og 15 mill tildeles som ytterligere styrking av diakonale aktiviteter i 2020.

Tabell under viser forslag til fordeling til budsjettgruppe 1B:

Fordeling budsjettgruppe 1B	Budsjett 2020	
	2020	2019
Trosopplæring	327 879	319 259
Oslo og Nidaros domkirker	5 426	5 284
Diakoni, undervisning og kirkemusikk m.m.	148 028	144 137
Sum 1B før satsning diakoni	481 333	468 680
Satsning Diakoni 2019, videreført 2020	14 378	14 000
Satsning Diakoni 2020	15 000	-
Sum 1B inklusiv satsning diakoni	510 711	482 680

3.3 Gruppe 1C Rettssubjektkostnader

Budsjettgruppe 1C omfatter midler til aktiviteter og kostnader felles for alle enheter i Dnk. Eksempler på felles aktiviteter og kostnader er drift av folkevalgte råd på nasjonalt nivå, klagenemnd, kontrollutvalg, felles økonomi – og arkivenhet, samt avsetninger til lønnsoppgjør, satsninger og frikjøp av tillitsvalgte etc.

Felles aktiviteter og kostnader er som hovedregel lagt til rettssubjektnivå, prefiks 110. I den grad felles aktiviteter og kostnader tilhører øvrige enheter i Dnk, dekkes dette ved å fordele midler fra prefiks 110 til øvrige enheter. Dette gjelder blant annet ansattes andel av pensjonspremie og frikjøp av tillitsvalgte. Tildeling til øvrige enheter under budsjettgruppe 1C foreslås å utgjøre kr 19,8 mill i pensjon og kr 12,2 mill til andre felles aktiviteter. Det vil være behov for å justere beløpene i endelig tildelingsbrev.

For 2020 foreslås det en tildeling til gruppe 1C rettssubjektnivå på kr 349,4 mill. Forslag til budsjett er kr 391,4 mill. Ønsket aktivitetsnivå ut over tildeling foreslås finansiert ved overføring av kr 8 mill fra enhet 120 Kirkerådet, kr 15 mill i finansinntekter og kr 19 mill ved bruk av opptjent egenkapital. Overføringen fra 120 Kirkerådet til 1C skyldes at prosjekter og aktiviteter som tidligere lå i Kirkerådets budsjett er flyttet over på 1C, og dermed er pengene også flyttet over. Det er en forventning om at departementet bevilger noen midler til dekning av ekstraordinær solvenspremie til SPK for 2019. Dette blir ikke avgjort før helt på slutten av året, men dette er årsaken til at det foreslås at aktivitetsnivået opprettholdes og finansieres ved bruk av egenkapital. Årsoppgjøret som behandles i Kirkerådet i marsmøtet vil vise hvordan dette håndteres.

Spesifikasjon av budsjetterte aktiviteter i budsjettgruppe 1C, koststed 110, gis i tabell under:

Fordeling budsjettgruppe 1C	Budsjett	
	2020	2019
Ungdommens kirkemøte (UKM) - driften av det valgte råd	730	730
Kirkemøtet	4 685	4 433
Kontrollutvalg inkl. forvaltningsrevisjon	400	850
Kirkerådet - driften av det valgte råd inkl AGU	2 310	2 310
Klagenemnd	50	500
Mellomkirkelig råd (MKR) – driften av det valgte råd	1 270	870
Annet virksomhet under MKR	-	300
Religionsdialog (KM 18/16)	1 500	200
Samisk kirkeråd (SKR) - driften av det valgte råd	1 030	430
IKT – inter-/intranett inkl systemansvarlig	6 600	6 600
Nettprest, digital kirke og medlemsundersøkelse	9 750	-
IKT - Medlemsregisteret inkl systemansvarlig	11 565	11 565
IKT - arkiv Public360 + nødvendig videreføring av WebSak inkl systemansvarlig	1 210	2 010
IKT – LPR-avtale med Tet	15 500	12 000
IKT - Eierstyring IKT	1 800	1 800
Ekstern revisjon	1 000	1 000
Fordelingsnøkler - nytt mandat 2020	1 000	1 000
Internrevisjon	1 100	2 300
Forsikring næringsdrift+yrkesskade +gruppeliv SPK	3 078	2 500
Fellessystemer som WebCruiter og Analyzer	470	470
Refusjon av ansvars- og ulykkesforsikring v/Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA)	310	310
KA-medlemskontingent m fl.	1 700	1 500
Andre felleskostnader som husleie, frikjøp, risiko/buffer m.m. (2019: midler grunnet usikkerhet knyttet til pensjon)	11 520	14 434
Kirkeorganisering	2 800	-
Lønnsoppgjør	30 000	-
IKT – KIKT (kundeavtale med Kirkepartner IKT)	19 500	16 200
Ny telefoniløsning	4 400	-
IKT-prosjekter: Medlemsregister, Sikkerhetsutvalg m.m.	3 500	-
Felles økonomienhet	16 000	8 256
Felles arkivenhet	2 700	2 037
System og dokumentasjon ex FA	10 090	-
Overf fra enhet 120 Kirkerådet	-8 000	-
Gruppe 1C eksklusiv midler til pensjon og kirkevalg, samt finansinntekter	159 568	94 605
Pensjon	228 838	299 051
Pensjon, fordelt ut til øvrige enheter	-19 826	-19 826
Sum pensjon til rettssubjektsnivå (enhet 110)	209 012	279 225
Kirkevalgmidler	22 851	60 813
Totalt gruppe 1C	391 431	434 643

Forslag til tildeling til 1C rettssubjektsnivå i 2020 er redusert med kr 43,2 mill sammenlignet med endelig tildeling for 2019. De viktigste forklaringene er reduksjon knyttet til kirkevalg (reduksjon på kr 38 mill) og pensjonskostnader (reduksjon på kr 70,2 mill). I motsatt retning er tildeling til 1C foreslått økt med kr 30 mill til lønnsoppgjør 2020, helårseffekt av fellesenheter økonomi og arkiv på kr 8,4 mill, etablering av ny felles avdeling «System og dokumentasjon» på kr 10,1 mill, satsninger «Kirken på nett» og «Vigsel, Påske og Drop-in-dåp» som til sammen er estimert til kr 9,8 mill. I foreslått tildeling til 1C er det også tatt høyde for at halvårseffekt av ny telefoniløsning og helårseffekt av gruppelivskostnader, til sammen kr 6,9 mill, legges på gruppe 1C. Til slutt nevnes økte IKT-kostnader på rettssubjektsnivå på ca kr 6,8 mill.

Som følge av omorganisering av merkantile tjenester i Dnk samt overføring av andre felles aktiviteter fra enhet 120 Kirkerådet til gruppe 1C foreslås det at enhet 120 Kirkerådet bidrar med kr 8 mill til dekning av kostnader som er lagt til 1C.

3.4 Gruppe 2 Økumeniske og internasjonale organisasjoner

Kirkemøtet har vedtatt en ramme på inntil kr 11 mill til budsjettgruppe 2. Det foreslås å bruke kr 10 mill av Ovf-tilskuddet til internasjonale organisasjoner og økumeniske kontingenter. Forslaget er i utgangspunktet en videreføring av tildelingen for 2019, men det er i tillegg kostnadsdekning for en økning i kontingenten til STL på i underkant av kr 0,4 mill.

3.5 Gruppe 3 Andre institusjoner og kirkelige formål

Kirkemøtet har vedtatt en ramme på inntil kr 31 mill for budsjettgruppe 3 med tillegg for prisjustering. Prisjusteringen for 2020 er satt til 2,7%. Det foreslås en tildeling til gruppe 3 på kr 31,9 mill med en videreføring fra 2019 hva gjelder fordeling til de ulike institusjoner og kirkelige formål. Det vises til tabell under.

Fordeling budsjettgruppe 3	Budsjett	
	2020	2019
Døvekirken	12 038	11 722
Kristent arbeid blant blinde	364	354
Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning (KIFO)	7 055	6 869
Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep	4 320	4 206
Samisk bibeloversettelse (Det Norske Bibelselskap)	1 746	1 700
Kirkelig utdanningscenter Nord	6 358	6 191
Sum tilskudd	31 880	31 041

4 BUDSJETT 2020

4.1 Den norske kirke – budsjett 2020

Ved utarbeidelse av forslag til budsjett for Den norske kirke er det tatt utgangspunkt i justert budsjett 2019 som så er korrigert for de vesentlige og kjente endringer for budsjettår 2020. Det endelige budsjettet for 2020 bestående av vedtatte budsjett av respektive råd pr enhet vil derfor kunne ha en annen fordeling mellom inntekter, tilskudd, lønn og driftskostnader enn hva som fremkommer i tabell under.

I budsjettutkastet for 2020 for Den norske kirke er mottatte tilskudd på kr 2 249,8 mill lagt til grunn. Videre er det estimert med kr 46,7 mill i andre inntekter knyttet til salg av tjenester, deltakeravgifter og trosopplæringsartikler ute på den enkelte enhet. I denne summen inngår også interne overføringer mellom enheter. Andre inntekter kommer i tillegg til tildeling av budsjettmidler og gir økt handlingsrom for den enkelte enhet.

Det er i tillegg budsjettert med finansinntekter for 2020 på kr 15 mill. Finansinntekter er avkastning av kapitalplassering og renteinntekter av bankinnskudd.

Tilskudd mv består i hovedsak av gruppe 1B, 2, 3 og Ovf til kirkelige aktiviteter. Tilskudd er økt som følge av prisregulering og økt diakonal satsning.

Reduksjon i estimerte lønnskostnader gjelder lavere pensjonspremie.

For driftskostnader vises det til omtale av budsjett for enhet 110 rettssubjektnivået og 120 Kirkerådet som står for ca 50 % av budsjetterte driftskostnader.

Forslag til budsjett 2020 legger til grunn de satsinger og fokusområder som er vedtatt av Kirkerådet. Det leder til et kostnadsnivå som er kr 19 mill høyere enn mottatt tilskudd, andre inntekter og finansinntekter og gir et budsjettert årsunderskudd på kr 19 mill. Prognosen for 2019 viser et resultat som er langt bedre enn lagt til grunn i budsjett 2019. Gode prognoseutsikter og et ønske om videreføring av satsninger i 2020, ligger til grunn for å fremme forslag til et årsbudsjett 2020 med et årsunderskudd på kr 19 mill.

Den norske kirke	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Mottatte tilskudd	-2 249 779	-2 166 100
Andre inntekter	-46 668	-23 228
Sum driftsinntekter	-2 296 447	-2 189 328
Tilskudd mv	568 090	511 516
Lønn og godtgjørelser	1 420 623	1 458 432
Andre driftskostnader	341 734	312 228
Sum driftskostnader	2 330 447	2 282 176
Finansinntekter	-15 000	-
Budsjettert årsunderskudd	19 000	92 848

4.2 110 Rettssubjektnivå - budsjett 2020

Til rettssubjektnivå, prefiks 110, foreslås det budsjettert med inntekter på kr 8,9 mill, kostnader på kr 457,2 mill og finansinntekter på kr 15 mill. Dette gir et årsbudsjett på kr 433,3 mill i netto kostnader.

110	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Mottatte tilskudd		
Andre inntekter	-8 850	-21 876
Sum driftsinntekter	-8 850	-21 876
Tilskudd mv	56 879	41 042
Lønn og godtgjørelser	278 346	296 110
Andre driftskostnader	121 935	160 408
Sum driftskostnader	457 160	497 560
Finansposter	-15 000	-
Resultat	433 310	475 684

Budsjetterte inntekter foreslås redusert fra kr 21,8 mill til kr 8,9 mill. Budsjetterte inntekter var høyere i 2019 da kirkevalgmidler mottatt 2018 ble brukt til å finansiere kostnader til kirkevalg 2019. For 2020 foreslås det inntekter på kr 8,9 mill. Kr 8 mill gjelder finansiering av aktiviteter fra enhet 120 og resterende 0,9 mill gjelder viderefakturering av tjenester.

Budsjetterte tilskudd m.m. rommer forslag til tildeling til gruppe 2 og 3 på hhv kr 10 mill og kr 31,9 mill samt diakonal satsning på kr 15 mill. Sistnevnte fordeles ut til de øvrige enhetene så snart det foreligger enighet om fordelingsnøkkel. Gruppe 3 er prisregulert med 2,7%, hvilket gir en økning på kr 0,8 mill.

Lønnskostnader for 2020 foreslås budsjettert med kr 278,6 mill. Dette er en netto reduksjon på kr 17,8 mill fra 2019. Endringen er knyttet til reduksjon i estimert pensjonspremie på kr 50,8 mill. Avsetning til sentralt lønnsoppgjør for 2020 og endringer i kostnader til fellesfunksjoner, tillitsvalgte og gruppelevsforsegling gir en

økning på kr 33 mill og netto endring blir en reduksjon i lønnskostnader på kr 17,8 mill.

Andre driftskostnader foreslås budsjettert med kr 121,9 mill. Dette er en netto reduksjon fra 2019 på kr 38,5 mill. I 2019 var det kirkevalg og reduksjon i driftskostnader fra 2019 til 2020 gjelder i det vesentligste dette forholdet. Det vises for øvrig til avsnitt 3.3 med tilhørende tabell som gir en detaljert oversikt over forslag til aktivitetsnivå for rettssubjektnivå, prefiks 110, for 2020.

4.3 120 Kirkerådet - budsjett 2020

Til prefiks 120 Kirkerådet foreslås det budsjettert med inntekter på kr 15,5 mill og kostnader på 121,6 mill. Dette gir et årsbudsjettet på kr 106,1 mill i netto kostnader.

120	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Mottatte tilskudd		
Andre inntekter	-15 474	-15 112
Sum driftsinntekter	-15 474	-15 112
Tilskudd mv	26 754	18 466
Lønn og godtgjørelser	49 800	49 840
Andre driftskostnader	45 017	51 222
Sum driftskostnader	121 571	119 528
Finansposter	-	-
Resultat	106 097	104 416

For 2020 er det budsjettert med økte inntekter for prosjekt Oslo Hospital og redusert salg av trosopplæringsartikler. Nettoeffekt for budsjett 2020 er økning i andre inntekter på kr 0,4 mill.

Tilskudd mv. består av Ovf-midler, midler i budsjettgruppe 1B og overføring til gruppe 1C til dekning av aktiviteter overført til rettssubjektnivået. Økning fra fra 2019 til 2020 er kr 8,3 mill. Ovf er uendret fra 2019. Tilskuddet i gruppe 1B er økt med kr 0,3 mill og overføring til 1C er nytt for 2020 og er budsjettert med kr 8 mill.

Nivået på lønnskostnader fra 2019 er foreslått videreført til 2020. Sommeren 2019 ble det gjennomført endringer i Kirkerådets organisasjon, hvilket har gitt endringer i budsjett pr avdeling og seksjon, men ikke totalt for enheten.

Andre driftskostnader er i budsjett for 2020 foreslått redusert med kr 6,2 mill. Dette er i hovedsak knyttet til forventet reduksjon i kjøp av tjenester for to av Kirkerådets avdelinger.

4.4 130 Bispemøtet - budsjett 2020

For Bispemøtet (prefiks 130) er det budsjettert med kr 7,3 mill for 2020 og svarer til budsjettet for 2019. Budsjett 2020 omfatter 4 årsverk. Budsjetterte driftskostnader er kr 3,8 mill og inkluderer kr 0,5 mill til innsettelse av ny preses.

130	Budsjett 2020	Budsjett 2019
Mottatte tilskudd		
Andre inntekter	-100	-
Sum driftsinntekter	-100	-
Tilskudd mv	-	-
Lønn og godtgjørelser	3 618	3 418
Andre driftskostnader	3 772	3 852
Sum driftskostnader	7 390	7 270
Finansposter	-	-
Resultat	7 290	7 270

5. Langtidsbudsjett

I samsvar med Kirkemøtets budsjettreglement §2 skal det utarbeides et langtidsbudsjett. Langtidsbudsjett for Dnk ble for første gang presentert i KR 67/18. Prinsippene som da ble lagt til grunn blir i stor grad videreført.

Det budsjetteres for 5 år av gangen. Pris- og lønnsvekst satt til 3 % i KR 67/18 videreføres da dette gjenspeiler markedets forventninger.

Rammetilskuddet for 2020 inneholder en fjerdedel til kirkevalg 2023, og videreføring av dette er lagt til grunn for budsjettperioden. Videre er det forutsatt at eventuelle endringer i pensjonspremien vil gjenspeiles med tilsvarende endring i rammetilskuddet.

Det er lagt til grunn en moderat forventning til andre inntekter og finansinntekter er satt til kr 0.

Budsjett for kommende år ventes å være i balanse.

	Langtidsbudsjett				
	2 020	2 021	2 022	2 023	2 024
Den norske kirke					
Mottatte tilskudd	-2 249 779	-2 317 272	-2 386 791	-2 458 394	-2 532 146
Andre inntekter	-46 668	-20 000	-20 600	-21 218	-21 855
Sum driftsinntekter	-2 296 447	-2 337 272	-2 407 391	-2 479 612	-2 554 001
Tilskudd mv	568 090	585 133	602 687	620 767	639 390
Lønn og godtgjørelser	1 420 623	1 463 242	1 507 139	1 552 353	1 598 924
Andre driftskostnader	341 734	288 898	297 565	306 492	315 687
Sum driftskostnader	2 330 447	2 337 272	2 407 391	2 479 612	2 554 001
Finansinntekter	-15 000	-	-	-	-
Budsjettert årsunderskudd	19 000	0	0	0	0

6. Budsjettbehov for 2021

Kirkerådet har hvert år behandlet behovet for ressurser 13 måneder frem, senest i sak KR 68/18 om budsjett for 2020. Finansieringen av Dnk for å sikre en landsdekkende folkekirke og løse samfunnsoppdraget som er gitt, kan ikke realiseres uten tilstrekkelig økonomiske rammebetingelser. Rammetilskuddet til Den norske kirke gis i stor grad som et samlet tilskudd uten øremerkinger, men med føringer fra staten om anvendelse av midlene.

I statsbudsjettet de siste årene er følgende mål for Den norske kirke som folkekirke angitt: Bevilgningene skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16. Fra dette er utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.

- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle dømte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Målene er retningsgivende for anvendelsen av bevilgningene. Det er opp til Kirkemøtet og Kirkerådet å forvalte og prioritere tilskuddet med et flerårig perspektiv.

Driftstilskuddet

For å opprettholde driften av Den norske kirke på dagens nivå, er det en forutsetning at rammetilskuddet videreføres og justeres for pris og lønnsvekst i statsbudsjettet. Hvis pris- og lønnsveksten i 2021 beregnes til 3% utgjør dette et behov for styrking med kr 67,5 mill i 2021.

Satsing på kirkens diakonale samfunnsansvar

I 2019 bevilget Stortinget en økning i budsjettet på kr 14 mill, og midlene er brukt til diakonale stillinger. Satsingen skapte stor entusiasme. Det ble besluttet å finansiere 50% av diakonstillinger hvis fellestrådene finansierer den andre 50% gjennom økte midler fra kommune eller innsamlede midler. Dette medførte 35 nye stillinger i 2019. I 2020 vil Kirkerådet anvende kr 15 mill av gevinsten av det merkantile effektiviseringsarbeidet til en ytterligere styrking. Kirkerådet anmoder derfor om ytterligere kr 30 mill i 2021, slik at det blir en samlet årlig diakonal satsing på om lag kr 50 mill.

Forvaltning av Kirkebygg og kulturminnearv

Kirkebygg og kulturminnearv er et arbeidsområde som har behov for økt kapasitet og kompetanse. Regjeringen har behandlet dette spørsmålet og lagt det frem for Stortinget i Meld. St. 29 (2018–2019) Opplysningsvesenets fond (Ovf). Her foreslås at verdiene i Ovff veksles ut med et kirkebevaringsprogram. Det er viktig at kirken blir en aktør i et slikt arbeid. For at kirken skal kunne ivareta et brukerperspektiv og formidlingsaspektet, i tillegg til de antikvariske verdiene, ved så viktige kulturminner, ber Kirkerådet om kr 100 mill i 2021 til å komme i gang, starte kompetanse og kapasitetsutbyggingen, skaffe nødvendige IKT-systemer til å understøtte et slikt arbeid, utarbeide planer og gjennomføre noen pilotprosjekter.

Egenkapitalen styrkes ytterligere for å håndtere risiko

Rettssubjektet Den norske kirke står overfor store økonomiske utfordringer, og stor økonomisk usikkerhet. Denne usikkerheten er en risiko som må håndteres, blant annet gjennom å ha forsvarlig egenkapital. Sammen med eksternrevisor EY følger Kirkerådet den økonomiske situasjonen nøye, og vurderer fortløpende behovet for egenkapital. I 2017 ble det gitt kr 100 mill i egenkapitaltilskudd, eller om lag 5 prosent av den totale årlige budsjetttrammen på om lag kr 2 mrd. I 2016 ble det gjort en vurdering av behov for egenkapital for å ta høyde for den risiko Dnk har gjennom å være et selvstendig rettssubjekt. I sak KR 62/16 ble det fattet vedtak om å søke en egenkapital på 20 prosent av omsetningen, som med dagens nivå utgjør et behov for kr 400 mill. Det er ikke gitt eller foreslått ytterligere tilskudd fra KUD for å styrke egenkapitalsituasjonen i Dnk verken i 2018, 2019 eller 2020. Dnk må derfor styre mot årlige overskudd for å styrke egenkapitalen, noe som er svært krevende gitt dagens økonomiske situasjon. Etter komitemerknadene om egenkapital i Stortinget knyttet til utskillelsen fra staten i forbindelse med vedtak av statsbudsjettet for 2017, vil Kirkerådet be om tilskudd til egenkapital på kr 40 mill.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	601	17/05447-6	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
61/19	Møre bispedømmeråd 2016-2019	09.12.2019

Betaling vigsel og gravferd

Saksorientering

Lokallaget i PF, Søre Sunnmøre prosti sendte tidlig i høst en henvendelse til bispedømmeråd og biskop. Den fullstendige teksten er vedlagt. Dette ble tatt opp i administrasjonens og biskopens kontaktmøte med de tillitsvalgte 30.09.19.

Etter samtalen i dette møtet, meldte biskopens problemstillingen som orienteringssak i bispemøtet 14.-18.10. Fungerende direktør i Kirkerådet, møtte i bispemøtet og ga følgende orientering:

Godtgjøring av tjenester utenfor tjenestedistriktet samt for tjenester overfor ikke-medlemmer av Den norske kirke, handler om to forskjellige regelsett.

Tariffavtalene er helt klare mht til regelverk for godtgjøring til de prestene som jobber ut over det de er pliktige til.

Regelverket åpner for at rekvirenten kan betale for den tjenesten som rekvireres når den ikke SKAL utføres av presten.

Bispedømme må bestemme om tjenester som rekvireres skal regnes som ordinær arbeidstid for presten eller ikke for tilfellene hvor rekvirenten ikke er medlem eller er bosatt utenfor tjenestedistriktet.

Dersom den regnes som arbeidstid, må dette tas høyde for i arbeidsplaner og tildeling av presteressurser. I tilfelle kan bispedømmet velge å ta betalt for tjenesten eller ikke.

Dersom det ikke regnes som arbeidstid, må presten si ja eller nei til tjenesten. I tilfelle kan ikke bispedømme ta betalt for tjenesten.

Dersom minst ett av tilfelle skal regnes som ordinær arbeidstid for presten må bispedømmeråd bestemme om de vil kreve inn retten til slik betaling. I tilfelle vil Kirkerådet utvikle ensartede regler for alle bispedømmene som velger å gå inn på en slik praksis. Kirkerådet har bestilt regnskapsrapport på nasjonalt nivå som vil vise hvilke inntekter bispedømmene har hatt de dette området de siste årene.

På denne bakgrunn ber biskopen om at bispedømmerådet drøfter hva som skal legges til grunn i Møre bispedømme.

Biskopen tilrår at det ikke kreves inn slik betaling.

Saken har etter bispemøtet blitt behandlet i nasjonslat kontaktmøte 24.10.19.

Vedlegg:

Til Møre bispedømmeråd og Møre biskop

Betaling for vigsel og gravferd for ikkje-medlemmer og dei som ikkje er busette i tenesteområdet

Prestane i Møre bispedømme har fått instruks om at ein ved gravferd og vigsel utanfor tenesteområdet (prostiet) sjølv må sende rekning til brudepar eller pårørande. Dette gjeld både gravferder der avdøde og/eller pårørande ikkje er busett i prostiet, eller der avdøde ikkje var medlem i Den norske kyrkja, og det gjeld vigslar der ikkje minst ein av dei som skal gifte seg er medlem i kyrkja og busett i prostiet.

Ein vert ikkje pålagt slike tenester av presten, og kan difor ikkje gjere dette innanfor den vanlege arbeidstida. I prinsippet er det då presten sjølv som vel å ta på seg slike tenester, og difor skal sende rekning til dei ein utføre tenesta for. Likevel opplever dei fleste av oss at dette ikkje er eit reelt val, slik at ein neste utelukkande tek på seg slike ekstra tenester. Vi skjønner at bispedømmet ønskjer at det skal verte betalt for slike tenester, særleg der det gjeld dei som ikkje er medlem i kyrkja. Likevel opplever vi det krevjande at prestane sjølve skal sende rekning, med innbetalingskrav til sin private bankkonto. Ikkje minst gjeld dette gravferder, der det heller ikkje er lett å finne høve til å informere pårørande om at dei må rekne med eit krav også frå presten.

Prestetenesta er ei offentleg teneste, og ei slik form for privat innkrevjing er ikkje i samsvar med dette. Tilsette i kyrkjeleg fellestråd tek også på seg slike tenester, men her skjer betaling til fellestrådet og dei tilsette hevar løn på vanleg måte. Vi ønskjer at bispedømmet tek seg av innkrevjinga av betaling for desse tenestene, og at vi som prestar kan registrere arbeidstid som vanleg for den tida vi brukar til desse tenestene. Særleg ønskjer vi dette i samband med gravferd, men også med vigsel. Vi veit at dette vert gjort utan store problem i andre bispedømmer, og oppmodar om at naudsynte vedtak vert gjort slik at dette også vert praksis i Møre bispedømme.

Lokallaget i PF, Søre Sunnmøre prosti

Svar frå Møre biskop:

Bispemøtet er nå samlet, og et av de tema vi nå har som orienteringssak, er betaling for utensokns vigsel og gravferd.

Først må jeg beklage for dere at det har blitt en oppfatning om at vi i Møre vil at familier skal betale for slike tjenester. Det stemmer ikke.

Så vil jeg si at vi må løse det trykket som er på dere om å ta tjenester ut over det som arbeidsplanen gir rom for. Vi tar det opp på vårt neste kontaktmøte.

Fra kollegaene her får jeg høre at dette spørsmålet nå også behandles på nasjonalt nivå.

Forslag til vedtak

Enten

1. Møre bispedømmeråd ber om at betaling for tjeneste rekvirert av ikke-medlemmer eller medlemmer som er bosatt utenfor tjenestedistriktet utredes og innføres.

Eller

2. Møre bispedømmeråd ønsker ikke å kreve inn betaling for tjenester rekvirert av ikke-medlemmer eller medlemmer som er bosatt utenfor tjenestedistriktet.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre Avdeling Kyrkjeliv

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Arvid Helle	551	18/00960-15	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
62/19	Møre bispedømmeråd 2016-2019	09.12.2019

Søknad om midler til fullføring av enøk-posjekt

Vedlegg:

Prosjektgruppa for enøk i Møre - søknad om prosjektmidler for 2020

Enøk i Møre - Rapport frå enøk-kartlegginga 2018-19_rev

Saksorientering

«Energijøkonomisering i kyrkjebygg i Møre bispedøme 2018-2020» er eit samarbeidsprosjekt mellom Møre bispedøme, Møre kyrkjeverjelag og KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter. Vidare har NTNU i Ålesund vore engasjert som rådgjevar for prosjektet.

Prosjektgruppa legg med dette fram sin rapport om enøk-kartlegginga av kyrkjene, som vart gjennomført i 2018-2019. Det er grunn til å stanse ved arbeidet som prosjektgruppa har gjennomført. Rapporten gir unik oversikt over energiforbruket i mange av kyrkjene i bispedømet og viser veg til tiltak som kan redusere dette. Det er stort potensiale for innsparing, men mest av alt bidrar prosjektgruppa sitt arbeid til å redusere klimaavtrykket frå kyrkjene våre.

Hovudoppgåva i slutfasen av prosjektet er å følge opp fellesråd og stabar med rådgiving og hjelp til gjennomføring av lokale enøk-tiltak. Midlane som prosjektgruppa no søker er tenkt brukt til å initiere nye pilotprosjekt etter søknad frå fellesråda.

Forslag til vedtak

Bispedømmerådet uttrykkjer takk og vil gjerne rose prosjektgruppa for eit omfattande og godt arbeid. Rådet vil vidareføre sine økonomiske forplikingar og stiller søknadssummen til disposisjon slik at prosjektet kan slutførast!

Fra: Max Ingar Mørk <max.mork@ntnu.no>
Sendt: 28. oktober 2019 11:44
Til: Bjørn Olaf Storhaug
Kopi: Harald Ringstad; Marit Linberg; Per Fredrik Brun
Emne: Prosjektgruppa for enøk i Møre - søknad om prosjektmidler for 2020
Vedlegg: Enøk i Møre - Rapport frå enøk-kartlegginga 2018-19_rev.pdf

Prosjektgruppa for Enøk i kyrkjene i Møre vil med dette søke bispedømmerådet om kr. 40 000 i prosjektmidler for 2020. Det er samme beløp som gruppa har fått i 2018 og 2019. Som tidligere år er det også gitt positive tilsagn fra KA om kr. 30 000 til prosjektet i 2020.

Prosjektet har nå kommet inn i siste fase, der hovedoppgaven er å følge opp fellesråd og staber med rådgivning og hjelp til gjennomføring av lokale enøk-prosesser. Vi følger også opp tre pilotprosjekter i Tingvoll, Brattvåg og Vanylven.

Prosjektmidlene har i 2018 og 2019 i sin helhet gått til engasjement av prosjektrådgiver fra NTNU i Ålesund. I 2020 vil innsatsbehovet være redusert, samtidig som rådgiver går over på redusert stilling. Behovet til enøk-gruppa tenkes derfor dekt ved frivillig innsats. Gruppa har tidligere brukt mye energi på å søke om tilskudd fra lokale kraftleverandører for å finansiere noen enkle forprosjekter. Dette har gitt mye positiv respons, men lite penger i kassa. Prosjektgruppa tenker derfor å bruke tilgjengelige midler i 2020 til å initiere nye pilotprosjekter etter søknad fra fellesrådene, eksempelvis kr. 20 000 til 3 nye prosjekter. Noe midler tenkes også brukt til å gjennomføre en ny runde med regionale workshops våren 2020. Vi ber bispedømmerådet føre regnskap med midlene.

Med vennlig hilsen
For prosjektgruppa

Max Ingar Mørk
Prosj.rådgiver

PS. Vedlegger en ny versjon av sluttrapporten fra enøk-kartlegginga, der det er rettet en feil på side 28.

Enøk i kyrkjene i Møre bispedøme

Rapport frå enøk-kartlegginga av kyrkjene i Møre
2018-2019

Juli/oktober 2019

DEN NORSKE KYRKJA
Møre bispedøme

Møre
kyrkjeverjelag

NTNU

Kunnskap for ei betre verd

Forord

«Energiøkonomisering i kyrkjebygg i Møre bispedøme 2018-2020» er eit samarbeidsprosjekt mellom Møre bispedøme, Møre kyrkjeverjelag og KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter. Vidare har NTNU i Ålesund vore engasjert som rådgjevar for prosjektet.

Prosjektgruppa legg med dette fram sin rapport om enøk-kartlegginga av kyrkjene, som vart gjennomført i 2018-2019.

Rapporten er meint som eit kunnskapsgrunnlag for bispedømet og for fellesråda i det vidare enøk-arbeidet i kyrkjene.

Prosjektgruppa vil også bruke rapporten i sitt vidare arbeid med rettleiing og rådgjeving av fellesråd og stabar som ønskjer å gjennomføre lokale enøk-prosessar.

Prosjektgruppa vil takke alle som har bidratt med informasjon og data, og håper rapporten kan inspirere til vidare innsats i det lokale enøk-arbeidet.

Tingvoll/Molde/Oslo 2. oktober 2019

Marit Linberg
Leiar

Per Fredrik Brun

Harald Ringstad

Max Ingar Mørk
Rådgjevar

Samandrag

Enøk-kartlegginga i Møre blei sett i gong hausten 2018 og fullført våren 2019. Prosjektgruppa starta med å intervjuje alle kyrkjeverjene om status for enøk-arbeidet. Deretter blei det sendt ut eit registreringsskjema som kyrkjeverjene skulle fylle ut for kvar kyrkje. Det kom inn skjema for 85 av dei 114 kyrkjene som fellesråda i Møre forvaltar, altså 75 prosent. Ikkje alle skjema var komplett utfylte, men samla sett gir datamaterialet eit representativt bilete av enøk-situasjonen for kyrkjene i Møre.

Intervjuundersøkinga viser at enøk gjennomgåande har låg merksemd i fellesråda. Berre 15 prosent av sokna er med i «Grøn kyrkjelyd», og aktiviteten synest minkande. Det er generelt lite kunnskap om energiforbruk og forbruksutvikling i kyrkjene, og svært få fellesråd har konkrete vedtak eller planar for enøk-arbeidet. Gjennom åra er det likevel gjennomført mange enøk-tiltak som til dømes (etter)isolering av veggjar, golv og tak, innsetting av ekstra vindauger og tetting av lekkasjar. Fleire kyrkjer har også innført nattsinking eller annan brukstilpassa oppvarming.

I dei seinare åra har det vore særleg merksemd på installasjon av varmestyringsanlegg (SD-anlegg), overgang til LED-lys og installasjon av varmpumper. Erfaringane viser at det er mykje å hente på denne typen tiltak. Mange kan også oppnå «gratis» sparing med betre driftsrutinar. Prosjektgruppa meiner det er viktig at fellesråda peiker ut lokale enøk-ansvarlege som kan vere ressurspersonar og pådrivarar for enøk-arbeidet i den einskilde kyrkja.

Mange fellesråd har vedlikehaldsplanar som også omfattar enøk-tiltak. Det er registrert at ca. 30 prosent av kyrkjene har behov for nytt eller forbetra varmeanlegg eller SD-anlegg. Svært mange fellesråd ønskjer hjelp til planlegging og gjennomføring av slike tiltak. Prosjektgruppa har i første omgang valt ut tre prosjekt som skal følgjast opp: Idékonkurranse for nytt varmeanlegg i Tingvoll kyrkje, varmestyring i Brattvåg kyrkje og nytt varmeanlegg i Vanylven kyrkje.

Det innsamla materialet gir eit detaljert bilete av enøk-situasjonen i Møre. I rapporten er resultatane presentert i form av tabellar og grafar, gjerne slik at kyrkjene er sortert i stigande eller fallande rekkefølge. På den måten kan kyrkjene samanliknast, som grunnlag for benchmarking. Ein kan da sjå korleis ei kyrkje «scorar» på ulike sett av parametarar og sjå om ho kjem godt eller dårleg ut, primært i høve til dei som har «beste praksis». I vurderinga må ein ta omsyn til ei rekke faktorar som kyrkjas alder og byggemåte, storleik, bruksmønster, bruks- og kviletemperatur, installert oppvarmingseffekt, type varmeanlegg og lokalklima.

Totalforbruket pr. kvadratmeter oppvarma areal synest å ligge om lag 15 prosent lågare i Møre enn landsgjennomsnittet. Dette seier likevel lite om tilstanden til kvar kyrkje. Det er generelt vanskeleg å finne klåre samanhengar mellom energiforbruk og andre parametarar. Vi kan til dømes sjå ein svak tendens til at forbruket per aktivitet fell når aktivitetsnivået aukar – altså at kyrkjer med høg aktivitet er meir «energieffektive» enn dei med liten – men på einskildkyrkje-nivå finn vi alle slags unnatak. Dette kan ha mange årsaker. Til dømes må kyrkjer som er sjeldan i bruk oftast ha på ein grunnvarme som gjer at forbruket per effektiv brukstid blir høg.

På nokre område er det likevel klare forbetringspotensial. Eit godt bevaringsmiljø og inneklima krev at kyrkja kan varmast opp raskt før bruk og deretter gå tilbake til kviletemperatur. Berre ei av fire kyrkjer har nok installert oppvarmingseffekt til å klare dette. Mykje kan også gjerast med betre driftsrutinar. Mange kyrkjer kan med fordel senke kviletemperaturen, særleg kyrkjer med liten bruk. Mykje unødig energi blir også brukt fordi varmen blir sett på opptil fleire dagar før det trengst.

Kartlegginga gir eit godt utgangspunkt for lokale enøk-prosessar i fellesråd og stabar kring i bispedømet. Prosjektgruppa vil gjerne bidra i slike prosessar. Miljøriktig og effektiv energibruk gir lågare kostnader for fellesrådet, betre inneklima for kyrkjelyden, betre bevaringsmiljø for kyrkjebygget og lågare klimafotavtrykk på naturmiljøet. På ein positiv måte kan det vere med på å fremme kyrkja sitt arbeid for betre vern av skaparverket.

Innhold

1	Innleiing	7
1.1	Bakgrunn og mål for prosjektet.....	7
1.2	Organisering av prosjektet og mandat for prosjektgruppa.....	7
1.3	Prosjektplan.....	8
1.4	Gjennomføring av fase 1	8
2	Resultat frå intervjuundersøkinga	10
2.1	Spørsmål 1: Formalia	10
2.2	Spørsmål 2: Status i høve til «Grøn kyrkjelyd».....	10
2.3	Spørsmål 3: Energiregistreringar	10
2.4	Spørsmål 4: Status for enøk-arbeidet.....	11
2.5	Spørsmål 5: Gjennomførte tekniske tiltak.....	11
2.6	Spørsmål 6: Straumtariffar	12
2.7	Spørsmål 7: Administrative tiltak – driftsrutinar	12
2.8	Spørsmål 8: Planar og ønskje	12
2.9	Spørsmål 9: Finansiering	13
2.10	Spørsmål 10: Lokal enøk-ansvarleg	13
2.11	Oppsummering av intervjuundersøkinga	14
3	Resultat frå enøk-kartlegginga i kyrkjene	16
3.1	Kyrkjene i Møre og datatilfanget i enøk-kartlegginga.....	16
3.2	Kor representative er dei registrerte kyrkjene for kyrkjene i Møre?	16
3.3	Oppvarma areal i kyrkjene og volum og installert effekt i kyrkjerommet	19
3.4	Oppvarmingseffekt i kyrkjerommet i høve til oppvarma volum	22
3.5	Kviletemperatur, brukstemperatur og oppvarmingstid.....	23
3.6	Oppvarmingstid og -hastigheit i høve til installert varmeeffekt	26
3.7	Årleg energiforbruk i kyrkjene.....	27
3.8	Forbruk pr. kvadratmeter oppvarma areal i 2017.....	30
3.9	Energiforbruk i høve til aktivitet.....	31
3.10	Varmeanlegg og varmestyring	35
3.11	Inneklima og inventar.....	37
3.12	Behov for nye varmeanlegg.....	39
3.13	Aktuelle enøk-tiltak	39
3.14	Oppsummering av enøk-kartlegginga	40

4	Vegen vidare	42
4.1	Kva kan bispedømet gjere?	42
4.2	Kva kan prosjektgruppa gjere?	42
4.3	Kva kan dei kyrkjelege fellesråda gjere?	43
	Vedlegg 1: Intervjuguide	45
	Vedlegg 2: Adresseliste for kyrkjeverjene i Møre	46
	Vedlegg 3: Enøk-intervju – samletabell	47
	Vedlegg 4: Skjema for kartlegging av kyrkjene sin bruk, energibruk og inneklima	62
	Vedlegg 5: Data frå innsendte kartleggingskjema	64

Figurliste

Figur 1	Prosjekt- og framdriftsplan for Enøk i kyrkjene i Møre	8
Figur 2	Prostivis oversikt over talet på kyrkjer totalt, enøk-registrerte kyrkjer og kyrkjer med oppgitt årsforbruk for energi.	17
Figur 3	Tal kyrkjer totalt og enøk-registrerte i dei ulike vernekategoriane	17
Figur 4	Kyrkjene etter byggemateriale (tre og mur). Totalt og enøk-registrerte	18
Figur 5	Oppvarma areal i kyrkjene (m ²). 71 kyrkjer	19
Figur 6	Oppvarma volum i kyrkjerommet (m ³). 63 kyrkjer	20
Figur 7	Installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet (W). 54 kyrkjer	21
Figur 8	Installert oppvarmingseffekt pr. m ³ volum i kyrkjerommet. 54 kyrkjer	22
Figur 9	Kviletemperatur (mørkeraud søyle) og temperaturauke opp til brukstemperatur (lyseraud søyle) i kvar kyrkje. Dei to søylenes til saman viser brukstemperaturen i kyrkja. 79 kyrkjer	23
Figur 10	Oppvarmingstid for kyrkjerommet i timar ein kald vinterdag (< -5 °C). 75 kyrkjer.	24
Figur 11	Oppvarmingshastigheit som funksjon av oppvarmingstid og temperaturdifferanse mellom kvile- og brukstemperatur (timar pr. °C). 75 kyrkjer	25
Figur 12	Oppvarmingseffekt pr. m ³ volum i kyrkjerommet (W/m ³) samanlikna med oppvarmingstid i timar frå kviletemperatur til brukstemperatur. 52 kyrkjer	26
Figur 13	Oppvarmingseffekt pr. m ³ samanlikna med oppvarmingshastigheit i timar pr. °C. 52 kyrkjer.	26
Figur 14	Samla årleg el-forbruk for 35 kyrkjer i perioden 2013-2017	27
Figur 15	Samla energiforbruk pr. kyrkje (el og fjernvarme) i 2017 (kWh). 75 kyrkjer.	29
Figur 16	Energiforbruk pr. kvadratmeter oppvarma areal i kyrkjene i 2017 (kWh pr. m ²). 64 kyrkjer.	30
Figur 17	Sum aktivitetar samanlikna med energiforbruk pr. aktivitet i 2017. 70 kyrkjer.	32
Figur 18	Sum brukstimar samanlikna med energiforbruk pr. brukstime i 2017. 70 kyrkjer.	34
Figur 19	Type varmeanlegg i kyrkjerommet. Prosent. 84 kyrkjer.	35
Figur 20	Svar på spørsmålet: "Gjennomførast det brukstilpassa oppvarming? Viss ja; korleis?" Prosentfordeling. 83 kyrkjer	36

Tabelliste

Tabell 1	Arealdata. Oppvarma areal i kyrkjene. 71 kyrkjer.	19
Tabell 2	Volumdata. Oppvarma volum i kyrkjerommet. 63 kyrkjer.	20
Tabell 3	Effektdata. Installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet. 54 kyrkjer.	21
Tabell 4	Oppvarmingseffekt pr. m ³ i kyrkjerommet. 54 kyrkjer.	22
Tabell 5	Temperaturfordelinga for kviletemperatur (til venstre) og brukstemperatur (til høgre).	24
Tabell 6	Sum el-forbruk i 35 kyrkjer i perioden 2013-2017. Faktisk forbruk og graddagskorrigerert.	27
Tabell 7	Tabell: Registrert, samla energiforbruk for 75 kyrker i 2017, gjennomsnittleg forbruk for dei same kyrkjene og ekvivalent forbruk for 114 «gjennomsnittskyrkjer» i Møre.	28
Tabell 8	Samla energiforbruk i kyrkjene i 2017. 75 kyrkjer.	29
Tabell 9	Nøkkeltal for samla energiforbruk i 2017. 64 kyrkjer.	30
Tabell 10	Energiforbruk pr. aktivitet i 2017, totalt og i gjennomsnitt pr. kyrkje. 70 kyrkjer.	31
Tabell 11	Energiforbruk pr. brukstime i 2017, totalt og i gjennomsnitt pr. kyrkje. 70 kyrkjer.	33
Tabell 12	"Blir månadleg straumforbruk registrert og analysert?" 81 kyrkjer.	37
Tabell 13	"Blir inneklime registrert og analysert?". 81 kyrkjer.	37
Tabell 14	"Er det klager på inneklimeet?" 66 kyrkjer.	38
Tabell 15	"Er det oppsprekking/flassing på inventar; problem med orgel?". 70 kyrkjer.	38
Tabell 16	"Er det behov for ny oppvarming?" 62 kyrkjer.	39

1 Innleiing

1.1 Bakgrunn og mål for prosjektet

«Klimamelding for Den norske kirke» vart vedteke av Kyrkjemøtet i 2015. På bakgrunn av konklusjonane i meldinga gjorde Møre bispedømeråd i møte 16.06.2017 - sak 33/17, vedtak om å etablere eit regionalt prosjekt i Møre med tittelen «Energiøkonomisering i kyrkjebygg i Møre bispedøme 2018-2020».

Målet med prosjektet er å redusere klimafotavtrykket for kyrkjene i Møre bispedøme, gjennom kartlegging av status og tilrettelegging av prosessar og rettleiing for endring av drift og for bygningsmessige tiltak.

Hovudlinene for innhaldet i prosjektet vart vedteke av Bispedømerådet i møte 26.02.2018 - sak 5/18. Bispedømerådet bad Stiftsdirektøren om å følgje opp vedtaket overfor prosjektgruppa og eventuelt inngå avtale om prosjektleiar innanfor ramma av godkjent budsjett.

1.2 Organisering av prosjektet og mandat for prosjektgruppa

I løpet av våren 2018 blei den nærare organiseringa av prosjektet avklart gjennom møte mellom Stiftsdirektøren og representantar for Møre bispedøme, Møre kyrkjevjerlag, KA og NTNU i Ålesund.

1.2.1 Styringsgruppa

Prosjektet skulle leiast av ei styringsgruppe med overordna fagleg og økonomisk ansvar for prosjektet, inklusive framdrift, rapportering og informasjon. Av ulike grunnar kom ikkje styringsgruppa i arbeid som planlagt. I praksis har prosjektgruppa rapportert direkte til bispedømerådet gjennom stiftsdirektøren.

1.2.2 Prosjektgruppa

Prosjektgruppa består av:

Marit Linberg, leiar (Møre Kyrkjevjerlag/kyrkjeverje i Tingvoll)

Per Fredrik Brun, sekretær (Møre bispedøme)

Harald Ringstad (seniorrådgivar for kyrkjebyggforvaltning i KA)

Max Ingar Mørk (førsteamanuensis i byggfag ved NTNU i Ålesund) er engasjert som prosjektrådgjevar.

Prosjektgruppa sitt mandat: Ansvarleg for å drive prosjektet. Dette gjeld økonomi og strategiske val i prosjektperioden. Prosjektgruppa rapporterer til styringsgruppa.

Rådgivar ved bispedømekontoret Tore Johan Øvstebø var med i gruppa fram til han gjekk ut i permisjon ved årsskiftet 2017/2018. Deretter har avdelingsleiar for kyrkjeliv, Arvid Helle, vore prosjektet sin kontaktperson på bispedømekontoret.

1.3 Prosjektplan

I saksutgreiinga til bispedømerådet (sak 5/18) vart det skissert ein prosjektplan i tre fasar, som prosjektgruppa har teke utgangspunkt i. Justert for den faktiske framdrifta og erfaringar undervegs, arbeider prosjektgruppa no etter følgjande plan (sjå også figur 1):

- Fase 1: Gjennomføre ei kartlegging av staus for enøk-arbeidet i Møre og ut frå dette velje ut eit knippe av fellesråd med særleg interesse for enøk-arbeidet og/eller aktuelle problemstillingar/prosjekt. Utvikle ein informasjonsstrategi for prosjektet.
- Fase 2: Nytte dei problemstillingane fellesråda har som basis for rettleiing om aktuelle strategiar, tiltak, tilskotsordningar og aktørar som kan bidra til tiltak for kvart bygg. Utvikle ei felles ressurside på Kirkebakken. Gjennomføre arbeidsverkstader med kyrkjevevjerjer og lokale ressurspersonar for å utvikle gode driftsrutinar for brukstilpassa oppvarming/energibruk.
- Fase 3: Følgje opp aktuelle fellesråd med dialog og assistanse/rettleiing. Følgje opp utvalde enøk-tiltak (pilotprosjekt) økonomisk og med rådgjeving.

Enøk i Møre Prosjekt- og framdriftsplan	2017	2018				2019			
	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
<u>Fase 1:</u> Kartlegge enøk-status Velje aktuelle fellesråd Utvikle info-strategi									
<u>Fase 2:</u> Ressurside Kirkebakken Arbeidsverkstader Søke om prosjektmidlar									
<u>Fase 3:</u> Utgjeie pilotprosjekt Prosjektrådgjeving									

Figur 1 Prosjekt- og framdriftsplan for Enøk i kyrkjene i Møre

1.4 Gjennomføring av fase 1

Tore Johan Øvstebø utarbeidde hausten 2017 ei Questback-undersøking for å kartlegge status for enøk-arbeidet i Møre. Spørjeundersøkinga vart sendt elektronisk til dei 32 fellesråda i bispedømet. Diverre var det berre 7 fellesråd som svarte på undersøkinga, men desse svara gav likevel verdifulle innspel om typiske problemområde, aktuelle tiltak mv. som har vore til nytte i det vidare arbeidet.

Prosjektgruppa kom fram til at ei komplett kartlegging av status for enøk-arbeidet i Møre best kunne gjennomførast ved at gruppa sjølv tok kontakt og intervjuja kyrkjevevjerjene eller andre representantar for fellesråda på telefon.

Med utgangspunkt i Questback-undersøkinga utarbeidde prosjektgruppa ein intervjuguide med 10 kartleggingsspørsmål (sjå vedlegg 1). Gruppa delte fellesråda mellom seg slik:

Marit Linberg: Ytre Nordmøre prosti og Indre Nordmøre prosti

Per Fredrik Brun: Domkirken prosti og Indre Romsdal prosti

Max Ingar Mørk: Nordre Sunnmøre prosti, Austre Sunnmøre prosti og Søre Sunnmøre prosti.

Intervjua vart gjennomført i andre halvdel av august og byrjinga av september 2018 (veke 33-36). På førehand vart det sendt ut informasjon om prosjektet til alle fellesråd. Representanten for prosjektgruppa tok så kontakt med den einskilde kyrkjevevja for å avtale tid for intervjuet. Avtalen vart stadfesta med ein e-post der intervjuguiden var vedlagt. Intervjuet vart så gjennomført etter avtalen. Etter dette sende representanten for prosjektgruppa ut eit kartleggingsskjema som kyrkjevevja vart beden om å fylle ut (vedlegg 4). Det skulle fyllast ut eitt skjema for kvar kyrkje, med meir kvantitative opplysningar om kyrkja sin storleik, bruk, energibruk mm.

Etter telefonintervjuet sende gruppa ut eit kartleggingsskjema som kyrkjevevjene vart bedne om å fylle ut. Det skulle fyllast ut eitt skjema for kvar kyrkje med meir detaljerte opplysningar om kyrkja sin storleik, bruk, energibruk mm. Det gjekk greitt å få inn skjema for om lag 1/3 av kyrkjene, men deretter gjekk det tregare. Etter fleire rundar med purring var det innan utgangen av året kome inn svar frå 24 av bispedømet sine 32 fellesråd (75 %), med utfylte skjema for 85 av bispedømet sine 114 fellesrådsforvalta kyrkjer (75 %). Nokre av skjemaa vart seinare supplert med mottekne rapportar, Kyrkjebyggdatabasen til KA og nye opplysningar frå kyrkjevevjene heilt fram til juni 2019.

Intervjuundersøkinga er summert opp i kapittel 2, med underliggende skjema og tabellar i vedlegg 2 og 3.

Enøk-registreringane for kvar kyrkje er summert opp i kapittel 3, med underliggende skjema og tabellar i vedlegg 4 og 5.

2 Resultat frå intervjuundersøkinga

2.1 Spørsmål 1: Formalia

Intervjuet starta med å oppdatere kontaktinformasjonen om kyrkjevevjerene og eventuelt andre lokale kontaktpersonar som var relevante for undersøkinga.

Oppdatert liste over namn, telefonnummer og e-postadresser pr. september 2018 er gitt i vedlegg 2.

2.2 Spørsmål 2: Status i høve til «Grøn kyrkjelyd»

«Grøn kyrkje» er ein del av kyrkja sitt miljøengasjement. Ordninga «Vår grønne kyrkjelyd» har eksistert i mange år, og blei revidert i 2014. Både sokn, fellesråd og kyrkjelege institusjonar kan vere med. Eit viktig mål er å redusere klimagassutsleppa frå kyrkjeleg verksemd, og tiltaket er såleis relevant også i enøk-samanheng.

«Grøn kyrkje» si heimeside <https://kirken.no/nb-NO/gronkirke/> oppgir at 15 sokn, ein barnehage og ein dyreklubb er innmelde som «grøn kyrkjelyd» i Møre.

Kyrkjevevjerene melder også om at 15 av bispedømet sine 97 sokn (15 %) er «grønne kyrkjelydar», men berre 11 av dei er samanfallande med Grøn kyrkje si liste. Fire av sokna på Grøn kyrkje si liste er ukjende for kyrkjevevjerene, medan dei på si side rapporterer om fire sokn som ikkje er registrert hos Grøn kyrkje. I fleire tilfelle melder kyrkjevevjerene om minkande aktivitet eller merksemd om saka, særleg i sokn som har vore med lenge.

På den andre sida vert det meldt om at fleire sokn har diskutert eller gjennomført miljøtiltak lokalt, m.a. som ein del av diakonitenesta, utan at dette er formalisert gjennom innmelding i «Grøn kyrkjelyd».

2.3 Spørsmål 3: Energiregistreringar

Undersøkinga viser at fellesråda har svært ulike løysingar for el-forsyning.

Forsyningsnettet er eigd av lokale nettleverandørar som har konsesjon (einerett) i sine område, medan straumen kan kjøpast frå ulike leverandørar – lokalt eller nasjonalt.

På forsyningsida brukar dei fleste fellesråda den lokale straumleverandøren (t.d. Svorka kraft, Sandøy energi, Istad kraft, Tafjord kraft, Tussa kraft).

Kommunar som Nesset og Rauma har rimeleg konsesjonskraft, som også kjem fellesråda til gode.

Stadig fleire fellesråd har gått over til meir landsdekkande leverandørar som Fjordkraft og LOS Energi. Som regel brukar dei da kommunen sine avtalar, som i mange tilfelle er forhandla fram gjennom eit regionalt, kommunalt innkjøpsfellesskap. Nokre brukar også KNIF sin innkjøpsavtale med Fjordkraft. Dei som brukar desse avtalane meiner prisen er konkurransedyktig, og at det er lite å hente på å skifte leverandør.

Dei fleste kyrkjene har i løpet av 2018 fått installert nye automatiske strømmålarar som gjer det mogeleg for fellesrådet å hente ut forbruksstatistikk direkte frå nettleverandør. Likevel er det svært varierende i kva grad kyrkjevevjerene følgjer opp energibruken. Fleire seier at dei berre sjekkar fakturaen, men utan å følgje opp utviklinga i forbruket. Nokre manglar heilt rutinar for

energioppfølging, og i eit par tilfelle blir rekningane betalt direkte av kommunen utan at kyrkjeverja ser dei.

Mange oppgir likevel at dei har merksemd på energibruken, men berre eit fåtall seier at dei aktivt følgjer opp forbruket og fører fortløpande statistikk (t.d. Rindal, Surnadal, Gjemnes, Storfjorden).

Til informasjon har KA planar om å få alle målarar i el-hub-prosjektet inn i kyrkjebygg-databasen i første halvår 2019. Dette vil verte eit viktig verktøy for å følgje opp energibruken i kyrkjene.

2.4 Spørsmål 4: Status for enøk-arbeidet

Dei fleste fellesråda oppgir at dei ikkje har spesielle vedtak om eller planar for enøk-arbeidet.

Ingen har eigne vedtak eller planar for administrative enøk-tiltak.

Tekniske enøk-tiltak inngår gjerne i dei ordinære vedlikehaldsplanane eller blir utført i samband med andre vedlikehaldstiltak.

Mange kyrkjeverjer opplyser likevel at dei jobbar aktivt både med administrative og tekniske tiltak som kan redusere energibruken. Dei er også positive til eit samarbeid gjennom enøk-prosjektet i Møre.

2.5 Spørsmål 5: Gjennomførte tekniske tiltak

Så godt som alle fellesråda har i løpet av dei seinaste åra gjennomført tiltak som bidreg til redusert energibruk. Dei tre mest vanlege tiltaka er:

- Installering av SD-anlegg
- Overgang til LED-lys
- Installering av varmepumper

Fleire ulike system for sentral drift/driftsovervaking (SD) er i bruk, så som Defa («ring hytta varm»), EM Systemer, Jeff/EFLEX og Smart kirkebyggstyring (via KA-avtale). Nokre eldre anlegg er modembasert eller må programmerast på staden, medan nyare anlegg gjerne er kalenderstyrt og sjølvlærande. Fleire av systema har problem med å oppnå god varmestyring, og somme av kyrkjeverjene meiner energi-gevinsten er mindre enn berekna. Det kan t.d. skuldast for liten installert effekt slik at varmen må stå lenge på før naudsynt temperatur vert oppnådd, eller at tidlegare manuell varmestyring var meir optimal enn antatt.

Dei fleste som har installert nyare system synest likevel å vere rimeleg nøgde med resultatet. I eitt tilfelle (Stranda kyrkje) vert det meldt om ei nærare halvering av forbruket.

I svært mange kyrkjer har det vore – eller vert det gradvis – skifta til LED-lys, både innandørs og som utandørs flaumllys. Som oftast vert gamal armatur nytta vidare, men i nokre tilfelle må armaturen skiftast. Nokre stader der LED er ueigna, har ein skifta til halogenpærer i dei gamle armaturane. Utskifting til LED krev som regel at eldre dimmarar må skiftast ut.

Når det gjeld oppvarming har stadig fleire kyrkjebygg fått installert varmepumpe(r). I mange tilfelle vert dei brukt i kombinasjon med eldre røyromnar. Varmepumpene har som regel nok kapasitet til å halde kviletemperatur i kyrkja heile året, samt brukstemperatur det meste av året. Slik bidreg dei også til å kutte effekttoppane og skape eit betre bevaringsmiljø for interiør og inventar. På den kaldaste årstida kan røyromnane ved behov bli koplå inn for å ta topplasta.

Det vert også meldt om andre gjennomførte enøk-tiltak som tilleggsisolering av loft, etterisolering og setting av fasadar, reparasjon av vindauge, innsetting av doble glas og utskifting av gamle røyromnar med benkevarmarar.

Fleire av kyrkjene er så lite i bruk at det er vanskeleg å få enøk-tiltak til å løne seg.

2.6 Spørsmål 6: Straumtariffar

Det er gjennomgåande lite merksemd om straumtariffar i fellesråda. Nokre få (Storfjorden og Molde) har teke opp spørsmålet med nettleverandøren, men utan resultat så langt.

Dei fleste kyrkjene har ein effektbasert tariff, dvs. at ein både betalar for høgste effektuttak innan ein periode (gjerne pr. mnd.) og energiforbruket. Nokre mindre kyrkjer, helst med lite bruk, har ein næringsbygg-tariff utan effektledd.

Både storleiken på inntakssikringane og samla energiforbruk over året er avgjerande for om ei kyrkje skal ha effekt-tariff. Grensene kan variere mellom nettselskapa, men typiske verdiar er 100-160 Ampere på inntakssikringane og 100 000 kWh i årsforbruk.

2.7 Spørsmål 7: Administrative tiltak – driftsrutinar

Det innsamla materialet avdekkar ein flora av variantar når det gjeld driftsrutinar for varmestyring:

- Skriftlege instruksar frå kyrkjeverje til kyrkjetenar eller sokneråd
- Munnlege instruksar frå kyrkjeverje til kyrkjetenar
- Innarbeidde rutinar som kyrkjetenar følgjer opp
- Rutinar som kyrkjetenar sjølv lagar seg ut frå erfaring og praksis
- Ingen faste rutinar; kyrkjetenar og brukarar styrer fritt

Det kan vere ønskeleg at KA utarbeider malar for brukstilpassa varmestyring, anten som arbeidsinstruksar eller retningsliner for kyrkjetenarar og anna driftspersonell.

Eit spesielt problem er knytt til orgel og inneklima. Her er det mange og til dels motstridande meiningar. Her bør KA kunne bidra med faktabasert kunnskap, både knytt til rutinar for dagleg drift og som rettleiing ved anskaffing av nye orgel.

2.8 Spørsmål 8: Planar og ønskje

Under dette punktet kom det fram mange ønskje om hjelp til gjennomføring av både administrative og tekniske tiltak.

Dei administrative tiltaka handlar i stor grad om å få på plass gode driftsrutinar og brukstilpassa varmestyring. Dette vil prosjektgruppa følgje opp m.a. ved å invitere til regionale arbeidsverkstader med kyrkjeverjer, kyrkjetenarar og anna driftspersonell.

Dei tekniske tiltaka er av meir varierende art, men gjennomgåande er det spørsmål om hjelp til utgreiing av løysingar, prosjektering og prosjektoppfølgjing. Prosjektgruppa har særleg merka seg følgjande tiltak som fellesråda ønskjer hjelp til å gjennomføre:

- Aure kf ønskjer å bytte ut benkevarmarar med alternativ oppvarming
- Averøy kf ønskjer å skifte ut varmeovnar og innføre web-styring i to kyrkjer
- Kristiansund kf ønskjer web-styring samt utgreiing om solceller på nytt tak i Kirkelandet kirke

- Rindal kf og Stangvik og Surnadal kf treng bistand til dokumentasjon/sluttrapport for nye styringsanlegg, for å få ut tilskott frå Enova
- Tingvoll kf vil ha gjennomgang av oppvarming og styring i begge kyrkjene. Tingvoll kyrkje har behov for bistand til utgreiing og prosjektering av nytt varmesystem.
- Giske kf vil utgreie betre løysing for tilknytning av varmepumpe i Valderøy kyrkje
- Haram kf vil installere varmestyring i Brattvåg kyrkje
- Ålesund kf ønskjer å få alle kyrkjene inn på SD-anlegg. Fleire store, kompliserte bygg.
- Sykkylven kf vurderer varmepumper og effektvaktar i Sykkylven kyrkje
- Hareid kf har ferdig forprosjekt og vil gå vidare med nytt varmesystem i Hareid kyrkje
- Ulstein kf vil prøve ut varmegardin ved inngangen til våpenhuset
- Vanylven kf treng hjelp til å utgreie nytt varmeanlegg i Slagnes kyrkje
- Volda kf har eldre styringsystem som dei vil skifte ut med nye anlegg

Enøk-prosjektet i Møre ønskjer å bistå flest mogeleg av felleråda, både økonomisk og med aktiv rådgjeving. Kor langt ein kjem vil likevel avhenge av felleråda sin eigen prioritering, kor store midlar som kan skaffast til vege eksternt og internt og tilgjengeleg rådgjevingsskapasitet.

På grunnlag av intervjuundersøkinga og prosjektgruppa sin kjennskap til dei ulike prosjekta, samt potensialet for å vere «pilotprosjekt», har gruppa i første omgang vald ut desse prosjekta:

- Idékonkurranse for nytt varmesystem i Tingvoll kyrkje
- Varmestyring i Brattvåg kyrkje
- Nytt varmesystem i Slagnes kyrkje

Gruppa ønskjer dessutan å følgje opp dei gode erfaringane med varmestyring i Stranda kyrkje.

2.9 Spørsmål 9: Finansiering

Felleråda har i liten grad søkt om eller fått tilbod om ekstern finansiering utanom det kommunale budsjettet. Eit unntak er den statlege rentekompensasjonsordninga for kyrkjer, som mange har nytta seg av.

Fleire felleråd har vore i kontakt med ENOVA om tilskott til enøk-tiltak. Berre tre felleråd (Rindal kf, Stangvik og Surnadal kf og Molde kf) har fått innvilga midlar frå ENOVA. Rindal kf og Stangvik og Surnadal kf har dessutan fått tilskot frå forsikringsselskap.

Nokre har også hatt nytte av tilskotet som låg i KA sin avtale om SD-anlegg frå Hoist. Dette programmet er nå avslutta.

Prosjektgruppa vil i det vidare arbeidet kontakte ulike kraftprodusentar, nettselskap og forsikringsselskap for å søke om tilskot til finansiering av forprosjekt for eit utval pilotprosjekt i Møre.

2.10 Spørsmål 10: Lokal enøk-ansvarleg

Når det gjeld aktuelle personar som kan vere lokale enøk-ansvarlege, peikar kyrkjevevjene i stor grad på seg sjølv, og i nokon grad på kyrkjetenarane. Mange kyrkjetenarstillingar er små deltidstillingar som ikkje er aktuelle for ein slik funksjon, og dei større stillingane er ofte så hardt belasta at kyrkjevevjene er varsame med å legge til nye oppgåver.

Dei fleste kyrkjevevjene er likevel positive til å gjennomføre arbeidsverkstader og opplæringstiltak i enøk-arbeid, både for sin eigen del og for somme av kyrkjetenarane. Prosjektgruppa vil arbeide for å

gjennomføre fire regionale samlingar i løpet av 2018, for høvesvis Nordmøre, Romsdal, Nordre/Austre Sunnmøre og Søre Sunnmøre.

2.11 Oppsummering av intervjuundersøkinga

2.11.1 Prosjektgruppa si eigenevaluering av intervjuundersøkinga

Prosjektgruppa er svært nøgd med å ha gjennomført ei undersøking som omfattar alle fellesråda i bispedømmet. Sjølv om arbeidsmetoden var relativt energi- og tidkrevjande, vurderer intervjugruppa likevel innsatsen som nyttig. Alle kyrkjevevjerene var positive til å delta, og den personlege kontakten sikra gode og konsistente data. Ein fekk på den måten førstehandsinformasjon om status for enøk-arbeidet og høve til å drøfte konkrete problemstillingar knytt til det vidare prosjektet.

Eit par problemområde eller ønske var gjennomgåande:

- Mange meiner det er behov for å auke kompetansen hos kyrkjetenarane
- Svært mange ønsker hjelp til å gjennomføre konkrete enøk-tiltak.

2.11.2 Kort oppsummering og vurdering av enøk-arbeidet i Møre

Prosjektgruppa sit att med følgjande hovudinntrykk og førebelse vurdering av enøk-arbeidet i Møre, basert på dei 10 spørsmåla:

1. Formalia: Det var mange endringar i kontaktlista. Bispedømmet bør ha ein automatisk oppdatering av denne. Lista er oppdatert pr. 1.7.2019 og vedlagt rapporten (vedlegg 1).
2. Status for «Grøn kyrkjelyd»: Berre 15 % av sokna er med i ordninga, og aktiviteten er i mange tilfelle minkande, særleg i sokn som har vore med lenge. Prosjektgruppa melder dette vidare som ei mogeleg sak for bispedømerådet.
3. Energiregistreringar: Gjennomgåande lite kunnskap om energiforbruk og forbruksutvikling. Sjølv om dei fleste kan ta ut data frå lokal straumleverandør, er det få som følgjer opp forbruket regelmessig. Nye målarar tilknytt el-hub og med direkte rapportering til KA sin kyrkjebyggdatabse frå 2019 kan gi betre datagrunnlag og større merksemd om dette.
4. Status for enøk-arbeidet: Nesten ingen fellesråd har konkrete vedtak eller planar for enøk-arbeidet, men mange arbeider med spørsmåla administrativt eller gjennom budsjett og vedlikehaldsplanar.
5. Gjennomførte tekniske tiltak: Dei fleste fellesråda har gjennomført ulike enøk-tiltak, men det er stor variasjon både i ambisjonsnivå og tekniske løysingar. Dei seinare åra har det vore særleg merksemd på installasjon av SD-anlegg, overgang til LED-lys og installasjon av varmpumper i kyrkjene.

Gjennom Kirkekontroll 2017/2018 har KA ein komplett oversikt over alle typar styringssystem i kyrkjene. Stranda kyrkje kan vere eit case å legge vekt på i det vidare arbeidet.

Prosjektgruppa ser vidare behov for å skaffe fram faktainformasjon om oppvarmingsrutinar og teknologi knytt til inn klima og godt bevaringsmiljø for orgel og kyrkjekunst.

6. Straumtariffar: Årleg straumforbruk og storleik på inntakssikringar avgjer om kyrkja har effekt- eller energiavrekning. Kwart nettselskap har sine egne tariffar. NVE innfører nye reglar frå 2020. Gruppa v/Harald lagar ei oversikt over tariffane til nettselskapa i Møre.

7. Driftsrutinar: Dei fleste fellesråda manglar skriftlege driftsrutinar for varmestyring. Mange etterlyser rettleiing og malar frå sentralt hald. KA kan utarbeide mal for driftsrutinar/ varmestyring.
8. Planar og ønskje: Svært mange fellesråd ønskjer hjelp til utgreiing av tekniske anlegg, både til alternativsvurdering, forprosjekt og prosjektgjennomføring. Prosjektgruppa vil i første omgang sjå nærare på tre mogelege pilotprosjekt: (1) Tingvoll kyrkje: Parallelløppdrag og Idékonkurransse der ein spelar inn fleire fagrådgiavarar (tilsvarande som for Nidarosdomen), (2) Brattvåg kyrkje: Varmestyring og (3) Slagnes kyrkje: Nytt varmeanlegg.

Gruppa vil også gjerne teste ut solceller på kyrkjetak, eventuelt på nærliggande kyrkjelydshus. Dette er enklast å få til på kyrkjer utan vernestatus. Prosjektgruppa har merka seg eit konkret ønskje om utgreiing for Kirkelandet kirke i Kristiansund (listeført).
9. Ekstern finansiering: Fellesråda i Møre har i svært liten grad søkt om eller fått tilskott frå eksterne kjelder som Enova, kraftselskap eller forsikringsselskap. Prosjektgruppa vil ta initiativ til å søke aktuelle kraftselskap og forsikringsselskap om midlar til utgreiing av pilotprosjekt.
10. Lokal enøk-ansvarleg: Kyrkjevevjerjane peiker i dei fleste tilfella på seg sjølv som næraste enøk-ansvarlege. Prosjektgruppa meiner det er viktig at også kyrkjetenarane blir motiverte og får ansvar for det daglege enøk-arbeidet. Gruppa tek sikte på å arrangere fagsamlingar og arbeidsverkstader for kyrkjevevjerer og kyrkjetenarar, eventuelt også for heile stabar (inkl. prestar og organistar).

3 Resultat frå enøk-kartlegginga i kyrkjene

3.1 Kyrkjene i Møre og datatilfanget i enøk-kartlegginga

I Møre bispedøme er det pr. 1.1.2019 registrert 118 kyrkjer som fell inn under kyrkelovas § 17:

Med kirke menes (...) soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av.

Av dei 118 kyrkjene er 114 eigd av sokna og blir forvalta av dei kyrkjelege fellesråda i kommunane (sokneråda i eittsoknskommunar). Dei fire siste er freda kulturminne utan innlagt straum eller varme: Kvernes stavkirke i Averøy, Rødven stavkirke i Rauma og Rosekyrkja i Stordal som alle er eigd og blir forvalta av Fortidsminneforeningen, og Veøy gamle kyrkje i Molde som er eigd av Molde kommune og blir forvalta av Romsdalsmuseet.

I tillegg kan kyrkjelydane eige bygningar som er vigsla til kyrkjeleg bruk, utan at dei formelt er kyrkjer etter lova, som t.d. Skarbøvik kyrkje i Ålesund og Gaustad kapell i Eide. Kyrkjelydane kan også eige forsamlingshus, gravkapell og liknande. Desse er ikkje med i undersøkinga.

Det er eitt fellesråd i kvar av dei 36 kommunane i fylket, med unnatak av kommunane Skodje, Ørskog, Stordal, Stranda og Norddal, som er samla i Storfjorden kyrkjelege fellesråd. Det er såleis 32 forvaltningseiningar for dei 114 kyrkjene i sokna sitt eige.

Av dei 32 fellesråda har 24 (75 %) fylt ut registrerings skjema for i alt 85 kyrker (75 % av dei 114). Dette utgjer datagrunnlaget for enøk-kartlegginga. Fleire skjema manglar viktige opplysningar, slik at talet på kyrkjer som ligg til grunn for dei ymse resultatata i rapporten, kan variere.

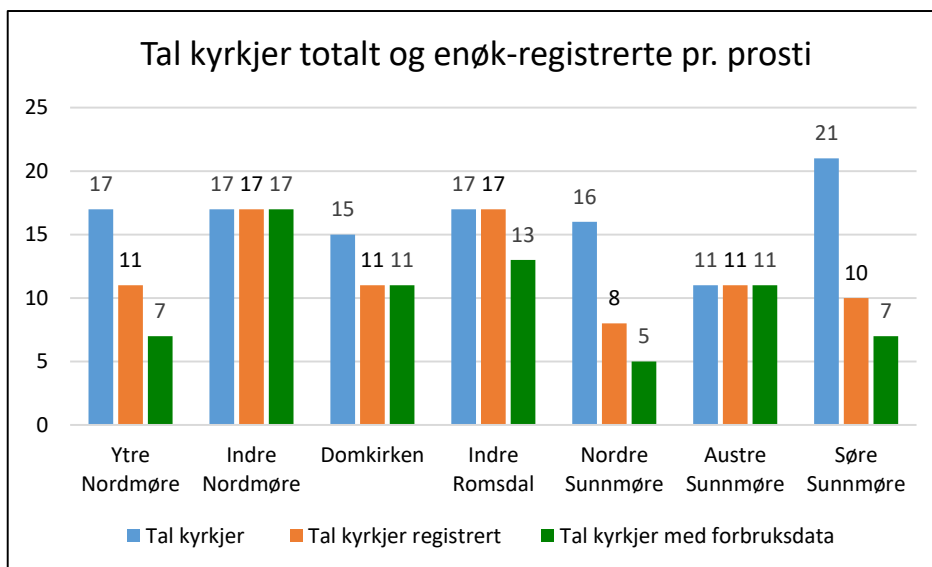
3.2 Kor representative er dei registrerte kyrkjene for kyrkjene i Møre?

Kor representative er dei registrerte kyrkjene i høve til alle kyrkjene i Møre? Vi gjer ei enkel analyse basert på parametrane prosti, alder og vernestatus og byggemateriale.

3.2.1 Prosti

Figur 2 viser talet på kyrkjer i kvart prosti (forvalta av fellesråd), kor mange av dei som er enøk-registrerte og kor mange som har registrert årsforbruk for energi. Av dei 85 enøk-registrerte kyrkjene har 71 oppgitt årsforbruket for eitt eller fleire av dei fem siste åra (84 % av 85; 62 % av 114).

Figuren viser at alle kyrkjene i indre Nordmøre og Austre Sunnmøre prosti er enøk-registrerte og har oppgitt årsforbruk for energi. Ytre Nordmøre, Nordre Sunnmøre og Søre Sunnmøre prosti er relativt dårlegare dekt, medan Domkirken og Indre Romsdal prosti er i ei mellomgruppe.

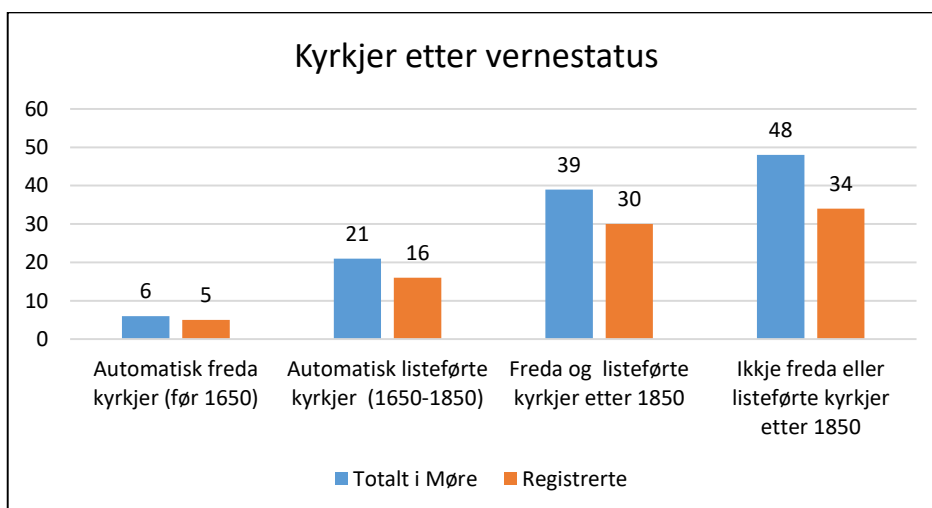
Figur 2 Prostivis oversikt over talet på kyrkjer totalt, enøk-registrerte kyrkjer og kyrkjer med oppgitt årsforbruk for energi.

3.2.2 Alder og vernestatus

Alder og vernestatus heng nøye saman. Vi vel å dele kyrkjene i dei same fire gruppene som KA brukar i sine kyrkjekontrollar, og som har synt seg å vere svært føremålstenleg:

- **Automatisk freda:** Alle kyrkjer eldre enn 1650. Desse er automatisk freda etter Kulturminnelova
- **Automatisk listeført:** Alle kyrkjer frå perioden 1650-1850. Desse er automatisk listeførte som verneverdige
- **Freda og listeførte kyrkjer nyare enn 1850:** Kyrkjer med spesielle verneverdiar, individuelt utvald av Riksantikvaren. I tillegg kan nokre vere individuelt freda (Domkirken i Molde).
- **Ikkje freda eller listeførte kyrkjer nyare enn 1850:** Resten av kyrkjene.

Figur 3 viser talet på kyrkjer i dei fire kategoriane, både totalt og enøk-registrerte. Innanfor kvar kategori er 71 – 80 % av kyrkjene registrert, medan gjennomsnittstalet er 75 %. Det tyder på relativt god representativitet i utvalet, heile bispedømet sett under eitt.

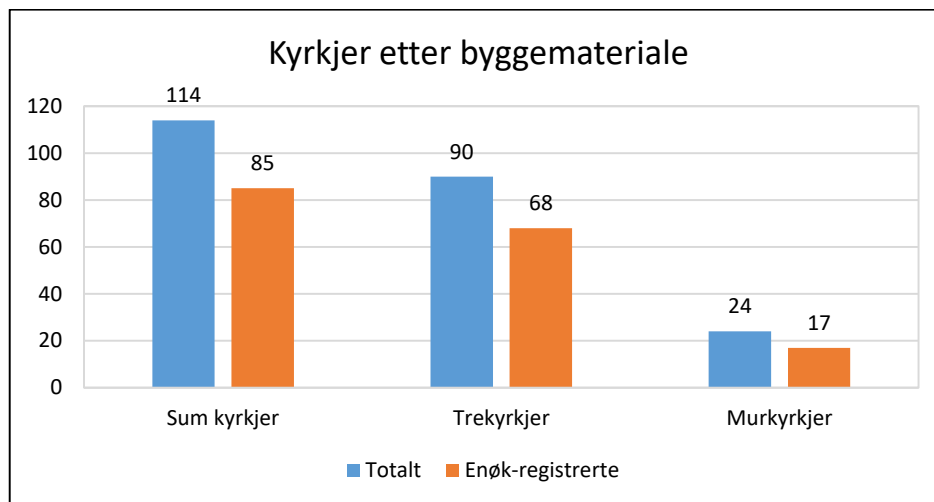

Figur 3 Tal kyrkjer totalt og enøk-registrerte i dei ulike vernekategoriene

3.2.3 Byggemateriale

Når deg gjeld byggemateriale, er det vanleg å skilje mellom kyrkjer i tre (tømmer, reisverk, bindingsverk, limtre) og kyrkjer i mur (stein, mur, tegl, betong), etter beresystemet i veggane.

Figur 4 viser fordelinga av kyrkjer i tre og mur. Av dei 114 kyrkjene i Møre er 90 i tre (79 %), og 24 i mur (21 %). Av dei 85 enøk-registrerte kyrkjene er 68 i tre (80 %), og 17 i mur (20 %). Delen enøk-registrerte kyrkjer i tre og mur samsvarar derfor godt med den totale fordelinga. Sjølv om dette tyder på god representativitet, må ein merke seg at det er stor skilnad på ei middelalderkyrkje i stein og ei moderne arbeidskyrkje i betong. Tala må derfor nyttast med varsemd.

Figur 4 Kyrkjene etter byggemateriale (tre og mur). Totalt og enøk-registrerte.

3.2.4 Konklusjon: Kyrkjene er representative, men datamaterialet har manglar

Overordna må vi kunne seie at dei enøk-registrerte kyrkjene er godt representative for kyrkjene i Møre, både med omsyn til geografisk spreiding (prosti), alder og vernestatus og byggemateriale. På grunn av mangelfullt utfylte skjema er det likevel varierende kor mange kyrkjer som utgjer datagrunnlaget for dei ymse resultatane i rapporten.

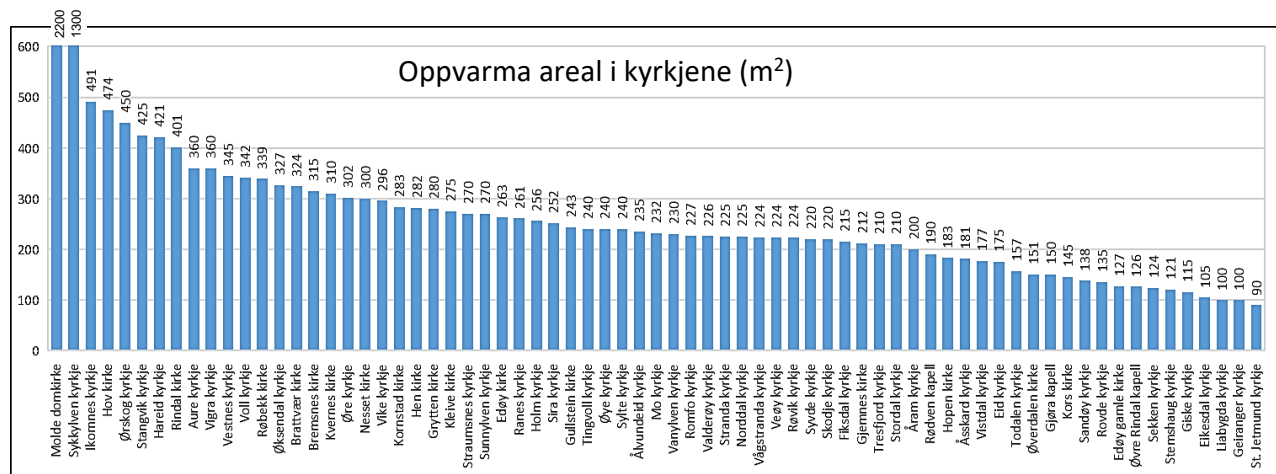
3.3 Oppvarma areal i kyrkjene og volum og installert effekt i kyrkjerommet

3.3.1 Oppvarma areal i kyrkjene

Netto oppvarma areal er registrert for 66 kyrkjer. I tillegg er det stipulert oppvarma areal for dei 5 kyrkjene i Vanylven, ut frå opplysningar i Kyrkjebyggdatabasen, slik at datagrunnlaget blir 71 kyrkjer. Med netto oppvarma areal meiner ein areal som står permanent oppvarma eller blir oppvarma når kyrkja er i bruk. I ettertid viser det seg at dette ikkje har gått tydeleg fram av registreringskjemaet, slik at nokre har registrert oppvarma areal berre i kyrkjerommet. Tala kan såleis vere noko inkonsistente. Som regel utgjør likevel kyrkjerommet den mest vesentlege delen av oppvarma areal, slik at eventuelle feil blir små. I analysen brukar vi dei tala som kyrkjevevjene har rapportert inn.

Figur 5 viser dei registrerte tala for netto oppvarma areal, sortert etter storleik. Samla nøkkeltall for kyrkjene er vist i tabell 1.

Nærare halvparten av kyrkjene (33 av 71) har eit oppvarma areal i området 200 – 300 m². Gjennomsnittleg oppvarma areal er 286 m². Dersom vi ser bort frå Domkirken og Sykkylven kyrkje, er gjennomsnittleg oppvarma areal 243 m². Medianverdien (den mellomste verdien) er 232 m².

Figur 5 Oppvarma areal i kyrkjene (m²). 71 kyrkjer.

(NB! Molde domkirke (2 200 m²) og Sykkylven kyrkje (1 300 m²) går ut over skalaen i diagrammet)

Tabell 1 Arealdata. Oppvarma areal i kyrkjene. 71 kyrkjer.

Arealdata	
Tal kyrkjer i utvalet	71 kyrkjer
Samla oppvarma areal	20 286 m ²
Gjennomsnittleg oppvarma areal per kyrkje	286 m ²
Medianverdi	232 m ²
Oppvarma areal utanom Domkirken og Sykkylven kyrkje	16 786 m ²
Gj.sn oppv. areal utanom Domkirken og Sykkylven kyrkje	243 m ²

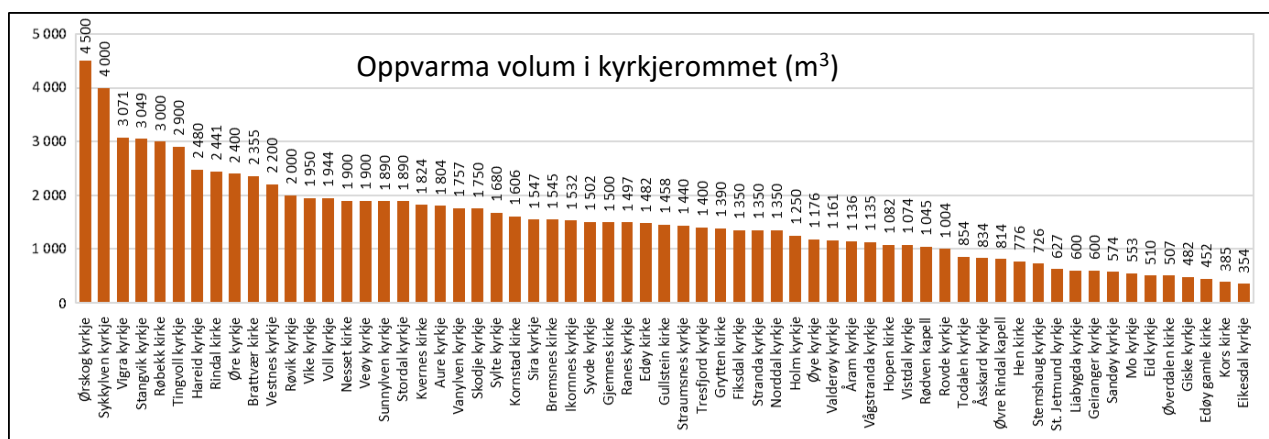
3.3.2 Oppvarma volum i kyrkjerommet

Netto oppvarma volum i kyrkjerommet er registrert for 60 kyrkjer. I tillegg er det stipulert volum for 3 kyrkjer (Røbekk, Røvik og Veøy) ut frå opplysningar i Kyrkjebyggdatabasen, slik at datagrunnlaget blir 63 kyrkjer. I høve til kyrkjene med registrert oppvarma areal, manglar m.a. Domkirken.

For volumet var spørjeskjemaet meir eintydig enn for arealet («netto oppvarmet volum i kirkerom»), slik at tala for oppvarma volum truleg er meir konsistente enn for oppvarma areal. Kompleks geometri, som t.d. bua og skrå himlingar, kan likevel gjere det vanskeleg å måle volumet nøyaktig, slik at ein må rekne med noko usikkerheit i resultatata.

Figur 6 viser dei registrerte tala for netto oppvarma volum i kyrkjerommet for kvar kyrkje, sortert etter storleik. Samla nøkkeltal for kyrkjene er vist i tabell 2.

Nærare 60 % av kyrkjene (36 av 63) har eit oppvarma volum i området 1 000 – 2 000 m³. Det er i stor grad dei same kyrkjene som har eit oppvarma areal på 200 – 300 m². Gjennomsnittsverdien for alle kyrkjene er 1 529 m³, og medianverdien 1458 m³.

Figur 6 Oppvarma volum i kyrkjerommet (m³). 63 kyrkjer.

Tabell 2 Volumdata. Oppvarma volum i kyrkjerommet. 63 kyrkjer.

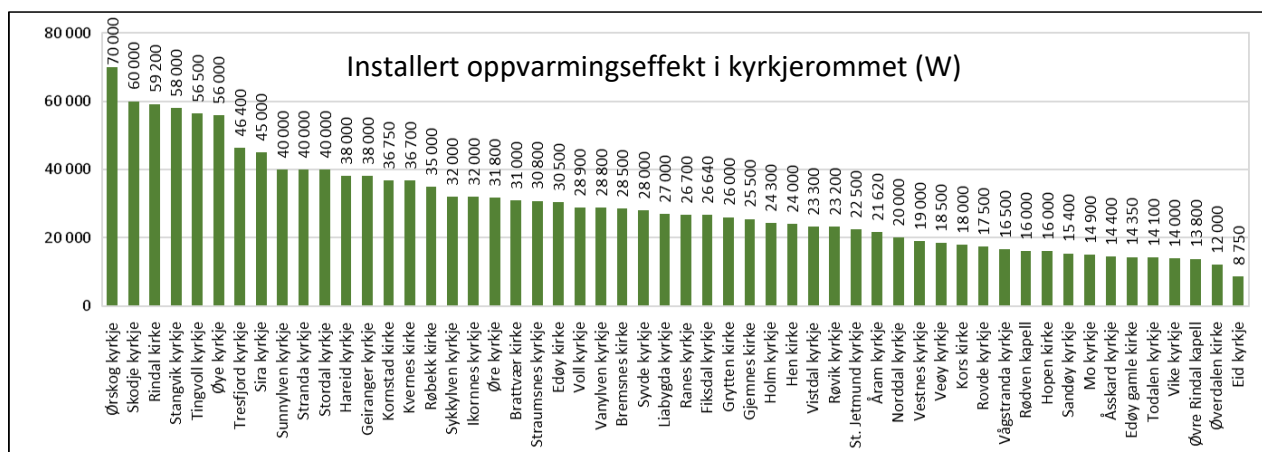
Volumdata	
Tal kyrkjer i utvalet	63 kyrkjer
Samla oppvarma volum i kyrkjeromma	96 346 m ³
Gjennomsnittleg oppvarma volum per kyrkjerom	1 529 m ³
Medianverdi	1 458 m ³

3.3.3 Installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet

Figur 7 viser installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet for 54 kyrkjer. Effekten varierer frå 8,75 kW til 70 kW. Gjennomsnittsverdien er om lag 29,5 kW medan medianverdien er 26,9 kW. Samla nøkkeltal for kyrkjene er vist i tabell 3.

Installert effekt kan vere påverka av fleire faktorar:

- Kva type varmekjelde som er brukt
- Kor gammalt anlegget er
- Om det er ei blanding av eldre og nyare varmekjelder (t.d. eldre røyromnar og nyare varmepumpe)
- Kor godt kyrkja er isolert
- Kor ofte kyrkja er i bruk
- Kor raskt kyrkja skal varmast opp
- Kvile- og brukstemperatur
- Effekt i høve til areal og volum

Figur 7 Installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet (W). 54 kyrkjer.

Tabell 3 Effektdata. Installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet. 54 kyrkjer.

Effektdata	
Tal kyrkjer i utvalet	54 kyrkjer
Samla installert oppvarmingseffekt i kyrkjeromma	1 591 810 W
Gjennomsnittleg oppvarmingseffekt per kyrkjerom	29 478 W
Medianverdi	26 850 W

Fire av dei fem kyrkjene som har høgast installert varmeeffekt, er blant dei åtte største i volum. Men generelt finn vi ingen klår samanheng mellom installert effekt og kyrkja sin storleik. I utvalet finn vi både store kyrkjer med middels til liten installert effekt, og mindre kyrkjer med relativt høg effekt.

I det følgjande vil vi sjå nærare på denne samanhengen. Vi vil også samanlikne resultatet med oppvarmingstida frå kviletemperatur til brukstemperatur, og årleg energiforbruk i høve til kyrkja sin storleik og bruksfrekvens.

Dette vil også gi oss to viktige nøkkelparametrar i enøk-samanheng:

- Installert effekt pr. m³ volum i kyrkjerommet (W/m³)
- Energiforbruk pr. m² og år (kWh/m² år)

3.4 Oppvarmingseffekt i kyrkjerommet i høve til oppvarma volum

Figur 8 viser installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet pr. m³ volum, for dei same 54 kyrkjene som i figur 7. Samla nøkkeltal for kyrkjene er vist i tabell 4.

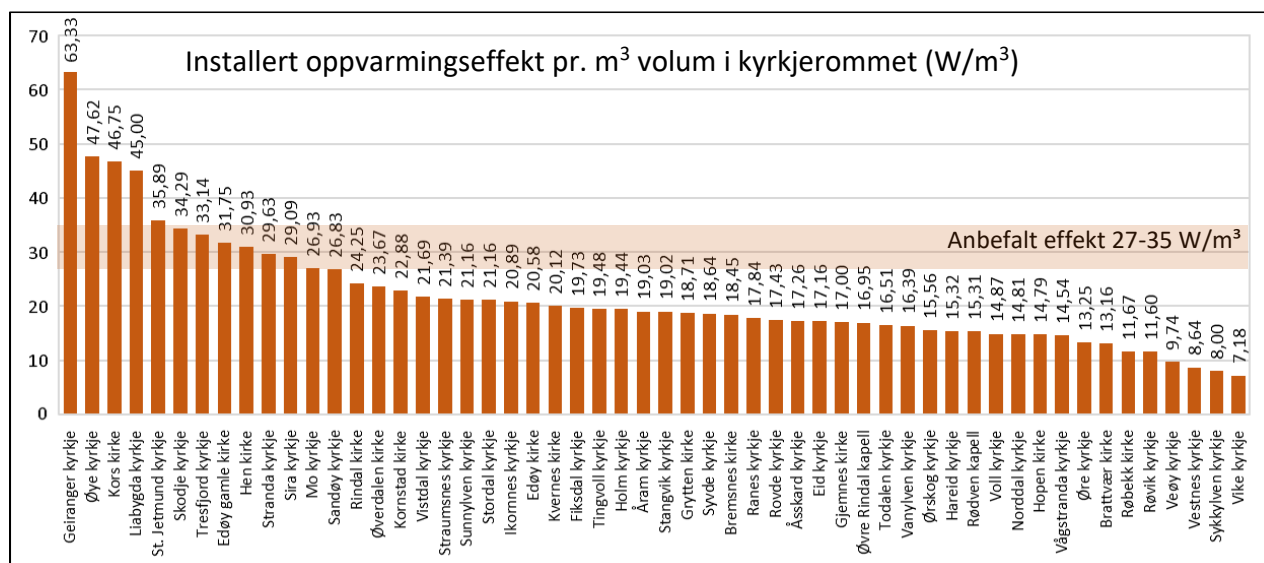
Figuren viser at installert oppvarmingseffekt varierer mellom 7,18 W/m³ og 63,33 W/m³. Den gjennomsnittlege oppvarmingseffekten pr. kyrkje er 21,78 W/m³, og medianverdien er 19,03 W/m³. Halvparten av kyrkjene har ein installert effekt i området 15-21 W/m³.

Eit godt bevaringsmiljø for interiør og inventar krev god temperaturstyring og rask oppvarming. Studiar utført av KA viser at ein vanlegvis oppnår dette ved å ha ein installert oppvarmingseffekt i området 27-35 W pr. m³ volum i kyrkjerommet.

På figuren er det anbefalte effektområdet markert som eit skravert belte. Berre 9 av dei 54 kyrkjene (16,7 %) ligg innanfor dette beltet, medan 4 kyrkjer (7,4 %) ligg over. Tre av fire kyrkjer ligg dermed under effektområdet.

Biletet må likevel nyanserast noko. Effektbehovet vil variere ut frå spesifikke forhold som alder, byggemateriale, byggemåte, storleik, tettleik og lokale klimatilhøve. Bruk av varmepumpe, eventuelt i kombinasjon med røyromnar/benkevarmarar/panelomnar, vil dessutan kunne redusere effektbehovet monaleg. Til dømes har dei to kyrkjene med lågast installert effekt (Vike og Sykkylven) varmepumper, som truleg aukar den reelle effektverknaden med ein faktor på 2-3.

Likevel er det grunnlag for å konkludere med at dei fleste kyrkjene har underdimensjonerte varmelegg i høve til dagens krav.

Figur 8 Installert oppvarmingseffekt pr. m³ volum i kyrkjerommet. 54 kyrkjer.

Tabell 4 Oppvarmingseffekt pr. m³ i kyrkjerommet. 54 kyrkjer.

Data for oppvarmingseffekt pr. m ³ i kyrkjerommet	
Tal kyrkjer i utvalet	54 kyrkjer
Samla installert oppvarmingseffekt i kyrkjeromma (ΣE)	1 591 810 W
Samla oppvarma volum i kyrkjeromma (ΣV)	83 710 m ³
Gjennomsnittleg oppvarmingseffekt pr. m ³ (ΣE/ΣV)	19,02 W/m ³
Gj.snittleg oppvarmingseffekt pr. kyrkje (Σ(E _i /V _i)/54)	21,78 W/m ³
Medianverdi	19,03 W/m ³

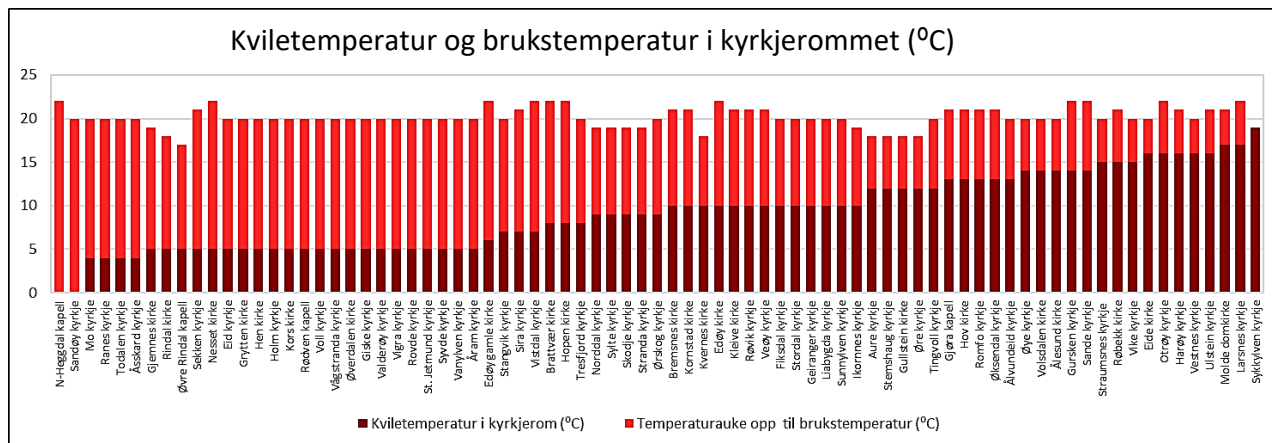
3.5 Kviletemperatur, brukstemperatur og oppvarmingstid

3.5.1 Kviletemperatur og brukstemperatur i kyrkjerommet

For dei fleste kyrkjene i utvalet er det ei eller anna form for brukstilpassa varmestyring – anten automatisk eller manuell. Det betyr at temperaturen senkast til ein kviletemperatur når kyrkja ikkje er i bruk, og aukast til brukstemperatur når kyrkja skal brukast. Det kan vere skilnad på ulike rom slik at t.d. sakristi og møterom står jamt varme, medan temperaturen i kyrkjerommet blir regulert opp og ned etter behov. Vi er i denne samanheng mest interessert i temperaturstyringa i kyrkjerommet.

Figur 9 viser kviletemperatur og brukstemperatur i kyrkjerommet for 79 av dei 85 kyrkjene. (I dei tilfella det er oppgitt eit temperaturintervall for kvile- og/eller brukstemperatur, er den høgaste temperaturen valt.) Kyrkjene er rangert etter aukande kviletemperatur (mørkeraud søyle), medan temperaturauken opp til brukstemperatur er lagt på toppen (lyseraud søyle), slik at dei to søylene til saman viser brukstemperaturen i kvar kyrkje.

Ei nærliggande hypotese er at kyrkjer som sjeldan blir oppvarma held ein låg kviletemperatur, medan kyrkjer som ofte blir oppvarma held høgare kviletemperatur. For kyrkjer med hyppig bruk vil det vere ein balanse kor langt det er praktisk eller lønsamt å senke temperaturen mellom kvart arrangement. Figuren viser at dette biletet ikkje er eintydig. Kyrkjer med lite bruk kan ha høg kviletemperatur og kyrkjer som er mykje i bruk kan ha kviletemperatur heilt ned i 5 °C. For nokre av kyrkjene med lite bruk kan dette ha samanheng med dårleg kapasitet på varmeanlegget, men like ofte synest forklaringa å vere mangelfulle driftsrutinar og lite brukstilpassa oppvarming. Ein indikasjon på dette er at fleire felleråd oppgir same kvile- og brukstemperaturar og same oppvarmingstid på alle sine kyrkjer, uavhengig av bruksfrekvens og kapasitet på varmeanlegget.

Figur 9 Kviletemperatur (mørkeraud søyle) og temperaturauke opp til brukstemperatur (lyseraud søyle) i kvar kyrkje. Dei to søylene til saman viser brukstemperaturen i kyrkja. 79 kyrkjer.

Tabell 5 viser at **kviletemperaturen** fordeler seg med om lag ein tredel på kvart av temperaturintervalla 0-5 °C, 6-10 °C og 11-16 °C. To av tre kyrkjer har altså ein kviletemperatur på 10 °C eller mindre. Berre tre av dei mest bruksintensive kyrkjene har ein kviletemperatur på 17 °C eller meir.

Brukstemperaturen er for dei fleste kyrkjene oppgitt til 20 ± 2 °C. Om lag halvparten (49 %) har ein brukstemperatur på 20 °C, medan 18 % ligg litt under og 33 % litt over denne temperaturen.

Tabell 5 Temperaturfordelinga for kviletemperatur (til venstre) og brukstemperatur (til høgre).

Kvile-temperatur	Tal kyrkjer	Prosent	Bruks-temperatur	Tal kyrkjer	Prosent
0 - 5 °C	28	35 %	17 - 19 °C	14	18 %
6 - 10 °C	25	32 %	20 °C	39	49 %
11 - 16 °C	23	29 %	21 - 22 °C	26	33 %
17 - 19 °C	3	4 %			

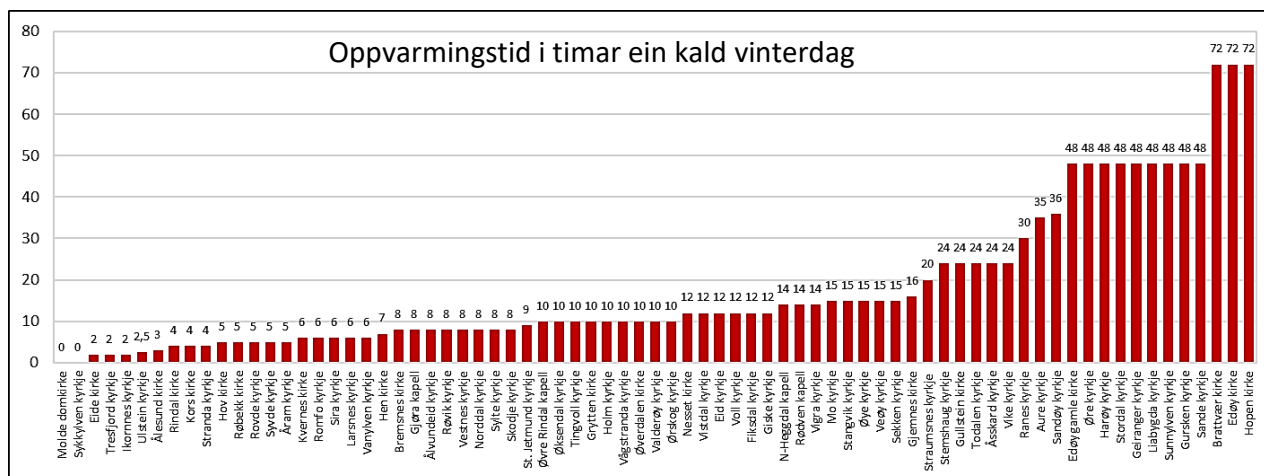
3.5.2 Oppvarmingstid i kyrkjerommet ein kald vinterdag

I kap. 3.4 konkluderte vi med at dei fleste kyrkjene har underdimensjonerte varmeanlegg. Kva betyr det for oppvarmingstida frå kviletemperatur til driftstemperatur?

Oppvarmingstida i kyrkjerommet ein kald vinterdag (dvs. med utetemperatur lågare enn ca. -5 °C) er registrert for 75 av dei 85 kyrkjene. Figur 10 viser oppvarmingstida for kvar kyrkje.

For å oppnå eit godt bevaringsmiljø, bør oppvarmingstida helst ikkje vere meir enn 5-6 timar. På den tida vil interiør og inventar i liten grad rekke å reagere på fuktendringane i lufta som følgje av temperaturendringane. Ved oppvarming vil den relative fuktigheita (RF) i lufta minke, og over tid kan dette føre til at treverk tørkar ut og sprekk, eller at kunst og tekstilar tek skade. Anbefalt RF for eit godt bevaringsklima er 40-60 %. Riksantikvaren si tilråding er å regulere RF gjennom temperaturen, heller enn å tilføre kunstig fukt som kan føre til kondensskadar på kalde ytterflater.

Berre 20 av dei 75 kyrkjene (26,7 %) held seg innanfor 6-timarsmålet. I lange periodar av året vil likevel oppvarmingstida kunne reduserast, slik at forholda neppe blir kritiske før ein når opp i 10-12 timar «vinterfyringstid». 45 av kyrkjene (60 %) ligg innanfor 12-timarsgrensa. I lengda er dette likevel ikkje tilfredsstillande, korkje for innklimaet eller energiforbruket. For dei kyrkjene som har lengst oppvarmingstid (opptil 2 – 3 døgn), kan det vere driftstekniske årsakar som ligg bak, t.d. at kyrkja ligg avsides og at varmen blir slått på manuelt når personell likevel er innom på den næraste kvardagen før eit arrangement.

Figur 10 Oppvarmingstid for kyrkjerommet i timar ein kald vinterdag (< -5 °C). 75 kyrkjer.

3.5.3 Oppvarmingshastighet

Den store skilnaden i oppvarmingstid kan ha fleire årsaker, som t.d.:

- Driftstekniske forhold og driftsrutinar
- Type varmelegg og oppvarmingseffekt i høve til romvolum
- Bygningsteknisk tilstand (t.d. kalde og utette ytterkonstruksjonar)
- Lokalklimatiske forhold som vind, dimensjonerande utetemperatur og kuldemønster
- Temperaturspranget mellom kvile- og brukstemperatur

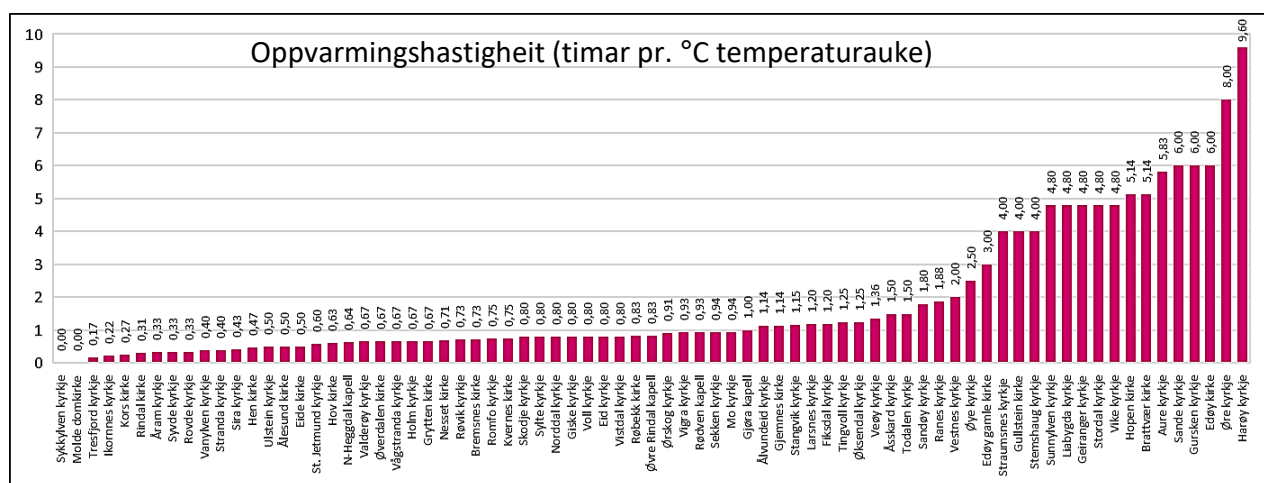
Når det gjeld det siste punktet, er det rimeleg å anta at det tek lengre tid å varme opp kyrkja frå ein låg kviletemperatur enn frå ein høgare. I dei 75 kyrkjene varierer kviletemperaturen mellom 0 og 19 grader, medan brukstemperaturen varierer mellom 17 og 22 grader. Differansen kan variere mellom 0 og 22 grader for den einskilde kyrkja.

Vi vil undersøke effekten av dette ved å sjå på oppvarmingshastigheita. Den kan uttrykkast anten ved oppvarmingstid pr. grad temperaturløst (timar pr. °C) eller ved temperaturløst pr. time (°C pr. time). Vi vel å bruke den første metoden, som betyr at vi tek oppvarmingstida og deler på temperaturløst mellom kvile- og brukstemperatur. Høg verdi betyr da låg hastighet.

Figur 11 viser resultatet for dei 75 kyrkjene. For mange av kyrkjene har denne metoden ein utjamnande effekt, slik vi antok, men framleis er det store variasjonar. Dei mest ekstreme verdiane gjeld i hovudsak dei same kyrkjene som har lengst oppvarmingstid uavhengig av kviletemperatur (jf. kap. 5.3.2). Mange av dei er eldre, litt avsidesliggende, trekyrkjer med liten eller moderat bruk, der driftstekniske forhold kan forklare noko av utslaget.

Bortsett frå Sykkylven kyrkje og Molde domkirke, som stort sett står permanent oppvarma på grunn av intensiv bruk, varierer oppvarmingshastigheita frå 0,17 timar pr. °C til 9,6 timar pr. °C. Det gir eit spreingstal på 1 til 56. Tilsvarende ytterpunkt for oppvarmingstida var 2 timar og 72 timar, som gir eit spreingstal på 1 til 36. Oppvarmingstida har altså lågare spreingstal enn oppvarmingshastigheita, stikk imot kva ein i utgangspunktet burde forvente.

I neste kapittel vil vi sjå på ein annan mogeleg forklaringsparameter, nemleg oppvarmingstida og oppvarmingshastigheita i høve til installert varmeeffekt i kyrkjerommet.

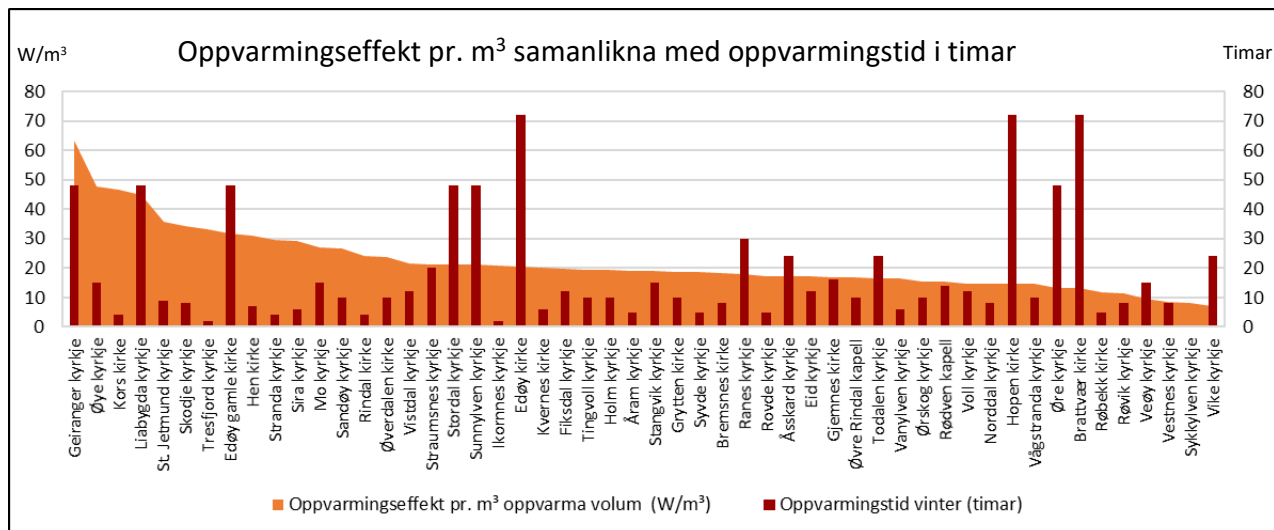

Figur 11 Oppvarmingshastighet som funksjon av oppvarmingstid og temperaturløst mellom kvile- og brukstemperatur (timar pr. °C). 75 kyrkjer.

3.6 Oppvarmingstid og -hastighet i høve til installert varmeeffekt

3.6.1 Oppvarmingstid i høve til installert effekt

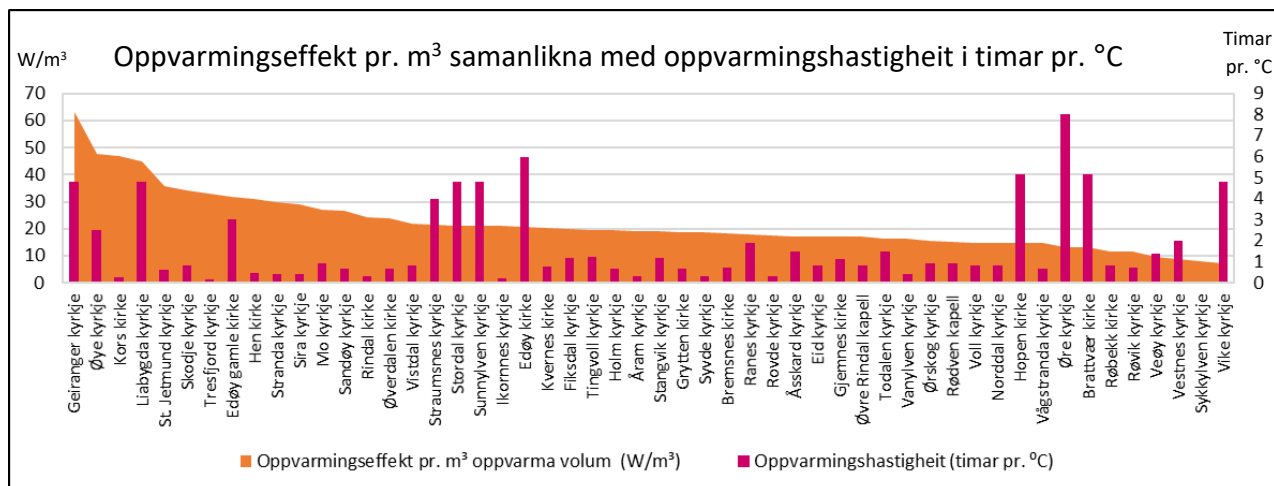
For 52 kyrker er det registrert både installert effekt pr. m³ i kyrkjerommet, og tida det tek å varme opp kyrkja til brukstemperatur på ein kald vinterdag (kaldare enn ca. -5 °C). Figur 12 viser desse parametranne samanstillt i eitt diagram. Som forventa kan det sporast ein viss samanheng mellom høg effekt og låg oppvarmingstid, men figuren viser at også det er store variasjonar og avvik frå dette på objektnivå.

Figur 12 Oppvarmingseffekt pr. m³ volum i kyrkjerommet (W/m³) samanlikna med oppvarmingstid i timar frå kviletemperatur til brukstemperatur. 52 kyrkjer.

3.6.2 Oppvarmingshastighet i høve til installert effekt

Figur 13 viser samanhengen mellom varmeeffekt og oppvarmingshastighet for dei same 52 kyrkjene som i figur 12. Her blir samanhengen mellom parametranne tydelegare, ettersom vi her tek omsyn til temperaturdifferansen mellom kvile- og brukstemperatur. Likevel er ikkje biletet eintydig. Fleire kyrkjer med relativt god effekt har uventa låg oppvarmingshastighet (dvs. høgt timetal pr. °C), noko som indikerer at det kan vere gevinstar å hente på betre oppvarmingsrutinar.

Figur 13 Oppvarmingseffekt pr. m³ samanlikna med oppvarmingshastighet i timar pr. °C. 52 kyrkjer.

3.7 Årleg energiforbruk i kyrkjene

3.7.1 Utviklinga av energiforbruket i perioden 2013-2017

For 35 av dei 85 kyrkjene ligg det føre data for energiforbruket kvart år i perioden 2013-2017. Ingen av desse kyrkjene har fjernvarme, slik at heile forbruket er elektrisitet. Samla forbruk pr. år for desse kyrkjene varierer i perioden mellom 2,08 GWh og 2,56 GWh (sjå tabell).

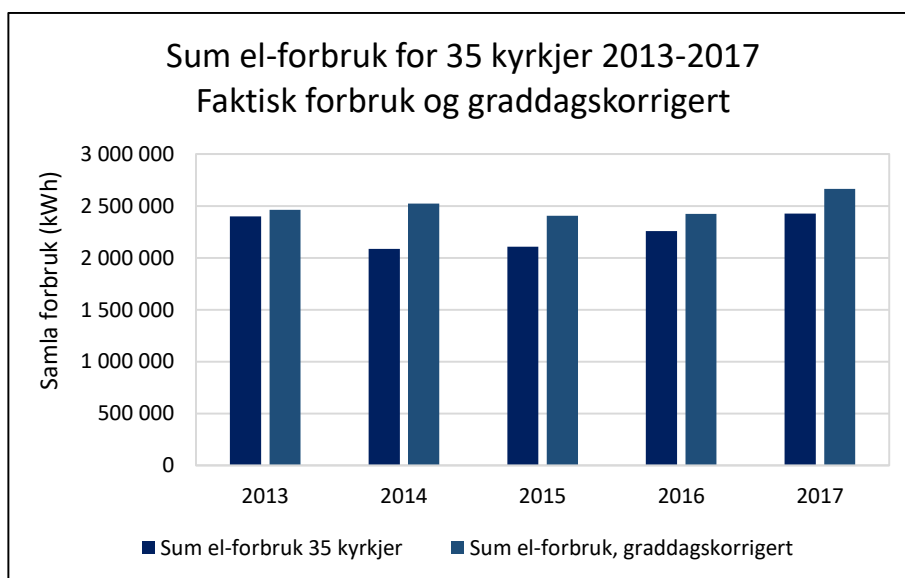
Oppvarmingsbehovet for kvart år blir påverka av middeltemperaturen gjennom året. Dette kan uttrykkest ved graddagstalet («energi gradtal»), som er differansen mellom ein basistemperatur på 17 °C og midlare utetemperatur kvart døgn, summert opp over eit år. Dette talet blir rekna ut for kvar meteorologisk målestasjon i landet, og vidare generert til eit representativt fylkestal. I tabellen har vi registrert graddagstalet for Møre og Romsdal kvart år i perioden 2013-2017, og korrigert forbruket i høve til normalgraddagstalet for perioden 1981-2010 (Kjelde: Enovas tabell over graddagstal 2010-2018). Etersom alle åra i perioden har vore mildare enn normalåret, må alle forbrukstala justerast opp.

Ved graddagskorrigering skil ein vanlegvis mellom temperaturuavhengig del (lys, varmtvann, maskinar og utstyr) og temperaturavhengig del (oppvarming). I kyrkjene går det meste av energien til oppvarming, slik at vi får eit tilnærma riktig bilete ved å temperaturkorrigerer heile forbruket.

Tabell 6 viser samla årleg el-forbruk for dei 35 kyrkjene i perioden 2013-2017. Det same er vist i figur 14, der venstre søyle viser faktisk forbruk og høgre søyle graddagskorrigert forbruk for kvart år.

Tabell 6 Sum el-forbruk i 35 kyrkjer i perioden 2013-2017. Faktisk forbruk og graddagskorrigert.

	2013	2014	2015	2016	2017
Sum el-forbruk 35 kyrkjer (kWh)	2 400 374	2 084 934	2 108 312	2 256 549	2 555 572
Sum el-forbruk, graddagskorrigert	2 463 056	2 522 054	2 403 888	2 424 783	2 665 460
Graddagstal for Møre og Romsdal	3638	3086	3274	3474	3400
Prosent av normal -81-10 (= 3733)	97,5 %	82,7 %	87,7 %	93,1 %	91,1 %

Figur 14 Samla årleg el-forbruk for 35 kyrkjer i perioden 2013-2017.

Tabellen viser at det faktiske forbruket gjekk ned med 13,1 % frå 2013 til 2014, for deretter å auke gradvis fram mot 2017, da det blei 6,5 % høgare enn i 2013. Det graddagskorrigerede forbruket var likevel ganske stabilt i åra 2013-2016 (innanfor $\pm 1-3\%$), men steig med 8,2 % i 2017. Skilnaden dei første åra kan skuldast tilfeldige variasjonar i bruken av kyrkjene eller lokale avvik frå graddagstalet for fylket. Auken i 2017 er meir signifikant, og kan ikkje utan vidare forklarast ut frå datamaterialet.

Ettersom utvalet berre omfattar 31 % av kyrkjene i Møre, er det vanskeleg å trekke bastante konklusjonar om den samla utviklinga i perioden. Resultatet tyder likevel på at det ikkje har vore nokon markert utvikling – enn si reduksjon – i energiforbruket desse åra.

3.7.2 Samla energiforbruk i kyrkjene i 2017

Energiforbruket i 2017 er registrert for 72 av dei 85 kyrkjene. I tillegg er forbruket stipulert for tre av kyrkjene (Norrdal, Sylte og Hareid) på grunnlag av tidlegare års forbruk, slik at datagrunnlaget til saman omfattar 75 kyrkjer. To av kyrkjene (Øye og Spjelkavik) hadde fjernvarme, medan resten hadde el-oppvarming. Tingvoll kyrkje hadde eit prøveprosjekt med fjernvarme i 2013-2016, men dette var avslutta i 2017.

Tabell 7 viser at dei 75 kyrkjene til saman brukte 4,53 GWh straum og 0,22 GWh fjernvarme, i alt 4,75 GWh energi i 2017.

For å få eit bilete av den samla energibruken til kyrkjene i Møre, har vi i tabellen teke gjennomsnittet pr. kyrkje og skalert det opp til å omfatte alle dei 114 kyrkjene. Det samla forbruket for kyrkjene i Møre i 2017 ligg da på om lag 7,2 GWh straum og fjernvarme. Det utgjer om lag forbruket til 450 husstandar, eller ein tettstad på storleik med Larsnes eller Tingvoll.

Tabell 7 Tabell: Registrert, samla energiforbruk for 75 kyrker i 2017, gjennomsnittleg forbruk for dei same kyrkjene og ekvivalent forbruk for 114 «gjennomsnittskyrkjer» i Møre.

Energiforbruk 2017	Registrert forbruk for 75 kyrkjer	Gjennomsnittleg forbruk pr. kyrkje	Ekvivalent forbruk for 114 kyrkjer
Samla forbruk el	4 525 959 kWh	60 346 kWh	6 879 458 kWh
Samla forbruk fjernvarme	224 010 kWh	2 987 kWh	340 518 kWh
Samla energiforbruk	4 749 969 kWh	63 333 kWh	7 219 976 kWh

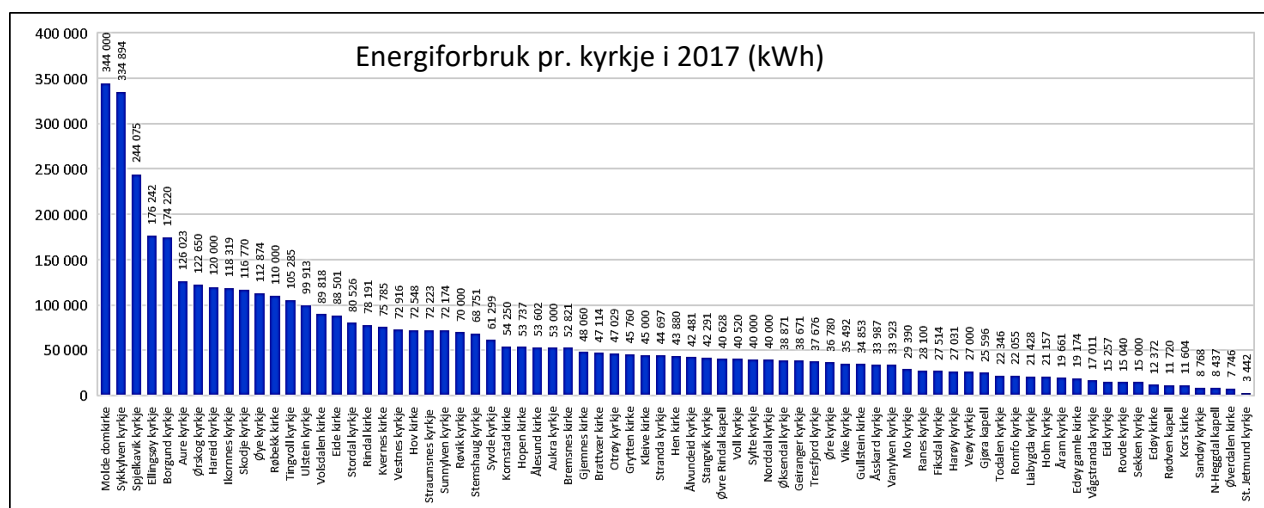
3.7.3 Energiforbruket i kvar kyrkje i 2017

Figur 15 viser registrert energiforbruk for kvar kyrkje i 2017. Spennet i forbruk er stort: Molde domkirke, som hadde det høgaste forbruket, brukte om lag 100 gonger så mykje straum som St. Jetmund, som hadde det lågaste.

Tabell 8 viser at gjennomsnittskyrkja brukte 63 333 kWh (el og fjernvarme), medan medianverdien var betydeleg lågare, nemleg 43 880 kWh. Det tyder at kyrkjene som brukar mest energi i gjennomsnitt ligg høgare over medianverdien enn dei kyrkjene som brukar minst ligg under.

Samla energiforbruk kan ha betyding for kva type tariff kyrkja har. Reglane kan variere mellom nettselskapa, men ofte går det ei grense på 100 000 kWh årleg forbruk og hovudsikring på 125 A. Kyrkjer under denne grensa vil ofte kunne ha ein rein energitariff der ein berre betalar for forbruket, medan kyrkjer over denne grensa har ein blanda tariff som både tek omsyn til forbruket og den høgaste effekttoppen innanfor ein periode (månad, kvartal eller år). 62 av dei 75 kyrkjene (83 %) hadde et forbruk på under 100 000 kWh i 2017.

Utviklinga ser ut til å gå meir og meir i retning av tariffing på grunnlag av effekt. Straumprisen kan også bli differensiert over døgnet. Det er derfor viktig at kyrkjene installerer varme- og styringssystem som både kan redusere effekttoppane og utnytte prismetanismen over døgnet.

Figur 15 Samla energiforbruk pr. kyrkje (el og fjernvarme) i 2017 (kWh). 75 kyrkjer.

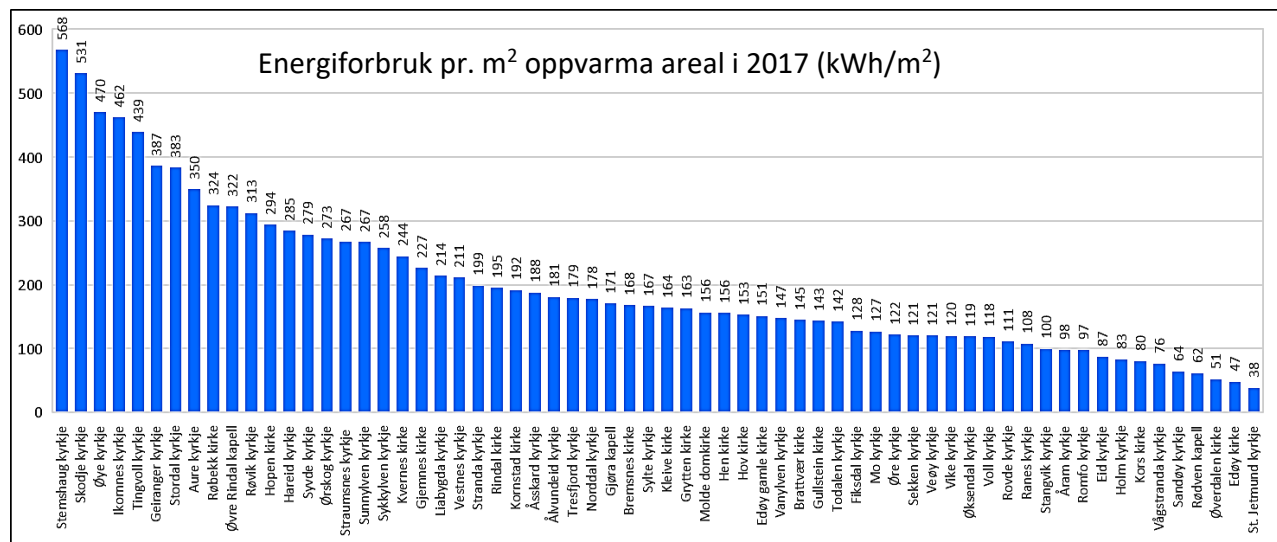
Tabell 8 Samla energiforbruk i kyrkjene i 2017. 75 kyrkjer.

Energidata	
Tal kyrkjer i utvalet	75 kyrkjer
Samla energiforbruk (el + fjernvarme)	4 749 969 kWh
Gjennomsnittleg energiforbruk pr. kyrkje	63 333 kWh
Medianverdi	43 880 kWh

3.8 Forbruk pr. kvadratmeter oppvarma areal i 2017

Som nemnt i kap. 3.3.3 er forbruket pr. kvadratmeter og år ein nøkkelparameter i enøk-samanheng. Datamaterialet omfattar 64 kyrkjer der det både er oppgitt oppvarma areal og energiforbruk i 2017. Ingen av desse kyrkjene brukte fjernvarme, slik at alt er el-forbruk.

Spesifikt forbruk for kvar kyrkje er vist i figur 16. Tala er ikkje graddagskorrigerte. Det er stor spreing i forbruket, noko som for mange kyrkjer sitt vedkomande kan forklarast med varierende bruksfrekvens. Dei mest brukte kyrkjene, som Sykkylven og Molde domkirke, er likevel ikkje dei som har høgast forbruk. Fleire kyrkjer med liten eller moderat bruk har uventa høgt forbruk.

Figur 16 Energiforbruk pr. kvadratmeter oppvarma areal i kyrkjene i 2017 (kWh pr. m²). 64 kyrkjer.

Tabell 9 Nøkkeltal for samla energiforbruk i 2017. 64 kyrkjer.

Energiforbruksdata 2017	
Tal kyrkjer i utvalet	64 kyrkjer
Samla energiforbruk	3 623 247 kWh
Samla areal	18 516 m ²
Gjennomsnittleg energiforbruk pr. kvadratmeter	196 kWh/m ²
Gjennomsnittleg energiforbruk pr. kyrkje	200 kWh/m ²
Medianverdi	165 kWh/m ²

Tabell 9 viser at gjennomsnittleg energiforbruk pr. m² totalt for dei 64 kyrkjene er 188,6 kWh/m² og medianverdien 163,5 kWh/m². Gjennomsnittleg forbruk pr. kyrkje er 56 689 kWh.

Samla energiforbruk delt på samla areal gir eit gjennomsnittsforkbruk på 196 kWh/m².

Gjennomsnittleg energiforbruk pr. kyrkje (ikkje arealveid) er **200 kWh/m²**, medan medianverdien er 165 kWh/m². Graddagskorrigert ville gjennomsnittet vore 220 kWh/m².

Landsgjennomsnittet for kyrkjer er oppgitt til **236 kWh/m²**. Det er ikkje kjend om talet er rekna ut frå bruttoareal eller oppvarma areal, men dersom grunnlaget er oppvarma areal, ligg kyrkjene i Møre om lag 15 % lågare enn landsgjennomsnittet. Enovas byggstatistikk for 2017 viser at medianverdien for kulturbygg ligg på 191 kWh/m², som er om lag 16 % høgare enn medianverdien for kyrkjene i Møre. I høve til desse tala, ligg kyrkjene i Møre godt an.

Likevel viser enøk-kartlegginga at det er eit betydeleg sparepotensial. Faktorar som trekker forbruket opp, er at kyrkjene har store volum i høve til grunnflata på grunn av stor takhøgde, og at dei eldre kyrkjene kan vere trekkfulle og dårleg isolert. Låg bruksfrekvens og lange periodar med kviletemperatur burde likevel kunne trekke forbruket ned til eit meir normalt nivå i mange kyrkjer.

Byggteknisk forskrift (TEK17) set ei energiramme på 130 kWh/m² for nye kulturbygg. Sjølv om slike bygg er av ymse slag, kan dette også vere eit rimeleg mål å strekke seg mot for kyrkjene.

3.9 Energiforbruk i høve til aktivitet

3.9.1 Energiforbruk fordelt på aktivitetar

Vi vil no sjå nærare på energibruken i høve til aktiviteten i kyrkjene. I enøk-skjemaet har kyrkjevevjene fylt ut talet på gudstenester, gravferder, vigslar, konsertar, møte, konfirmantsamlingar og andre aktivitetar i kvar kyrkje. Nokre av desse aktivitetane brukar berre delar av bygget, men det er ikkje mogeleg å skilje ut kor mykje av energibruken som er knytt til kvar aktivitet. I dei fleste kyrkjene er det likevel slik at stort sett heile den oppvarma delen av kyrkja er i bruk ved arrangement. Ved å ta den samla energibruken og dele på summen av aktivitetar, kan vi derfor få eit bilete av kor effektivt energien blir utnytta i kvar kyrkje.

Datagrunnlaget omfattar 70 kyrkjer der det er registrert både aktivitet og energiforbruk i 2017. Tabell 10 viser samla nøkkeltal for aktivitetar og forbruk.

Dersom vi deler samla forbruk i dei 70 kyrkjene på samla tal aktivitetar, får vi eit gjennomsnittsforkbruk på 807 kWh pr. aktivitet. Dersom vi i staden reknar ut energiforbruket pr. aktivitet i kvar kyrkje og så tek gjennomsnittet av dette, får vi 959 kWh/aktivitet. Grunnen til at dette talet er høgare, er at kyrkjene med få aktivitetar er mindre «energieffektive» enn dei med større aktivitet. Når medianverdien samtidig er vesentleg lågare, betyr det at dei små kyrkjene dreg gjennomsnittet meir opp enn dei større dreg det ned.

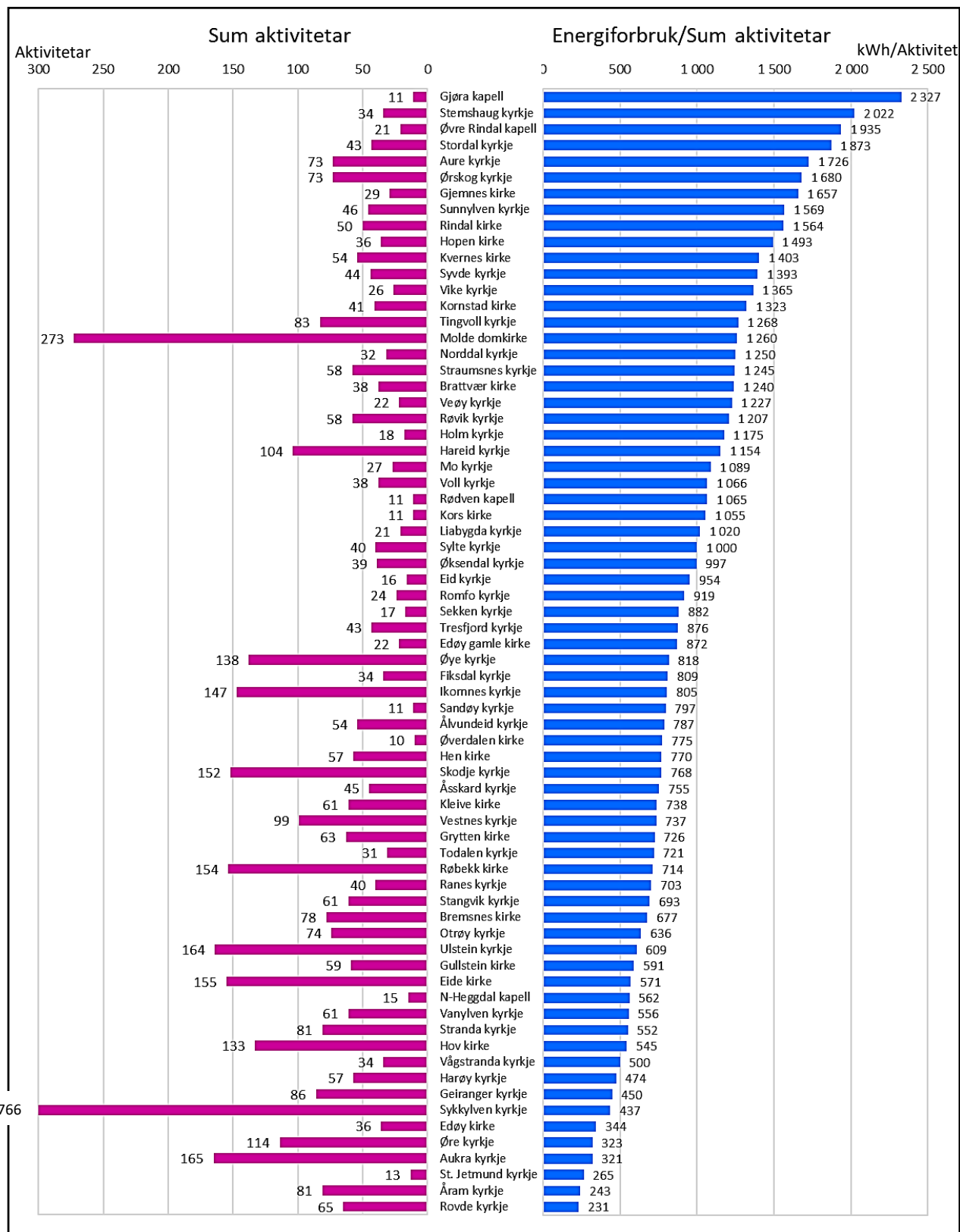
Tabell 10 Energiforbruk pr. aktivitet i 2017, totalt og i gjennomsnitt pr. kyrkje. 70 kyrkjer.

Tal kyrkjer i utvalet	70 kyrkjer
Tal aktivitetar (Σa)	4 970
Gjennomsnittleg tal aktivitetar pr. kyrkje ($\Sigma a/70$)	71 aktiv./kyrkje
Medianverdi aktivitetar pr. kyrkje	46 aktiv./kyrkje
Samla energiforbruk (ΣQ)	4 012 012 kWh
Gjennomsnittleg energiforbruk pr. aktivitet ($\Sigma Q/\Sigma a$)	807 kWh/aktiv.
Gjennomsnittleg energiforbruk pr. aktivitet pr. kyrkje ($\Sigma(Q_i/a_i)/70$)	959 kWh/aktiv.
Medianverdi energiforbruk pr. aktivitet	845 kWh/aktiv.

Figur 17 viser tal aktivitetar pr. kyrkje i venstre kolonne og forbruk pr. aktivitet i høgre kolonne. (NB! Søyla for Sykkylven sprenger diagrammet; med 766 registrerte aktivitetar.)

Venstre kolonne viser at kyrkjene med lågast aktivitet har berre 10-11 arrangement pr. år, medan dei mest aktive arbeidskyrkjene kan ha fleire hundre arrangement. Gjennomsnittet ligg på 71 arrangement pr. kyrkje, og medianen på 46. Det tyder at dei mest aktive kyrkjene trekker gjennomsnittet meir opp enn dei med lågast aktivitet trekker ned.

Høgre kolonne viser at dei minst energieffektive kyrkjene kan ha om lag 10 gonger så høgt forbruk pr. arrangement som dei mest effektive. For nokre av kyrkjene kan den høge verdien forklarast med spesielle forhold, som at deler av kyrkja står permanent oppvarma av omsyn til tilsette som er sporadisk innom, eller at det føregår samtalar eller møte som ikkje blir registrert som aktivitet.

Figur 17 Sum aktivitetar samanlikna med energiforbruk pr. aktivitet i 2017. 70 kyrkjer.

3.9.2 Energiforbruk pr. brukstime

I tillegg til å registrere talet på ulike aktivitetar, har kyrkjevevjerene fylt ut kor mange timar kvar aktivitet tek. Det viser seg at kyrkjevevjerene har lagt ulike føresetnader til grunn. Nokre har berre registrert tida aktiviteten tek, medan andre har registrert tida kyrkja må vere oppvarma i samband med vedkomande aktivitet. For å få eit meir homogent samanlikningsgrunnlag, har vi derfor valt å normere tidsbruken for kvar aktivitet.

I enøk-samanheng er det mest interessant å bruke timetalet kyrkja må vere oppvarma ved ymse aktivitetar. Med utgangspunkt i kyrkjevevjerene sine opplysningar, legg vi derfor følgjande «normtal» til grunn for alle kyrkjene: Gudsteneste og gravferd 4 timar, vigsel 3 timar, konsert 5 timar, konfirmantsamling og møte 2 timar og «annan bruk» 4 timar.

Ut frå dette kan vi berekne sum brukstimar og deretter energiforbruk pr. brukstime på tilsvarande måte som vi berekna sum aktivitetar og energiforbruk pr. aktivitet i kap. 3.9.1.

Resultatet av berekningane er vist i tabell 11 og figur 18. Figuren viser at tal brukstimar varierer frå 40-50 timar for dei minst brukte kyrkjene, til 1074 timar for Molde domkirke og 1853 timar for Sykkylven kyrkje. Gjennomsnittleg var kyrkjene i bruk 253 timar kvar i 2017. Medianverdien var 174 timar.

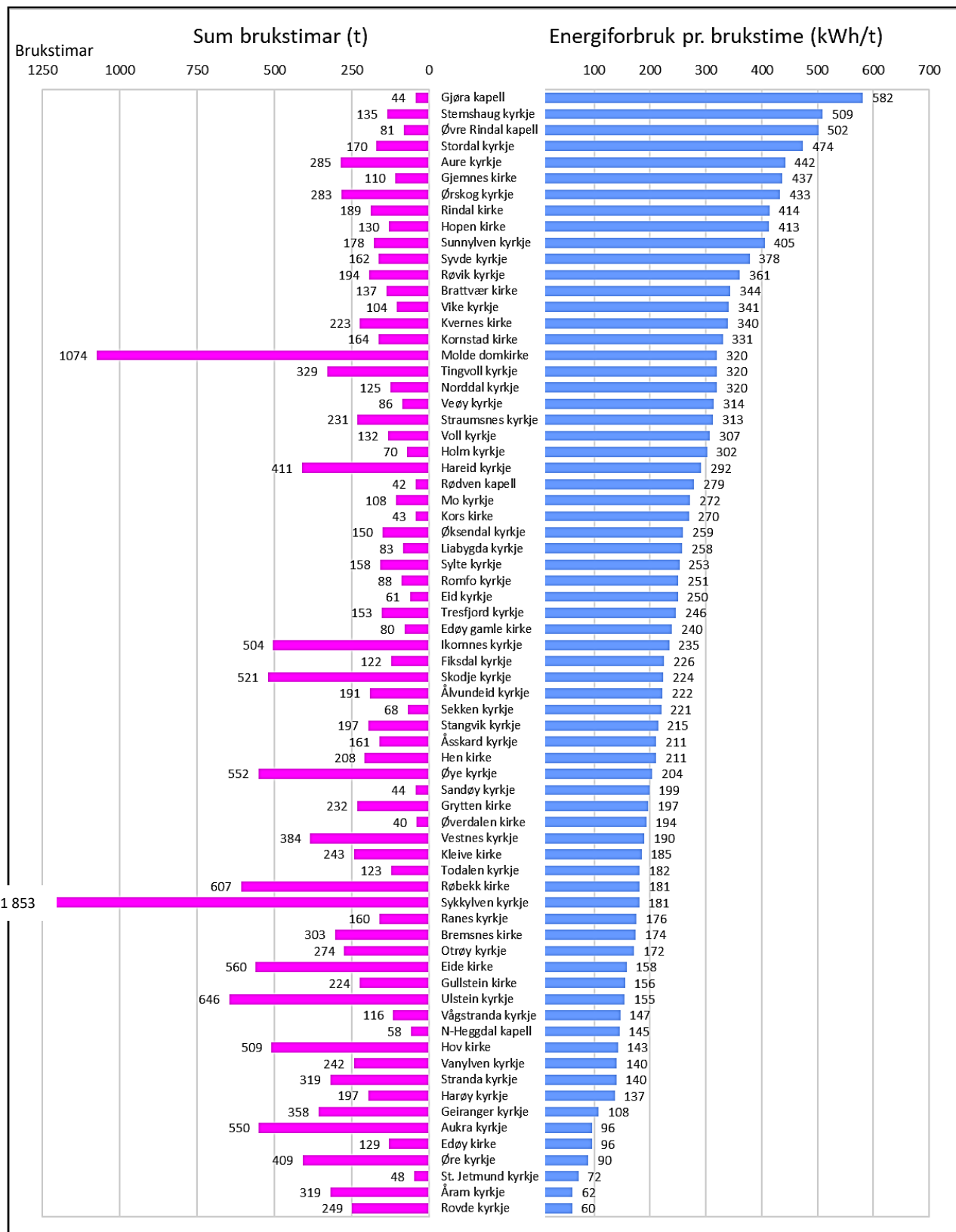
Rekkefølga av kyrkjene er i store trekk den same i figur 17 og 18. Ulik samansetning av bruksformåla kan gi litt ulikt brukstimal, men kyrkjene rykkjer sjeldan meir enn 2-3 plassar opp eller ned i rekka.

Energiforbruket pr. brukstime varierer frå 60 til 582 kWh pr. brukstime. Samla energiforbruk i dei 70 kyrkjene delt på samla tal brukstimar, gir eit gjennomsnittsforkbruk på 226 kWh pr. brukstime. Gjennomsnittleg energiforkbruk pr. kyrkje er noko høgare, 253 kWh/t, og medianverdien er 230 kWh/h. Det tyder at dei minst energieffektive kyrkjene er med på å trekke gjennomsnittsforkbruket opp.

Tabell 11 Energiforkbruk pr. brukstime i 2017, totalt og i gjennomsnitt pr. kyrkje. 70 kyrkjer.

Tal kyrkjer i utvalet	70 kyrkjer
Tal brukstimar (Σt)	17 733
Gjennomsnittleg tal brukstimar pr. kyrkje ($\Sigma t/70$)	253 timar/kyrkje
Medianverdi brukstimar pr. kyrkje	174 timar/kyrkje
Samla energiforkbruk (ΣQ)	4 012 012 kWh
Gj.snittleg energiforkbruk pr. brukstime ($\Sigma Q/\Sigma t$)	226 kWh/t
Gj.snittleg energiforkbruk pr. brukstime pr. kyrkje ($\Sigma(Q_i/t_i)/70$)	253 kWh/t
Medianverdi energiforkbruk pr. brukstime pr. kyrkje	230 kWh/t

Figur 17 og 18 viser at det er svært liten samanheng mellom energiforkbruk og aktivitetsnivå i kyrkjene. For den einsskilde kyrkja kan det vere både tekniske og driftsmessige årsakar til dette, men heilskapsinntrykket blir likevel at det er stort rom for forbetringar. Når kvar brukstime i gjennomsnitt kostar om lag 250,- kr. berre i straum, er det grunn til å sjå nærare på ressursbruken.

Figur 18 Sum brukstimar samanlikna med energiforbruk pr. brukstime i 2017. 70 kyrkjer.

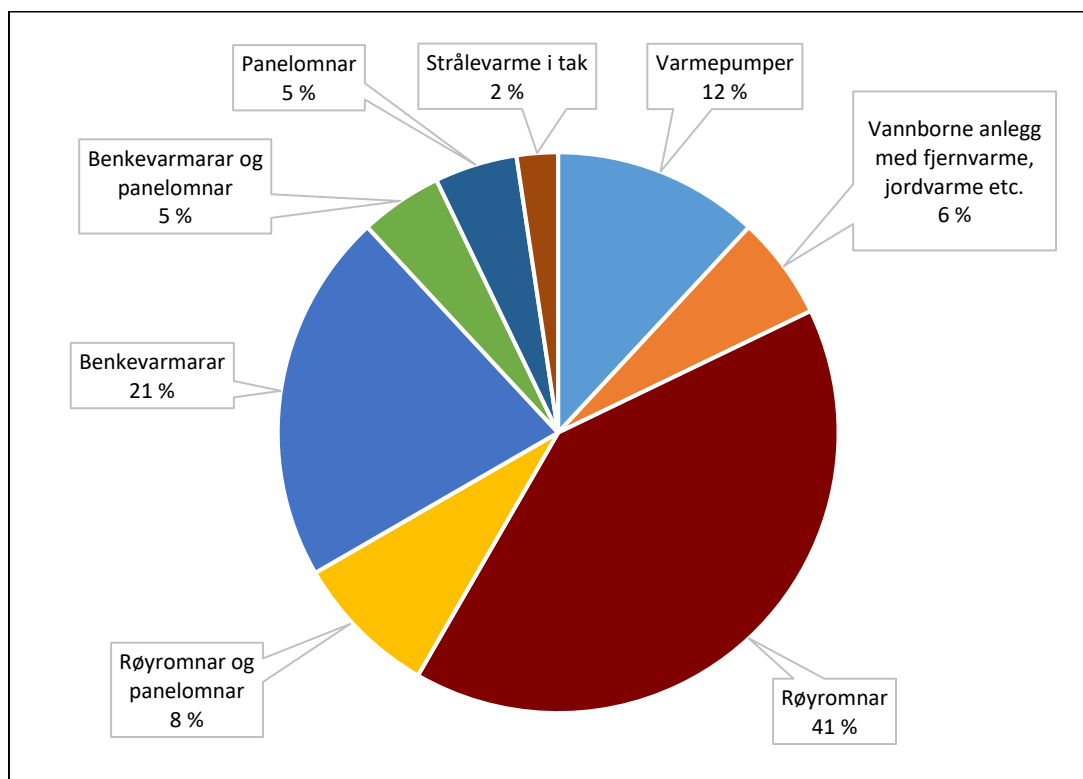
3.10 Varmeanlegg og varmestyring

3.10.1 Type varmeanlegg i kyrkjerommet

For 84 av dei 85 kyrkjene er det registrert kva type varmeanlegg som er installert i ulike delar av kyrkja: i kyrkjerommet, i sakristia og i andre rom. Her vil vi avgrense oss til å sjå på varmeanlegget i kyrkjerommet, som er har størst potensial i enøk-samanheng.

Figur 19 viser kva type varmeanlegg det er i dei ulike kyrkjeromma, prosentvis fordelt. Berre hovudvarmekjelda er teke med; det kan også vere supplerande varmeelement som panelomnar t.d. til strålevarme og varmepumper.

Røyromnar som står på golvet under benkane, eventuelt supplert med panelomnar, er hovudvarmekjelde i 49 % av kyrkjene. Mange av desse anlegga er gamle, heilt attende til 1950-60-talet. Benkevarmarar som er montert oppunder benkane, eventuelt supplert med panelomnar, er varmekjelde i 26 % av kyrkjene. Benkevarmarar har i mange tilfelle erstatta eldre røyromnsanlegg. 5 % av kyrkjene har panelomnar på veggane som hovudvarmekjelde. Til saman har 80 % av kyrkjene tradisjonell oppvarming med ulike typar elektriske varmeomnar. Varmepumper har blitt meir og meir vanlege dei siste åra, og er hovudvarmekjelde i 12 % av kyrkjene. Nokre kyrkjer har også radiatorar med vannboren varme, der energikjelda anten er fjernvarme, lokalt fyringsanlegg eller jordvarme frå grunnbrønner. Både luft-til-luft-, luft-til-vann- og vann-til-vann-varmepumper, eventuelt med jordvarme, er energi- og effekt effektive løysingar som vil bli meir utbredt i åra framover.

Figur 19 Type varmeanlegg i kyrkjerommet. Prosent. 84 kyrkjer.

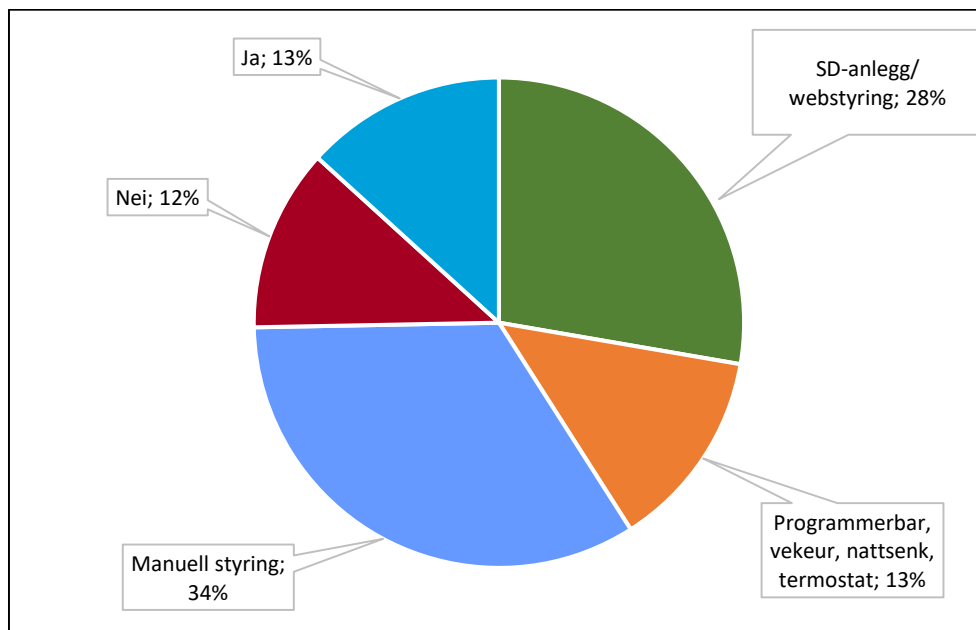
3.10.2 Varmestyring og brukstilpassa oppvarming

For 83 av de 85 kyrkjene har kyrkjeverjene svart på om det gjennomførast brukstilpassa oppvarming, og i så fall korleis. 13 % svarte berre ja, og 12 % nei. For dei resterande 75 % var det mange ulike svar på korleis varmestyringa skjer. I figur 20 er svara sortert i tre grupper etter grad av automatisering:

- Manuell styring: Varmen blir slått av og på manuelt på staden etter behov
- Automatikk som styrast/programmerast på staden: Vekeur, nattsenk, termostat
- Fjernstyring: SD-anlegg, web-styring, fjernstyring via telefon

Dersom vi antar at «nei» betyr manuell styring, blir 46 % av kyrkjene framleis styrt utan avansert automatikk. Det er grunn til å tru at ein stor del av ja-svara også tyder manuell styring, slik at mellom 50 og 60 % av kyrkjene styrast heilt manuelt. 13 % har halvautomatiske system som kan programmerast eller regulerast på staden, medan 28 % har ulike former for fjernstyrte system som DEFA («ring hytta varm»), eller meir komplette SD-anlegg som EM, Sensio og eFlex. (SD = Sentral driftskontroll eller Sentralt driftssystem).

Dette stemmer bra med resultatata frå KA sin nasjonale kyrkjekontroll i 2017, der det var registrert at 25 % av kyrkjene i Møre hadde SD-system, medan det på landsplan var 20 %. Likevel bør det vere eit mål å få inn moderne SD-anlegg i alle kyrkjer med rimeleg grad av bruk.

Figur 20 Svar på spørsmålet: "Gjennomførast det brukstilpassa oppvarming? Viss ja; korleis?" Prosentfordeling. 83 kyrkjer.

3.10.3 Registrering og analyse av straumforbruk

«Blir månadleg straumforbruk registrert og analysert?»

Dette spørsmålet blei besvart for 81 av dei 85 kyrkjene. Svara fordelte seg som vist i tabell 12.

Tabell 12 "Blir månadleg straumforbruk registrert og analysert?" 81 kyrkjer.

	Tal kyrkjer	Prosent	Merknad
Ja	40	49 %	Av desse svarte 4 (5 %) at registreringa skjer automatisk.
Nei	41	51 %	

Frå intervjudelen av undersøkinga veit vi at mange har merksemd på energibruken, men berre eit fåtall seier at dei aktivt følgjer opp forbruket og fører fortløpande statistikk (sjå kap. 2.4). På dette området kan mange, med relativt liten innsats og liten kostnad, oppnå store energigevinstar, både gjennom betre rutinar for oppfølging av energibruken, og større kunnskap om kor ein bør prioritere innsatsen.

3.11 Inneklima og inventar

3.11.1 Registrering og analyse av inneklimaet

«Blir inneklima registrert og analysert (fukt/temperatur)?»

Dette spørsmålet blei besvart for dei same 81 kyrkjene som ovanfor. Svarfordelinga framgår av tabell 13.

Tabell 13 "Blir inneklima registrert og analysert?". 81 kyrkjer.

	Tal kyrkjer	Prosent	Merknad
Ja	15	19 %	
Ja/nei	2	2 %	
Nei	64	79 %	

Også her kan vi ut frå intervjudelen slutte at inneklimaet har lite merksemd blant forvaltarane – endå mindre enn straumforbruket. Ein viktig årsak er nok at dei færreste har problem med inneklimaet, bortsett frå lett forklarlege og forbigåande problem ved arrangement eller låg utetemperatur (sjå kap. 3.11.2). Likevel er det ein viktig parameter for eit godt bevaringsmiljø å regulere temperaturen slik at relativ fuktighet i hovudsak held seg innanfor RF = 40 – 60 %. Dette gjeld både sommar og vinter.

3.11.2 Klager på inneklimaet

«Er det klager på inneklimaet? Hvis ja: Kva, kor, når?»

Dette spørsmålet gjeld korleis personar oppfattar inneklimaet i kyrkja. Spørsmålet blei besvart for 66 kyrkjer, med svarfordelinga som vist i tabell 14.

Tabell 14 "Er det klager på inneklimaet?" 66 kyrkjer.

	Tal kyrkjer	Prosent	Merknad
Ja	16	24 %	Konkrete problem som er nemnt: <ul style="list-style-type: none"> • For høg temperatur når kyrkja er full • For låg temperatur ved sterk kulde og vind • Strålevarme frå taket gir for sterk varme på hovudet
Lite	1	2 %	Problem «på kalde vinterdagar med vind»
Nei	49	74 %	

Det manglar svar for 19 kyrkjer. Ein må rekne med at dei fleste av desse ikkje har registrert problem med inneklimaet. Dersom vi legg desse til nei-delen, vil den auke til 68 av 85 kyrkjer, eller 80 %.

3.11.3 Skadar på maling/overflater på grunn av inneklimaet

«Er det oppsprekking/flassing på inventar; problem med orgel? I så fall kva?»

Dette spørsmålet gjeld bevaringsklimaet for interiør og inventar, altså det langsiktige inneklimaet styrt av temperatur og relativ fuktigheit.

Spørsmålet blei besvart for 70 kyrkjer, med svarfordeling som vist i tabell 15.

Tabell 15 "Er det oppsprekking/flassing på inventar; problem med orgel?". 70 kyrkjer.

	Tal kyrkjer	Prosent	Merknad
Ja	13	19 %	Konkrete problem som er nemnt: <ul style="list-style-type: none"> • For tørr luft for orgel ved fyring. Kan føre til ulyd. • Kondensproblem med el-orgel • Betydelege problem rundt varmpumpe • Problem med flassing av maling og murkalk • Oppsprekking av maling og treverk, m.a. berestolpar • Problem med flassing. Blitt mykje betre etter at temp. er justert ned.
Tja	1	2 %	«Tja, tidvis klager fra organist. Hevder stemming er vanskelig ved store temperatursvingninger.»
Problemet løyst	1	2 %	«Sprekkinga har stoppa sidan vi senka kviletemperaturen.»
Nei	55	74 %	

Også her er det grunn til å tru at dei 15 kyrkjene som ikkje har svart heller ikkje har registrert vesentlege problem. Dersom vi legg desse til nei-delen, vil den auke til 70 av 85 kyrkjer, eller 82 %.

3.12 Behov for nye varmeanlegg

«Er det behov for ny oppvarming?»

Svarfordelinga er vist i tabell 16.

Tabell 16 "Er det behov for ny oppvarming?" 62 kyrkjer.

	Tal kyrkjer	Prosent	Kva løysing er tenkt?
Ja	18	29 %	<ul style="list-style-type: none"> • Nytt straumstyringsanlegg (SD-anlegg) • Varmepumpe • Benkevarmarar • Varmevekslar knytt til eksisterande varmpumpe
Usikker/ delvis	4	6 %	
Nei	40	65 %	

22 av kyrkjene svarte ja eller var usikre på om det var behov for nytt varmeanlegg. Det utgjør 26 % av dei 85 kyrkjene. Resten av kyrkjene (74 %) må reknast å ha tilstrekkeleg gode varmeanlegg.

For å belyse aktuelle oppvarmingsmetodar, var det i registreringskjemaet spørsmål om ein såg for seg stolar eller benkar i kyrkja i framtida, og i tilfelle kor mange lengdemeter benk som var aktuelt. Dette for å klargjere om det var aktuelt å bruke benkevarmarar, eller om ein måtte vurdere andre løysingar.

For 41 av dei 85 kyrkjene (48 %) blei det konkret svart benkar, medan 4 (5 %) svarte stolar. For resten av kyrkjene var det anten ikkje svart, eller svara var uklåre. I røynda vil nok benkar vere mest aktuelt i dei fleste kyrkjene i Møre.

3.13 Aktuelle enøk-tiltak

Til slutt i registreringskjemaet vart kyrkjevevane bedne om å kome med forslag til forbetringar og tiltak i den einskilde kyrkja. Dette spørsmålet blei besvart for 39 av kyrkjene. For tiltak i den einskilde kyrkja, viser ein til vedlegg 5.

Følgjande tiltak var nemnt av fleire:

- Varmepumper, særleg til å halde ein grunntemperatur
- Sonedeling av kyrkja
- Ekstra termostatar i kyrkja
- Nattsinking
- Straumstyringsanlegg (SD-anlegg)
- Vannboren varme
- Nye benkevarmarar
- Isolering og tetting av bygninga, varevindauge
- Skifte til LED-lys

3.14 Oppsummering av enøk-kartlegginga

3.14.1 Datagrunnlag og rapportering

Som nemnt i kap. 1.4 gjekk det relativt greitt å få inn enøk-skjema for om lag 1/3 av kyrkjene. I løpet av 2018 hadde ein fått inn skjema frå 75 % av fellesråda, som til saman forvalta 75 % av kyrkjene. Etter dei regionale samlingane i mars 2019 kom det inn fleire feilrettingar og nye data, og dei siste opplysningane blei registrert i juni 2019.

Utfyllinga av skjemaa var av varierende kvalitet og delvis mangelfull. Det kan vere inhomogenitetar i svara på grunn av ulik tolking av enkelte spørsmål, og det kan vere spørsmål som ikkje er utfylt. Framfor å operere med kategorien «ikkje svart», har ein i rapporten valt å rekne ut tal og prosentar basert på dei kyrkjene som faktisk har utfylte data på kvart spørsmål. Stort sett er dette talet stort nok til å gi eit tilfredsstillande bilete av situasjonen.

3.14.2 Kort oppsummering av resultatata

Vi kan kort summere opp resultatata av enøk-registreringane i kyrkjene slik:

1. Vi starta (kap. 3.2) med å undersøke i kva grad dei registrerte kyrkjene var representative for alle kyrkjene i Møre. Overordna blei det konkludert med at kyrkjene var godt representative, både med omsyn til geografisk spreing (prosti), alder og vernestatus og byggemateriale.
2. I kap. 3.3 blei det presentert «rådata» for oppvarma areal i kyrkjene, oppvarma volum i kyrkjerommet og installert oppvarmingseffekt i kyrkjerommet.
3. Oppvarmingseffekt pr. kubikkmeter volum i kyrkjeromma vart berekna og presentert i kap. 3.4. KA si anbefaling er at denne effekten bør ligge i området 27-35 kW/m³ for å få eit godt bevaringsklima i kyrkja. Tre av fire kyrkjer har lågare installert effekt enn dette
4. Kap. 3.5 tok for seg kviletemperatur, brukstemperatur, oppvarmingstid og oppvarmingshastigheit i kvar kyrkje. Det viste seg å vere lite samvariasjon mellom desse parametrane. Kyrkjer med lite bruk kunne ha relativt høg kviletemperatur og omvendt, og oppvarmingstida stod ikkje i forhold til temperaturskilnaden mellom kviletemperatur og brukstemperatur.
5. Kap. 3.6 tok for seg oppvarmingstid og oppvarmingshastigheit i høve til installert varmeeffekt pr. kubikkmeter i kyrkjerommet. Sjølv om det kunne sporast ein svak samanheng mellom høg effekt og kort oppvarmingstid, var dette meir unnatak enn regel.
6. Energiforbruket i kyrkjene var tema for kap. 3.7. Datamaterialet for åra 2013-2017 viste relativt stabilt graddagskorrigert energiforbruk gjennom heile perioden. For 2017 blei samla forbruk for alle kyrkjene i Møre stipulert til 7,2 GWh, og energiforbruket i kvar kyrkje blei vist.
7. Forbruket pr. kvadratmeter oppvarma areal i 2017 blei berekna for kvar kyrkje i kap. 3.8. Gjennomsnittleg energiforbruk låg på om lag 200 kWh pr. kvadratmeter, som er ca. 18 % under landsgjennomsnittet.
8. Energiforbruket i høve til aktiviteten i kyrkjene blei vurdert i kap. 3.9. Tendensen er at små kyrkjer med lite bruk har eit relativt høgt energiforbruk pr. aktivitet, men generelt er det lite samsvar mellom aktivitetsnivå og energiforbruk. Det same biletet gjer seg gjeldande om vi reknar om aktivitetane til brukstimar. I gjennomsnitt blei det brukt nærare 1000 kWh pr. aktivitet, eller om lag 250 kWh pr. brukstime.

9. I kap. 3.10 såg vi på kva typar varmeanlegg det er i kyrkjene. 80 % av kyrkjene har varmeomnar i form av røyromnar, benkevarmarar eller panelomnar. Resten er vannborne anlegg og/eller varmepumper, som meir og meir blir tekne i bruk. Det er framleis ein stor del manuell varmestyring, men nærare 30 % av kyrkjene har fått fjernstyring/SD-anlegg. Berre halvparten oppgir at dei registrerer og analyserer straumforbruket regelmessig.
10. Kap. 3.11 tok for seg inneklima og inventar. Berre 19 % seier at dei registrerer og analyserer inneklimaet regelmessig. I kvar fjerde kyrkje er det registrert klager på inneklimaet, og i kvar femte kyrkje har ein problem med interiør og inventar, m.a. med orgel.
11. Kap. 3.12 viser at om lag kvar fjerde kyrkje har behov for nytt varmeanlegg. Strengare klimapolitikk vil truleg føre til at fleire vil måtte vurdere å skifte varmeanlegg.

4 Vegene vidare

Kor går vegene vidare for enøk-prosjektet, og korleis kan vi dra best mogeleg nytte av resultatane frå enøk-kartlegginga? Det er særleg tre partar som er sentrale i dette arbeidet, og som på kvar sin måte kan bidra til å realisere måla for prosjektet. Det er bispedømet, prosjektgruppa og dei kyrkjelege fellesråda/kyrkjeverjene.

4.1 Kva kan bispedømet gjere?

Bispedømerådet er initiativtakar til enøk-prosjektet i Møre, saman med kyrkjeverjelaget og KA. Bispedømerådet eig ikkje sjølv kyrkjer, men kan vere ein sterk pådrivar og inspirator for kyrkja si klimasatsing lokalt.

«Klimamelding for Den norske kirke» inneheld følgjande liste over hovudfokus framover for bispedøma:

1. Ha kritisk fokus på eigen reiseverksemd
2. Etablere og utvikle gode rutinar for bruk av videokonferansar
3. Kontinuerleg etterspørje engasjement på dette arbeidsfeltet lokalt, m.a. ved visitasar og gjennom prostane
4. Etablere og synleggjere bispedømet sin ansvarlege kontaktperson for arbeid på feltet
5. Etablere og drifte ei ressursgruppe for arbeidet
6. Rettleie, motivere og samordne kyrkjelydane og fellesråda i bispedømmet
7. Etablere og pleie kontakt med Kyrkerådet og sentrale samarbeidspartnarar
8. Rapportere arbeidet til Miljøfyrtårn og i bispedømet si årsmelding

Flere av desse punkta er relevante for oppfølginga av enøk-prosjektet, spesielt å etterspørje engasjement i samband med visitasar, utpeike ein enøk-ansvarleg kontaktperson som kan rettlege kyrkjelydane og fellesråda og samordne innsatsen, samt å rapportere om arbeidet i bispedømet si årsmelding.

Meir informasjon – og inspirasjon – finn ein i klimameldinga:

https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2015/januar/kirkens_klimamelding_januar_2015.pdf

4.2 Kva kan prosjektgruppa gjere?

Prosjektgruppa vil arbeide vidare etter prosjektplanen som er presentert i kap. 1.3. Gjennom hausten 2019 og våren 2020 tek prosjektgruppa sikte på å gjennomføre følgjande aktiviteter:

- Offentleggjere rapporten frå enøk-undersøkingane
- Følgje opp dei tre pilotprosjekta i Vanylven, Haram og Tingvoll
- Følgje opp andre fellesråd i Møre som ønskjer teknisk og administrativ rådgjeving
- Utvikle ressursmateriell og ressursside på Kirkebakken
- Marknadsføre prosjektet i ulike fora
- Gjennomføre nye regionale samlingar i 2020

4.3 Kva kan dei kyrkjelege fellesråda gjere?

Det er no jobben startar for fellesråda! Dei regionale samlingane for kyrkjevevjer og driftspersonell som vart gjennomført på Tingvoll, i Molde og i Ålesund i mars 2019, viste at det var stor interesse for å kome vidare med enøk-arbeidet lokalt. Prosjektgruppa vil gjerne bidra i slike prosessar.

Lokalt kan ein til dømes gjennomføre ein benchmarkingprosess for sine kyrkjer. Benchmarking betyr at ein samanliknar eigne resultat med «beste praksis» for å kunne forbetre eigne ytingar.

Benchmarking eignar seg t.d. godt for fleire aktørar som vil samarbeide om å gjere kvarandre gode.

Ein benchmarkingproses kan delast inn i tre hovudfasar:

1. **Førebuing.** Fastsette mål, definere metode og velje benchmarkingpartner(ar).
2. **Samanlikning.** Samle og analysere data, identifisere avvik frå ønska situasjon og drøfte funn.
3. **Forbetring.** Utarbeide handlingsplan, sette planen i verk og evaluere resultatet.

Ved benchmarking er det viktig at ein samanliknar prosessar og ytingar som er samanliknbare, og her kan tabellane og figurane i enøk-rapporten være til hjelp. Ein må da ikkje berre sjå på ein einskild figur eller tabell, men bruke heile datatilfanget til å skape eit mest mogeleg detaljert bilete at situasjonen for sine kyrkjer og ut frå dette vurdere kva som er realistisk å oppnå av endringar og resultat. Ei god øving er å prøve å finne kyrkjer som er av same storleik, type og bruksmønster som eins eigne, og samanlikne desse med eins eigne kyrkjer gjennom kvart delkapittel i kap. 3.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Kartleggingsintervju om enøk – fellestråd

....., kyrkjevevje i fellestråd. Dato for intervju: Intervjuar:

1. Formalia

Har vi rett namn, telefon og e-postadresse til kyrkjevevja (jf. adresseliste)?

Svar:

2. Status i høve til «grøn kyrkjelyd»

Er nokre av sokna registrert som grøn kyrkjelyd/grønn menighet?

Svar:

3. Energiregistreringar

Ligg det føre data for energiforbruket i kyrkjene t.d. frå det lokale nettselskapet eller elles? (Kva for type statistikk? Detaljeringsgrad og tidsperiode? På elektronisk eller manuell form?)

Svar:

4. Status for enøk-arbeidet

Er det gjort spesielle vedtak om enøk-arbeidet i fellestrådet (planar, organisering)?

Svar:

5. Gjennomførte tekniske tiltak

Er det gjennomført tekniske enøk-tiltak i nokre av kyrkjene (t.d. montert web-basert anlegg for varmestyring, skifta til LED-lys ute/inne, utført tilleggsisolering/tetting)?

Svar:

6. Straumtariffar

Kva for type strumtariffar er i bruk? Har det vore kontakt med lokalt nettselskap om alternative tariffar (t.d. avrekning etter energiforbruk i staden for effekt) eller andre tiltak som kan redusere energikostnadane? (Dei som ikkje er sikre kan sende inn siste strumfaktura for analyse.)

Svar:

7. Administrative tiltak – driftsrutinar

Er det innført instruksar eller rutinar for brukstilpassa oppvarming av kyrkjene (t.d. for helg, kvardag, årstid og ulike arrangement)? Kven har ansvar for å følgje opp rutineane?

Svar:

8. Planar og ønskje

Ligg det føre planar om innføring av nye rutinar for brukstilpassa oppvarming eller for investering i nye tekniske enøk-tiltak? Kva kan eventuelt enøk-prosjektet i Møre bidra med?

Svar:

9. Finansiering

Er det gitt støtte til enøk-tiltak gjennom ENOVA, bankar, forsikringsselskap/KNIF, kommunen eller den statlege rentekompensasjonsordninga? Er det aktuelt å søke slik støtte til nye tiltak, eventuelt i samarbeid med enøk-prosjektet i Møre?

Svar:

10. Lokal enøk-ansvarleg

Kven i din organisasjon kan vere enøk-ansvarleg innan ditt fellestråd (ein eller fleire; tilsette eller frivillige)? Slike ressurspersonar vil vi også invitere som deltakarar i enøk-prosjektet.

Svar:

Vedlegg 2: Adresseliste for kyrkjeværjane i Møre

Oppdatert pr. 1. juli 2019

Fellesråd	Kyrkjeværje	Telefon	Mobil	E-post
Aure	Judith Bjørk	71 64 62 51	92435280	judith@aukeyrkje.no
Averøy	Kristian Futsæter	71 51 46 46	45879087	kirkevergen@kirkeniaveroy.no
Eide	Anne-Lise Johnsen	71 29 61 84	41248664	kirkeverge@eidemenighet.no
Halsa	Anne Strand (konst.)		90585564	anne.strand@halsa.kommune.no
Kristiansund	Mildrid Fiske	71 57 51 90	91561657	mildrid.fiske@kristiansund.kommune.no
Smøla	Judy Rangnes	71 54 46 27	90672144	judy.rangnes@smola.kommune.no
Gjemnes	Aud Toril Gagnat	71 29 12 90	95111081	aud.toril.gagnat@gjemnes.kommune.no
Rindal	Ingeborg Nordlund	71 65 70 60	91165552	ingeborg.nordlund@rindal.kirken.no
Rindal	Jan Brødreskift		40444749	jan.brodreskift@rindal.kirken.no
St. og Surnadal	Ingeborg Nordlund	71 65 70 60	91165552	ingeborg.nordlund@surnadal.kyrkja.no
Sunndal	Stig Rune Andreassen	71 69 23 00	95129136	stig@sunndal-kirke.no
Tingvoll	Marit Linberg	71 53 01 23	90927652	marit.linberg@kirken.tingvoll.no
Aukra	Frank Harald Vestad	71 17 15 40	90680283	frank.harald.vestad@aukra.kommune.no
Fræna	Harald Ednar Hagen	71 26 66 70	41147857	harald.ednar.hagen@frana.kommune.no
Midsund	Svanaug Lervik	71 27 05 10	97780114	svanaug.lervik@midsund.kommune.no
Molde	Hans Jakob Nes	71 11 14 75	90184278	hans.jakob.nes@molde.kommune.no
Sandøy	Heidi Elin Viken	71 27 75 11	91392025	kyrkja@sandoy.kommune.no
Sandøy	Harøy krk.: Kjell Faksvåg		40405310	kfaksvag@broadpark.no
Sandøy	Sandøy krk.: Ingvar Sandøy		95808276	isandoey@online.no
Neset	Kjell Roger Gammelseter	71 23 14 55	95221310	kjell.roger.gammelseter@nesset.kirken.no
Rauma	Magny Landre	71 22 74 70	47297247	kirkeverge@rauma.kirken.no
Vestnes	Olav Egil Tomren	71 18 42 35	91629416	olav.tomren@vestnes.kommune.no
Giske	Turid Urkedal Valderhaug	70 18 80 42	45065380	tuva@giske.kommune.no
Haram	Jan Dalhaug	70 20 93 70		jada@haram.kyrkja.no
Sula	Jan Erik Hovland	70 19 96 00	90502658	jan.erik.hovland@sula.kommune.no
Ålesund	Svein Rune Johannessen	70 16 53 00	95557510	kirkevergen@kirken-aalesund.no
Ålesund	Driftsleder Geir Aure	70 16 53 00	41540657	geir.aure@kirken-aalesund.no
Storfjorden	Petra Riste Synnes	70 27 27 50	40441527	kyrkjevrje@storfjorden.kyrkja.no
Storfjorden	Driftsleiar Arnstein Sætre		47175465	radgjevar.skodje@storfjorden.kyrkja.no
Sykkylven	Arild Sporsheim	70 24 69 00	99629130	kyrkjevrje@sykkylven.kyrkja.no
Hareid	Bente Andreassen Pilskog	70 09 51 34		bente.pilskog@hareid.kommune.no
Herøy	Marit Sævik Leinebø	70 08 02 60		kyrkjevrja@heroy-kyrkje.no
Sande	Dorthe Mari Nordahl	70 02 64 80		dnksande@sande-mr.kommune.no
Ulstein	Christfried Kaul	70 01 76 80	46693099	ck563@kyrkja.no
Vanylven	Målfrid Støvreide	70 02 21 60	97065075	ms828@kyrkja.no
Volda	Jostein Stråbø	70 07 40 90		kyrkjevrja@volda.kyrkja.no
Ørsta	Arnstein Myklebust	70 04 86 40		arnstein.myklebust@orsta.kyrkja.no

Vedlegg 3: Enøk-intervju – samletabell

Spm. 1	Prosti	Inter- vjuar	Dato for intervju	Kyrkjeverje evt. kontaktperson som vart intervju
Fellesråd				
Aure	Yt No	ML	30.08.18	Judith Bjørk
Averøy	Yt No	ML	03.09.18	Kristian Futsæter
Eide	Yt No	ML	03.09.18	Anne-Lise Johnsen
Halsa	Yt No	ML	04.09.18	Anne Strand (konst.)
Kristiansund	Yt No	ML	04.09.18	Mildrid Fiske
Smøla	Yt No	ML	30.08.18	Judy Rangnes
Gjemnes	In No	ML	23.08.18	Aud Toril Gagnat
Rindal	In No	ML	03.09.18	Ingeborg Nordlund
Stangvik og Surnadal	In No	ML	03.09.18	Ingeborg Nordlund
Sunndal	In No	ML	24.08.18	Stig Rune Andreassen
Tingvoll	In No	ML	24.08.18	Marit Linberg
Aukra	Domk	PFB	17.08.18	Frank Harald Vestad
Fræna	Domk	PFB	16.08.18	Harald Ednar Hagen
Midsund	Domk	PFB	15.08.18	Svanaug Lervik
Molde	Domk	PFB	xx.08.18	Hans Jakob Nes
Sandøy	Domk	PFB	21.08.18	Heidi Elin Viken Kontaktperson Harøy krk.: Kjell Faksvåg Kontaktperson Sandøy krk.: Ingvar Sandøy
Neset	In Ro	PFB	20.08.18	Kjell Roger Gammelseter
Rauma	In Ro	PFB	22.08.18	Magny Landre
Vestnes	In Ro	PFB	21.08.18	Olav Egil Tomren
Giske	No Su	MIM	21.08.18	Turid Urkedal Valderhaug
Haram	No Su	MIM	21.08.18	Jan Dalhaug
Sula	No Su	MIM	21.08.18	Jan Erik Hovland
Ålesund	No Su	MIM	23.08.18	Driftsleiar Geir Aure blei intervju. (Kyrkjeverje er Svein Rune Johannessen)
Storfjorden	Au Su	MIM	27.08.18	Petra Riste Synnes og driftsleiar Arnstein Sætre
Sykkylven	Au Su	MIM	21.08.18	Arlid Sporsheim
Hareid	Sø Su	MIM	22.08.18	Bente Andreassen Pilskog
Herøy	Sø Su	MIM	22.08.18	Marit Sævik Leinebø
Sande	Sø Su	MIM	21.08.18	Dorthe Mari Nordahl
Ulstein	Sø Su	MIM	21.08.18	Christfried Kaul
Vanylven	Sø Su	MIM	21.08.18	Målfrid Støvreide
Volda	Sø Su	MIM	28.08.18	Jostein Stråbø
Ørsta	Sø Su	MIM	22.08.18	Arnstein Myklebust

Spm. 2	Status i høve til «grøn kyrkjelyd» Er nokre av sokna registrert som grøn kyrkjelyd / grønn menighet?
Aure	Nei
Averøy	Nei
Eide	Nei
Halsa	<i>Merknad: Halsa sokn går over i Orkland prosti i desember 2019. Derfor ikkje aktuelt å vere med no.</i>
Kristiansund	Ja, to menigheter; Nordlandet og Kristiansund
Smøla	Nei, ingen av de tre menighetene (to kirker i et sokn)
Gjemnes	Nei, men har fokus på det likevel. Ikkje kyrkjelydshus og derfor passar ikkje dette for oss.
Rindal	Nei
Stangvik og Surnadal	Nei
Sunndal	Nei
Tingvoll	Ja, Straumsnes sokn
Aukra	Nei. Arbeid i gang for dette.
Fræna	Nei.
Midsund	Berre eitt sokn. Ikkje registrert som grøn kyrkjelyd.
Molde	Molde og Bolsøy
Sandøy	Nei
Neset	Nei
Rauma	Ikkje formalisert i kyrkjelydane, men noko aktivitet i regi av diakontenesta.
Vestnes	Vestnes sokn grøn kyrkjelyd frå 2017. Øvrige avventer.
Giske	Nei. Men vi driv med enkel kjeldesortering.
Haram	Ingen. Haram sokneråd har diskutert litt. Men det er t.d. ei utfordring å ikkje kunne bruke eingongsbestikk/-service når det manglar oppvaskmoglegheiter.
Sula	Nei
Ålesund	Ja, Borgund (men lite aktivitet)
Storfjorden	Nei. (Ørskog var med tidlegare)
Sykkylven	Nei, men har det på dagsorden
Hareid	Nei, diverre
Herøy	Nei
Sande	Ja, Sande og Gursken m/Larsnes
Ulstein	Ja, men lenge sidan
Vanylven	Nei
Volda	Ja, Volda
Ørsta	Ja, alle 4 er grøne

Spm. 3	Energiregistreringar Ligg det føre data for energiforbruket i kyrkjene t.d. frå det lokale nettselskapet eller elles?
Aure	Ja, kan hente ut frå Min side
Averøy	Ja
Eide	Nei, vi bruker det ikke
Halsa	-
Kristiansund	Det kan vi hente frå Min side, nettleverandør Neas.
Smøla	Kirkevergen er opptatt av dette, men ikkje menighetene, noe fellesrådet.
Gjemnes	Gjennom Istad kraft kan vi ta ut lister over energiforbruket. Dette bruker vi aktivt for å følgje med energiforbruket.
Rindal	Ja, elektronisk hentet fra Svorka
Stangvik og Surnadal	Ja, elektronisk hentet fra Svorka
Sunddal	Ja, det kan hentes fra nettselskapet. Statistikk legges fram for fellesrådet en gang i året.
Tingvoll	Ja, vi kan hente frå nettselskapet.
Aukra	Istad Kraft har statistikk (for kyrkja og kyrkjelydshuset – 2 målarar)
Fræna	Kommunen/rekneskapskontoret har aktuelle oversiktar.
Midsund	Data ligg på Min Side hos Istad Kraft. Har to kyrkjer, kommunen betaler for straumforbruket. <i>NB! Kommunesammenslåing Midsund – Nesset – Molde frå 01.01.2020.</i>
Molde	Har statistikk
Sandøy	Ja. Kraftleverandør: Sandøy energi. Rekneskapsfører sit i Ålesund. <i>NB! Blir del av nye Ålesund kommune frå 01.01.2020</i>
Nesset	Ref: Nesset Kraft. Statistikk ikkje kjent. Nyleg installert nye straum-målarar.
Rauma	Har statistikk. Evt komme tilbake til detaljering etc.
Vestnes	Nordvestnett: Kyrkjene har heimesider der. Finst omfattande statistikk.
Giske	Har nyleg skifta leverandør frå Tafjord til LOS (kommunal avtale). Mista da litt av historikken.
Haram	Sjekkar fakturaene som kjem inn. Men har ikkje total oversikt.
Sula	Ikkje noko systematisk
Ålesund	Varierende, men kan hente forbruksdata. ÅKF har mange bygg (krematorium, gravkapell, menighetshus).
Storfjorden	Fører eigen statistikk i excel, pr. måned eller kvartal.
Sykkylven	Berre omsnakka. Veit omtrent årsforbruket (350.000 kWh). Same leverandør som kommunen.
Hareid	Sjå vedlagte rapport «energieffektiv og miljøriktig drift» utarbeidd av Ulf Christensen, i høve planar om nytt varmesystem i Hareid kyrkje.
Herøy	Følgjer berre opp faktura. Leverandør: Fjordkraft via Herøy kommune
Sande	Nei. Alle har fått nye straummålarar. Registrerer årsforbruket. Avtale gjennom kommunen: Mørenett + Tussa Kraft
Ulstein	Følgjer berre opp fakturaen. Leverandør: Fjordkraft
Vanylven	Ja. Leverandør: Tussa kraft? Styret leverandør sjølv.
Volda	Nei, har ingen rutinar for registrering. Nye målarar på alle kyrkjene. Leverandør: Fjordkraft via KNIF-avtale. Nett: Mørenett (tidl. Tussa + Tafjord).
Ørsta	Er usikker. Monterte E-flex varmestyring i alle 4 kyrkjene. Resultat: Kaldare kyrkjer. Må få betre styring.

Spm. 4	Status for enøk-arbeidet Er det gjort spesielle vedtak om enøk-arbeidet i fellesrådet (planar, organisering)?
Aure	Ikkje aktivt nå lenger
Averøy	Ja
Eide	Nei
Halsa	-
Kristiansund	Enighet om at det skal jobbes med; holdningsskapende arbeid.
Smøla	Nei
Gjemnes	Ikkje nedfelte planer annet enn at det skal spares generelt. Nytt isolert tak i Gjemneskirka, Flemma kapell er nyrestaurert med bl.a. doble vinduer. Rammetilskudd frå kommunen begrenser også større tiltak. Tilstandsrapporter for begge kirkene er gjennomført for 3 år siden.
Rindal	En del vedtak, men ikke en organiseringsplan. Planer for enøk, kirkebyggstyring
St. og Surnadal	En del vedtak, men ikke en organiseringsplan. Planer for enøk, kirkebyggstyring
Sunndal	Nei
Tingvoll	Nei, bare et generelt fokus på energisparing.
Aukra	Ikkje kjent.
Fræna	Ja. KA har gitt orientering. Har ikkje spesielle behov for planar.
Midsund	Har avtale med lokal installatør om ettersyn/ service på el.utstyr. Har plan/fremma sak om utbetring av vindu på Otrøy kyrkje: Kostbart (>1 Mkr?). Gjeld og utskifting av ytterdører i begge kyrkjene. Har tankar om utskifting av armatur til LED innvendig i kyrkjene.
Molde	Ikkje gjort vedtak
Sandøy	Nei
Neset	Ikkje gjort vedtak. Fått ein del innspel. Diskusjon om overgang til LED. Kyrkjeverjen ansvarleg for feltet.
Rauma	Nei
Vestnes	Ikkje spesielle vedtak/planar.
Giske	Har jobba med det. Har stort sett klart å halde strømutgiftene stabile sjølv om prisen har auka.
Haram	Nei
Sula	Langevåg fekk nytt golv med varmekablar for ca. 10 år sidan. Indre Sula har varmekablar på deler av hovudsalen. Panelomnar langs veggane elles + i andre rom.
Ålesund	Har kome eit stykke på veg. Brukte SD-anlegg frå Hoist i Bergen. Har gått over til EM-systemer levert gjennom Kirkepartner. Geir satt i brukarutvalet.
Storfjorden	Nei, ikkje siste 7 åra. Inngår i årleg vedlikehaldsplan og –budsjettet.
Sykkylven	Var fokus for 4-5 år sidan.
Hareid	Planar om nytt varmesystem i Hareid kyrkje. Saka ligg inne i økonomiplanane frå Hareid sokn - til Hareid kommune. Venter difor berre på løyvingar frå kommunen.
Herøy	Ingen samla planar
Sande	Nei, ingen samla plan
Ulstein	Skal bygge ny kyrkje med plass til 700. Har fått 3 mill. kr. frå Miljødept. for bruk av bærekraftige materialar. Skal bruke fjernvarme og naturleg ventilasjon (ikkje ventilasjonsanlegg). Den gamle kyrkja tek 350 og vil bli brukt til vigslar og gravferd
Vanylven	Ingen vedtak eller samla plan.
Volda	Har ikkje vore kjempeaktive.
Ørsta	Nei

Spm. 5 (a)	Gjennomførte tekniske tiltak Er det gjennomført tekniske enøk-tiltak i nokre av kyrkjene?
Aure	Bare skifta ut noen ledpærer, etter hvert. Etterisolering i 2 kirkebygg (før 2008). Renoveret sikringssskap Aure kyrkje, planer for Gullstein 2018, Stemshaug 2019
Averøy	Ja, varmestyring i eflex over nett i Bremsnes kyrkje, noe utskifta til led inne. Ikkje oversikt ute.
Eide	Skifta dør. Det skiftes til ledpærer etter hvert.
Halsa	-
Kristiansund	Ja, ledlys inne og vi jobber med å få til i andre kirker. Tetting og etterisolering i Nordlandet, ei kirke (Frei) styres planlagt etter program.
Smøla	Montert termostater i alle fire kirker. Er i gang med arbeid for å skifte ut til ledpærer
Gjemnes	Skifta ut fasadebelysning for Gjemneskirka for noen år siden. Varmestyring, ukebasert planlegging; innstilling i sikringskapet, Øre kyrkje. Kirketjener bor nær kirka og følger godt opp.
Rindal	Ja til alt
Stangvik og Surnadal	Ja til alt
Sunddal	Ja. Webbasert Defa-styring via telefon i alle 5 kirker. Tester ut Sensorist for overvåking av varme og luftfuktighet i Hov kirke. Tetta og lagt om taket i Hov kirke. Skifta til ledbelysning suksessivt.
Tingvoll	Web-basert styring i Tingvoll kirke (opprinnelig Enfo, nå Jeff). Utskifting av fasadebelysning til led i 2017, begge kirker. Utskifting av alle vanlige lyspærer til ledpærer i begge kirker. Straumsnes kyrkje har termostatstyring og eldre varmpumper frå ca. 2007.
Aukra	Kyrkja: Isolert ekstra på loft. Kyrkjelydshuset: Installert varmpumpe luft – luft.
Fræna	Gjennomført varmestyring i kyrkjene (4 kyrkjer), delvis som fjernstyring. All flombelysning er LED-basert. Skifter og innvendig belysning til LED etter kvart. Skifta tak og oppgradert vindu i alle kyrkjene.
Midsund	Utført ein del isolering/tetting i Otrøy kyrkje. Har 2 varmpumper i Otrøy kyrkje. Har skifta ut oljefyr i denne.
Molde	Web-basert styringssystem for kyrkjene Røbekk, Kleive, Røvik. Nordbyen: Varmepumpe. Domkyrkja: Vassbåren varme i kjellaren. Nokre av flomlysanlegga er skifta til LED.
Sandøy	Harøy kyrkje: Alle utelys: LED. Har astro-ur som styrer desse. Gjeld vintertid-perioden. 2 varmpumper i kyrkjerommet, 1 varmpumpe i kjellaren. Styring: Manuelt på/av. Vinduer blir utbetra no. Isolasjon: Utbetra over himling. Blir skifta til automatsikringar no. Sandøy kyrkje: Montert 2 lyskastarar LED. Isolasjon: Kfr. Geir Arve Orten.

Spm. 5 (b)	Gjennomførte tekniske tiltak Er det gjennomført tekniske enøk-tiltak i nokre av kyrkjene?
Nesset	Ikkje kjent. Sira kyrkje: Oppgradert el.anlegget.
Rauma	9 kyrkjer, dei fleste sjeldan i bruk (berre grunnvarme). Berre gamle kyrkjebygg. Dei som er mest i bruk er styrt manuelt. Ikkje gj.ført spesielle tiltak. Vurdert LED-lys, der lokalt næringsliv evt. kan vere bidragsyter. Moglege konflikter vs. verneproblematikk.
Vestnes	LED-lys: Gjort ein god del utandørs. Også i nokon grad innadørs. Tresfjord kyrkje: Gjort isolering/tetting 2007/2008. Fiksdal kyrkje: (Utbetring etter brann) Utbeta isolasjon i golv. Vike kyrkje: Oppvarming med jordvarme. Styring: Vestnes kyrkje: Vekeprogram. Øvrige kyrkjer: Manuell styring.
Giske	Valderøy: Skifta vindu og tilleggsilsolert 2009. Golvvarme, varmpunpe og benkevarmarer. Skifta til LED-lys i kapellet. Giske: Skifta frå luftoppvarming til benkevarmarer. Rep. lamper, men ikkje skifta til LED. Vigra: Varmepumpe og røromnar.
Haram	Varmestyringssystem installert i Vatne, Hildre og Haram. 4 varmpumper i Brattvåg og 2 i Hamnsund. Supplert med radiatorar og benkevarmarar.
Sula	Har delvis skifta til LED-lys. Det har øydelagt dei gamle dimmarane.
Ålesund	Det er skifta SD-anlegg til EM-systemer i Ålesund, Ellingsøy og Volsdalen. Kan både styre etter kalender og punkt/soner. Himling i Borgund og Ålesund er tidlegare isolert. Skarbøvik har fått 3 nye varmpumper. Lys: LED på nye anlegg (menighetshus). Brukar både halogen og LED i kyrkjene. Ser både på pris og kvalitet.
Storfjorden	Stranda: Nytt web-basert SD-anlegg. Sjølvlærande. Har nesten halvert forbruket. Programmerast av ho på kyrjekontoret. Har nok effekt. Norddal, Skodje og Ørskog har programmerbart anlegg.
Sykkylven	Sykkylven: Aktivitet nesten dagleg. Kyrkjerom + 2 baksalar oppvarma med golvvarme frå varmpumpe. Ca. 19 °C døgnet rundt, delvis pga. orgel. Estimert at senking 3 t pr. natt ikkje er lønsamt. Underetasje 100 % el. golvvarme. Termostatar held 19-20 °C. Lys: Har skifta frå 75 W til 5-7 W LED i alle 88 lyspunkt. Skifta dimmarar. Ikorndes: Kyrkjerommet: Varmekablar frå 70-talet, lite brukt. Skifta til infravarme i kyrkjerommet for 8 år sidan. Få brukstimar. Styrt av ukesur som programmerast kvar måndag (?). Har også skifta 4 vindusfelt. Kyrkjesotva nede vert varma opp av 2 stk 6 kW varmpumper. Står på kontinuerleg varme. Lys: Bytta til LED og skifta dimmar.

Spm. 5 (c)	Gjennomførte tekniske tiltak Er det gjennomført tekniske enøk-tiltak i nokre av kyrkjene?
Herøy	Herøy: El-varme i golv i kyrkjesalen + paneleomnar i andre rom. Ventilasjonsanlegg m/varmegjenvinnar. Nattsenk til 17 °C. Kyrkjerommet i bruk 2 gonger i veka; Torg + kapell oppe i dagleg bruk. Menighetssal og ungdomsavdeling nede: Panelomnar, regulert etter bruk (+ takvarme i krok av ungd.avd.). Sentralstyring på luft og varme frå 2003, men ikkje fjernstyring. Lys: Har skifta alt til LED. Indre Herøy: Nyleg rusta opp med ny bordkleding, vindtetting, doble vindauge, kitting. Røyromnar frå -60-talet m/gitter. Kviletemp. 16 °C. Får det greitt opp i 21-23 °C. Lys: Skifta til LED. Ikkje skifta dimmarar. Leikanger: Tømmerkyrkje med gamle vindauge, men nye, tjukke glas. Isolert loft. Røyromnar frå -60-talet m/gitter. Kviletemp. 16 °C. Får det greitt opp i 21-23 °C. Lys: Skifta til LED. Ikkje skifta dimmarar.
Sande	Det blir skifta til LED-pærer litt etter kvart. Larsnes har glasskuplar som ikkje passar for LED. Gursken: Oppvarming med røyromnar og panelomnar; står alltid på ein kviletemperatur. Sande: Burde vore vedlikehalde. Synleg skade. Trekkfull; må avlyse ved storm. Eigen kyrkjetenar som styrer alt. Røyromnar. Må reise ut og sette på fredag. Larsnes: Nyast og dårlegast. Råte i vindauga. Veldig mykje i bruk og står stort sett oppvarma. Alt elektrisk er nytt. Kvamsøy kapell: Privat eige. FR betalar for straum og boss. (Støylen sin heimplass.)
Ulstein	Etterisolasjon av loftet + enkelte golv ferdig i 2017. Brukar røyromnar og panelomnar. Er installert varmestyring. Kviletemp. 15 °C. Startar oppvarming 2-4 timar før. Lys: Har bytta til nye pærer, ikkje LED. Nye LED utelys i 2018. (Kyrkja står open tysdag-fredag 8-18.)
Vanylven	Slagnes: Har hatt el-kontroll. Gamle panelomnar som tek mykje straum. Dei andre kyrkjene: Røyromnar med altfor høg temp. St. Jetmund: Nyrestaurert 2018 både ute og inne. Stengt nov.-påske. Attraktiv for dåp og bryllaup. Lys: Slagnes: Ferdig skifta til LED inkl. flomlys. Dei andre kyrkjene: Skifter til LED-pærer etter kvart.
Volda	Gamle modem-baserte SD-anlegg i Volda, Kilsfjord og Dalsfjord krk. Ikkje web; kan ikkje fjernstyrast. Blir programmert av kyrkjetenarar på bygget. Har dialog med Nordvest Miljø, Ålesund om nye anlegg. Gamle røyromnar i Volda, Dalsfjord og Austefjord.. Varmluftaggregat i Kilsfjord. Ingen isoleringsprosjekt siste åra. Lys: Ser på moglegheit for LED. Estetikk er ei utfordring. Har tilbod på nytt lys i alteret i Volda.
Ørsta	Berre generelt vedlikehald. Nye skifertak på alle kyrkjene. Har tilbod om utskifting av alle pærer til LED (tilbod frå KA + lokale firma). Alle kyrkjene har gamle røyromnar m/gitter. Det fungerer godt. Ørsta: Prøvde med 10 °C nattsenk, men trur det lønner seg å halde 15 °C. Mykje i bruk: Gudst. kvar helg + 80-90 gravferder + 7-8 bryllaup. Hjørundfjord: STOR kyrkje. Totaloppussa. Bruk: Gudst. 3. kvar helg + 10-15 gravferder + 10 bryllaup (litt pga. Øye hotell) + konsertar. Aukande aktivitet. Vartdal: Alle vindauge kitta og reparert. Bruk: Omtrent som Hjørundfjord. Bjørke: Bruk: 3. kvar veke + litt elles. (Bjørke går til Volda i 2020)

Spm. 6	Straumtariffar Kva for type straumtariffar er i bruk? Har det vore kontakt med lokalt nettselskap om alternative tariffar
Aure	Aure kyrkje: Effekt næring T32T (Neas). De andre har vanlig forbruk
Averøy	Tror ikke vi har det.
Eide	Vi la inn ei sperre for noen år siden for ikke å komme over et visst nivå. Ikke helt sikker.
Halsa	-
Kristiansund	Er ikkje sikker. Vi bruker same innkjøpsavtale som Kristiansund kommune.
Smøla	Vet ikkje hvilken strømtariff de har.
Gjemnes	Ikke sikker om de har, men mener de ikke har effektledd.
Rindal	Effekt, men vi har endret noen inntakssikringer og maksimumssperrer.
St. og Surnadal	Effekt, men vi har endret noen inntakssikringer og maksimumssperrer.
Sunnadal	Vi er heldige å bo i en konsesjonskraftkommune med kommunal tariff både på nett og forbruk.
Tingvoll	Vanlig tariff i Straumsnes kirke. Effekttariff for elkjel til Tingvoll kirke. Neas informerer at de ikke inngår avtaler utover vanlig effekttariff for høyt effektuttak.
Aukra	Spotpris. Fastledd pluss pr. kWh. pluss
Fræna	Ikkje kjent. Samkøying med kommunen generelt. Skifter ofte straumleverandør. Optimaliserer kostnadene løpende.
Midsund	Spot. Kr 39 pr mnd pr kirke pluss 6,9 øre pr kWh. Hadde fastpris før.
Molde	T3 for Domkyrkja og Røbekk (effektbasert). Vanleg næringsbygg-tariff for dei øvrige, ikkje effektbasert. Har diskusjon med kraftleverandør (Istad).
Sandøy	Kfr. Rekneskapsfører i Ålesund). Harøy kyrkje: 1. halvår 2017: 16000 kWh effekt 12,6 kW. 1. halvår 2018: 14000 kWh, effekt 20,5 kW. Sandøy kyrkje: 1. halvår 2017: 5400 kWh, effekt 15,1 kW. 1.halvår 2018: 7000 kWh, effekt 16,7 kW
Neset	Ikkje kjent. Ref.: Neset Kraft.
Rauma	STVK - standard variabel, med fastledd og forbruksledd. Er vurdert i kontakt med lokalt kraftselskap for nokre år sidan. Har samanlikna dette med t d andre tilbud gitt gjennom Knif.
Vestnes	(Nordvestnett) T41: Avrekning etter energiforbruk.
Giske	Usikker; brukar kommunens avtale.
Haram	Kjøper straum frå Fjordkraft. Har ikkje hatt nokon prosess m.o.t. tariffar.
Sula	Kjøper straum gjennom LOS-avtalen til kommunen
Ålesund	Effektbasert. Brukar LOS Energi og Mørenett. Billegare enn Fjordkraft.
Storfjorden	Har vore drøfta fleire gonger. Skodje og Ørskog har Nordvest Nett. Skodje kan stille maks effekt. Avrekning etter høgaste effekt pr. mnd.
Sykkylven	Har skifta frå Tafjord Kraft til LOS.
Hareid	Leverandør: Fjordkraft (straum) og Mørenett (nett).
Herøy	Nei, er med på kommunen sin avtale
Sande	Nei
Ulstein	Nei
Vanylven	Nei
Volda	Bør sjå på det.
Ørsta	Brukar Fjordkraft som kommunen. Skal visstnok vere gunstig.

Spm. 7 (a)	Administrative tiltak - driftsrutinar Er det innført instruksar eller rutinar for brukstilpassa oppvarming av kyrkjene ? Kven har ansvar for å følgje opp rutineane?
Aure	Ja, for Aure kyrkje pga effektledet. Rutiner for når varmen skal på, og elles på hvilevarme på ca 10-12 grader.
Averøy	Nei, ikke som jeg vet om. Det går på gamle innøvde rutiner.
Eide	Nei, godt innarbeida rutiner med same folk over lang tid
Halsa	-
Kristiansund	Det er det ikkje, men kirketjener er ansvarlig for å holde forbruket nede.
Smøla	Nei, ikke skriftlig, men en muntlig forståelse for oppvarming (kirketjenerne og kirkeverge). Stedsregulert varmestyring, vanskelig å vite hvem som bruker det.
Gjemnes	Kirketjener har ansvar for varme i kirka. Rutiner foreligger for oppvarming og bruk av programmerbar oppvarming.
Rindal	Kirketjenerne er ansvarlig for brukstilpassa oppvarming, men ikke skrevne rutiner. Vi jobber aktivt med holdningsarbeidet. To kirker med webstyring/kirkestyring; em-system
Stangvik og Surnadal	Kirketjenerne er ansvarlig for brukstilpassa oppvarming, men ikke skrevne rutiner. Vi jobber aktivt med holdningsarbeidet. To kirker med webstyring/kirkestyring; em-system
Sunddal	Ingen rutiner; prest, kirketjener og organist kan selv styre via Defa.
Tingvoll	Ja, kirkevergen er hovedansvarlig og kirketjener i Straumsnes for Straumsnes kirke, som ikke har nettbasert styring.
Aukra	Ventilasjonsanlegg stilt ned innimellom gudstenester/arrangement (brukarstyrt). Munnleg instruks. Ansvar: Kyrkjetenar / menighetsleiar / kyrkjeverje.
Fræna	Rutiner innført (tid, ansvarshavande, backup). Kyrkjetenarane ansvarlege.
Midsund	Muntlige instruksar vs kirketjenerne som har ansvar for oppfølging.
Molde	Instruksar: Muntlege... Nordbyen/Domkyrkja: Står på heile tida. Nokre er kalenderstyrte: Røbekk, Kleive, Røvik. Kan og brukarstyrt ved at planlagde arrangement kan leggest inn i tillegg. Sms-styring:Sølsnes Kyrkjetenarane har ansvar for oppfølging.
Sandøy	Har skriftlege instruksar (48 timar før bruk:). Harøy: Krav om 21° ved bruk. Kyrkjetenarane har ansvaret, evt soknerådet.
Neset	Muntlege instruksar. Kyrkjetenarane har ansvar for oppfølging.
Rauma	Er gitt i stillingsbeskrivelsen, avhengig av årstid og av type bygning. Kyrkjetenarane er ansvarlege.
Vestnes	Munnlege instruksar. (Vestnes kyrkje: Vekeprogram. Øvrige: Manuell styring.) Ansvarleg: Kyrkjetenarane.

Spm. 7 (b)	Administrative tiltak - driftsrutinar Er det innført instruksar eller rutinar for brukstilpassa oppvarming av kyrkjene ? Kven har ansvar for å følgje opp rutinane?
Giske	Vigra og Giske er lite i bruk gjennom året. Giske litt meir om sommaren. Temperaturen vert senka til 5 °C (frostsikring).
Haram	Nei, lokale kyrkjetenarar slår av og på varmen ut frå erfaring (fjernstyrt i Vatne, Hildre og Haram). I Hamnsund held varmpumpene ein kviletemp. på 10 °C. Røyromnar i tillegg ved behov.
Sula	Ingen faste rutinar. Ansvar: 100 % kyrkjetenar + tenesteyting
Ålesund	Har regelmessige møte med kyrkjetenarane. Mykje å hente på organisatoriske tiltak ift. brukargruppene. Ikkje nok dialog. Ålesund krk. sto jamt oppvarma; ved å sette kviletemp. til 14 °C blei forbruket halvert. Borgund står varm, og det gir tørkeskadar på treinteriør og benkar. Ikkje problem for orgel å senke varmen. Følgjer med. Har eigen varme i fjernverket i Ålesund. Fukting i Spjalkavik.
Storfjorden	Grunntemperatur er 8-9 °C, brukstemperatur er 18-19 °C.
Sykkylven	Har driftsrutinar
Hareid	Kontinuerleg, jamn varme + nattsenk. Gamalt system, men fungerer stort sett. I kalde årstid må det ofte justerast med ekstra isolasjon av utvendig kyrkjemur v/vassintaka eller ekstra varmeovn for at ikkje vannrør etc. skal fryse. Kyrkjetenar følger opp desse rutinane.
Herøy	Har rutinar som vi jobbar vidare med. Årleg service på SD-anlegg og ventilasjonsanlegg.
Sande	Kontorsekretæren styrer varmen i kyrkja.
Ulstein	Sekretæren styrer varmen i kyrkja.
Vanylven	Held ein kviletemperatur på 5-6 °C. Slagnes tek fleire dagar å varme opp. Syvde går raskare.
Volda	Kyrkjetenarane har rutinar, men det er meir å hente. Volda er mykje i bruk. Dei andre har gudsteneste kvar 3. veke. Står på kviletemperatur 12-15 °C.
Ørsta	Ja, vi kjenner oppvarmingstida. Kopla til Kardinal.

Spm. 8 (a)	Planar og ønskje Ligg det føre planar om innføring av nye rutinar for brukstilpassa oppvarming eller for investering i nye tekniske enøk-tiltak? Kva kan eventuelt enøk-prosjektet i Møre bidra med?
Aure	Ønske om å bytte ut benkevarmere med alternativ oppvarming. Gjerne hjelp.
Averøy	Ønsker om utskifting av varmeovner og ny styring i to av de andre kirkene. Tetting av Bremsnes kirka. Ja, kan godt tenke meg hjelp.
Eide	Nei
Halsa	-
Kristiansund	Få på plass gode rutiner. Vi ønsker web-baserte løsninger. Vi arbeider med mulig solceller på nytt tak i Kirkelandet kirke. Her kan vi trenge hjelp! Kommunen prosjekterer gjennom tjenesteytingsavtale.
Smøla	Ikke konkrete. Kirkevergen forsøker å løfte dette.
Gjemnes	Ingen konkrete planer, men fokus i kirkelig fellesråd for å spare energi; planlegge aktiviteten slik at man samkjører aktivitet for å slippe å varme opp. Få hjelp til å foreslå tiltak for ytterligere besparelser.
Rindal	Vi har det. Trenger hjelp til dokumentasjon.
Stangvik og Surnadal	Vi har det. Bidra med dokumentasjon.
Sunndal	Ingen ytterligere planer.
Tingvoll	Vi ønsker gjennomgang av oppvarming i begge kirkene, også styring. Vi har behov for produktinfo og leverandører, samt god kravspesifikasjon.
Aukra	Ikkje spesielle planar.
Fræna	Diskuterer varmepumpeløysingar løpende. Åpen for alternative løysingar, spesielt ved aukande straumprisar.
Midsund	Skifte vinduer (Otrøy krk) og dører (Otrøy krk og Nord-Heggdal krk).
Molde	Mål: Få innført styringssystem i Domkyrkja. Få til rutinar for brukstilpassa oppvarming for alle kyrkjene unnateke Domkyrkja og Nordbyen.
Sandøy	Harøy kyrkje: Mange gamle sikringar/skap. Blir skifta.
Neset	Ikkje spesielle planar. Har tankar om solceller på ei av kyrkjene.
Rauma	Ikkje spesielle planar. Har generelt lite handlefrihet. Ønskjer å sjå på styring av energibruken.
Vestnes	Utskifting til LED-lys.

Spm. 8 (b)	Planar og ønskje Ligg det føre planar om innføring av nye rutinar for brukstilpassa oppvarming eller for investering i nye tekniske enøk-tiltak? Kva kan eventuelt enøk-prosjektet i Møre bidra med?
Giske	Vi er veldig opptekne av enøk. (Planlegg nytt servicebygg ved Giske kyrkje.) Tilknyting av hovudetasjen i Valderøy til varmepumpa er førebels sett på vent fordi varmepumpa er for dårleg. Blir gjerne med på eit prosjekt.
Haram	Vil installere varmestyring kopla til kalender i Brattvåg. Tar tak i saka i løpet av året. Kontaktar KA for bistand.
Sula	Vi har litt ledige midlar i 2008 pga. permisjonar etc.
Ålesund	Få alle bygga på SD-anlegg. Men mange store, kompliserte bygg. Vil ha kartlegging saman med KA.
Storfjorden	Sunnylven: Har vedtak om nytt anlegg. Ørskog: Ønskjer å oppgradere. Skodje: Treng nytt varmeanlegg. Liabygda og Geiranger: Ønskjer enklare system som ikkje kostar så mykje i drift.
Sykkylven	Vurdere 2 varmepumper nede i kyrkjestova i Sykkylven. Vurdere å montere effektvaktar.
Hareid	Ja, ref. planar om nytt varmesystem. Ønskjer søkje om ENØK-midlar for dette.
Herøy	SD-anlegget i Herøy køyrast på ein eigen PC som skal skiftast ut.
Sande	Gursken er 100 år i 2019 og skal pussast opp. Vindauga skal kittast. Problem med trekk.
Ulstein	Ønskjer varmegardin ved inngangen til våpenhuset for å unngå kald luft inn om vinteren.
Vanylven	St. Jetmund: Treng 2 termostatar + gitter på omnane (33.000,-). På Slagnes må vi gjere noko. Leidningsisolasjonen på omnane er borte. Har fått tilbod på varmepumpe. Ønskjer utgreiing, gjerne saman med Enøk i Møre.
Volda	Treng litt rådgjeving for å anskaffe nye anlegg. Korleis best styre temperaturen?
Ørsta	LED i alle kyrkjene. Planlegg systematisk vedlikehald av alle innan 6-7 år.

Spm. 9	Finansiering Er det gitt støtte til enøk-tiltak gjennom ENOVA, bankar, forsikringselskap/KNIF, kommunen eller rentekomp.ordninga? Er det aktuelt å søke slik støtte til nye tiltak, evt. i samarbeid med enøk-prosjektet i Møre?
Aure	2006 søkte fellestrådet Enova for alle tre kyrkjene, avslag på 2 av 3; basert en energi og miljøanalyse (Enøksenteret i Kristiansund) støttet med 40 000,- til analysen. Ikkje gjennomført.
Averøy	Nei. Rekker ikkje å sette oss inn i mulighetene hos Enova. Søkt om rentekompensasjon, men kommunen har ikkje bevilget pengar ennå.
Eide	Nei
Halsa	-
Kristiansund	Det er aktuelt å søke til tak-prosjekt for Kirkelandet kirke.
Smøla	Nei. Kirkevergen brenner for dette og vil veldig gjerne få i gang et arbeid.
Gjemnes	Det kan være aktuelt, men foreløpig foreligger det ikkje planer.
Rindal	Det er søkt Enova, men ikkje utbetalt. Tilskudd frå kommune og forsikringselskap og rentekompensasjon.
Stangvik og Surnadal	Det er søkt Enova, men ikkje utbetalt. Tilskudd frå kommune og forsikringselskap og rentekompensasjon.
Sunndal	Nei
Tingvoll	Nei, ikkje som eg vet om.
Aukra	Truleg ikkje gitt støtte (kyrkjeverje nyttilsett, ikkje fullt oppdatert).
Fræna	Nei
Midsund	Vært i kontakt med ENOVA for noen år siden. Fått negativ respons på evt støtte.
Molde	ENOVA: Styringssystema.
Sandøy	Nei
Nesset	Ikkje kjent
Rauma	Nei. En del lokale kan vere aktuelle bidragsytarar.
Vestnes	Nei
Giske	Har brukt rentekompensasjonsordninga på større tiltak.
Haram	Nei
Sula	Nei
Ålesund	Låg eit tilskot i pakka frå Kirkepartner.
Storfjorden	Litt frå ENOVA til Ørskog for 10 år sidan.
Sykkylven	Nei
Hareid	Absolutt behov for ENØK-midlar/støtte for dette. Ikkje kome så langt enno.
Herøy	Har brukt rentekomp.ordninga.
Sande	Nei
Ulstein	Har brukt rentekomp.ordninga.
Vanylven	Nei
Volda	Nei
Ørsta	Har brukt rentekomp.ordninga.

Spm. 10 (a)	Lokal enøk-ansvarleg Kven i din organisasjon kan vere enøk-ansvarleg innan ditt fellesråd? Slike ressurspersonar vil vi også invitere som deltakarar i enøk-prosjektet.
Aure	Kirkevergen og Kjell Fagerlie (kirketjener i Aure og Stemshaug)
Averøy	Gravplassansvarlig og vaktmester Rolf Rånes kan være aktuell.
Eide	Det er nok kirkevergen.
Halsa	-
Kristiansund	Kirketjenere og kirkeverge.
Smøla	Kan være kirkevergen, men har en lokal pensjonist (Øystein) som kan være aktuell.
Gjemnes	Kirketjener, Kåre Jan Storvik (50 % stilling), har på eget initiativ laget statistikker på energiforbruk.
Rindal	Oddvar Væge, kirkevaktmester.
Stangvik og Surnadal	Oddvar Væge, kirkevaktmester.
Sunndal	Kirkevergen vil være enøkansvarlig.
Tingvoll	Usikker på nåværende tidspunkt. Foreløpig er kirkevergen ansvarlig, men eg ser gjerne at en annen ressursperson kan involveres.
Aukra	Kyrkjevevjen, ønskjer å vere pådrivar.
Fræna	Kyrkjevevjen
Midsund	Peker ikke på noen spesielle. Men: Har hatt god støtte av en i soknerådet som arbeider på Glamox (elutstysleverandør).
Molde	Kyrkjevevjen
Sandøy	Kyrkjevevjen
Neset	Kyrkjevevjen
Rauma	Kyrkjevevje og driftsleiar.
Vestnes	Olav Egil Tomren. Diakon Ellen Edvardsen.

Spm. 10 (b)	Lokal enøk-ansvarleg Kven i din organisasjon kan vere enøk-ansvarleg innan ditt fellesråd? Slike ressurspersonar vil vi også invitere som deltakarar i enøk-prosjektet.
Giske	Elektrikar Hans Johnny Blindheim (firmatilsett) har stått for alt el-arbeid i kyrkjene. <i>Møte-/samtalepunkt: Kyrkjevevjerene og prosten samlast av og til.</i>
Haram	Berre lokale kyrkjetenarar i deltidstilling. Ronny Jørgensen er gravar og driftstilsett i full stilling. Han er evt. den næraste til å vere enøk-ansvarleg, men har allereie for mykje å gjere.
Sula	Ingen av dei fast tilsette
Ålesund	Kyrkjetenarar: 100 % i Borgund og Ellingsøy (1 dag i veka), 150 % i Ålesund, Volsdalen og Skarbøvik, 80 % i Spjelkavik. Skjer eit generasjonsskifte som gir betring. Har gjort om 2 kyrkjetenarstillingar til kyrkjetenar/vaktmeister. Han i Ålesund kan vere aktuell. Men mest av alt synest Geir sjølv det er interessant og vil hente erfaringar.
Storfjorden	Har lokale kyrkjetenarar på dei fleste kyrkjene, unnateke Norddal og Geiranger. Har 2-3 fulltids kyrkjegardsarbeidarar. Driftsleiar Arnstein Sætre er den aktuelle personen.
Sykkylven	Kyrkjetenar er Runar Bårnes og Arild ?? Dessutan reinhaldar 40 % og 9 frivillige kyrkjetenarar.
Hareid	Førebels kyrkjevevja og/eller soknerådsleiar
Herøy	2 kyrkjetenarar: Herøy: Yakob Teklemariam frå Eritrea, 85 %. Indre Herøy og Leikanger: Oddgeir Valen, 60 %
Sande	Sande kyrkje: Inghild Remøy, 15 %. Larsnes: Anbjørg Frågot, 20 %
Ulstein	Kyrkjetenar, gravar og gartnar Jan Erling Davidsen i 35 % stilling + gravar i 50 %.
Vanylven	Det er små, lokale kyrkjetenarstillingar. Pensjonist Kjellbjørg Haugen har Slagnes, St. Jetmund, Syvde (+ Åram) på timebasis. Dessutan ei på Rovde.
Volda	Kyrkjetenarar: Arild Andanes har 100 % i Volda. Einar Lyngnes Dahle har 53 % på resten.
Ørsta	Kyrkjetenarar: Vartdal 30 %, Ørsta 100 %, Hjørundfjord og Bjørke 50 %.

Vedlegg 4: Skjema for kartlegging av kyrkjene sin bruk, energibruk og inneklima

Generelle opplysninger	Fyll ut
Kirkens navn	
Fellesråd	
Byggeår (oppgi 1. gang oppført)	
Tilbygg/større rehabilitering (år)	
Vernestatus (fredet/listeført/ingen)	
Oppvarmingseffekt i kirkerommet (W)	
Netto oppvarmet areal (m ²)	
Netto oppvarmet volum kirkerom (m ³)	
Oppvarmingseffekt per kubikk (W/m ³)	
Navn på kontaktperson	
Mobil/e-post	

Byggets bruk med aktiviteter som normalt gjennomføres

Type aktiviteter	Antall aktiviteter pr. år	Brukstid Timer pr. gang	Rom/lokaler som brukes	%-andel av samlet areal
Gudstjeneste				
Begravelse				
Vielse				
Konserter mm				
Møter				
Konfirmanter, samlinger				
Annet				
Sum				
Mer fast/daglig virksomhet	Antall dager pr. år	Antall timer pr. dag	Rom/lokaler som brukes	%-andel av samlet areal
Administrasjon/kontor				
Barnehage				
Ungdomslokaler				
Annet				
Sum				

Byggets energibruk de siste årene

Minst 3 år	El-kraft (kWh/år)	Fyringsolje (liter pr. år)	Annet Oppgi mengde/enhet
2017			
2016			
2015			
2014			
2013			
Snitt			

Oppvarmingsrelatert informasjon

Besvares så godt som mulig		
Hvilke type oppvarmingsanlegg har kirken i dag (rørovner, benkeovner, varmepumper):		
a) Kirkerom:		
b) Sakristi:		
c) Andre rom:		
Gjennomføres det brukstilpasset oppvarming (ja/nei)		
Hvis ja, hvordan gjøres det:		
Registrerer og analyserer dere månedlig strømforbruk (ja/nei)		
Registrerer og analyserer dere regelmessig inneklima, fuktighet/temp (ja/nei)		
Hvordan styres oppvarmingen (termostat, ur, kalender):		
Oppgi temperaturen ved bruk/aktivitet i fyringssesongen		
• I kirkerom / større forsamlingsrom		°C
• I øvrige rom og lokaler		°C
Oppgi temperaturen utenfor bruk ved såkalt hviletemperatur		
• I kirkerom/ større forsamlingsrom		°C
• I øvrige rom og lokaler		°C
Hvor raskt skjer oppvarmingen fra hviletemperatur til ønsket brukstemperatur på en kald vinterdag (rundt 0°C til -5°C eller kaldere)?		timer
Mottas dere klager på kirkens inneklima (ja/nei)		
Hvis ja, beskriv hva, hvor og når:		
Sprekker/flasser treverk og inventar eller er det problemer med orgel (ja/nei)		
Hvis ja, beskriv hva:		
<i>I kirker med benker, vil nye benkevarmere ofte være et aktuelt enøk-tiltak. Nedenfor følger tre spørsmål om eventuelle benker i kirken.</i>		
Skal det fremover være løse stoler eller faste benker i kirkerommet (stoler/benker)		
Hvis benker skal brukes, hvor mange benkerader er det tilsammen		benker
Hvis benker skal brukes, hvor lang er de aller fleste benkene		meter
Er det behov for ny oppvarming (ja/nei)		
Er det allerede utarbeidet en ny oppvarmingsløsning (ja/nei)		
Hvis ja, hvilken løsning er tenkt:		
Annen informasjon:		

Forslag til forbedringer og tiltak

Tiltak	Kort beskrivelse
1	
2	
3	
4	
5	
6	

Vedlegg 5: Data frå innsendte kartleggingskjema

Vedlegg 5.1 Nordmøre

Kyrkje	Fellesråd	Prosti	Byggeår	Tilbygg/ større rehab. (år)	Vernestatus	Oppvarmingseffekt i kyrkjerommet (W)	Netto oppv. areal i kyrkja (m²)	Netto oppvarma volum i kyrkjerommet (m³)	Oppv.eff. pr. m³ i kyrkjerommet (W/m³)	Tal gudsteneater	Tal gravferder	Tal vigslar	Konsertar mm	Møte	Konfirm., samlingar	Anna	Sum aktivitetar	Timar pr gudsteneate	Timar pr gravferd	Timar pr vigsel	Timar pr konsert mm	Timar pr møte	Timar pr konf., saml.	Timar pr annan bruk
Aure kyrkje	Aure	Yt No	1924		Listeført		360	1 804	0,00	37	21	1	4	1	4	5	73	3	2	2	2	2	1	1
Stemshaug kyrkje	Aure	Yt No	1908	Isol. tak 2007	Ingen		121	726	0,00	22	6	1	2	1	0	2	34	3	2	2	2	2	0	1
Gullstein kirke	Aure	Yt No	1869	Rest. tak 2005	Listeført		243	1 458	0,00	28	16	4	2	1	4	4	59	3	2	2	2	2	1	1
Bremsnes kirke	Averøy	Yt No	1771	1960/2017	Aut. listef.	28 500	315	1 545	18,45	31	34	6	1	2	0	4	78	5	4	3	5	3	0	3
Kornstad kirke	Averøy	Yt No	1871	Ingen	Ingen	36 750	283	1 606	22,88	22	11	3	3	0	0	2	41	15	15	17	5	0	0	15
Kvernes kirke	Averøy	Yt No	1893	1964	Listeført	36 700	310	1 824	20,12	26	8	2	11	0	1	6	54	12	12	14	6	0	6	12
Eide kirke	Eide	Yt No	1871	2015	Ingen					60	35	10	10	10	20	10	155	4	4	2	4	2	2	2
Brattvær kirke	Smøla	Yt No	1917	1980, 1987, 2007, nytt el-anlegg 2008	Listeført	31 000	324	2 355	13,16	17	7	1	2	6	2	3	38	2,5	2,5	2	4	2	2,5	###
Edøy gamle kirke	Smøla	Yt No	1190	Gjenoppb. 1950, 1990	Freda	14 350	127	452	31,75	9	5	2	2	2	2	0	22	2,5	2,5	2	3	1	2,5	0
Edøy kirke	Smøla	Yt No	1885	1984, nytt el-anlegg 2010, 2015, 2017	Ingen	30 500	263	1 482	20,58	19	7	1	0	6	1	2	36	2,5	2,5	2	0	2	2,5	5
Hopen kirke	Smøla	Yt No	1892	1950-60. 1992, nytt el-anlegg 2009, 2018	Ingen	16 000	183	1 082	14,79	17	8	1	1	6	1	2	36	2,5	2,5	2	4	2	2,5	4,5
Gjemnes kirke	Gjemnes	In No	1893		Ingen	25 500	212	1 500	17,00	16	6	2	2	1	2	0	29	3,5	3	2	2	1	2	0
Øre kyrkje	Gjemnes	In No	1865		Listeført	31 800	302	2 400	13,25	38	28	4	5	4	20	15	114	3,5	3	2	2	2	2,5	2
Rindal kirke	Rindal	In No	1874	Rehab eter brann 2014	Ingen	59 200	401	2 441	24,25	25	13	4	3	2	3	0	50	6	4	4	10	2	2	0
Øvre Rindal kapell	Rindal	In No	1911	2007	Ingen	13 800	126	814	16,95	13	5	3	0	0	0	0	21	2	4	2	7,5	0	0	0
Mo kyrkje	Surnadal	In No	1728	1952	Aut. listef.	14 900	232	553	26,93	18	5	2	2	0	0	0	27	4	5	2,5	6	0	0	0
Ranes kyrkje	Surnadal	In No	1869		Ingen	26 700	261	1 497	17,84	18	16	3	3	0	0	0	40	4	5	2,5	6	0	0	0
Stangvik kyrkje	Surnadal	In No	1896		Listeført	58 000	425	3 049	19,02	19	10	5	4	7	16	0	61	4	5	2,5	6	3	2	0
Todalen kyrkje	Surnadal	In No	1861	1952	Ingen	14 100	157	854	16,51	19	9	2	1	0	0	0	31	4	5	2,5	6	0	0	0
Øye kyrkje	Surnadal	In No	1871	2006	Ingen	56 000	240	1 176	47,62	25	17	3	3	0	0	90	138	4	5	2,5	6	0	0	4
Åsskard kyrkje	Surnadal	In No	1875	1960	Listeført	14 400	181	834	17,26	15	13	3	4	5	5	0	45	4	5	2,5	5	2	2	0
Gjøra kapell	Sunnadal	In No	1935		Listeført		150			5	2	1	1	0	0	2	11	3	3	3	3	0	2	3
Hov kirke	Sunnadal	In No	1887	2017	Listeført		474			55	53	7	4	0	10	4	133	3	3	3	3	2	2	2
Romfo kyrkje	Sunnadal	In No	1824		Aut. listef.		227			13	3	1	1	4	0	2	24	3	3	3	3	0	2	3
Øksendal kyrkje	Sunnadal	In No	1894		Listeført		327			9	5	1	1	0	3	20	39	3	3	3	3	0	2	3
Ålvundeid kyrkje	Sunnadal	In No	1848		Aut. listef.		235			24	9	4	1	4	7	5	54	3	3	3	32	2	2	2
Straumsnes kyrkje (Grimstad kyrkje)	Tingvoll	In No	1864	ca. 1930, 1980	Ingen	30 800	270	1 440	21,39	25	22	2	5	0	2	2	58	2	1	1	2	0	1	1
Tingvoll kyrkje	Tingvoll	In No	1180	1928, 2009-dd	Freda	56 500	240	2 900	19,48	35	25	5	10	0	4	4	83	2	1	1	2	0	1	1

Kyrkje	Rom/lokale som vert brukt	Dagleg verksemd	Energibr. el. 2013 (kWh)	Energibr. el. 2014 (kWh)	Energibr. el. 2015 (kWh)	Energibr. el. 2016 (kWh)	Energibr. el. 2017 (kWh)	Gj.snittleg energi-bruk el. (kWh)	Forbruk av fyringsolje og anna
Aure kyrkje	Hele kirka, 100 %	Ingen	118 855	118 793	116 380	126 607	126 023	121 332	
Stemshaug kyrkje	Hele kirka, 100 %	Ingen	76 872	81 280	77 592	59 516	68 751	72 802	
Gullstein kirke	Hele kirka, 100 %	Ingen	57 450	35 490	33 600	45 660	34 853	41 411	
Bremsnes kirke	Hele krk., 100%. Møter i dåpsrom, 6 %	Ingen		64 180	47 801	51 846	52 821	54 162	
Kornstad kirke	Hele krk., 100 %	Ingen		56 833	54 292	62 566	54 250	56 985	
Kvernes kirke	Hele krk., 100 %	Dåps-/guiderom 80x7 = 560 t. 5 %		66 626	73 415	78 956	75 785	73 696	
Eide kirke	Hele bygget	Ingen				83 059	88 501	85 780	
Brattvær kirke	Hele krk., 100%. Møter i dåpsrom 5 %	Ingen				36 865	47 114	41 990	
Edøy gamle kirke		Ingen				8 402	19 174	13 788	
Edøy kirke	Hele krk., 100%. Møter i dåpsrom 5 %	Ingen				29 855	12 372	21 114	
Hopen kirke	Hele krk., møter i dåpsrom 5 %	Ingen				35 282	53 737	44 510	
Gjemnes kirke	Kirkerom, sakristi mv., 90 %	Ingen	39 660	30 060	23 910	36 030	48 060	35 544	(El-forbruket er inkl. et lite uthus/sanitær-bygg med 2 panel-ovner og belysning)
Øre kyrkje	Kirkerom, sakristi mv., 80-90 %	Ingen	38 130	31 140	32 190	32 490	36 780	34 146	
Rindal kirke	Hele k., 100 % Møter i kirkestue, 10 %	Ingen			123 867	102 923	78 191	101 660	
Øvre Rindal kapell	Hele kirken	Ingen			54 449	53 991	40 628	49 689	
Mo kyrkje	Hele kirken	Ingen		32 594	27 712	38 736	29 390	32 108	
Ranes kyrkje	Hele kirken	Ingen		21 064	24 645	27 270	28 100	25 270	
Stangvik kyrkje	Hele k., 100 % unnt. møter & konf.saml, 5 %	Ingen		53 771	66 370	75 259	42 291	59 423	
Todalen kyrkje	Hele kirken	Ingen		14 976	15 892	19 558	22 346	18 193	
Øye kyrkje	Hele kirken	Ingen		36 966	34 184	37 678	48 020	39 212	Fjernvarme: 2016 64730, 2017 64854
Åsskard kyrkje	Hele k., 100%. Møter & konf.: Kirkestua 20 %	Ingen		31 757	26 160	31 965	33 987	30 967	
Gjøra kapell	1 rom. 60 % konf. 80 % på resten	Ingen	23 400	20 400	19 700	21 000	25 596	22 019	
Hov kirke	1 rom. 60 % konf. og annet. 80 % på resten	Ingen	87 360	65 400	67 120	76 313	72 548	73 748	
Romfo kyrkje	1 rom. 60 % konf. 80 % på resten	Ingen	22 440	13 740	16 860	18 834	22 055	18 786	
Øksendal kyrkje	1 rom. 60 % konf. 80 % på resten	Ingen	44 340	25 740	26 040	33 054	38 871	33 609	
Ålvundeid kyrkje	1 rom, 80 % på alle aktivitetar	Ingen	32 000	28 200	30 420	31 493	42 481	32 919	
Straumsnes kyrkje	Kirkerommet, 100 %	Ingen	74 253	59 414	72 127	74 356	72 223	70 475	
Tingvoll kyrkje	Kirkerommet, 100 % (Oppveff. (90 000) 55 000 + 8x11,5?)	Ingen	58 135	98 818	47 324	47 106	105 285	71 334	+ fj.v 2013 194 130, 2014 Ikke i bruk, 2015 152 560, 2016 130 520. Ineffektivt. Avslutta 2017

Kyrkje	Fellessråd	Prosti	Type oppvarmingsanlegg kyrkjerom	Type oppvarmingsanlegg sakristi	Type oppvarmingsanlegg andre rom	Gjennomført det brukstilpassa oppvarming? Hvis ja; korleis?	Blir månedleg straumforbruk registrert og analysert?	Blir inneklimate registrert og analysert (fukt/temp)?	Korleis styrast oppvarminga (termostat/ur/kalender)?	Brukstemp. kyrkjerom/ større salar (°C)	Brukstemp. i øvrige rom og lokale (°C)	Kviletemp. i kyrkjerom (°C)	Kviletemp. i øvrige rom og lokale (°C)	Oppvarm.-tid vinter (timar)
Aure kyrkje	Aure	Yt No	Rørover	Panelovner		Ja	Nei	Nei	Termostat	18	20	12	20	35
Stemshaug kyrkje	Aure	Yt No	Rørover	Panelovner		Ja	Nei	Nei	Termostat	18	20	12	12	24
Gullstein kirke	Aure	Yt No	Rørover	Panelovner		Ja	Nei	Nei	Termostat	18	20	12	20	24
Bremsnes kirke	Averøy	Yt No	Panelovner på veggene	Panelovner	Panelovner	Ja, varmesystemet eFlex	Nei	Nei	Kalender	21	20	10	10	8
Kornstad kirke	Averøy	Yt No	Rørover på gulvet under benkene. Panelovner i kor (ikke i bruk)	Panelovner	Panelovner	Tja, termostaten fungerer ikke optimalt	Nei	Nei	Termostat	21	22	10	15	Ukjent
Kvernes kirke	Averøy	Yt No	Rørover på gulvet under benkene	Panelovner	Panelovner	Ja, tilpasser temp. til ulike arrangement	Nei	Nei	Termostater, en for skipet og en for koret	18	18	10	12	ca. 6
Eide kirke	Eide	Yt No	Rørover	Panelovner	Panelovner	Ja, temp.senking permanent som slås av ved bruk	Nei	Nei	Termostat	20		16		1-2
Brattvær kirke	Smøla	Yt No	Rørover i kirkeskip. Termostat fra 2017	Panelovner	Panelovner	Ja, vurdering i forhold til været, varighet og bruksformål	Nei	Nei	Termostat. Varmen settes på manuelt	18-22	18	4-8	15	48-72
Edøy gamle kirke	Smøla	Yt No	Rørover	Veggplate		Ja, vurdering i forhold til været, bruksvarighet og formål	Nei	Nei	Termostat, settes på manuelt	19-22	18	2-6	2-6	48
Edøy kirke	Smøla	Yt No	Rørover og varmpumpe	Panelovner	Dåpsrom, våpenhus, WC, galleri: Panelovner	Ja, vurdering i forhold til været, varighet og bruksformål	Nei	Ja	Termostat, settes på manuelt	18-22	18	4-10	15	48-72
Hopen kirke	Smøla	Yt No	Rørover	Veggplate	Veggplate	Ja, vurdering i forhold til været og -formål	Nei	Nei	Termostat, settes på manuelt	18-22	15-18	5-8	15-18	48-72
Gjemnes kirke	Gjemnes	In No	Rørover + 2 panelovner	Panelovner	Panelovner	Ja, varme slås på kort tid før bruk	Ja	Nei	Manuelt, termostat	19	18 (dåps- og pr.sakristi)	5 (termostat)	5	15-16
Øre kyrkje	Gjemnes	In No	Rørover og panelovner	Panelovner	Våpenhus: Et uten varme, et m/mulighet for panelovner	Ja, programmering (ur)	Ja	Nei	Ur	18	18	5-12	0-12	48
Rindal kirke	Rindal	In No	81 benkevarmere + 11 panelovner	Panelovner	Panelovner	Ja, varmer kun opp rom som brukes	Nei	Ja	Kalender	18	15	5	5	2-4
Øvre Rindal kapell	Rindal	In No	Stråleovner i tak og 1 panelovner	Panelovner	Panelovner	Ja	Nei	Ja	DEFA styring	17	19	5	5	7-10
Mo kyrkje	Sumadal	In No	Rørover	Panelovner		Ja, DEFA ("hytta mi")	Nei	Nei	Termostat	20	20	4	4	15
Ranes kyrkje	Sumadal	In No	Benkeovner	Panelovner	Panelovner	Ja, DEFA ("hytta mi")	Nei	Nei	Termostat	20	20	4	4	30
Stangvik kyrkje	Sumadal	In No	Rørover og panelovner	Panelovner	Panelovner	Ja, EM Systemer og SD-anlegg			SD-anlegg	20	20	7	4	15
Todalen kyrkje	Sumadal	In No	Rørover og panelovner	Panelovner	Panelovner	Ja, DEFA ("hytta mi")	Nei	Nei	Termostat	20	20	4	4	24
Øye kyrkje	Sumadal	In No	Radiatorer	Panelovner	Varmekabler	Nei	Nei	Nei	Manuelt	20	20	14	14	15
Åsskard kyrkje	Sumadal	In No	Rørover	Panelovner	Panelovner	Ja, DEFA ("hytta mi")	Nei	Nei	Termostat	20	20	4	4	24
Gjører kapell	Sunnal	In No	Benkeovner		Panelovner	Ja, med DEFA-styring	Ja	Nei	Gjennom app	21	17	13	13	8
Hov kirke	Sunnal	In No	Benkeovner		Panelovner	Ja, med DEFA-styring	Ja	Ja	Gjennom app	21	18	13	13	5
Romfo kyrkje	Sunnal	In No	Benkeovner		Panelovner	Ja, med DEFA-styring	Ja	Nei	Gjennom app	21	17	13	13	6
Øksendal kyrkje	Sunnal	In No	Benkeovner		Panelovner	Ja, med DEFA-styring	Ja	Nei	Gjennom app	21	17	13	13	10
Ålvundeid kyrkje	Sunnal	In No	Benkeovner		Panelovner	Ja, med DEFA-styring	Ja	Nei	Gjennom app	20	17	13	13	8
Straumsnes kyrkje (Grimstad kyrkje)	Tingvoll	In No	Rørover 1961 + 2 varme-pumper ca. 2007. Nyere oljefylte panelovner i koret	Panelovner	Panelovner	Ja, delvis termostat og manuell styring	Ja	Ja/nei	Termostat, kalender, legges inn manuelt på stedet	18-20	15-20	10-15	10-15	10-20
Tingvoll kyrkje	Tingvoll	In No	Radiatorer fra 1928. Benkevarmere på de 8 fremre benkene (4 på hver side)	Radiatorer montert i 1928	0	Ja, webstyrt via Jeff	Ja	Ja/nei	Legges inn manuelt etter erfaring. Programmet skal lære, men det fungerer ikke	17-20	Ikke aktuelt	8-12	Ikke aktuelt	5-10

Kyrkje	Er det klager på inneklimaet? Hvis ja: Kva, kor, når?	Oppsprekking/flassing på inventar; problem med orgel? I så fall: Kva?	Stolar eller benker i framtida?	Tal benkerader	Kor lange er benkene? (meter)	Er det behov for ny oppvarming?	Er det utarbeidd ny oppvarmløysing? Hvis ja: Kva for løysing er tenkt?	Annar informasjon	Forslag til forbetringar og tiltak	
Aure kyrkje	Nei	Nei	Benker	62	3	Ja	Ja, varmpumpe / benkevarmere		1. Analysering av månedlig strømförbruk 2. Fjernstyring av varme 3. Installere varmpumpe 4. Installere benkevarmere	
Stemshaug kyrkje	Nei	Nei	Benker	23	3,6	Ja	Ja, varmpumpe		1. Analysering av månedlig strømförbruk 2. Installere varmpumpe 3. Fjernstyring av varme 4. Installere benkevarmere	
Gullstein kirke	Nei	Nei	Benker	36	4	Ja	Ja, varmpumpe		1. Analysering av månedlig strømförbruk 2. Installere varmpumpe 3. Fjernstyring av varme 4. Installere benkevarmere	
Bremnes kirke	Ja, oppleves kaldt/ ikke ferdig oppvarmet vinterstid pga. trekk langs veggene. Spesielt når det blåser ute	Nei	Løse benker			Nei	Nei	Gulvbelegg skal fjernes og originalt plankegulv i kirkerommet tettes og tas i bruk igjen. Trekk langs veggene ved gulv. Mye varmetap. Ønsker vevinduer i krk.rom	1. Tette gulvplankene nedenfra 2. Tette overgang vegg/gulv for trekk utenfra 3. Montere vevinduer på innsiden av dagens vinduer i kirkerommet	
Kornstad kirke	Ja, generelt for varmt. Unøyaktig termostat	Ja, ulyder fra orgellet vinterstid pga. for tørr luft	Benker	30	3,9	Ja	Delvis. Aktuelt med nye benkevarmere (mer info på skjema)	Varmen setes på ettermiddag/kveld før arrangement på dagtid	1. Skifte rørvnene med benkevarmere 2. Montere eFlex varmestyringssystem	
Kvernes kirke	Nei	Nei	Benker	29	4,2	Ja	Nei, men benkevarmere er mulig (mer info på skjema)	Dåpsrommet er "varmestue" for guider i stavkirken. 25 °C x 80 d x 7 t	1. Montere eFlex varmestyringssystem 2. Skifte ut ovnene med benkevarmere	
Eide kirke		Nei						Mange ting som ikke kan besvares fordi vi ikke har jobbet med saken		
Brattvær kirke	Ja, kan være for kaldt; sjelden for varmt	Ja, tørt treverk, orgel		20		Nei, justering på varme-pumpen	Nei		1. Fjernstyring av varme og fukt, SD-anlegg 2. Vevinduer i sakr., dåpsrom og gallerigang 3. El-sjekk nivå 3 mht. materiell sikkerhet, inkl. oppvarming 4. Brannvarslingsanlegg m/fjernvarsling og nærværslarm (innbruddsalarm) 5. Luffuktungsanlegg 6. Etterisolering mot kirkeloft og tårn 7. Vevruter, 10 vindu, enkle glass v/sakristi og foran galleri	
Edøy gamle kirke	Ja, kan være for kaldt; sjelden for varmt	Ja, murkalk flasser, problem med orgel pga. konstr.feil		?	?	?	Nei	NB! Steinmurene har utjevneende virkning på temperatursvingninger	1. Modernisering av sikringsskap 2. Luffuktighetsmåler 3. Fjernstyrt overvåking av temperatur 4. Montering av vevinduer etter RAs anvisning 5. Etterisolering mot kirkeloft ifm. Klimastyring og råd fra RA. Ca. 120 m² sydde matter, 10 cm	
Edøy kirke	Ja, kan være for kaldt; sjelden for varmt	Ja, sprekker i bærestolper, orgel		44		Nei, justering på varme-pumpen	Nei		1. Fjernstyring av varme med trådløst SD-anlegg 2. Omlegging av el-kabel mot N-Ø i kirkeskip 3. El-sjekk på nivå 3 mht. materiell sikkerhet, inkl. oppvarming 4. Luffuktungsanlegg 5. Etterisolering mot kirkeloft og tårn inkl. bordganger m/rekkverk 6. Montering av vevruter i vinduer i kirkeskip etter innv. maling. 10 vinduer inkl. sakristi 7. Justere varmpumpen til hviletemp. 5-8 °C	
Hopen kirke	Ja, temperatur for lavt eller høgt	Ja, tørt treverk, orgel		26		Delvis	Nei		1. SD-anlegg for styring og overvåking av inn klima, inkl. luffuktighet 2. Montering av innvendige vevruter for stabilisering av inn klima. Forutsetning at fasadekleddning beholdes og vinduer repareres. 3. Mangler varmekilde i hovedinngangen og trappa	
Gjemnes kirke	Nei	Ja, elektr. orgel kan få kondensproblemer	Benker	26		?	Nei		1. Isolering - Ekstra vindu/glass. Det er enkle vindu 2. Vevpumper i kirkerommet ?	
Øre kyrkje	Nei	Nei	Benker	30	3,66	?	Nei		1. Isolering - Det er enkle vinduer 2. Vevpumper ??	
Rindal kirke	Ja, under oppv. kan benker bli litt varme	Nei	Nei	43	4	Nei	Nei			
Øvre Rindal kapell	Ja	Nei		23	3,4	Ja	Nei			
Mo kyrkje	Nei	Nei	Nei	26	2	Nei	Nei	Det er hygrometer i kirken, og ved orgel, så det blir fulgt med	1. Fornying av de gamle rørvnene	
Ranes kyrkje	Nei	Nei	Nei	24	4,1	-	Nei	Det er hygrometer i kirken, og ved orgel, så det blir fulgt med		
Stangvik kyrkje		Nei	Nei	39	4,5		Nei			
Todalen kyrkje	Nei	Nei	Nei	24	3,1		Nei	Det er hygrometer i kirken, og ved orgel, så det blir fulgt med		
Øye kyrkje		Nei	Nei	28	3,4		Nei	Det er hygrometer i kirken, og ved orgel, så det blir fulgt med		
Åsskard kyrkje	Nei	Nei	Nei	22	3,1		Nei	Det er hygrometer i kirken, og ved orgel, så det blir fulgt med		
Gjæra kapell			Ja				Nei	Nei	Kunne tenkt oss varmpumpe, for en jevnere temp. ved vind	
Hov kirke			Ja				Nei	Nei	Måler fuktigheten med Sensorist, et enkelt system installert av lokalt firma. Kostet ca. 4000 og 400 pr år i lisens	Kunne tenkt oss varmpumpe, for en jevnere temp. ved vind
Romfo kyrkje			Ja				Nei	Nei	Kunne tenkt oss varmpumpe, for en jevnere temp. ved vind	
Øksendal kyrkje			Ja				Nei	Nei	Kunne tenkt oss varmpumpe, for en jevnere temp. ved vind	
Ålvundeid kyrkje			Ja				Nei	Nei	Kunne tenkt oss varmpumpe, for en jevnere temp. ved vind	
Straumsnes kyrkje	Lite. På kalde vinterdager med vind	Ja, betydelige problemer rundt varmpumpene	Benker	24	4,3	Ja	Nei		1. Oppgradering av eldre el-rørvner under benkene 2. Utskifting av dårlig tilpassete varmpumper	
Tingvoll kyrkje	Ja, på kalde dager når det er vanskelig å få tilstrekkelig temp. og oppv. gir vesentlig og ubehagelig kulderas	Tja, tidvis klager fra organist. Hevder stemming er vanskelig ved store temp.svingn.		35	4	Ja	Nei	Eksist. varmeanlegg og kostnader vurdert av Energiråd as v/Morten Haukenes i 2015 mht. utstyr og varmeeffekt; ikke varme- eller effektbehov i kirkerommet	1. Skifte eldre, glatte rørvner, radiator, med lamellovner 2. Endre energikilde, eller flytte fra menighetshus nærmere kirka (elkjel i men.huset 100 m unna)	

Vedlegg 5.2 Romsdal

Kyrkje	Fellesråd	Prosti	Byggeår	Tilbygg/ større rehab. (år)	Vernesstatus	Oppvarmingseffekt i kyrkjerommet (W)	Netto oppv. areal i kyrkja (m²)	Netto oppvarma volum i kyrkjerommet (m³)	Oppv.eff. pr. m³ i kyrkjerommet (W/m³)	Tal gudstenester	Tal gravferder	Tal vigslar	Konsertar mm	Møte	Konfirm., samlingar	Anna	Sum aktivitetar	Timar pr gudsteneste	Timar pr gravferd	Timar pr vigsel	Timar pr konsert mm	Timar pr møte	Timar pr. konf., saml.	Timar pr annan bruk
Aukra kyrkje	Aukra	Domk	1835		Aut. listef.					70	30	5	5	45	10	0	165	1,5	1	1	2	4	2	0
N-Heggdal kapell	Midsund	Domk	1974	Nødutg. 2015	Ingen					9	3	1	1	1	0	0	15	3	4	3	4	1	0	0
Otrøy kyrkje	Midsund	Domk	1878	1949 Ny tårnfoot, utvida galleri + sideganger gall.	Ingen					39	16	3	3	4	7	2	74	4	4	2,5	6	2	2,5	1
Kleive kirke	Molde	Domk	1857		Listeført		275			31	18	4	3	0	0	5	61	5	4	2	5	0	2	2
Molde domkirke	Molde	Domk	1957		Vedtaksfredet		2 200			125	90	18	20	0	10	10	273	5	4	2	5	0	1	2
Røbekk kirke	Molde	Domk	1898	1964	Ingen	35 000	339	3 000	11,67	52	70	15	10	0	2	5	154	5	4	2	5	0	2	2
Røvik kyrkje	Molde	Domk	1905		Listeført	23 200	224	2 000	11,60	19	8	2	4	0	20	5	58	5	4	2	5	0	2	2
Veøy kyrkje	Molde	Domk	1907		Listeført	18 500	224	1 900	9,74	12	6	2	0	0	0	2	22	5	4	2	5	0	2	2
Sekken kyrkje	Molde	Domk	1908		Ingen		124			11	2	1	1	0	0	2	17	5	4	2	5	0	2	2
Harøy kyrkje	Sandøy	Domk	1934	Måling, rehab vindu 2018	Listeført					24	13	3	2	0	15	0	57							
Sandøy kyrkje	Sandøy	Domk	1812	1879	Aut. listef.	15 400	138	574	26,83	7	1	0	2	0	1	0	11	1,5	1	0	4	0	1	0
Eikesdal kyrkje	Neset	In Ro	1866		Ingen		105	354	0,00	9	0	1	0	1	2	0	13							
Neset kirke	Neset	In Ro	1878	Tilb. våpenh. & sakristi ?	Ingen		ca 300	ca 1900		25	33	7	5	0	0	4	74	24	24	24	36	0	0	24
Sira kyrkje	Neset	In Ro	1869		Listeført	45 000	252	1 547	29,09	14	5	3	1	1	17	3	44							
Vistdal kyrkje	Neset	In Ro	1869		Ingen	23 300	177	1 074	21,69	9	2	1	1	0	0	4	17							
Eid kyrkje	Rauma	In Ro	1797		Aut. listef.	8 750	175	510	17,16	10	3	1	0	0	1	1	16	3	3	1	0	0	2	5
Grytten kirke	Rauma	In Ro	1829		Aut. listef.	26 000	280	1 390	18,71	22	25	2	2	0	10	2	63	3	3	1	2	0	2	5
Hen kirke	Rauma	In Ro	1831		Aut. listef.	24 000	282	776	30,93	18	23	2	2	0	10	2	57	3	3	1	2	0	2	5
Holm kyrkje	Rauma	In Ro	1907		Ingen	24 300	256	1 250	19,44	9	5	1	1	0	1	1	18	3	3	1	2	0	2	5
Kors kirke	Rauma	In Ro	1902	(Monge 1797)	Aut. listef.	18 000	145	385	46,75	8	2	1	0	0	0	0	11	3	3	1	2			
Rødven kapell	Rauma	In Ro	1907		Listeført	16 000	190	1 045	15,31	6	2	1	1	0	1	0	11	3	3	1	2		2	
Voll kyrkje	Rauma	In Ro	1896		Listeført	28 900	342	1 944	14,87	13	12	1	1	0	10	1	38	3	3	1	2		2	5
Vågstranda kyrkje	Rauma	In Ro	1870		Ingen	16 500	224	1 135	14,54	10	10	1	1	0	10	2	34	3	3	1	2		2	5
Øverdalen kirke	Rauma	In Ro	1902		Ingen	12 000	151	507	23,67	8	2	0	0	0	0	0	10	3	3					
Fiksdal kyrkje	Vestnes	In Ro	1866	Rehab 2016 etter brann	Listeført	26 640	215	1 350	19,73	18	5	1	1	0	7	2	34	3	2	2	3	0	3	5
Tresfjord kyrkje	Vestnes	In Ro	1828	2007-2008	Aut. listef.	46 400	210	1 400	33,14	18	9	6	1	0	7	2	43	3	2	2	3	0	3	5
Vestnes kyrkje	Vestnes	In Ro	1872		Listeført	19 000	345	2 200	8,64	37	41	5	7	0	7	2	99	3	2	2	3	0	3	5
Vike kyrkje	Vestnes	In Ro	1969		Ingen	14 000	296	1 950	7,18	16	6	1	1	0	0	2	26	3	2	2	3	0	0	5

Kyrkje	Rom/lokale som vert brukt	Dagleg verksemd	Energibr. el. 2013 (kWh)	Energibr. el. 2014 (kWh)	Energibr. el. 2015 (kWh)	Energibr. el. 2016 (kWh)	Energibr. el. 2017 (kWh)	Gj.snittleg energibruk el. (kWh)	Forbruk av fyringsolje og anna
Aukra kyrkje	Kirkerom, 80 %	Ingen					53 000	53 000	
N-Heggdal kapell	Ki.rom, sakristi	Ingen	6 333	4 781	8 050	9 202	8 437	7 361	
Otrøy kyrkje	Kirk. handl. + konserter: 100 %. Møter o.a.: ki.rom, sakristi	Ingen	35 520	35 580	36 300	45 780	47 029	40 042	
Kleive kirke	Kirkerom, 100 %	ingen	37 000		42 000	45 000	45 000	42 250	
Molde domkirke	Kirkerom, 25 %	Kafe/kapell 100 dgx2t = 200t (10 %) + Kirkekjeller 200 arr.x2t = 400t (40 %)	359 000	306 000	342 000	349 000	344 000	340 000	
Røbekk kirke	Kirkerom, 100 %	Ingen	96 000		119 000	115 000	110 000	110 000	
Røvik kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen	38 000	38 000	60 000	85 000	70 000	58 200	
Veøy kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen	40 000		50 000	40 000	27 000	39 250	
Sekken kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen			11 000	11 000	15 000	12 333	
Harøy kyrkje		Ingen					27 031	27 031	
Sandøy kyrkje	Heile kyrkja, 3 rom, 100 %	Ingen					8 768	8 768	
Eikesdal kyrkje									
Neset kirke	Alt	Ingen							
Sira kyrkje									
Vistdal kyrkje									
Eid kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	16 199	14 500	12 211	14 712	15 257	14 576	
Grytten kirke	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	58 680	40 160	41 480	42 400	45 760	45 696	
Hen kirke	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	42 360	37 440	38 440	40 240	43 880	40 472	
Holm kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	24 473	16 448	23 019	35 941	21 157	24 208	
Kors kirke	100 %	Ingen	13 284	7 280	10 140	11 542	11 604	10 770	
Rødven kapell	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	5 680	3 440	5 400	4 520	11 720	6 152	
Voll kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	49 920	49 360	48 440	40 480	40 520	45 744	
Vågstranda kyrkje	101 % Konf.saml. 60 %	Ingen	17 580	17 666	24 074	17 834	17 011	18 833	
Øverdalen kirke	100 %	Ingen	7 764	6 051	8 998	7 158	7 746	7 543	
Fiksdal kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	Ingen			22 300	34 700	27 514	28 171	
Tresfjord kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	Ingen			31 985	37 841	37 676	35 834	
Vestnes kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	ingen			71 040	71 940	72 916	71 965	
Vike kyrkje	K.skip/sakr./ alle, 85-100 %	Ingen			40 620	37 980	35 492	38 031	

Kyrkje	Fellesråd	Prosti	Byggeår	Tilbygg/ større rehab. (år)	Vernesstatus	Oppvarmingseffekt i kyrkje rommet (W)	Netto oppv. areal i kyrkje (m²)	Netto oppvarma volum i kyrkje rommet (m³)	Oppv.eff. pr. m² i kyrkje rommet (W/m²)	Tal gudstene	Tal gravferder	Tal vigjalar	Konsertar mm	Møte	Konfirm., samlingar	Anna	Sum aktivitetar	Timar pr gudsteneeste	Timar pr gravferd	Timar pr vigsel	Timar pr konsert mm	Timar pr møte	Timar pr. konf., sami.	Timar pr annan bruk
Aukra kyrkje	Aukra	Domk	1835		Aut. listef.					70	30	5	5	45	10	0	165	1,5	1	1	2	4	2	0
N-Heggdal kapell	Midsund	Domk	1974	Nødutg. 2015	Ingen					9	3	1	1	1	0	0	15	3	4	3	4	1	0	0
Otrøy kyrkje	Midsund	Domk	1878	1949 Ny tårnfoot, utvida galleri + sideganger gall.	Ingen					39	16	3	3	4	7	2	74	4	4	2,5	6	2	2,5	1
Kleive kirke	Molde	Domk	1857		Listeført		275			31	18	4	3	0	0	5	61	5	4	2	5	0	2	2
Molde domkirke	Molde	Domk	1957		Vedtaks-fredet		2 200			125	90	18	20	0	10	10	273	5	4	2	5	0	1	2
Røbekk kirke	Molde	Domk	1898	1964	Ingen	35 000	339	3 000	11,67	52	70	15	10	0	2	5	154	5	4	2	5	0	2	2
Røvik kyrkje	Molde	Domk	1905		Listeført	23 200	224	2 000	11,60	19	8	2	4	0	20	5	58	5	4	2	5	0	2	2
Vegøy kyrkje	Molde	Domk	1907		Listeført	18 500	224	1 900	9,74	12	6	2	0	0	2	22	5	4	2	5	0	2	2	
Sekken kyrkje	Molde	Domk	1908		Ingen		124			11	2	1	1	0	0	2	17	5	4	2	5	0	2	2
Harøy kyrkje	Sandøy	Domk	1934	Måling, rehab vindu 2018	Listeført					24	13	3	2	0	15	0	57							
Sandøy kyrkje	Sandøy	Domk	1812	1879	Aut. listef.	15 400	138	574	26,83	7	1	0	2	0	1	0	11	1,5	1	0	4	0	1	0
Eikesdal kyrkje	Neset	In Ro	1866		Ingen		105	354	0,00	9	0	1	0	1	2	0	13							
Neset kirke	Neset	In Ro	1878	Tilb. våpenh. & sakristi ?	Ingen		ca 300	ca 1900		25	33	7	5	0	0	4	74	24	24	24	36	0	0	24
Sira kyrkje	Neset	In Ro	1869		Listeført	45 000	252	1 547	29,09	14	5	3	1	1	17	3	44							
Vistdal kyrkje	Neset	In Ro	1869		Ingen	23 300	177	1 074	21,69	9	2	1	1	0	0	4	17							
Eid kyrkje	Rauma	In Ro	1797		Aut. listef.	8 750	175	510	17,16	10	3	1	0	0	1	1	16	3	3	1	0	0	2	5
Grytten kirke	Rauma	In Ro	1829		Aut. listef.	26 000	280	1 390	18,71	22	25	2	2	0	10	2	63	3	3	1	2	0	2	5
Hen kirke	Rauma	In Ro	1831		Aut. listef.	24 000	282	776	30,93	18	23	2	2	0	10	2	57	3	3	1	2	0	2	5
Holm kyrkje	Rauma	In Ro	1907		Ingen	24 300	256	1 250	19,44	9	5	1	1	0	1	1	18	3	3	1	2	0	2	5
Kors kirke	Rauma	In Ro	1902	(Monge 1797)	Aut. listef.	18 000	145	385	46,75	8	2	1	0	0	0	0	11	3	3	1	2			
Rødven kapell	Rauma	In Ro	1907		Listeført	16 000	190	1 045	15,31	6	2	1	1	0	1	0	11	3	3	1	2		2	
Voll kyrkje	Rauma	In Ro	1896		Listeført	28 900	342	1 944	14,87	13	12	1	1	0	10	1	38	3	3	1	2		2	5
Vågstranda kyrkje	Rauma	In Ro	1870		Ingen	16 500	224	1 135	14,54	10	10	1	1	0	10	2	34	3	3	1	2		2	5
Øverdalen kirke	Rauma	In Ro	1902		Ingen	12 000	151	507	23,67	8	2	0	0	0	0	0	10	3	3					
Fiksdal kyrkje	Vestnes	In Ro	1866	Rehab 2016 etter brann	Listeført	26 640	215	1 350	19,73	18	5	1	1	0	7	2	34	3	2	2	3	0	3	5
Tresfjord kyrkje	Vestnes	In Ro	1828	2007-2008	Aut. listef.	46 400	210	1 400	33,14	18	9	6	1	0	7	2	43	3	2	2	3	0	3	5
Vestnes kyrkje	Vestnes	In Ro	1872		Listeført	19 000	345	2 200	8,64	37	41	5	7	0	7	2	99	3	2	2	3	0	3	5
Vike kyrkje	Vestnes	In Ro	1969		Ingen	14 000	296	1 950	7,18	16	6	1	1	0	0	2	26	3	2	2	3	0	0	5

Kyrkje	Rom/lokale som vert brukt	Dagleg verksemd	Energibr. el. 2013 (kWh)	Energibr. el. 2014 (kWh)	Energibr. el. 2015 (kWh)	Energibr. el. 2016 (kWh)	Energibr. el. 2017 (kWh)	Gj.snittleg energi-bruk el. (kWh)	Forbruk av fyringsolje og anna
Aukra kyrkje	Kirkerom, 80 %	Ingen					53 000	53 000	
N-Heggdal kapell	Ki.rom, sakristi	Ingen	6 333	4 781	8 050	9 202	8 437	7 361	
Otrøy kyrkje	Kirk. handl. + konserter: 100 %. Møter o.a.: ki.rom, sakristi	Ingen	35 520	35 580	36 300	45 780	47 029	40 042	
Kleive kirke	Kirkerom, 100 %	ingen	37 000		42 000	45 000	45 000	42 250	
Molde domkirke	Kirkerom, 25 %	Kafe/kapell 100 dgx2t = 200t (10 %) + Kirkekjeller 200 arr.x2t = 400t (40 %)	359 000	306 000	342 000	349 000	344 000	340 000	
Røbekk kirke	Kirkerom, 100 %	Ingen	96 000		119 000	115 000	110 000	110 000	
Røvik kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen	38 000	38 000	60 000	85 000	70 000	58 200	
Veøy kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen	40 000		50 000	40 000	27 000	39 250	
Sekken kyrkje	Kirkerom, 100 %	Ingen			11 000	11 000	15 000	12 333	
Harøy kyrkje		Ingen					27 031	27 031	
Sandøy kyrkje	Heile kyrkja, 3 rom, 100 %	Ingen					8 768	8 768	
Eikesdal kyrkje									
Neset kirke	Alt	Ingen							
Sira kyrkje									
Vistdal kyrkje									
Eid kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	16 199	14 500	12 211	14 712	15 257	14 576	
Grytten kirke	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	58 680	40 160	41 480	42 400	45 760	45 696	
Hen kirke	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	42 360	37 440	38 440	40 240	43 880	40 472	
Holm kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	24 473	16 448	23 019	35 941	21 157	24 208	
Kors kirke	100 %	Ingen	13 284	7 280	10 140	11 542	11 604	10 770	
Rødven kapell	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	5 680	3 440	5 400	4 520	11 720	6 152	
Voll kyrkje	100 % Konf.saml. 60 %	Ingen	49 920	49 360	48 440	40 480	40 520	45 744	
Vågstranda kyrkje	101 % Konf.saml. 60 %	Ingen	17 580	17 666	24 074	17 834	17 011	18 833	
Øverdalen kirke	100 %	Ingen	7 764	6 051	8 998	7 158	7 746	7 543	
Fiksdal kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	Ingen			22 300	34 700	27 514	28 171	
Tresfjord kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	Ingen			31 985	37 841	37 676	35 834	
Vestnes kyrkje	K.skip/sakr./ alle rom	ingen			71 040	71 940	72 916	71 965	
Vike kyrkje	K.skip/sakr./ alle, 85-100 %	Ingen			40 620	37 980	35 492	38 031	

Vedlegg 5.3 Sunnmøre

Kyrkje	Fellesråd	Prosti	Byggeår	Tilbygg/ større rehab. (år)	Vernesstatus	Oppvarmingseffekt i kyrkjerommet (W)	Netto oppv. areal i kyrkja (m ²)	Netto oppvarma volum i kyrkjerommet (m ³)	Oppv.eff. pr. m ³ i kyrkjerommet (W/m ³)	Tal gudstenester	Tal gravferder	Tal vigslar	Konsertar mm	Møte	Konfirm., samlingar	Anna	Sum aktivitetar	Timar pr gudsteneste	Timar pr gravferd	Timar pr vigsel	Timar pr konsert mm	Timar pr møte	Timar pr. konf., saml.	Timar pr annan bruk
Giske kyrkje	Giske	No Su	1130	1756, 1930, 1973-74	Freda		115	482	0,00	25	5	16	3	4	4	71	128	5	5	4	4	3	2	4,5
Valderøy kyrkje	Giske	No Su	1961	2008-2009	Ingen		226	1161	0,00	43	24	2	7	26	30	234	366	5	5	4	4	3	2	6,5
Vigra kyrkje	Giske	No Su	1894	-	Listeført		360	3071		27	18	5	4	6	12	4	76	5	5	4	4	3	2	5
Borgund kyrkje	Ålesund	No Su	1130	1300/1632/1868/1907 e. brann i 1904	Freda					63	40	42					145							
Ellingsøy kyrkje	Ålesund	No Su	1998	1990 underretg.	Ingen					32	11	1					44							
Spjelkavik kyrkje	Ålesund	No Su	1987		Ingen					155	82	3					240							
Volsdalen kirke	Ålesund	No Su	1974		Ingen					44	35	0					79							
Ålesund kirke	Ålesund	No Su	1909		Listeført					72	65	22					159							
Norddal kyrkje	Storfjorden	Au Su	1782	1958	Aut. listef.	20 000	225	1 350	14,81	21	8	3	0	0	0	0	32	4	3	3	5	0	0	0
Sylte kyrkje	Storfjorden	Au Su	1863	1925	Listeført		240	1 680	0,00	24	10	4	2	0	0	0	40	4	3	3	5	0	0	0
Skodje kyrkje	Storfjorden	Au Su	1860	1908	Listeført	60 000	220	1 750	34,29	50	30	8	3	1	40	20	152	4	3	3	5	2	2	3
Stordal kyrkje	Storfjorden	Au Su	1907		Listeført	40 000	210	1 890	21,16	26	11	4	2	0	0	0	43	4	3	3	5	0	0	0
Geiranger kyrkje	Storfjorden	Au Su	1842		Aut. listef.	38 000	100	600	63,33	40	2	12	30	0	2	0	86	4	3	3	1	0	1	0
Liabygda kyrkje	Storfjorden	Au Su	1917	1974	Ingen	27 000	100	600	45,00	16	2	2	1	0	0	0	21	4	3	3	5	0	0	0
Stranda kyrkje	Storfjorden	Au Su	1838		Aut. listef.	40 000	225	1 350	29,63	42	32	3	2	0	2	0	81	4	3	3	5	0	1	0
Sunnylven kyrkje	Storfjorden	Au Su	1859		Listeført	40 000	270	1 890	21,16	33	6	2	2	1	2	0	46	4	3	3	5	2	1	0
Ørskog kyrkje	Storfjorden	Au Su	1873	1923-1935	Listeført	70 000	450	4 500	15,56	36	24	5	4	2	2	0	73	4	3	3	5	2	2	0
Ikornnes kyrkje	Sykkylven	Au Su	1978		Ingen	32 000	491	1 532	20,89	39	0	0	4	40	4	60	147	4	0	0	4	3	6	3
Sykkylven kyrkje	Sykkylven	Au Su	1990		Ingen	32 000 varmep.	1 300	4 000	8,00	63	70	10	15	600	8	0	766	4	5	2	6	3	2	0
Hareid kyrkje	Hareid	Sø Su	1877		Listeført	38 000	421	2 480	15,32	54	45	5					104							
Gursken kyrkje	Sande	Sø Su	1919		Ingen					20	10	2	15	0	3	0	50	3	4	3	4	0	2	0
Larsnes kyrkje	Sande	Sø Su	1989	1992	Ingen					17	10	0	15	25	24	20	111	3	4	0	4	3	2	0
Sande kyrkje	Sande	Sø Su	1880	2008	Listeført					14	5	0	10	0	2	0	31	3	4	3	4	0	2	0
Ulstein kyrkje	Ulstein	Sø Su	1849		Aut. listef.					78	44	10	20	0	10	2	164	2	1,5	1	4	0	2	12
Rovde kyrkje	Vanylven	Sø Su	1872		Listeført	17 500		1 004	17,43	15	5	0	3	7	0	35	65							
St. Jetmund kyrkje	Vanylven	Sø Su	1155	(1150?), 1957	Freda	22 500		627	35,89	5	0	3	3	0	2	0	13							
Syvde kyrkje	Vanylven	Sø Su	1837	1871, 1907	Aut. listef.	28 000		1 502	18,64	21	7	0	6	6	4	0	44							
Vanylven kyrkje	Vanylven	Sø Su	1863		Ingen	28 800		1 757	16,39	30	14	2	10	5	0	0	61							
Åram kyrkje	Vanylven	Sø Su	1927		Ingen	21 620		1 136	19,03	14	6	2	5	4	0	50	81							

Kyrkje	Rom/lokale som vert brukt	Dagleg verksemd	Energibr. el. 2013 (kWh)	Energibr. el. 2014 (kWh)	Energibr. el. 2015 (kWh)	Energibr. el. 2016 (kWh)	Energibr. el. 2017 (kWh)	Gj.snittleg energi-bruk el. (kWh)	Forbruk av fyringsolje og anna
Giske kyrkje	Heile kyrkja/ 100 %								
Valderøy kyrkje	Ulike rom; 20-90 %	Kontor 150 dg á 3 t. 0,5 % areal							
Vigra kyrkje	Ulike rom 3-100 %	-							
Borgund kyrkje					165 962	172 434	174 220	170 872	
Ellingsøy kyrkje					147 687	181 581	176 242	168 503	
Spjelkavik kyrkje					112 102	97 515	84 919	98 179	Fjernvarme: 2015 163072, 2016 164010, 2017 159156
Volsdalen kirke					146 506	118 777	89 818	118 367	
Ålesund kirke					66 901	51 382	53 602	57 295	
Norddal kyrkje			47 094	32 291	-	-	-	39 693	
Sylte kyrkje			-	-	40 000	-	-	40 000	
Skodje kyrkje	Heile kyrkja, 100 %	Annet: 10 dg a 8 t pr. år. 100 %	107 792	92 917	105 000	105 000	116 770	105 496	
Stordal kyrkje	Heile kyrkja, 100 %	Annet: 6 dg a 8 t pr. år. 100 %	89 840	74 560	55 320	74 760	80 526	75 001	
Geiranger kyrkje	Alle, 100 %	Annet: 3 dg a 8 t pr. år. 100 %	29 924	25 433	25 078	36 902	38 671	31 202	
Liabygda kyrkje	Alle unnt. bårerom, 92 %	Annet: 3 dg a 8 t pr. år. 100 %	33 740	29 262	26 233	23 320	21 428	26 797	
Stranda kyrkje	Alle, 100 %	Annet: 6 dg a 8 t pr. år. 100 %	77 565	59 650	59 556	50 643	44 697	58 422	
Sunnlyven kyrkje	Alle, 100 %	Annet: 3 dg a 8 t pr. år. 100 %	93 904	63 317	53 225	59 759	72 174	68 476	
Ørskog kyrkje	Heile kyrkja, 100 %	Annet: 10 dg a 8 t pr. år. 100 %	96 538	75 863	89 648	101 675	122 650	97 275	
Ikornnes kyrkje	Heile kyrkja, 95 %, møte og anna i men.sal 40 %		111 593	97 260	93 513	101 459	118 319	104 429	
Sykkylven kyrkje	Heile kyrkja, 95 % Unnt. konsertar, møte og konf.-saml. 45-50 %	Adm. 250x8 t (15%) + Ungd.-lokaler 100x4 t (u.etg., 45 %)	339 357	306 871	314 728	319 059	334 894	322 982	
Hareid kyrkje			137 470	117 984	116 483			123 979	
Gursken kyrkje	Kyrkjerom	Ingen							
Larsnes kyrkje	Kyrkjerom; møter & konf.: Kyrkje-stove, kontor	Adm./kontor 365 dagar							
Sande kyrkje	Kyrkjerom	Ingen							
Ulstein kyrkje	Alle rom, 100 %, begr/vigs/konf 90 %	Ingen	72 433	74 620	64 196	77 704	99 913	77 773	
Rovde kyrkje							15 040	15 040	
St. Jetmund kyrkje							3 442	3 442	
Syvde kyrkje							61 299	61 299	
Vanylven kyrkje							33 923	33 923	
Åram kyrkje							19 661	19 661	

Kyrkje	Fellesråd	Prosti	Type oppvarmingsanlegg kyrkjerom	Type oppvarmingsanlegg sakristi	Type oppvarmingsanlegg andre rom	Gjennomførast det brukstilpassa oppvarming? Hvis ja; korleis?	Blir månadleg straumforbruk registrert og analysert?	Blir inneklimate registrert og analysert (fukt/temp)?	Korleis styrast oppvarminga (termostat/ur/kalender)?	Brukstemp. kyrkjerom/større salar (°C)	Brukstemp. i øvrige rom og lokale (°C)	Kviletemp. i kyrkjerom (°C)	Kviletemp. i øvrige rom og lokale (°C)	Oppvarm.-tid vinter (timar)
Giske kyrkje	Giske	No Su	Benkeomnar		Våpenhus, kor, galleri: Panelomnar m/termostat Våpenhus: Varmekablar	Ja, fjernstyrt varme med Sensio	Nei	Ja	-	20	18	5	5	12
Valderøy kyrkje	Giske	No Su	Varmekablar knytt til luft-luft varmepumpe og røyromnar	Panelomn	Ktr. og våpenhus: Radiator knytt til varmepumpe. Kjellar og kapell: Vannboren golvvarme knytt til varmepumpe	Ja. Hovudetg; Manuelt i kjellaren står varmen på heile tida	Nei	Nei	Manuelt	19-20	17-20	5	16	10
Vigra kyrkje	Giske	No Su	Varmepumpe luft-til-luft og røyromnar	Panelomn	Panelomnar	Ja, fjernstyrt gjennom Sensio	Nei	Nei	-	20	18	5	5	14
Borgund kyrkje	Ålesund	No Su	Rørlover	Panelovner	Panelovner	Ja, mulighet for fjernstyring	Ja	Ja						
Ellingsøy kyrkje	Ålesund	No Su	Luft/luft varmepumpe + Eswa i tak	Panelovner	Panelovner	Ja, kirketj. setter på ved arr./SD-anlegg	Ja	Ja	Manuelt/SD-anlegg					
Spjelkavik kyrkje	Ålesund	No Su	Vannboren fjernvarme			Ja, kirketj. regulerer etter bruk	Ja	Ja	Termostat					
Volsdalen kirke	Ålesund	No Su	Luft/luft varmepumpe	Panelovner	Panelovner	Ja, SD-anlegg	Ja	Ja	SD-anlegg	20	20	14	14	
Ålesund kirke	Ålesund	No Su	Vannbore benkevarmere	Panelovner	Vannbore varme	Ja, SD-anlegg	Ja	Ja	SD-anlegg	20	20	14	14	3
Norddal kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkeomnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, programmert oppvarming	Ja	Nei	Termostat og kalender	19	19	9	9	8
Sylte kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkeomnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, programmert oppvarming	Ja	Nei	Termostat og kalender	19	19	9	9	8
Skodje kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkeomnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, programmerbart varmeanlegg	Ja	Nei	Termostat og kalender	19	19	9	19	8
Stordal kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkevarmarar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, nattsinking utanom bruk	Ja	Nei	Termostat	20	20	10	20	48
Geiranger kyrkje	Storfjorden	Au Su	Rørromnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, skrur på varme ved bruk	Ja	Nei	Termostat og brytar	20	20	10	10	48
Liabygda kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkeomnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, skrur opp termostaten ved bruk	Ja	Nei	Termostat	20	20	10	10	48
Stranda kyrkje	Storfjorden	Au Su	Rørromnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, programmering på web	Ja	Nei	Termostat og kalender	19	19	9	9	4
Sunnlyven kyrkje	Storfjorden	Au Su	Rørromnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja	Ja	Nei	Termostat	20	20	10	20	48
Ørskog kyrkje	Storfjorden	Au Su	Benkevarmarar og panelomnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, programmerbar varmestyring	Ja	Nei	Termostat og kalender	20	20	9	20	10
Ikornnes kyrkje	Sykkylven	Au Su	Varmekablar + strålev. på vegg oppe ved tak	Varmepumpe i menighetssal i u.etg.		Ja, programmering av 7-dagersur (ukeklokke)	Nei	Ja	Ukeklokke	19	20	19 i men.sal, 10 i øvrige rom		2
Sykkylven kyrkje	Sykkylven	Au Su	2 varmepumper	Varmekablar + varmelister under vindu	Varmekablar og varmelister		Nei	Ja	Termostat	19	20	19	20	
Hareid kyrkje	Hareid	Sø Su	Rørromnar + ribberørromnar i kor	Panelomn (pr.sakr) og ribberørromn (dåpsakr.)	Viftekonventor i våpenhus (luftport)				Termostat + av/på manuelt					
Gursken kyrkje	Sande	Sø Su	Rørromnar under benkar, panelomnar	Panelomnar	Panelomnar	Nei	Nei	Nei	Termostat	21/22	21/22	14	14	48
Larsnes kyrkje	Sande	Sø Su	Panelomnar, varmekablar		Panelomnar, varmekablar	Nei	Nei	Nei	Termostat	21/22	21	17	20	6
Sande kyrkje	Sande	Sø Su	Rørromnar under benkar, panelomnar	Panelomnar	Panelomnar	Nei	Nei	Nei	Termostat	21/22	21/22	14	14	48
Ulstein kyrkje	Ulstein	Sø Su	Røyromnar	Panelomnar	Panelomnar	Ja, kirkestyring.no	Ja	Ja	Termostat og kirkestyring.no	21	22	16	15	2,5
Rovde kyrkje	Vanylven	Sø Su	Rørromnar	Panelomnar		Ja	Ja	Nei	SMS-styring	20	15	5	5	5
St. Jemtund kyrkje	Vanylven	Sø Su	Rørromnar			Ja	Ja, automatisk	Ja	SMS-styring	20	15	5	5	8-9
Syvde kyrkje	Vanylven	Sø Su	Rørromnar	Panelomnar		Ja	Ja, automatisk	Nei	SMS-styring	20	15	5	5	5
Vanylven kyrkje	Vanylven	Sø Su	Panelomnar	Panelomnar		Ja	Ja, automatisk	Nei	Slår på varmen med telefon	20	15	5	5-6	
Åram kyrkje	Vanylven	Sø Su	Rørromnar	Panelomnar		Ja	Ja, automatisk	Nei		20	15	5	5	ca. 5

Kyrkje	Er det klager på innneklimaet? Hvis ja: Kva, kor, når?	Oppsprekking/flassing på inventar; problem med orgel? I så fall: Kva?	Stolar eller benkar i framtida?	Tal benkerader	Kor lange er benkane? (meter)	Er det behov for ny oppvarming?	Er det utarbeidd ny oppvarmløysing? Hvis ja: Kva for løysing er tenkt?	Annar informasjon	Forslag til forbetringar og tiltak
Giske kyrkje	Nei, men må av og til slå av benkevarme før gudst./gravf/bryl	Ja. Hadde problem på inventar før nytt varmeanlegg i 2011				Nei		Varmen fungerer tilfr. og er energi-økonomisk bra	
Valderøy kyrkje	Nei	Nei	Benkar	40	3,5	Ja	Ja Varmevekslarer knytt til eksisterande varmpumpe	Varmepumpe og varmevekslar i kyrkjerom har for liten kapasitet. Bra i kjellar	Skifte ut varmpumpe eller sette inn fleire.
Vigra kyrkje	Nei	Sprekking har stoppa opp sidan vi senka kviletemperaturen	Benkar			Nei		Muleg at røyra til varmpumpa kunne vere betre isolert	Varmepumpa kunne kanskje vere skifta ut med ei med høgare effekt
Borgund kyrkje									
Ellingsøy kyrkje	Nei	Nei				Nei	Nei		
Spjelkavik kyrkje	Nei	Nei				Nei	Nei		
Volsdalen kirke	Nei	Nei				Nei	Ja		
Ålesund kirke	Nei	Nei				Nei	Ja		
Norddal kyrkje	Nei	Nei	Benkar	24	4,3	Nei			
Sylte kyrkje	Nei	Nei	Benkar	30	4	Nei			
Skodje kyrkje	Ja, kaldt om vinteren, varmt når mange inne	Nei	Benkar	34	3,5	Nei		Nye benkevarmarar 2009	1. System som kan gi ei oppvarma sone for babysang 2. Anna varmekjelde for å halde grunntemp.
Stordal kyrkje	Nei	Nei	Benkar	32	3,5	Ja	Nei		1. Bette stråmstyring 2. Alternativ varmekjelde utanom bruk
Geiranger kyrkje	Nei	Nei	Benkar	22	3,5	Ja	Nei		1. Ny oppvarming 2. Stråmstyring
Liabygda kyrkje	Nei	Nei	Benkar	22	3	Nei		Nye benkeomnar 2017	1. Varmepumpe til å halde grunntemperatur
Stranda kyrkje	Nei	Nei	Benkar	28	4,7	Nei			1. Annan oppvarming for grunntemperatur (varmpumpe og jordvarme)
Sunnlyven kyrkje	Nei	Nei	Benkar	26	4,7	Ja	Ja, stråmstyringsanlegg		1. Stråmstyringsanlegg 2. Alternativ varmekjelde for grunntemperatur
Ørskog kyrkje	Ja, kaldt om vinteren	Nei	Benkar	50	5,5	Ja	Nei, ønskjer nytt stråmstyringsanlegg		1. Nytt stråmstyringsanlegg 2. Anna system for oppvarming til grunntemp. (varmpumpe/jordvarme)
Ikornes kyrkje	Ja, strålevarme kan bli for varmt (i hodet)	Nei	Stolar			Nei	Nei		
Sykkylven kyrkje				20	8	Nei	Nei		1. Forsøksordning med nattsinking 2. Montering av varmpumper i underetg.
Hareid kyrkje			Benkar	18		Ja	Ja	Rapport fra Ulf Christensen 2016	1. Tetting av bygning 2. Utsifting til LED-lys 3. SD-system 4. Utsifting til vannbåren varme m/varmpumpe
Gursken kyrkje		Nei		14			Ja	Kyrkja er gjennom ei omfattande renovering. Ferdig 18.nov. 2018. Energiforbruk ikkje ført	Alle benkar er tekne ut av kyrkjerommet, alle rør- og panelomnar er fjerna og erstatta med nye. Ny termostatstyring vil kome på plass.
Larsnes kyrkje	Nei	Nei				Nei	Nei	Arbeidskyrkje med svært mykje aktivitet. Stort sett alt arbeid er i denne kyrkja grunna lokala og beliggenheita	
Sande kyrkje	Nei	Ja		24			Nei	Står svært utsett til i dårleg ver; har i nokre tilfelle måtta avlyse gudstenester grunna sterk vind som gjer det uråd å opne dørene. Også uråd å varme opp kyrkja slike dagar. Bruk av kyrkja har gått ned siste åra, energisparing har til no ikkje vore eit tema. NIKU har åtvåra mot skadar på altartavle grunna store temperatursvingningar.
Ulstein kyrkje	Ja, for varmt med mykje folk. Må ofte overstyre manuelt	Ja, prøver å følgje godt med via måling og kontroll		40	5	Nei	Nei	Planar om ny kyrkje. Gir 60-70% mindre bruk. Himlinga over kyrkeskipet etterisolert i 2016	
Rovde kyrkje	Nei		Benkar	24	3	Nei			1. Sette inn ein ekstra termostat i kyrkja
St. Jetmund kyrkje			Benkar	16	2,3	Nei	Nei		1. Ekstra termostat i kyrkja
Syvde kyrkje			Benkar	28	3	Nei			1. Ekstra termostat i kyrkja
Vanylven kyrkje			Stolar			Ja	Varmepumper?		1. Sette inn ein ekstra termostat i kyrkja
Åram kyrkje			Benkar	26	3	Nei			

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	10	19/03763-6	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
63/19	Møre bispedømeråd 2016-2019	09.12.2019

Årsplan 2020

Vedlegg:

Til Kirkerådet Årsplan 2020 de sentralkirkelige råd
Årsplan 2020 - til KR desember 2019

Saksorientering

Møre bispedømeråd skal i denne saka behandle årsplan for 2020. Som grunnlag bispedømerådet sin sak 27/9 der det vart drøfta overordna styringssignal. I tillegg ligger sak til Kyrkjerådet om årsplan 2020 for dei sentralkyrkjelege råd som og gir føringar for bispedømerådet. Desse dokumenta ligger vedlagt saka her.

I planarbeidet har administrasjonen gjort ei forenkling av årspandokumentet ut frå bispedømerådet sin bestilling om forenkling og spissing.

Ut frå dette legger vi opp ei forenkling i form av satsingsområder og fokusområder, slik det og kommer fra i plandokumenta til Kyrkjerådet. Disse fokusområda er nå utvikla til forslag til tiltak i årsplan og budsjett. I hovudsak vil det være Kirkerådets sekretariat og bispedømmene som er ansvarlig for tiltakene på fokusområdene. Satsingene vil måtte løftes av alle i heile Den norske kyrkja.

MØRE – SATSINGSOMRÅDER

Dåp
Rekruttering
Kyrkje på nett

MØRE – FOKUSOMRÅDER

Diakoni
Kultur (inkl kyrstpilegrimsarbeid)
Frivillighet
Kyrkja i det flerkulturelle samfunnet/dialogarbeid
Skule/Kirke

Nivå 1 er fleirårige satsinger som rører ved heile Den norske kyrkja og som krev god planlegging og lang gjennomføringsperiode.

Nivå 2 er fokusområder som særleg rører ved sokneråd, fellesråd, bispedømerådet og biskopen. Desse kan leie fram til større satsingar på nivå 1.

Budsjettet har hensyntatt satsinger og fokusområder gjennom budsjettpostar. Utover dette kommer aktivitetar gjennom ordinær drift.

Mål- og resultatindikatorane har tidlegare vere en del av denne saken, men ble i 2018 vedtatt for 2019 – 2021 som en oppfølging av Kyrkjemøtet sitt visjonsvedtak og dei strategiske satsingsområdene som ligger der. Dette vedtaks punktet binder alle einigane i rettssubjektet

ROS-analysene er et verkemiddel til å ha kontroll på den risiko som eksisterer og øker evnen til å unngå uønska hendingar. Risikostyring er og eit verkemiddel til å bestemme fart og retning på prosjekter og satsingar . udsjettet viser korleis ressursane er fordelt for å nå dei sama måla.

Kyrkjerådet har for verksemda i rettssubjektet identifisert 5 risikoer som er av avgjerende betydning:

- 1) Manglande resultat av satsing på dåp og kyrkja på nett.
- 2) Manglande rekruttering til stillingar i Dnk
- 3) Manglande finansiering ved at statstilskuddet blir endra
- 4) Svakere omdømme pga. negativ omtale eller økonomiske mislegheiter
- 5) Brudd på lover og reglar og herunder personopplysningar på avveie

Dei tiltaka som er utvikla av Kyrkjerådet binder Møre bispedømeråd og Møre biskop. Vi gjentar dei ikkje her, men viser til KR-saka.

Bispedømerådet ønskja ein fireårsplan rullert. Den strategiplanen som ligg føre for Møre bispedøme no er vedtatt for 2019 – 2021. Dette samsvarer i tid med den strategiplan Kyrkjemøtet har gjort vedtak om. Vi meiner det er hensiktsmessig og i tråd med intensjon om forenkling at bispedømeråd og Kyrkjeråd/Kyrkjemøtet følgjer same planprosess. Vi ber difor om at bispedømerådet vurderer dette momentet på nytt.

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømeråd vedtar årsplan for 2020
2. Møre bispedømeråd vedtar satsings- og fokusområder
2. Møre bispedømeråd tar ROS-analyser til vitande

Referanser:**Arkivsak:** 19/04703-1**Saksdokumenter:**

KR 71.1/19 Årsplan 2020 - plandokument

Årsplan 2020 for de sentralkirkelige råd

Sammendrag

Saken inneholder to ulike deler. Det første er godkjenning av årsplan, og det andre er virksomhetens overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS). Det legges frem en detaljert overordnet årsplan til vedtak. Hovedinnholdet er å videreføre satsingen på dåp og digitalsatsing/kirke på nett, og innarbeiding av de fem fokusområdene Kirkerådet tok stilling til i juni; rekruttering, diakoni, frivillighet, kirken i det flerkulturelle samfunn og kirke/skole-samarbeid.

Mål- og resultatindikatorene har tidligere være en del av denne saken, men ble i 2018 vedtatt for 2019 – 2021 som en oppfølging av Kirkemøtets visjonsvedtak og de strategiske satsingsområdene som ligger der. Dette vedtaks punktet binder alle enhetene i rettssubjektet, og vil bli fulgt opp i årsrapporter og styringsdialog.

ROS-analysene er et virkemiddel til å ha kontroll på den risiko som eksisterer og øker evnen til å unngå uønskede hendelser på en rekke områder. Risikostyring er også et egnet virkemiddel til å bestemme fart og retning på prosjekter og satsinger for å lykkes med det vi ønsker. Ambisjonen er å utvikle ROS-analysen til å bli ledelsens verktøy for risikovurderinger integrert i plan- og budsjettarbeidet. Det er en sterk indre sammenheng mellom ROS-analyser, plan og budsjett. ROS er bevissthet på hvor både risiko og muligheter ligger. En god årsplan vil da være et uttrykk for hvordan virksomheten forholder seg til risikobildet og inneholder tiltak for å nå mål og håndtere risiko. Budsjettet viser hvordan ressursene er fordelt for å nå de samme målene.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet godkjenner vedlagte årsplan for 2020.
2. Kirkerådet tar ROS-analysen til orientering.

Saksorientering

1. Plan for 2020

Forslag til årsplan for 2020 ligger vedlagt. Den er forankret i Kirkemøtets vedtatte visjon og strategiske mål, Kirkerådets vedtatte resultatindikatorer, og er en oppfølging av Kirkerådets vedtak om satsinger og fokusområder. Den bygger på ROS-analysen, og ressursene til gjennomføring av planen ligger i forslag til budsjett for 2020.

Systematikken fra tidligere år er fulgt, og er forbedret på en del viktige punkter. Som før følges Kirkemøtets strategiske mål opp, og det er satt opp resultatmål, nøkkelindikatorer og kritiske suksessfaktorer. I forhold til dette er det satt opp tiltak. Det nye i år er at det er tydeligere hvem som har ansvar for gjennomføring og oppfølging av tiltak. Dette vil bli jevnlig rapportert til direktøren. Derfor er det også satt opp frister på de ulike tiltakene. Det er også satt opp en kolonne som viser hvilket satsingsområde (S) eller fokusområde (F) som tiltaket er tenkt å virke inn på. Det er vist hvilke KR/KM-saker som tiltak springer ut av.

Det forslås å videreføre to satsingsområder for 2020: Dåp og Kirke på nett. Det er minst to gode grunner for dette. For det første bør satsinger være flerårige. Det er store prosjekter hvor mange involverte må informeres og utrustes til å gjøre sin del. Det vil være en lederutfordring å holde trykket på dette oppe. Satsinger vil etter sin art derfor være flerårige. For det andre er det her ROS-gjennomgangen sier at det brenner mest, og har størst potensielt negative konsekvenser i mange aspekter, som f.eks. oppslutning, finansiering, grunnlag for å gjennomføre aktiviteter i menigheten m.m.

I Kirkerådets junimøte ble det i sak KR 44/19 drøftet og vedtatt å videreføre de to satsingsområdene, og i tillegg innføre fem fokusområder. Et grunnlag for behandlingen i Kirkerådet i juni var en oppsummering av styringssamtalene våren 2019, med særlig vekt på framtidsperspektivet i disse samtalene. I tillegg var det sendt ut en medlemsframskrivning utarbeidet av tidligere SBB-forsker Helge Brunborg. På grunnlag av dette og drøftingen i rådet vedtok Kirkerådet fem fokusområder:

- Rekruttering,
- Diakoni,
- Frivillighet,
- Kirken i det flerkulturelle samfunn, og
- Kirke/skole-samarbeid

Disse fokusområdene er nå utviklet til forslag til tiltak i årsplan og budsjett. I hovedsak vil det være Kirkerådets sekretariat og bispedømmene som er ansvarlig for tiltakene på fokusområdene. Satsingene vil måtte løftes av alle i hele Den norske kirke.

Systematikken er også slik at et fokusområde over tid kan utvikles til å bli en satsing, avhengig av hvordan risiko og muligheter for måloppnåelse er i et helhetlig perspektiv.

I tillegg til årsplan på nivå 1 som her er lagt frem som forslag til vedtak, er det en rekke andre aktiviteter og planer i Kirkerådets sekretariat. Disse inneholder litt

mindre omfattende prosjekter og alle driftsoppgavene som gjennomføres, uten at det er grunn til å redegjøre for disse her.

2. Risiko- og sårbarhetsanalyse for Den norske kirke for 2020

Hensikten med en risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) er å vurdere sårbarhet gjennom å kartlegge uønskede hendelser og situasjoner og vurdere sannsynlighet for og konsekvenser av at disse oppstår. Ambisjonen er å utvikle ROS-analyse til å bli ledelsens verktøy for risikovurderinger integrert i plan- og budsjettarbeidet.

ROS-analysen er en viktig forutsetning for både årsrapport, revisjon, internrevisjon og Kontrollutvalgets arbeid. ROS-analysen er også et viktig planleggingsverktøy for Dnk, og et nødvendig grunnlag for å forebygge og planlegge tiltak dersom det skjer uønskede hendelser.

Det er foretatt en oppdatering av fjorårets analyse av Kirkerådet og rettssubjektsnivået for fem aktuelle områder:

1. Plan- og måloppnåelse
2. Økonomiske rammer, kapitalforvaltning og likviditetsstyring
3. Internkontroll og økonomiforvaltning
4. HMS og arbeidsgiveransvar
5. Informasjonssikkerhet og personvern

Gevinster ved bruk av ROS-analyser kan være:

- Økt evne til å forebygge og håndtere uønskede hendelser
- Synliggjøring av hvilke konsekvenser uønskede hendelser kan medføre for virksomheten og samfunnet, slik at ledelsen kan bruke dette som et planleggingsverktøy
- Systematisering og dokumentasjon av risiko og sårbarhet som Dnk kan stå overfor
- Verktøy for bedre måloppnåelse i virksomheten

ROS-analysen følger plan- og budsjettsaken som blir behandlet i Kirkerådet i desember hvert år. Målet er at budsjett, plan og ROS-analysen virker i samme retning. ROS analysen er delt inn i tre ulike nivåer. I denne saken presenteres de to øverste nivåene.

Nivå 1 Overordnede risikoer for hele virksomheten

For virksomheten i rettssubjektet er det identifisert 5 risikoer som er av avgjørende betydning:

- 1) Manglende resultater av satsinger på dåp og kirken på nett.
- 2) Manglende rekruttering til stillinger i Dnk
- 3) Manglende finansiering ved at statstilskuddet endres
- 4) Svakere omdømme pga. negativ omtale eller økonomiske misligheter
- 5) Brudd på lover og regler og herunder personopplysninger på avveie

Konsekvensen av at risikoene inntreffer kan være betydelig. Manglende resultater av de to satsingsområdene betyr at tiltak må evalueres og nye tiltak vurderes. Vakansen i ledige stillinger kan øke slik at aktiviteter må reduseres. Manglende finansiering leder også til reduksjon av aktivitetsnivået. Svakere omdømme kan medføre sviktende oppslutning og finansiering. Manglende etterlevelse av lover og regler påvirker omdømmet negativt og kan føre til manglende oppslutning og finansiering.

Planen for 2020 vil inneholde tiltak som iverksettes for å styre og holde risikoene innen akseptable rammer.

Nivå 2 Overordnet risiko innenfor noen enkeltområder

A. Plan- og måloppnåelse

For dette området er de strategiske målene i Kirkemøtets visjonsdokument gjennomgått med utgangspunkt i manglende måloppnåelse av de vedtatte resultatområdene. Alle overordnede risikofaktorer slår inn på de strategiske målene. På dette området er det særlig identifisert følgende risikoer:

- Gudstjenestedeltakelsen synker
- Færre søker dåp og trosopplæring
- Kirken oppleves ikke relevant i samfunnet
- Rekruttering til kirkelige stillinger svikter
- Valgdeltakelsen synker
- Manglende resultater at satsinger på dåp og kirken på nett

Alle disse seks risikoene vurderes som forholdsvis høye. Utviklingen de siste årene viser at det er flere negative trender. Derfor er det viktig fremover at disse områdene møtes med gode og målrettede tiltak og prosjekter for å møte utfordringene. Satsingene på dåp og digital satsing på kirken på nett og rekrutteringsprosjektet må sees i sammenheng med dette. Dette er store og virksomhetskritiske prosjekter. Det er planlagt og iverksatt en rekke tiltak for å motvirke risikoene.

B. Økonomiske rammer, kapitalforvaltning og likviditetsstyring

Når det gjelder økonomiske rammer, kapitalforvaltning og likviditetsstyring, er det vurdert følgende risikoområder:

- Statstilskuddet reduseres/endres vesentlig og kompenseres ikke av andre inntekter
- Økte pensjonskostnader som medfører vesentlig redusert drift
- Utilstrekkelig kapasitet for å gjennomføre arbeidsoppgaver med manglende personalressurser

Sannsynligheten for at tilskuddet fra KUD reduseres vesentlig vurderes som lav, men økte pensjonskostnader innebærer en stor risiko for at driften må reduseres og at egenkapitalen reduseres eller tapes dersom det ikke kompenseres gjennom økt statstilskudd. Sannsynligheten for at virksomheten ikke har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre arbeidsoppgaver er størst for prestatetjenesten, men anses foreløpig som mindre på administrasjonssiden. Imidlertid kan fravær og tap av nøkkelpersoner med sentrale funksjoner på kort sikt innebære en risiko for driften.

C. Internkontroll og økonomiforvaltning

Etablering av internkontrollrutiner og en robust økonomiforvaltning er avgjørende for å forhindre misligheter og manglende kostnadskontroll. På dette området er det identifisert følgende risikoer:

- Manglende internkontroll ved enten manglende rutiner eller at rutiner ikke etterfølges
- Økonomiske misligheter ved korrupsjon, underslag, fakturasvindel og feil på reiseregninger
- Utilstrekkelig kapasitet og ressurser til å utføre arbeidet, arbeidskraft og IKT verktøy

Risikoen for manglende utarbeidelse av rutiner for internkontroll og at rutinene ikke etterfølges anses som stor. Som ny virksomhet arbeider Dnk kontinuerlig med å etablere internkontrollrutiner og kommunikasjon om rutiner. Det vil alltid være en fare for at det skjer økonomiske misligheter, og dette vil ha store konsekvenser for Dnk sitt omdømme. Risikoen reduseres ved å etablere kontroll- og godkjenningrutiner. Dnk er også sårbar når det gjelder ressurser til å utføre nødvendig kontrollarbeid, og virksomheten er avhengig av elektroniske systemer for økonomi- og lønn fungerer. En forvaltningsrevisjon gjennomført av internrevisjonen på oppdrag av Kontrollutvalget gir en statusbeskrivelse på området og retning til det videre arbeidet på området.

God kompetanse i utførelsen av det daglige arbeidet med fakturering, jevnlig dialog med bank, revisor og LPR-leverandør reduserer muligheten for at uønskede situasjoner oppstår. Det er vurdert at risikoen for henholdsvis fakturasvindler, manglende fakturareferanser, kredittkortbruk og faren for brudd på lovverk knyttet til anskaffelser, merverdiavgift og skatt er høyest. For disse områdene arbeides det kontinuerlig med sjekk av utsteder av faktura, etablering av rutiner, kontroll med ansatte og kvalitetssikring av prosess for å forhindre uønskede hendelser.

D. HMS og arbeidsgiveransvar

Dnk har arbeidsgiveransvar for om lag 1600 ansatte. Arbeidsmiljøutvalget har et ansvar for risikovurderinger på dette området. Som arbeidsgiver og virksomhet har Dnk ansvar for å følge opp et omfattende regelverk. På HMS-området er det identifisert risiko for at det er manglende kompetanse på ledernivå og manglende risikovurderinger av overvåking av det systematiske HMS-arbeidet. Dette blir fulgt opp med kurs, opplæring og handlingsplaner. Det er også pekt på utfordringer med håndtering av avviksmeldinger og varslingssaker, som blir fulgt opp med å forsterke kvalitets- og meldingsstruktur i Dnk. Analysen vil bli gjennomgått og bearbeidet i Arbeidsmiljøutvalget i løpet av 2020. På dette området er det identifisert følgende risikoer:

- Krav om klarhet i organisering og ansvar for HMS blir ikke møtt
- Effektiviseringsarbeidet krever mye av mange og leder til mistriivsel og kompetanseflukt
- De ulike enhetene klarer ikke å samhandle som en virksomhet på HMS-området, men fortsetter som 12 ulike enheter.

Disse risikoene er reelle, men mulige å møte ved systematisk arbeid på området.

E. Informasjonssikkerhet og personvern

Medlemsregisteret er Norges nest største personregister. Det gjennomføres jevnlig en egen risiko- og sårbarhetsanalyse av registerets tekniske plattform, registerets integrasjoner med tredjeparter og andre registre og med den menneskelige bruk. Det foreligger også en risiko- og sårbarhetsanalyse for IKT i hele Den norske kirke, utført av et eksternt IT-selskap på oppdrag av Den norske kirkes sikkerhetsutvalg 2014. Under fremheves noen viktige risikoer:

- Personopplysninger kommer på avveie på grunn av menneskelige feil eller uhell
- Manglende etterlevelse av personvernlovgivning
- Medlemsregisteret, arkiv og HR-systemer, sosiale medier og ulike administrasjonssystemer er ikke oppdatert med tilstrekkelig sikkerhetsløsninger.
- Driftsavbrudd eller svikt i kontinuitet i IKT systemer.

For kirkens medlemsregister er det gjennomført penetrasjonstester, teknisk helsesjekk, det er foretatt en gjennomgang av alle rutiner i forbindelse med ny personvernlovgivning, det er de senere år etablert tilgangsstyring, tofaktorautentisering, logg og monitoreringssystemer. Det utarbeides også maler, veiledninger og spørsmål-svar-oversikter på Kirkebakken, til hjelp for lokale behandlingsansvarlige.

Det har i perioden 2014-2019 vært arbeidet med en sikkerhetsorganisasjon for IKT i hele kirken. Målsetningen for sikkerhetsarbeidet er, ifølge overordnet policy for personvern og informasjonssikkerhet i Den norske kirke fra 2015, at «Alle skal kunne ha tillit til at de tjenestene som Den norske kirke yter, tilfredsstillende regel- og kvalitetskrav i forhold til personvern og informasjonssikkerhet. En viktig del av dette er bl.a. at de som behandler informasjon må forstå sitt ansvar for at informasjonen sikres nødvendig konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet.»

Alle sikkerhetshendelser eller mistanke om dette skal umiddelbart varsles til nærmeste leder. Kirkerådet vurderer det slik at ordningen for melding av sikkerhetshendelser er for lite kjent i kirken og at det er for høye terskler for å melde fra om avvik. Med en større ressurs innen personvernrådgivning og informasjonssikkerhet er det ønskelig at det blir utviklet en kultur for raskt å melde fra dersom det skjer avvik innen personopplysningssikkerheten. Det skal overveies om det skal etableres et smidig sentralt sikkerhetsteam i kirken, som kan reagere raskt på alvorlige sikkerhetsbrudd, slik at midlertidige tiltak kan iverksettes øyeblikkelig - og varige tiltak følges opp i samarbeid med nærmeste leder.

Avviksmeldinger er viktig for å stadig bli bedre innen informasjonssikkerhet og personvern, samt at det kan utvikles gode og målrettede rutiner. Personvernombud er på plass i tråd med de nye personvernkravene og vil bli en viktig ressurs for langsiktig kompetanseoppbygging i hele kirken. Ombudet skal både se til at regler blir overholdt og bistå i arbeidet med å utvikle gode og overkommelige rutiner, lokalt, regionalt og nasjonalt.

Det nye EU-regelverket på området, som i 2018 ble tatt inn i norsk lov, har også utløst behov for å gjennomgå arkiv, HR, sosiale medier og andre administrasjonssystemer.

Årsplan 2020 - nivå 1 – til Kirkerådet desember 2019

Frist: Kvartal i 2020 som tiltaket er planlagt ferdig/evt milepæl for rapportering.

Satsing/fokus: S1: Dåp, S2: Kirke på nett, F1: Rekruttering, F2: Diakoni, F3: Frivillighet, F4: Kirken i det flerkulturelle samfunn, F5: Kirke/skole.

Til/fra KR/KM: Fra KR 17/18 eller KM 04/18 vil si at tiltaket er forankret i disse sakene. Til KR juni eller KM 2020: Sak som skal behandles i Kirkerådet og/eller Kirkemøtet.

KFØ: Avd for kirkefag og økumenikk KOM: Avd for kommunikasjon FA: Avd for forvaltning SKR: Avd for samisk kirkeliv

Strategisk mål 1		Gudstjenestelivet blomstrer			
Resultatmål:	1. Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste 2. Flere velger kirkelig vigsel 3. Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe 4. Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet 5. Gudstjenesten knytter oss til den verdensvide kirken				
Nøkkelindikatorer:	1. Gudstjenestedeltakelse/Gudstjenestefrekvens 2. Antall vigslere 3. Antall kirkelige gravferder 4. Antall sokn med samisk språk i gudstjenesteordning og trosopplæringsplan 5. Antall økumeniske gudstjenester/Antall nedlastninger av ressursmaterieill				
Resultatmål 1.1 Vekst i antall deltakere pr gudstjeneste					
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM
A Gudstjenesten oppleves relevant og treffer ulike målgrupper	1. Dele ut midler til liturgisk utstyr og tiltak som legger til rette for barns medvirkning. 2. Bruke TFs undersøkelse <i>Sted, rom og praksis: Gudstjenester folk vil ha til å spre beste praksis</i> knyttet til gudstjenester. 3. Veilede menigheter i utarbeidelse av ny lokal grunnordning innen advent 2020.	KFØ KFØ KFØ	Q2 Q2 Q4	F1/ F3	KM 05/19 KR 39/19
B Folk ser kirkens kjernetilbud som en positiv faktor i sitt liv	1. Gjennomføre nasjonal kampanje knyttet til påske.	KOM	Q1-2	S2	

C Liturgisk utviklingsarbeid bidrar til fornyelse av kirkens liv og språk	1. Legge fram reviderte liturgier for de tre dagene skjærtorsdag, langfredag, påskenaatt til behandling i Kirkemøtet 2022.	KFØ	Q4		KR 57/19
Resultatmål 1.2 Flere velger kirkelige vigsel					
Kirken har høy kvalitet og relevans på formidling av vigslar	1. Utrede en vigselskampanje i ulike digitale kanaler, forankret hos bispedømmerådene og BM med tanke på å nå de som planlegger vigsel i 2021. 2. Gjennomføre en kampanje om kirkelig vigsel.	KOM KOM	Q1 Q3		
Resultatmål 1.3 Oppslutning om kirkelig gravferd holdes oppe					
Etterlatte møter omsorg og opplever en verdig gravferd	1. Finne metoder for statistikk knyttet til kirkelig gravferd.	KFØ	Q4		
Resultatmål 1.4 Flere sokn med samisk språk i lokal gudstjenesteordning og trosopplæringsplan					
Menigheter har tilstrekkelig og tilgjengelig materiale på samisk og gode rutiner for tilbud om samiskspråklige tjenester	1. Forbedre lydfiler for liturgier på lulesamisk. 2. Bistå menigheter i arbeidet med samisk språk i lokal gudstjenesteordning og trosopplæringsplan. 3. Oversetting av liturgi for hovedgudstjenesten til lulesamisk. 4. Revidere liturgi for hovedgudstjenesten til nord- og sørsamisk.	SKR SKR SKR SKR	Q3 Q4 Q4 Q2	F4	
Resultatmål 1.5 Gudstjenesten knytter oss til den verdensvide kirken					
Kristne migranter opplever gudstjenesten som relevant og tilgjengelig	1. Oversatte liturgier gjøres kjent for menighetene, sammen med informasjon om hvordan migranter kan inkluderes i gudstjenesten (jfr. KM-sak).	KFØ	Q3	F4	KM 2020

Strategisk mål 2		Flere søker dåp og trosopplæring				
Resultatmål:	1. Oppslutningen om dåp holdes oppe 2. Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil 3. Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe					
Resultatindikatorer:	1. Antall døpte barn 2. Deltakerandel i utvalgte, landsomfattende tiltak 3. Konfirmerte av døpte 15-åringer					
Resultatmål 2.1 Oppslutningen om dåp holdes oppe						
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM	
A Menighetene har en inkluderende og mangfoldig dåpspraksis	1. Gjennomføre og koordinere satsing på dåp på alle nivå i kirken gjennom fagutvikling, kompetansetiltak for medarbeidere, utvikling av innholds- og kommunikasjonsressurser for menighetenes dåpsarbeid. Egen prosjektplan.	KFØ	Q3	S1	KR 44/19	
B Informasjon om dåp er tilgjengelig i mange kanaler for mennesker i ulike alder og livssituasjon	1. Sikre mulighet for å melde ønske om dåp på kirken.no. 2. Forberede og gjennomføre nasjonal kampanje på drop-in dåp.	KOM KOM	Q3 Q2	S1 S1	KR 44/19	
C. Kirken lærer av og deler med kirker i det globale fellesskap	1. Pilotprosjekt om dåp igangsettes som del av det nordiske prosjektet <i>Churches in times of change</i> , i rammen av Det lutherske verdensforbund.	KFØ	Q1	S1		
Resultatmål 2.2 Oppslutningen om trosopplæringstiltakene er stabil						
A Menighetenes tilbud for barn og unge i kirken har omdømme for å være helhetlig og med høy kvalitet	1. Forenkler rapporteringen på trosopplæringen og velge ut noen nasjonale tiltak som løftes tydeligere.	KFØ	Q1			
E Menigheter bruker samiske trosopplæringsressurser	1. Videreutvikle opplegg og ressurser for samenes nasjonaldag 6. februar med mål om å lage et nasjonalt breddetiltak for trosopplæringen.	SKR	Q1	F4		
Resultatmål 2.3 Oppslutningen om konfirmasjon holdes oppe						
A Konfirmantene opplever en konfirmasjonstid som styrker deres	1. Evaluere og videreutvikle konfirmasjonstidens innhold og omfang i lys av menighetenes erfaringer, evalueringer og kunnskap fra ny forskning.	KFØ	Q2			

tro og liv og gir positive erfaringer av fellesskap	2. Følge opp Kirkemøtets sak om konfirmasjonstidens gudstjenester.	KFØ	Q4		KM 2020
B 14-åring og deres foresatte får målrettet informasjon om kirkens konfirmasjon	1.Nasjonalt kommunikasjon om konfirmasjon intensiveres i sosiale medier som brukes av 14-åring. Utvikle gode maler og andre ressurser til menighetenes kommunikasjonsarbeid.	KFØ	Q1		

Strategisk mål 3	Kunst – og kulturuttrykk er en del av kirkelivet				
Resultatmål:	1. Vekst i antall deltakere på konserter og kulturarrangement 2. Flere åpne kirker				
Nøkkelindikator:	1. Antall deltakere på kunst- og kulturarrangement 2. Antall åpne kirker				
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM
A Menighetene har god kompetanse på kulturarrangementer	1. Utvikle nettverk mellom kirkelige kultursentra. 2. Bygge kompetanse på kirken som aktør og arena i kulturarbeid.	KFØ	Q4		KM 11/18 KM 11/18
B Kirkebygg bevares og utvikles som identitetsbygg	1. Jobbe aktivt for økt satsing på åpne kirker: verktøykasser for annonsering og materiell. 2. Bidra til flere åpne kirker ved ny arbeidsgruppe og Nasjonalt kirkelig pilegrimsutvalg. 3. Utarbeide sak til KM 2021 om kirkelig kulturarvstrategi.	KOM KFØ KFØ	Q1 Q2 Q3		KR 64/18

Strategisk mål 4		Folkekirken engasjerer seg i samfunnet				
Resultatmål:	1. Flere menigheter med diakonal betjening 2. Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge 3. Arbeid med religionsdialog styrkes 4. Kirkens digitale nærvær øker 5. Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlige rom 6. Samarbeidet kirke/skole styrkes 7. Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket					
Resultatindikatorer:	1. Antall menigheter med diakonal betjening 2. Antall menigheter med tilbud ifm integreringsarbeid 3. Antall fora for religionsdialog 4. Antall SoMe-kanaler/antall følgere og poster pr kanal 5. Antall artikkeltreff på Dnk i radio, TV, print, nettaviser/antall frokostseminarer 6. Antall barnehage-/skolegudstjenester 7. Antall arrangement/deltakere og tiltak. Antall grønne menigheter/miljøfyrtårn					
Resultatmål 4.1 Flere menigheter med diakonal betjening						
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM	
A Lokalkirken får styrket diakonal tilstedeværelse og økt diakonal kompetanse	1. Følge opp KM-sak om revidering av Plan for diakoni. 2. Utvikle ressursbank for diakoni (ressursbanken.no)	KFØ KFØ	Q2 Q4	F2 F2	KR 30/19 KR 31/19	
B Diakonale og offentlige virksomheter ser Den norske kirke som relevant samarbeidspartner når sosiale utfordringer skal løses	1. Etablere nye diakonstillinger	KFØ	Q2	F2		
Resultatmål 4.2 Flere menigheter tilbyr fellesskap til nye i Norge						
Kirken er et mangfoldig fellesskap	1. Følge opp vedtak i KM-sak i 2020 om migranter.	KFØ	Q4	F4	KM 2020	

Resultatmål 4.3 Arbeid med religionsdialog styrkes					
Kirkens medlemmer er trygge og konstruktive bidragsyttere i et flerkulturelt og livssynsåpent samfunn	1. Nettverksbygging gjennom strategisk samarbeid med bispedømmerådene og dialogsentrene. 2. Utarbeide ressursmaterieil for kirkelige medarbeideres arbeid med teologi, dialog og diapraksis lokalt og nasjonalt, som ledd i å forebygge fremmedfrykt, rasisme og populisme.	KFØ KFØ	Q4 Q4	F4	KM 15/16
Resultatmål 4.4 Kirkens digitale nærvær øker					
A Befolkningen ser kirken som viktig del av sitt hverdagsliv	1. Gjennomføre kommunikasjonsstrategi for synliggjøring av kirkens diakonale nærvær. 2. Flere digitale nyheter og oppslag om den verdensvide kirke og globale. 3. Flere digitale nyheter og oppslag om samisk kirkeliv på våre hjemmesider og i sosiale medier. 4. Satsingen Kirke på nett videreføres iht vedtatt prosjektplan. 5. Gjennomføre forprosjekt for en app som viser kirkelige aktiviteter i nærmiljøet.	KOM KOM SKR KOM KOM	Q4 Q4 Q4 Q4 Q4	S2 S2 S2	
B Kontinuerlig interaksjon internt i kirkerådet og med bispedømmekontor og fellesråd	1. Gjennomføre tiltak slik at alle enheter blir fortrolig med intranett som arbeidsverktøy og bidrar med innhold. 2. Reetablere Ressursbanken teknisk og innholdsstrategisk som et sted for flere fagområder enn trosopplæring.	KOM KOM	Q4 Q4	S2 S1	KR 31/19
Resultatmål 4.5 Kirken er synlig på flere arenaer i det offentlig rom					
A Den norske kirkes stemme i det offentlige rom er tydelig til stede for flere	1. Fortsette arbeidet med utvikling og implementering av "Kirkens stemme i det offentlige rom" (Arendalsuka og Olavsfest) 2. Være medarrangør av konferanser og arrangementer som styrkes kirkens samhandling med ulike sivilsamfunnsaktører og synliggjør vårt samfunnsengasjement for en bredde i befolkningen (Global uke, Rettferdskonferansen, Broen til framtiden, Alternativmessen)	KOM KFØ	Q2 Q4	F2	
B Kirken er relevant samvirkeaktør ved katastrofer og ulykker	1. Organisere tilbud i prostemøter om kompetanseheving på beredskap.	KFØ	Q3	F2	
Resultatmål 4.6 Samarbeidet kirke/skole styrkes					
Skolen ser kirken som en ressurs for å realisere skolens formål og læreplaner	1. Kurse kirkelige medarbeidere om skole/kirke-samarbeid i rammen av nytt læreplanverk.	KFØ	Q2	F5	

Kirkens medarbeidere er oppdatert på samarbeidsrammer og bidrar til å realisere skolens formål	1. Lage materiell for skole/kirke-samarbeid og gjøre dette tilgjengelig i digital ressursbank.	KFØ	Q3	F5	
Resultatmål 4.7 Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og vern om skaperverket					
A Den norske kirke er en aktiv og synlig forkjemper for menneskeverd, fred, menneskerettigheter og lokal og global rettferdighet	1. KM-sak 9/14 om menneskerettigheter følges opp ved å prioritere arbeidet i Det norske menneskerettighetsfond, barns og flyktningers rettigheter og arbeid mot kastediskriminering. 2. Legge revidert strategiplan for kjønn og likestilling fram for KR. 3. Hjelp kirken lokalt med oppdatert kunnskap og planverk lokalt i arbeidet med å forebygge og håndtere overgrep og krenkelser (Trygge rom).	KFØ KFØ KFØ	Q4 Q4 Q4	F2	KM 9/14 KR 49/18
B Den norske kirke er en forkjemper for lokal og global rettferdighet	1. Promotere Bærekraftsboka i Norge og internasjonalt, og utvikle bærekraftsboka.no (for menigheter og økumeniske fora). 2. Delta aktivt i den offentlige samtalen om bærekraftsmålene, med særlig fokus på klima og miljø, fattigdom og ulikhet (i samarbeidsforum, KN).	KFØ KFØ	Q2 Q4	F2	
C Kirken er en verdibevisst forvalter	1. Implementere ny reisepolicy for KR's sekretariat og jobbe for utbredelse av denne i trossamfunnet. 2. Sluttføre veiledningshefte for solcelletak på kirker i samarbeid med KA og Riksantikvaren. 3. Etablere arbeidsgruppe for bærekraftig forvaltning av eiendom og kapital.	FA KFØ FA	Q4 Q2 Q2	F2	KR 06/15 KR 06/15 KR 09/18
D Kirken forsvarer samers og urfolks menneskerettigheter	1. Gi kompetanseheving blant kirkelige ansatte om fornorskningshistorien og forsoning.	SKR	Q1	F2	

Strategiske mål 5		Flere finner sin plass i kirkelig arbeid				
Resultatmål:	1. Rekruttering til vigslede stillinger styrkes 2. Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken 1. Kirkelige medarbeidere trives i jobben 4. Tilbud for unge i menighetene styrkes 2.					
Resultatindikatorer:	1. Antall vigslinger 2. Antall frivillige 3. Medarbeiderundersøkelser / sykefravær 5. Antall deltakere på tilbud for 13-17 år og 18-30 år 2.					
Resultatmål 5.1 Rekruttering til vigslede stillinger styrkes						
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM	
A Flere søker og fullfører profesjonsstudier	1. Gjennomføre prosjektplan for Rekrutteringsprosjektet. 2. Gjennomføre kommunikasjonsplan til plattformen Jobbikirken. 3. Bruke kurs knyttet til liturgisk musikk og hovedgudstjeneste til å fremme bruken av unge medliturger til kirkelig tjeneste. 4. Utrede ordningen "Prest under utdanning". 5. Opprette utvalg for helhetlig vurdering av kompetanse/kvalifikasjonskrav.	KFØ KOM KFØ FA FA	Q4 Q4 Q4 Q4 Q4	F1 F1 F1 F1 F1	KR 62/18	
Resultatmål 5.2 Flere engasjeres til frivillig tjeneste i kirken						
B Folk kjenner til muligheter for frivillig innsats med mening	1. Følge opp KM-sak om frivillighet. 2. Utvikle felles metodeverk for givertjeneste, IKT-løsning, leverandørvtaler og regnskapssystemer .	KFØ FA	Q2 Q2	F3 F3	KM 2020	
Resultatmål 5.3 Kirkelige medarbeidere trives i jobben						
C Internkultur og arbeidsmiljø skaper trivsel	1.Følge opp medarbeiderundersøkelsen. 2 Gjennomføre arbeidslivsundersøkelsen LHBT for hele Den norske kirke. 3. Utarbeide veiledning til personalreglementet. 4. Arrangere kirkelig lederkonferanse med KA.	FA FA FA FA	Q2 Q1 Q3 Q4	F1 F1		
Resultatmål 5.4 Tilbud for unge i menighetene styrkes						
D Menighetene har tilbud til unge og unge voksne	1. Gi tilskudd til tiltak som gir økt oppslutning om ledertrening for ungdom, knyttet til trosopplæring og barne- og ungdomsarbeid i menigheter og organisasjoner.	KFØ	Q2	F1		

Strategisk mål 6		Kirken har en demokratisk og velfungerende organisasjon				
Resultatmål	1. Oppslutning om kirkevalg opprettholdes 2.Reduksjon i administrative kostnader 3. Stabil tilgjengelighet i alle IKT-systemer					
Resultatindikatorer:	1. Valgdeltakelse 2. Administrative kostnader 3. Oppetid iht beste praksis					
Resultatmål 6.1 Oppslutning om kirkevalg opprettholdes						
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM	
A Kirkens medlemmer ser viktigheten av å stemme	1.Kirkevalget 2019 evalueres. 2.Prinsipper for kirkevalg gjennomgås med sikte på forenkling og økt bruk av digitale løsninger.	FA FA	Q2 Q3			
Resultatmål 6.2 Reduksjon i administrative kostnader						
A Hensiktsmessig organisering av Den norske kirke på regionalt og nasjonalt nivå	1.Implementere nytt regelverk for Mellomkirkelig råd (jfr. KM-sak). 2.Følge opp SMM-evaluering og foreta eventuelle organisasjonsendringer. 3. Beslutte og gjennomføre endringer av kirkefagforvaltningen på bakgrunn av rapport og påfølgende høring. 4. Utrede fordelingsnøkler for spesialprestetjenesten. 5. Utarbeide forhandlingsresultat og beslutningsgrunnlag for OVF 6. Legge fram forslag til helhetlig menighetsplan for Kirkerådet.	KFØ KFØ KFØ FA FA KFØ	Q4 Q2 Q3 Q4 Q4 Q4		KM 2020 KR 31/19	
B Optimal utnyttelse av økonomiske rammer	1.Utrede et grunnlag for å treffe beslutning om fremtidig arbeidsgiverorganisering for alle som jobber i den lokale kirke. 2.Utarbeide en veiledning for bruk og utleie av kirker.	FA FA	Q4 Q3			
C Ansatte opplever at elektroniske verktøy alltid er lett tilgjengelig	1. Fastsette tilgjengelighetskrav til informasjonsplattform og oppdatere avtale iht dette. 2. Utarbeidelse av policy for lagring av informasjon - informasjonsforvaltning.	FA FA	Q1 Q2			

Strategisk mål 7		Den globale kirkens enhet				
Resultatmål:		<i>Den norske kirke ivaretar sine medlemskapsforpliktelser i de økumeniske organisasjonene</i>				
Nøkkelindikator:		<i>Deltakelse og bidrag i økumeniske sammenhenger</i>				
Kritiske suksessfaktorer	Tiltak	Ansvar	Frist 2020	Satsing/fokus	Til/fra KR/KM	
A Den norske kirkes tilhørighet i globalt kirkeliv er synliggjort	1. Forberedelse til KVs generalforsamling i 2021 (Dnk-delegasjon, bidrag til KVs Assembly Planning Committee).	KFØ	Q4	F2 F4		
B Den norske kirkes økumeniske relasjoner er synliggjort og systematisert	1. Utvikle Den norske kirkes økumeniske selvforståelse med konsultasjon om økumeniske avtaler med relevans for praktisk teologi og kirkelig organisering.	KFØ	Q4			
C Den norske kirke lærer av og viser solidaritet med kirker i særlig sårbare områder	1. Gjøre ny veiledning om pastoral – og solidaritetsbesøk kjent for målgruppen og styrke MKRs koordinering av besøk på nasjonalt og regionalt nivå. 2. Gjennomføre solidaritetsbesøk i tråd med ny plan for pastoral – og solidaritetsbesøk. 3. Gjennomføre strategi for arbeid med tros- og livssynsfrihet i samarbeid med BM.	KFØ	Q4	F2 F4		

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	300	19/04776-1	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
64/19	Møre bispedømeråd 2016-2019	09.12.2019

Rekruttering til kyrkjelege stillingar

Saksorientering

Møre bispedømeråd gjorde i møte 27/9 vedtak slik vedtak:

Møre bispedømeråd tek orienteringa til vitande og ber stiftsdirektøren legge fram forslag til rekrutteringsplan i samband med budsjett 2020.

Sak om rekruttering har vore handsama i prostemøtet, Kyrkjeleg arbeidsgiverforum (KAF), i regionalt kontaktmøte og i Regionalt Arbeidsmiljøutval.

«Rekruttering» er og eit av dei tre satsingsområda i Møre bispedøme

På grunnlag av det som har komt fra blir det no lagt opp til slik handsaming

- 1: Ei kortsiktig plan med verknad for årsplan/budsjett 2020.
2. Nedsetting av prosjektgruppe med mandat og grunnlag for utvikling av ei langsiktig plan med verknad åra framover

Av kortsiktige tiltak og som ligg inne i årsplan og budsjett er:

1. Oppfølging av tiltak som blir lagt til rette for i det nasjonale rekrutteringsprosjektet
2. Film – plattform Kirkens unge vises på offentlige steder, kinoer mm i fylket og i andre relevante sammenhenger.
3. mulighet for å tilby ungdomsskoleelever arbeidsveke i kyrkjelyd blir greid ut og forankra før skuleåret 2020/2021
4. Deltaking på utdanningsmessene i fylket
5. Sommervikarer, VTP-studenter/VTVT-studenter og studentar frå Møre bispedøme blir invitert til å «gjere vikarteneste» i helg utenom sommerferien slik at de får møte aktive, levende menigheter
6. Framleis ferievikariat for ungdom i studier
7. Samhandling med kommunale og regionale rekrutteringskampanjer til ulike fagstillingar
8. Utdanningsstipend til dem som vil kvalifisere seg til vigsling mens de er i relevant stilling (diakoniarbeider til diakon osv.)
9. Tilsetting av prestar under utdanning
10. Satsing på desentralisert kompetanse for trusopplærarar

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømeråd vedtar kortsiktige tiltak i samband med rekruttering
2. Møre bispedømeråd ber om at ei langsiktig rekrutteringsplan blir utvikla og lagt fram for bispedømerådet

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Alice Elnes	703	18/01087-25	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
65/19	Møre bispedømeråd 2016-2019	09.12.2019

Nye beredkapsområder.

Saksorientering

Møre bispedømeråd vedtok ny prostiinndeling i møte 3. juni 2019. Dette aktualiserer spørsmålet om eventuelle endringar i beredkapsområda.

Frå 1. januar 2020 har Møre bispedømme 6 prosti. Austre- og Nordre Sunnmøre prosti er slått sammen til nye Nordre Sunnmøre prosti som strekkjer seg frå Ona fyr i vest til Geiranger i øst. Frå sama dato går Nesset kommune over frå Indre Romsdal prosti til Molde domprosti. For dei andre prostia er det kun mindre endringar.

Spørsmålet er om Indre Romsdal prosti skal bli igjen som eit lite beredkapsområde med berre kommunane Rauma og Vestnes, eller om dette beredkapsområdet skal slås saman med Molde domprosti. Viare om Nye Nordre Sunnmøre prosti er aktuell å dele.

Beredkapsordninga er teknisk lagt opp til at beredkapsområda må følgje kommunegrensene. Det gjer at det teknisk ikkje ligger til rette for at tidlegare Austre Sunnmøre framleis kan vere eit beredkapsområde.

Møre bispedømme har søkt Kyrkjerådet om tilskudd til å behalde 7 beredkapsområder. Vi reknar med at svar om dette blir gitt i tildelingsbrevet for 2020.

I prostemøte 13. november uttrykte prostane at det er utfordrande med små prosti og små beredkapsområder, fordi det blir få prester å fordele beredskapen på. Samtidig uttrykte dei at det er krevjande med store prosti og lange avstandar.

Saka er også lagt fram for tillitsvalgte som meinte at dei primært ønsker å behalde dei 7 beredkapsområda slik dei er i dag.

Forslag til vedtak:

Møre bispedømeråd vedtar slik endring i beredkapsområda:

1. Nye Nordre Sunnmøre – eit beredkapsområde
2. Indre Romsdal prosti og Molde domprosti – eit beredkapsområde

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømeråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	100	18/05371-3	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
	Møre bispedømeråd 2016-2019	

Møre bispedøme - Kyrkje 2030 - Møte mellom bispedømeråd og prostar
i Møre bispedøme

Saksorientering

Dette er ei drøftings- og samtalesak

I denne saka kjem prostane i Møre og møter Møre bispedømeråd

Med utgangspunkt i to innleiarar – ein frå bispedømerådet og ein frå prostane – blir det drøfta moglegheiter og utfordringar som kyrkja i Møre stor framfor fram til 2030.

Forslag til vedtak

Ingen forslag til vedtak i denne saka

DEN NORSKE KIRKE

Møre Avdeling for personal og administrasjon

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Silvia Slenes Andersen	421	17/00414-142	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
57/19	Møre bispedømmeråd 2016-2019	09.12.2019

Referat møte 09.12.2019

Vedlegg:

Referat fra Kontaktmøte 18.09.2019

Godkjent referat RAMU 30.09.2019

Saksorientering

Skriv inn teksten her.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

DEN NORSKE KIRKE
KR - Seksjon for HR - Human
Resources

Referat

1 av 3

Vår dato
10.10.2019

Vår referanse
19/00586-20
Vår saksbehandler
Håvard Sporastøyl

Til
Elise Sandnes/Oslo bispedømmeråd, Helga
Haugland Byfuglien/Bispemøtet, Ingrid Vad
Nilsen/Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd, Gry Friis Eriksen/Oslo Kirke- og
samfunnsavdelingen, Jan Rune Fagermoen/KR -
Avdeling for administrasjon, Solfrid Rong/KR -
Seksjon Felles økonomienhet, Kristian Skjeldal/KR -
Juridisk seksjon, Sissel Vartdal/KR - Seksjon for HR
- Human Resources, Martin Enstad/Den norske
kirkes presteforening, Ingvild Osberg/Den norske
kirkes presteforening, Stig Jørund
Arnesen/Fagforbundet Teologene, Jon Aalborg

Kopi til

Referat fra Kontaktmøte 18. september 2019

Tid og sted: Onsdag 18. september 2019 kl 10.00 til 13.00, Kirkens hus, Oslo, møterom Nidaros

Til stede: Arbeidstakerorganisasjoner:
Unio/Presteforeningen: Martin Enstad
Presteforeningen: Jon Aalborg
Presteforeningen: Ingvild Osberg
Fagforbundet: Stig Jørund B. Arnesen
LO/Fagforbundet: Gry Friis Eriksen
YS/Parat: Solfrid Rong
Akademikerne: Kristian Skjeldal

Arbeidsgiver:
Direktør Ingrid Vad Nilsen
Preses Helga Haugland Byfuglien
Administrasjonsdirektør Jan Rune Fagermoen
Stiftsdirektør Elise Sandnes
HR-sjef Sissel Vartdal

Referent: HR-rådgiver Håvard Sporastøyl

Sak 47/2019 Godkjenning av innkalling og sakliste
Innkalling og sakliste godkjent.

Sak 48/2019 Referat fra ekstraordinært Kontaktmøte 26.08.2019
Referat fra ekstraordinært Kontaktmøte 26.08.2019 godkjent.

Sak 49/2019 Informasjon fra arbeidsgiver

- Oppfølging av tidligere saker:
Sak 31/2019 Forholdet mellom plusstid og overtid
Det presiseres at prostene har fullmakt til å pålegge overtid.
Sak 33/2019 Feriedager og seniordager
Arbeidsgiver mener det ikke er motstrid mellom kontaktmøtereferat sak 33/2019 og teksten i informasjonsbrev datert 03.09.2019. Intensjonen er den samme.

Referat

2 av 3

Vår dato

Vår referanse

10.10.2019

19/00586-20

- Praktisering av fagforeningenes rett til å være til stede i bispedømme-rådernes behandling av tilsettingsaker når deres medlemmer er søkere
Tillitsvalgte som har medlemmer som har søkt på prestestilling gis tilgang til saksdokumentene og talerett under tilsettingsaken når den behandles i bispedømmerådsmøtet. Arbeidsgiver vil beskrive dette i en egen rutine som formidles til bispedømmerådene.
- Nedetid datasystemer. Svar på spørsmål fra Presteforeningen og Fagforbundet.
Svar på spørsmålene følger som vedlegg til referatet. Arbeidstakerorganisasjonene ba om utvidet åpningstid på servicedesk ved nedetid.
Arbeidsgiver noterer seg dette synspunktet.
- Medarbeiderundersøkelsen 2019. Medarbeiderundersøkelsen sendes ut 15. oktober og lukkes 29. oktober. Informasjon vil bli sendt ut i forkant til alle som får undersøkelsen. Undersøkelsen vil gi oss viktig kunnskap om ansattes arbeidshverdag og bidra til utvikling av arbeidsplassen vår. Det er derfor viktig med høy deltakelse, og alle oppfordres til å motivere ansatte til å svare.
- Arbeidslivsundersøkelsen LHBT. Gjennomføres vinteren 2019/2020. Det pågår forhandlinger med et forskningsmiljø som skal gjennomføre undersøkelsen for oss.
- Kirkerådsmøte 16. – 17. september. Ingrid Vad Nilsen orienterte om saker som ble behandlet, blant annet ansettelsesprosess av ny preses, ny organisering av Den norske kirke, samt 3 saker som skal behandles på Kirkemøtet 2020: konfirmasjonstidens gudstjenester, frivillighet og kristne migranter.
- Bispemøtet. Helga Haugland Byfluglor orienterte om aktuelle saker fra Bispemøtet, blant annet møter med Kriminalomsorgsdirektoratet og Forsvarets tros- og livssynskorps, VTP og VTVT, møte i SEU om å standardisere rammene for etter- og videreutdanning, samt dåpssatsingen hvor Bispemøtet har et særlig ansvar for tekster.
- Åpne kirker i Allehelgens-helga. Henvendelse er sendt alle menigheter med oppfordring om å holde åpent.
- Medlemsundersøkelsen. Ingeborg Dybvig orienterte om resultatene av medlemsundersøkelsen. Det planlegges nyhetssaker med bakgrunn i undersøkelsen. Arbeidstakerorganisasjonene ber om å få tilsendt rapporten.

Sak 50/2019 Informasjon fra arbeidstakerorganisasjonene

Parat: Solfrid Rong gjenvalgt som leder med Åshild Stige som nestleder. Styremedlemmer er Ann-Mari Aarnes og Geir Myhre.

UNIO/Presteforeningen: 24.10 blir siste møte for John Aalborg. Jorund Andersen blir ny representant i Kontaktmøtet. Det signaliseres et tettere samarbeid med regionale tillitsvalgte med oversendelse av saker og referat fra sentralt Kontaktmøte

TeOLOgene: Kirkeordningen blir tema på deres fagdager i januar 2020.

Akademikerne: Ragnhild Halle blir ny hovedtillitsvalgt med Kristian Skjeldal som vara.

Sak 51/2019 Sommervikarer

Presteforeningen har gjennomført en evaluering av sommervikariatene sammen med sine studentlag. Det ble i møtet gjennomført en erfaringsdeling og synliggjøring av hvilke områder som særlig bør følges opp. Arbeidsgiver ønsker å være forutsigbar for prestestudentene og vil følge opp med nødvendige tilpasninger.

Unio/Presteforeningen ber om at studentenes evaluering sendes bispedømmene.

Sak 52/2019 Evaluering av planlegging og gjennomføring av effektiviseringsprosessen

Arbeidsgiver inviterte til en drøfting av mandat, metode og gjennomføring av effektiviseringsprosessen fra oppstart og frem til implementeringen. Implementering og drift fra 1. juni 2019 vil bli evaluert senere.

Det var enighet om at tillitsvalgt fra YS/Parat ivaretar arbeidstakernes medvirkning i denne prosessen. Tillitsvalgt blir med på å utarbeide innspill til KPMG som skal foreta evalueringen, og vil også være med i drøftingen av deres forslag til gjennomføring.

Referat

3 av 3

Vår dato

Vår referanse

10.10.2019

19/00586-20

Sak 53/2019 Evaluering av Hovedavtalen

Evalueringen ble utsatt til neste møte.

Sak 54/2019 Eventuelt

Kirkevalg. Fagforbundet mener at bruk av ansatte under kirkevalget noen steder har vært dårlig planlagt, og at det ikke har blitt gjenstand for den medbestemmelsen som gjelder etter hovedavtale og avtaler for arbeidstid. Disse arbeidsoppgavene skulle ha blitt lagt inn i arbeidsplanene og der det er avvik fra arbeidsmiljøloven måtte det behandles på rett måte etter lover og regler.

Arbeidsgiver tar dette med inn i evalueringen av Kirkevalget.

Møteplan 2020. Følgende datoer ble vedtatt: 27. februar, 15. mai, 21. september, 22. oktober, 4. november. Møtetidspunkt blir 11.00 til 14.30. Dette gjelder også for de to siste møtene i 2019.

Vedlegg: Svar på spørsmål om nedetid

Det vises til eventuellsak 46/2019 der Kirkepartner orienterte om nedetid på datasystemene. I den forbindelse stilte Presteforeningen og Fagforbundet noen spørsmål som skulle besvares i neste møte:

Hvilke krav stiller arbeidsgiver til Kirkepartner for å unngå slik nedetid?

Kirkerådet har signalisert at nedetid slik vi har erfart ved to hendelser i år ikke er akseptabelt. Vi forventer at Kirkepartner retter opp forholdene slik at vi ikke opplever dette på nytt. Nedetid må til en viss grad aksepteres. Det arbeides med å inngå en Service-level-agreement-avtale (SLA-avtale) for å definere hva som er akseptabel nedetid, og på den måten stille krav til dataleverandør som medfører forbedringer.

Hva med informasjonssikkerhet og GDPR når systemene ligger nede?

Retningslinjer for informasjonssikkerhet og håndtering av personopplysninger gjelder fullt ut også når datasystemene ligger nede. De ansatte skal ikke lagre konfidensielle eller sensitive opplysninger andre steder enn i de datasystemene som er godkjent for dette. Dropbox e.l. og lagring utenfor plattform på privat datautstyr skal ikke forekomme.

Hvordan håndteres medgått merarbeidstid/overtid?

Ved nedetid på datasystemene, må arbeidstiden benyttes til andre oppgaver, og arbeidsoppgaver som kun kan utføres på datasystemene må utsettes til senere. Innenfor fleksitidsreglene vurderer arbeidstaker selv behovet for å arbeide utover ordinær arbeidstid for å få gjort utsatte arbeidsoppgaver. Dersom arbeidsoppgaver ikke kan utsettes til senere og må utføres som overtid, skal dette tas opp med nærmeste leder som kan pålegge dette. Det utbetales ikke overtid for arbeid som ikke er pålagt. Overtid skal begrenses mest mulig.

Har vi noen kriseplan når datasystemene ikke fungerer?

Ved å ringe servicedesk når datasystemer ligger nede, kan man ofte få tilgang til dokumenter lagret på eget område. Det krever at man vet hvilken mappe dokumentet er lagret i. Skal man holde taler, foredrag eller bidra med presentasjoner, kan det være lurt å lagre dokumenter på skrivebordet på egen PC i tilfelle man ikke får tilgang til aktuell plattform.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd

Godkjent referat

RAMU-Møre

Til stede: Frå arbeidstakersida: Erlend Lunde (hovudverneombod), Stein Karstensen (PF),
Ragnhild Fuglseth (PF) og John Erik Brakstad
(verneombod for tilsette ved bispedømmekontoret)

Frå arbeidsgivarsida: Ingeborg Midttømme (biskop), Bjørn Olaf Storhaug
(stiftsdirektør) og Alice Elnes (personalsjef).

Forfall: Ingen

Dato: 30.september 2019

Saker: 22/19 – 35/19

Antall sider: 3

Møteleiar: Erlend Lunde

Referent: Signe Hellevik

Kopi: Kirkerådet (AMU), Bispedømmerådet, Prostane, Tilsette ved kontoret, Sentralt hovudverneombod, Lokale verneombod i Møre, Fagforbundet TeoLOGene, PF, Parat, Unio.

22/19 **GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKLISTE**

Ny sak 35/19: HMS - revisjon 2020.

Med dette blei innkalling og sakliste godkjend.

23/19 **REFERATSAKER**

- Referat frå RAMU Møre av 02.05.2019
- Referat frå RAMU Møre av 29.05.2019
- Referat frå AMU av 16.05.2019

24/19 **ORIENTERINGSSAKER**

- Ledige stillingar og delvis plan for tilsetting for 2019
På tross av 4 nye tilsettingar, er rekrutteringssituasjonen framleis utfordrande. Det manglar kvalifiserte søkarar til fleire av stillingane.
- Pågåande personalsaker
Personalsjefen refererte.
- Avviksmeldingar og varslingsaker
Ein ny avviksmelding er behandla og avslutta

25/19 **SJUKEFRÅVÆR FOR PERIODEN 01.01. – 31.08.2019**

RAMU tar rapporten til vitande og ber om at det blir utarbeidd ein oversikt over lengre tid, med nøkkeltal, til neste møte.

26/19 **AVSPASERINGSREKNESKAP**

Avspaseringsrekneskapan for 2019 fram til 31.08. blei tatt til vitande.

Avspaseringsrekneskapen vil bli sendt ut til prostane saman med referat frå prostemøtet. RAMU ber prostane samordne måten å handtere denne på.

27/19 REKNESKAPSRAPPORT per 31.08.2019.

Ut frå rekneskapen vil det ikkje vere behov for å nytte mindreforbruket frå 2018 som var lagt inn i budsjettet for 2019. Dette har sin grunn i vakansane dette året. Det finst midlar til ekstratiltak, t.d. når det gjeld rekruttering.

28/19 AKAN

Ingen meldingar.

29/19 SAKER FRÅ PF

Informasjon om konstituering av det nye styret. Ragnhild Fuglseth overtar som leiar av stiftsstyret frå 01.10.19.

30/19 ÅRSRAPPORT 2018

Årsrapporten blei godkjend

31/19 FORDELING AV PRESTERESSURS FRÅ 2020

Informasjon ved stiftsdirektøren.

Bispedømerådet vil gjere vedtak om fordeling av presteressursen i sitt møte 9.desember, gjennom ein oppdatering av gjeldande modell.

32/19 ADMINISTRATIV STØTTE TIL PROSTANE

Saka blei behandla saman med Kontaktmøtet

Jfr. Saksutgreiinga.

Det blir arbeidd vidare med administrativ støtte til prostane fram mot budsjettbehandlinga.

33/19 REKRUTTERINGSSITUASJONEN

Saka blei behandla saman med Kontaktmøtet

Bispedømerådet har bede om ein rekrutteringsplan /-pakke med tre til fire konkrete tiltak med tilhøyrande budsjett. Følgjande moment kom fram under møtet:

- Utdanningsmesser
- Arbeidsveke for skuleungdom
- Prest under utdanning – eigen lønskode
- Ta vare på dei som er i teneste i dag
- Karriereplan for den einskilde
- Utdanningsstipend til dei som er motivert for presteteneste
- Gjeld alle vigsla stillinga, ikkje berre prestar
- Sjå etter og motivere leke gudstenestehaldarar
- Formalisere tilsetting for dei som no går på fullmakt og ønskjer fast stilling i kyrkja
- Synleggjere alle tilbod og ordningar for retreat, studiepermisjon m.m.
- Særtiltak for juniorar, t.d. ferie i skuleferien
- Omdømebygging
- Bygge ut mentortenesta

RAMU støttar planane om å opprette ei tverrfagleg prosjektgruppe som skal arbeide med rekruttering til kyrkjelege stillingar.

34/19 MØTEPLAN FOR RAMU HAUSTEN 2019 OG VÅREN 2020

14. nov. kl. 12.30 (Kontaktmøte i forkant)

26. mars kl. 10.15

13. mai kl. 12.30 (Kontaktmøte i forkant)

35/19 HMS-REVISJON VÅREN 2020

Kyrkjerådet gjennomfører ein HMS-revisjon i alle bispedøme. Representantar for AMU vil da møte ein representant for leiinga i bispedømet, den som har lokalt systemansvar for HMS-arbeidet, hovudverneombod og ein arbeidstakarrepresentant for å gå gjennom HMS-rutinene i bispedømet.

RAMU foreslår og har fått stadfesta datoen 16.april kl. 09.15 – 11.15 som tidspunkt for revisjonen.